

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

paranoyak anne-babalık

uzmanları dikkate almamak
çocuğunuz için en iyisi olabilir!

FRANK FUREDI

Türkçesi: Arzu Tüfekçi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2013

Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 717
İnceleme araştırma dizisi: 275
ISBN: 978-975-355-906-5
İstanbul, 2013

Çatalçeşme Sokağı No: 27/2 Cağaloğlu 34110 İstanbul
telefon: (212) 5207210
faks: (212) 5115791
www.iz.com.tr
e-posta: bilgi@iz.com.tr

kapak: Medine Efe

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık
Davutpaşa Caddesi Besler İş Merkezi No: 20/29 Topkapı/Zeytinburnu İstanbul

FRANK FUREDI

Paranoyak Anne-Babalık

Uzmanları
Dikkate Almamak
Çocuğunuz İçin
En İyisi Olabilir

FRANK FUREDI; Macar asıllı psikiyatr. 1947 yılında Budapeşte’de doğdu. 1956 ayaklanması döneminde ailesi ile birlikte Kanada’ya göçtü. Montreal’deki McGill Üniversitesi’nde öğrenimini tamamladıktan sonra, 1969 yılında İngiltere’ye gitti ve o zamandan beri de bu ülkede yaşamaktadır. Özellikle korku kültürü, şiddet, terapi kültürü ve paranoyak ebeveynlik konularında çalışmaları bulunmaktadır. Füredi’nin yayınlanmış eserleri şunlardır:

- *The Soviet Union Demystified: A Materialist Analysis*, Junius Publications, 1986
- *The Mau Mau War in Perspective*, James Currey Publishers, 1989
- *Mythical Past, Elusive Future: History and Society in an Anxious Age*, Pluto Press, 1991.
- *The New Ideology of Imperialism: Renewing the Moral Imperative*, Pluto Press, 1994
- *Colonial Wars and the Politics of Third World Nationalism*, IB Tauris, 1994
- *Culture of Fear: Risk Taking and the Morality of Low Expectation*, Continuum International Publishing Group, 1997
- *Population and Development: A Critical Introduction*, Palgrave Macmillan, 1997
- *The Silent War: Imperialism and the Changing Perception of Race*, Pluto Press, 1998
- *Courting Mistrust: The Hidden Growth of a Culture of Litigation in Britain*, Centre for Policy Studies, 1999
- *Paranoid Parenting: Abandon Your Anxieties and Be a Good Parent*, Allen Lane, 2001
- *Therapy Culture: Cultivating Vulnerability in an Uncertain Age*, Routledge, 2003
- *Where Have All the Intellectuals Gone?: Confronting Twenty-First Century Philistinism*, Continuum International Publishing Group, 2004
- *The Politics of Fear. Beyond Left and Right*, Continuum International Publishing Group, 2005
- *Invitation to Terror: The Expanding Empire of the Unknown*, Continuum International Publishing Group, 2007
- *Wasted: Why Education Isn’t Educating*, Continuum International Publishing Group, 2009
- *On Tolerance: The Life Style Wars: A Defence of Moral Independence*, Continuum International Publishing Group, 2011

ARZU TÜFEKÇİ; 1976 yılında Manisa’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bursa’da tamamladı. 2000 yılında Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden mezun oldu. Hayatını Bursa’da sürdürmektedir. 2005’te Ernest Becker’den *Psikanalist Kierkegaard [The Denial of the Death, 1997]* tercümesi Popüler Psikiyatri dergisinde yayınlandı (sayı: 25/26/27). *Modern Politik İdeolojiler [Paradigma Yay., 2006]*, *Anne-Baba ve Çocuk Arasında [Okuyan Us Yay., 2008]* ve *Jack Canfield’tan Çekim Yasasını Yaşamının Anahtar’ı [Okuyan Us Yay., 2008]* çevirmenin eserleri arasındadır.

İçindekiler

Takdim: Proje Çocuklarla Nereye Kadar?.....	9
Önsöz ve Teşekkür.....	25
Giriş	27
I. Ebeveyn Paranoyasını Anlamak.....	53
II. Savunmasız Çocuk Miti.....	83
III. Tanrılar olarak Ebeveynler	101
IV. Talep Edilen Anne-Babalık.....	123
V. Anne-Babalık Bir Çileye Dönüştü.....	147
VI. Ebeveynler Kendi Problemlerini Neden Çocuklarının Problemleriyle Karıştırırlar	163
VII. Yetişkinliği Kabullenme Konusundaki Karışıklıklar	191
VIII. Sınırı Koruma Problemi.....	199
IX. Belirsiz Kurallar.....	223
X. Profesyonel İktidar ve Ebeveyn Otoritesinin Erozyonu.....	255
XI. Anne-Babalığın Politizasyonu.....	275
Sonuç	283
Bibliyografya.....	289

“Modern anne-babalığı son derece zor bir göreve dönüştüren ‘uzmanlar’ın hak ettiği bir paylama. Bu sürükleyici kitap, haddinden fazla sorumluluk yüklenmiş ebeveynlerin ve onların aşırı anne-babalığına maruz kalmış çocuklarının yükünü azaltacaktır.”

**Judith Rich Harris,
The Nuture Assumption [Eğitim Varsayımı]
adlı kitabın yazarı**

Takdim: Proje Çocuklarla Nereye Kadar?

Günümüzde aileler çocukları daha 8 aylıkken onlara uygun programlar oluşturmaya başlıyor. Buna aşırı anne babalık (hyperparenting) adı veriliyor, her türlü programla zamanı tıka basa doldurulan proje çocuğa da 'aşırı programlanmış' (overscheduled) çocuk deniyor. Aşırı kaygılı anne babalık çocukları günümüzde giderek daha fazla mutsuz kılıyor. Kimi anne babalar kendi eksikliklerini çocuklarında tamamlamaya çalışıyor, kimileri de her yönden başarılı, on parmağında on marifet sahibi çocukları olmasını hedefliyor. Bu yüzden çocuklar daha küçük yaşta birden fazla spor ya da müzik dalıyla ilgilenmeye başlıyor ancak aileler, çocuklarını bu dallara yönlendirirken, çocukların isteklerini ve yeteneklerini göz ardı edebiliyorlar.

Televizyon ve medyanın bu kadar etkin olmadığı dönemlerde insanlar daha olumlu ilişkiler kurabiliyorlardı. Anne-baba ve çocuk; büyükanne, büyükbaba ya da akrabalarla daha çok iletişim halinde bulunulabiliyordu. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte her işimiz hızlandı. Cep telefonları, bilgisayarlar ve hayatımızı kolaylaştıracak her şeye sahibiz. İleri teknoloji ile her işimizi çabucak halledebilirsek bile, bu bizim ve yetiştirdiğimiz neslin sevgi, saygı, bağlılık kavramlarını, diğer bireylerle iletişimimizi olumsuz yönde etkilemektedir.

Günümüzde daha hamile kalmadan önce ilaçlar, vitaminler içilmeye başlanır. Hamilelik esnasında çocuğun gelişimine uygun diyetler uygulanır. Anne karnındaki bebeğin hissettiği bildirildiği için klasik müzik dinlenir. Bebek için ne önemliyse hangi etken onu hayata geldiğinde sağlıklı ve iyi kılacaksa, bunlar aileler tarafından uygulanır. Kısacası doğacak olan bebek hayata mükemmel hazırlanmaya çalışılır. Bu kadar uğraş; çocukların hayatta sağlıklı, akıllı, başarılı ve kariyer sahibi bireyler olabilmesi için yapılır. Ne var ki hayatta mükemmel olan bir şey yoktur. Ne çocuklar ne de aileler hiçbir zaman mükemmel olamazlar. Çünkü hayatta her şeyle karşılaşmak mümkündür. Bu hazırlıkların yapılması gereklidir ama yeterli değildir. Doğumdan sonrası da en az öncesi kadar önemlidir. Hazırlıklar yapılırken, tedbirler alınırken hayatta mükemmel diye bir şeyin olmadığı; önemli olanın mevcut şartları en iyi şekilde değerlendirmek olduğu her zaman akılda tutulmalı; tüm planlar ona göre yapılmalı ve uygulanmalıdır ki anne-baba ve çocuk hayatlarını sürdürürken minimum yıpranma yaşasınlar.

Aileler reklamcılık sektörü için her zaman kolay hedeflerdir. Çünkü çocukları söz konusu olunca onların her türlü şeye sahip olmalarını isterler. Aileler çocuklarına çoğu zaman şartlarını zorlayıp imkân tanırken, bir yandan kendi işlerini kolaylaştırırlar ama aynı zamanda çocuklarının her türlü gelişimlerinin sadece bunları yaparak kaşılanabileceği yanılgısına da düşebilirler.

Genelde çocuğa sağlanan bu kadar imkân sonucunda çoğunlukla çocuğun gelişimi uygun ve olması gerektiği olmadığı gibi çocuğun ileride şımarık ve memnuniyetsiz olmasına sebep olabiliyor. Hâlbuki elektronik, son teknolojiyle üretilmiş oyuncaklar satın almak yerine, çocukların aileleriyle beraber vakit geçirmeleri çocuğun duygusal, zihinsel, sosyal, fiziksel gelişimi açısından daha yararlıdır. Tabii ki bu geçirilen vakit boyunca kurulan iletişimin kalitesi önemlidir.

Aileler çocukları için doğal olarak her şeyin en iyisini istediklerinden, genelde medyada gördükleri reklamlar ile bütün

yeni şeyleri çocukları için almaya çalışabilirler. Aileler para harcayarak çocukları için sağladıklarıyla çocuklarının sağlıklı, mutlu, başarılı ve uzun bir ömür süreceklerini düşünüyorlar. Bu düşüncelerin aksine hiç bir çocuğun fiziksel, zihinsel gelişimi ya da güzel, uzun bir hayat geçirmesi bu pahalı oyuncaklara ya da en yeni ürünlere doğrudan bağlı değildir. Bunca tüketim yerine çocukla geçirilen güzel vakit, beraber yenen yemekler, ona öğretilen değerler, aktarılan kültür ve onunla birlikte oynanan oyunlar, çocuğun gelişiminin en üst düzeyde sağlanmasını gerçekleştirecektir.

Anne-babanın öncelikle kendilerini, sonra birbirlerini sevip saymaları gerektiğini bilmeleri gerekir. Böylece önce kendine ve birbirlerine ilgi gösterecek, zaman ayıracak ki çocuğun gelişimine de katkısı olabilsin.

Bazı aileler çocukları ve etrafındaki kişilerin istedikleri her şeyi yapmaya çalıştıkları için kendilerine vakit ayıramıyorlar. Çocukları ya da diğer aile bireylerinin her isteklerini gerçekleştirmeye çalışırken kendilerinden ödün veriyorlar. Bu da zamanla aile içinde çözülmesi zor olabilen yıpratıcı problemlere yol açabiliyor, çünkü böyle çiftlerin birbirlerine olan ilgi ve alakaları azalabiliyor.

Her bireyin kendine zaman ayırmaya ihtiyacı vardır. Çocukların ve çevredekilerin isteklerine gereğinden fazla yoğunlaşmak, kendini ve eşini görmezden gelmek, çocukların hayatını kusursuz bir şekilde devam ettirmeye çalışmak, çocuklara verdiği zararın yanı sıra size de zarar verecektir. Önemli olan aradaki dengeyi yakalamaktır. Kendinize ayıracağınız zaman, eşinizle birlikte yapacağınız bir aktivite bile sizin kendinize olan güveninizi yeniden fark etmeye, daha rahat hissetmenize, bir nefes almanıza sebep olacaktır. Kendinize zaman tanırken onlara da zaman tanımış olursunuz. Bu sayede çocuklarınıza da daha iyi bir ebeveyn olacağınızı göreceksiniz.

Çocuklar için her şeyi hazır bir şekilde önlerine koymak yerine, onların da kendi ayakları üzerinde durmalarını öğretmek hedeflenmelidir. Çocuklar, dış dünya ile karşılaştıkların-

da, kendi ayakları üzerinde durabilecek, zorluklardan güçlenerek çıkabilecek şekilde yetiştirilmelidir. Çocuk, yeri geldiğinde ailesinin tartıştığına şahit olmalı, konuşarak, zaman zaman öfkelenerek, üzüler de olsa problemlerin saygı çerçevesi içerisinde çözülebileceğini görmelidir. Aile içinde var olan her problem saklanırsa çocuk ileride bir problem ya da tartışmayla karşılaştığında bunun üstesinden nasıl en sağlıklı şekilde geleceğini bilemez. Sıkışıldığında uzmanlardan destek almak bu noktada önemlidir. Burada bilinmesi gereken gerçek şudur ki; uzmanlar size öneri sunabilir, probleminize çözüm yolu gösterebilir fakat ev içine müdahale edemez. Çocuğunuzu en iyi tanıyan ve en iyi yolu bulabilecek kişi sizsiniz. Eğer karşınızdakinin ne istediğini çok iyi anlar, onunla iletişimi yakalayabilirseniz, kendinizin ve ailenizin uzmanı olabilirsiniz.

Özellikle söz konusu çocuklar olduğu zaman aileler ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar. İyi bir aile olma isteği ve çocukların her zaman mutlu ve kolay bir hayat geçirmeleri dilekleriyle, çocukların ihtiyacı olanı karşılamak yerine, her isteklerini yerine getirebiliyorlar. Çocuklar da girdikleri her ortamda; misafirlikte, sınıfta, oynadıkları futbol takımında; o ortamın göz bebeği, hizmet edilen, tabiri caizse kralı-kraliçesi olmayı bekleyecek ve bunu göremeyince de hırçınlaşacak, düş kırıklığına uğrayacaklardır.

Aileler kendi ömürleri boyunca çocuklarının hayatlarını güzelleştirmek için uğraşırlar. Aileler, çocukları mutlu, başarılı ve eksiksiz bireyler olsun diye en ufak detayı bile gözden kaçırmamaya özen gösterirler. Örneğin, çocukları sosyalleşsin, arkadaşlarıyla olumlu ilişki kurabilsin diye eve çocuklarının arkadaşlarını davet ederler. Sıkılmasınlar ve keyif alsınlar diye onlar için yüklü bir program hazırlarlar. Çocuklar biraz büyüyünce, onları akademik ve sosyal açıdan başarılı olabilecekleri birçok aktiviteye yönlendirirler.

Ailelerin her şeyi kontrol altında tutamayacaklarının farkında olmaları gerekmektedir. Çocuklarının hayatlarındaki her konuyu kontrol altına almaya çalışırlarsa, çocuklar ileride kendi

sorunlarıyla baş edemeyen bireyler olacaklardır. Bu yüzden çocuklar biraz büyümeye başladığında kendi hayatlarının sorumluluğunu almaya başlamaları gerekir. Tabii ki bunu ailelerin gözetimi altında yapmalılar. Örneğin, kendi ödevini yapmak yerine, ailesine ödev yaptıran bir çocuk derslerinde de başarılı olamayacaktır. Ödevleri yaparken aile belki çocuğun sınıfta herkesin içinde rencide olmaması ya da kırık not almaması için bunu yapar fakat bu tutum daha sonra çocuğun kendine ait sorumlulukları yavaş yavaş yapmamasına yol açacaktır.

Ailelerin çoğu, bir şeyi çok istedikleri ve bunun için çok çalıştıkları zaman istedikleri her şeye sahip olabileceklerini düşünürler. Bu çocukların için isteklerinde de geçerlidir. Onlar için bir şey istiyorlarsa, çocuklarına onu sağlamak için bu konuda çok çalışırlar. Böylece çocuklar da gerçekte kim olduklarını, nasıl olduklarını anlayamadan, ailelerin istekleri doğrultusunda şekillenirler.

Aslında günümüz insanı 'kontrol' odaklıdır. Kontrol edemediği, öngöremediği durumlara karşı tahammülü iyice azalmıştır çünkü teknoloji, bilim her geçen gün daha da ilerlemekte ve günlük hayatımızın içine girmektedir. Zamanımızın felsefesi 'Sen her şeyi zamanında yap, olmaması için hiçbir sebep yok' şeklinde. Böyle olunca yenilgilere, zayıflıklara, yaşlanmaya, kontrol altına alamadığımız olgulara tahammül azalmış ve insanların yıpranma katsayısı artmıştır. Bu bireylerin anne-babalığına da yansımıştır.

Çocukların anlamlı ve dolu bir yaşama sahip olmaları için onlara bir ideal kazandırmaya çalışmak yeterlidir çünkü ideal olan insan; vatana, millete, insanlığa zaten faydalı olacaktır. Çevresindeki insanların ve diğer tüm canlıların kendisinden emin olacağı bir birey olmak, ancak bir ideali sahibi olmakla mümkündür.

Aileler yaşanan hamilelik boyunca bebek hazırlıkları için koştururken, çocuk doğunca da onları en iyi şekilde yetiştirmek için neler yapılabilir diye koşturmaya başlıyor. Onlar büyüdükçe çocuğun bedensel ve bilissel gelişimi için daha çok

çaba gösteriliyor. Bu sürede de çocuklar yoğun bir programa sokuluyor. Aileler çocuklar için yapılan işleri, onların bu programlarını çok ciddi bir iş olarak algıladıkları ve ona göre davrandıkları için, çocuklar aile kavramını önemli ve öncelikli görmüyorlar. Buradaki önemli nokta ailenin bunları yapıyor ama kalplerinden geçeni, hissettiklerini yansıtmaya fırsat bulamıyor olmasıdır.

Çocukların ailelerinden öğrenmesi gereken öncelikli kavramlar daha çok ahlâkî ve insanî değerlerdir. Çoğu somut kavramları, bilimsel içerikli yazıları kitaplardan, gazete ya da dergilerden öğrenebilir, öğretebilirsiniz fakat çocukların merak ettiği ya da öğrenmeleri gereken soyut kavramlar ancak model alınarak içselleştirilebilir, özümseenebilir. Çünkü soyut kavramlar ucu açık, her topluma, her kültüre göre değişiklik gösterebilecek kavramlardır. Siz aile değerlerinize göre çocuğunuza en uygun cevabı bulup vermelisiniz. Bunları çocuklarınıza kazandırırken onlara en iyi ve kendisi ve toplum için en verimli sonuçlar doğuracak yolları göstermeniz gerekecektir.

Hangimiz çocukken özgürce dışarıda, açık alanlarda, evlerimizin bahçelerinde oyun oynamanın tadını unutmşuzdur? Artık çocuklarımın sosyal, duygusal ve bilişsel alanlardaki gelişimine katkıda bulunacak bu etkinliklerden uzak kalarak büyüyor. Dışarıdayken çocuk, anne-baba gözetiminden uzak, gerektiğinde risk alarak, keşfederek ve karşılaştığı sorunlara kendi başına bir çözüm yolu bulmaya çalışarak büyür. Tabii çocuğun oynadığı arkadaşları ve dışarıda olduğu muhitin önemini de burada belirtmeden geçmeyelim.

Günümüz modern dünyasında çocukların etrafı politik ve kültürel dünyanın insancıl olmayan bakış açısı; duygusallıktan yoksun, karşısındakine güvenmeyen/güvenemeyen ebeveynler; öğrencilere vereceği detaylara takılan öğretmenler ile çevrili. İnsan ilişkilerinden beklentisi olmayan, güvenlik ve kontrol saplantısı olan kültürlerin, çocuk gelişimi üzerindeki etkisi kaygı vericidir. Günümüzde çocuklar evin içine hapsolmuş, kendi oyunlarını kurmak üretkenliği olmayan pasif ve ilgisiz

varlıklar durumunda . Hayal güçleri erken yaşta tanıştıkları ve hayatlarının doğal bir parçası olan televizyon ve bilgisayar oyunları ile tika basa işgal edilmiş. Ayrıca televizyondaki reklamlar sayesinde ticari birer figür olarak algılanıyor, filmler sayesinde kaba kuvvete teşvik ediliyor ve bazı sorumsuz yayıncılar sayesinde de travmatik olaylar yaşayabiliyorlar. Asıl önemli olan ise tüm bunların tekrar ve tekrar yaşanıyor olmasıdır.

Birçok yazar kendi çocukluğuna duyduğu özlemi nostaljik bir şekilde kitaplarında ifade ederken; şimdiki çocukların yaşamlarına ait değişimleri de sorguluyor. Bazıları modernizme ilişkin endişeler taşıırken bazı yazarlar ise kibirli, inatçı, 'materyalist' ebeveynleri suçluyor.

2006 yılının Eylül ayında bir grup uzman, 'modern hayat çocuklar arasında daha fazla depresyona yol açıyor' başlığı adı altında ortak bir bildiri yayınladılar. Uzmanlara göre çocuklar çöplük haline gelen global kültürümüz yüzünden zarar görüyor. Modern hayat onların gelişmeleri için gerekli şeyleri onlara sunmuyor. Örneğin hazır yemekler, oyunlar, ekrana bağlı eğlence onlara hayatı birinci elden yaşamayı ve deneyim elde etme şansını vermiyor.

Ayrıca uzmanlar çocukların zihinsel sağlığının dikkate değer ölçüde bozulduğunu ifade ediyor. UNICEF gibi kurumlar alarm vermiş durumda. Daha yakından bakılırsa çocuklar sadece çok mutsuz değil, bunun yanında stresliler. Yetişkin rol modelleri, çocukların davranış normlarını ve toplumun değerlerini öğrenmeleri ve özümseyebilmeleri için oldukça gerekli. Ebeveynleriyle gerektiği kadar zaman geçirmeyen çocuklar, nasıl davranmaları gerektiğini de, doğal olarak , öğrenemiyorlar. Beraberken de ancak kaliteli bir iletişim ve tutarlı bir yaklaşım ile ancak bazı temel değerler içselleştirilebilir.

Çoğunlukla bir düğmeyi açıp kapamakla hayatımızın birçok işini halledemediğimiz bu çağda, ebeveynler çocuk yetiştirmenin bu kadar kolay olmadığını bazen farkedemiyor. Günümüzde bazı ebeveynler eşyaları, ilişkilerden daha çok önemseyebiliyor. Yüzyıllardır, şimdiki nesil çocukların önceki nesilden

daha zor bir kuşak olduğu söylenir. Aslında asıl önemli olan çocukların yaşamlarını etkileyen sorunların tam olarak ne olduğunu belirleyebilmektir. UNICEF'in hazırlamış olduğu çalışma ilk kez çocukların mutluluklarını altı farklı boyutta inceledi ve birbirleriyle kıyasladı. Bunlar; materyal mutluluğu, sağlık, güvenlik, eğitim, arkadaşlar ve aile ilişkileriydi. Yapılan araştırmalarda Avrupa üzerinde İngiltere'nin gençliği en zor durumdaki gençlik olarak bulundu. Buna göre; 15 yaşındaki gençlerde en çok alkol kullanımı, kavgaya dahil olma ve uygunsuz cinsellik İngiltere'de mevcut. Uzmanlar ise bunun nedenini gençlerin aileleriyle olan kopuk ilişkilerine bağlıyor.

Uluslararası sağlık kuruluşları gençlerin ruhsal sağlığı hakkında endişe duymakta ve doğru adım atılmazsa patlamaya hazır bir bombadan farksız bir gelecekleri olduğunu söylemektedirler. 1991-2001 yılları arasında İngiltere'de gençlerde kendine zarar verme ve yeme bozukluğu davranışlarında %70 artış olduğu gözlemlendi. Bu ürkütücü bir sonuç.

Mutsuzluk, belirli bir oranda, çocukların doğadan ayrı düşmesinden kaynaklanıyor. Halbuki çocuklar, dışarıda doğayla baş başa kalarak, oyunlar sayesinde yeni keşifler yaparak; çıplak elle çekirge yakalayıp, ağaçlara tırmanarak, kâh düşüp kâh koşarak, hayal dünyalarını muazzam şekilde geliştirebilirler. Ama artık günümüzde çocuklara dış dünyayı keşfetmeleri için daha az özgürlük veriliyor. Şüphesiz ki yollarında büyükleri olmadan sokak köşelerinde ya da parklarda oynamaları riskli. Araştırmalar son 30 senede çocukların sokakta bağımsız şekilde vakit geçirebilme oranlarının büyük ölçüde azaldığını gösteriyor. Şöyle ki; 1971'de İngiltere'deki 7-8 yaş grubu çocukların %80'i okula kendi başlarına giderken, 1990'da bu oran %9'a düşmüştür. Aynı eğilim Amerika'da da görülmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre annelerin %70'i çocukken hergün dışarıda oyun oynarken, çocuklarının bugün sadece %30'u dışarıda oyun oynuyor.

Çocukların sokakta geçirdiği zaman azalırken, ebeveynler tarafından yapılandırılan ve kontrol altına alınan oyunların ol-

duğu boş zamanlar artış gösteriyor. Günümüzde çocukların yaşamlarındaki neredeyse tüm alanlar uzman ya da yetişkin kontrol ve müdahalesi altında. Okul öncesi programdan okula, oradan okul sonrası programlara, dahası program dışı dersler, kurslar ve organize edilmiş sporlar... Çocuklarının güvenliği ve gelişimi hakkında aşırı endişeli anne ve babalar, çocuklarının tüm etkinliklerini takip etmek ve çocuklarının bunlardan en üstün başarıyı elde etmelerini istiyorlar.

David Elkind'e göre Amerika'da son on yıl içinde çocuklar, bir hafta içindeki boş zamanlarının 12 saatini kaybetmiş durumdayken, organize edilmiş spor programları iki katına çıkmış durumda. Çocukların istekleri de göz önüne alınıp boş vakitlerini geçirmek için aile-çocuk beraberce plan yapmak yerine, çocuğun hayatını sadece aile tarafından programlanıp o şekilde değerlendirilmesi bekleniyor. Bu da çocukların keşfetme ve risk almayı öğrenme fırsatını engelliyor.

Yeni doğanların hayatları bile daha en başından takıntılı bazı anne-babalar tarafından programlanıyor. Bebekler için hazırlanan eğitim-öğretim programlarının artışı sektörün genişlediğini bizlere gösteriyor. Programların bilişsel geliştirici özelliğinin olduğu düşüncesi yanlış anlaşıyor; çünkü zaten bebekler ve erken dönem çocuklarda zihin gelişimi en hızlı düzeyde olur. Ebeveynler sadece bu tarz programları ve oyuncak setlerini satın almıyor, Amerika'da anaokulu öncesi çocuklar için düzenlenen haftada 30 dakikalık dersler veren kurumlar bulunuyor. Buralarda çocuklara kelimeler ezberletilip flaş kartlarla egzersizler yaptırılıyor. Bilim adamları, bu yaşta flaş kartları tanımanın okuma sayesinde olmadığını ve bunu güvercinlerin bile yapacağını belirtiyor.

Ebeveynler, çocuklarını sorumluluk ve inisiyatif alma konusunda cesaretlendirmiyor. Kendilerinden onay alana dek bir işe başlamalarını istemiyor. Çocuklar bir türlü büyümele-ri için gerekli hamleleri yapamıyor. Bunun nedeni de uzmanlar ve popüler akımlar tarafından desteklenen ebeveynlerin, çocuklarının çok kırılgan olduklarına dair sahip oldukları

inanç. Ebeveynler çocuklarını zararlı olabilecek kadar fazlasıyla korumaya çalışıyor. Sonuç olarak bazı çocuklar hayatları boyunca psikolojik, sosyal ve duygusal tehditlerle yeterince baş edemiyor. Proje çocuklar, 'hormonlu' çocuklar, kavanozda yetiştirilen çiçekler, hayatın acı gerçekleri karşısında tuzla buz oluveriyor.

Yapılan bir araştırma, çocukların kendi başına yanlarında herhangi bir yetişkin olmadan dışarda olursa kaçırılacak endişesi yaşadığını ve sokağı tehlikeli bulduğunu ortaya koydu. Tabii ki böyle bir risk her zaman var. Hiç birimiz çocuğumuzun zarar görmesini istemeyiz, onu pamuklara sarıp saklamak, onları dişlerini kanatmadan büyütmek isteriz. Oysa hayat daha farklı, hayat bizim şefkatli kucaklarımız kadar müşfik değil. Tehdisin farkında olalım ancak bunun çocuklarımızın özgürlük alanını çok fazla kısıtlamasına izin vermeyelim. 11-14 yaşları arasındaki gençlerle yapılan bir araştırma sonucuna göre gençlerin zaman geçirdikleri en popüler mekanların başında arkadaşlarının evi var. Daha sonra merkezî caddeler, kafeler, parklar ve alışveriş merkezleri geliyor. Bu alanların çoğu güvenlik görevlileri olan, onları daha emniyetli hissettiren mekanlar fakat gençlerin bir kısmının ise ebeveyn kontrolünden uzak olabilecekleri ve özgürce takılabilecekleri yerleri, mesela terkedilmiş binalar, tünelleri tercih ettikleri görülüyor.

Gelişen teknolojiyle, yuva ve bakım evlerinde çocuklarını izleyen, sürekli takip altına alan ebeveynler, ilerleyen senelerde 'koruma' adı altında ergenlerin özel hayatlarını ihlal edebiliyor. 2007'de İngiltere'deki ailelerin yarısının çocuklarının web üzerindeki hareketliğini görmek üzere ajan sitelerden destek aldığı belirtiliyor. Tehlikeden korumak amaçlı faaliyetler yaparken, çocuğumuzun bireysel alanının sınırlarını, mahremi-ni de ihlâl etmemeye dikkat etmememiz gerekir.

Psikolog David Elkind çocukların yetişkin organizasyonu olmadan da güvenli bir şekilde oyun oynayabileceklerini ve ailelerin risksiz oyunlar için ısrarcı olmamaları gerektiğini söylüyor. Çünkü çocukların zorluklarla karşılaşarak mukavemet ka-

zanmaları gerekir ki ileride karşılaşacağı sorunlarla baş etmeyi öğrenebilsinler.

Aileler çoğunlukla ebeveyn olmanın dünyanın en zor işlerinden biri olduğunu belirtirler. Peki nasıl bazı aileler ebeveyn olma işini ellerine yüzlerine bulaştırmıyorlar? Acaba gerçekten de zorlanmıyorlar mı, hiç yılmıyorlar mı?

Hemen hemen herkesin yaygın olarak bildiği bebekliğin ilk senelerinin çocuğun gelişimi açısından çok önemli olduğudur. Sue Gerhardt 2004'te yazdığı *Why Love Matters: How Affection Shapes a Baby's Brain* kitabında "zor bebek" diye bir şeyin olmadığını aksine "zor ebeveyn" olduğunu ifade eder. Zor ebeveyni ise "ihmkar" veya "çok karışan" ebeveyn olarak ikiye ayırır. Ebeveynin ihmalkarlığıyla gelişen bir bebeğin büyüdüğünde problemli bir birey olacağını vurgulayan Gerhardt, böyle bebeklik geçiren bireylerin depresyon, bağımlılık ve anorexia gibi ciddi hastalıklara yatkınlığının da arttığını belirtmiştir. Gerhardt, bu durumu aynı kaos teorisine benzetmiştir. Hayatımızda, başlangıçta küçük görünen farklılıkların bizleri büyük sonuçlara ulaştırdığı yargısındadır. Son dönem uygulanan terapi tekniklerinde, çocukluk ve gençlikte yaşanmışlıkların yetişkinlikte yeniden anlamlandırılması teşvik edilmektedir. Böylece kişinin kendisi ve dış dünya ile ilgili temel şablonları, bakış açıları daha işlevsel ve verimli kullanılabilir bir şekle uzmanın rehberliğinde getirilebilmektedir. Tabii ki bu yeniden yapılandırılmanın yapılabilmesi için bireyin belli motivasyonlarla tetiklenip, kendisinde böyle bir isteğin doğması ve belli bir farkındalık düzeyine sahip olması lazımdır.

Bakıldığında 'Acaba bebek için sadece ihtiyaçlarının giderilmesi yeterli midir?' sorusu ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Modern çağın anneleri çocuklarıyla ne kadar ilgiliymiş gibi dursa da durum çok trajiktir. Mesela bazı anneler çocuğunu emzirirken göz kontağı kuramaz çünkü ya telefonuyla meşguldür ya televizyon seyrediyordur.

Çocukluğun ilk 3 yılının ilerideki davranış modellerimizin temelidir. Bu kadar kısa bir zamanın doğru kullanılmaması so-

nucu ömür boyu temeli sağlam bir duygusal, zihinsel ve sosyal bir dünyaya sahip olunabilir.

Son araştırmalar sinirbiliminin beyin gelişimine etkisi hakkında önemli adımlar atar niteliktedir. Bilindiği üzere bebeğin ilk yıllarında sınırsız nöral bağlantılar güçlü bağlar kurarlar ve daha sonra bu süreci budalama süreci takip eder. Fakat sinirbilimi sinaps bağlantıların yaşadığımız deneyimlerle nasıl şekillendiği konusunda hala kesin bir cevap verememektedir.

Gerçek hayatta biz anne ve babalar bu konu üzerine zaman zaman çocuklarımıza farkında olmadan zarar verebilecek kadar hassas davranabiliyoruz. Dışarısını çocuklarımız için salt bir risk faktörü olarak görüp, çocuğumuza da öyle gösterebiliyoruz.

Yapılan bir ankette 10 ve 11 yaşlarındaki 1000 çocuğa kendileri için güvenli ve güvensiz belirli alanlar söylemeleri isteniyor. Çocuklar için tehlike olarak algılanan alanların başında; trafik, yabancılar arasında kaybolmak, trenler ve terör geliyor. Çocuklar için trafiğin tehlikeli bir alan olarak algılanması anlaşılabilir birşey ve bu onlara ileride trafikte daha dikkatli olmalarını sağlayabilir fakat neden bu kadar çok yabancıdan korkan çocuk mevcut ve hangi imge onları yabancılardan uzaklaştırıyor? Araştırmada bir kız kendini evinin bahçesinde güvende hissettiğini belirtiyor buna sebep olarak ise bahçede yabancıların bulunmadığını ve kendisini alamayacaklarını öne sürüyor. Tabii ki çocuklarımızı dünyanın tehlikelerinden korumalıyız ama böyle olması için açaba çocuklarımızın her gördüğü yabancıyı potansiyel tehlike olarak mı değerlendirmesi gerekiyor? Çocuklarımıza bu algıyı vermiş olmakla, güvenli bir yer olan dışarısını güvensiz hale getirmiş olmuyormuyuz?

Çocuklarımıza ayırt edebilmeyi, farkı farketmeyi öğretmemiz gerekiyor. “Hiç bir yabancıyla muhatap olma” diyerek onları sosyal ortama, sosyalleşmeye karşı duyarsız hale getirmiş oluyoruz.

Çocuklarımızın çevreyle iletişime geçmelerine ihtiyacı vardır, her yabancıya potansiyel bir zarar verici nesne olarak gör-

mesi o çocuğu yaşamında pasif bir hale getirecektir. Çocuğa bu durumun böyle olmadığı anlatılmalı hatta bazı zor durumlarda yabancıların yardıma koştukları da belirtilmelidir. Başkasından böyle bir yardımseverlik görmeyen çocuk ileride de çevresine karşı aynı duyarsızlığı gösterecektir.

Bu duruma sadece ebeveynlerin tutumları değil aynı zamanda çevrenin de çok büyük etkisi vardır. Zaman zaman toplu alanlarda fotoğraf çekmenin bile artık kuşkuyla bakıldığı, 'acaba fotoğrafta ben de çıkarsam ve bunu da birisi kötüye kullanırsa' gibi endişelerin beynimizi kemirdiği bir toplumda yaşıyoruz. Bu algının değişmesi biz büyüklerin endişelerinin azalması ve çocuklarımıza sunacağımız gerçek dünyayla mümkündür.

Günümüz kültürünün korkularından biri de başkasının çocuğuna yanlış davranış sergilediğinde herhangi bir şekilde öğüt vermiyor/veremiyor veya yardıma ihtiyacı varken yaklaşmıyor olunmasıdır. Yapılan araştırmada katılımcıların neredeyse yarısı tanımadıkları çocukların sıkıntılı anlarında yardımına koşmayacaklarını belirtiyor. Sebep olarak da başkalarının algısından çekinmelerini öne sürüyorlar. Dörtte biri ise 'Hiç oralı olmam' diyerek bir kere daha toplumun dayanışma algısının bittiğini, birbirinden ürken ve sürekli başkası hakkında kötü düşünen ve bu kötü düşünceyi kendisine de yapıştıracakları korkusuyla toplumdan izole olan duyarsız insan tipleri olarak gözler önüne seriliyor. O zaman hangi yol bizi bir adım ileri götürebilecek?

Çocuklarımızı sürekli denetleyerek elimizin altında tutarak onlara aslında iyilik yapmış olmuyoruz. Çocuklarımızı dünyayla başedebilecekleri bir düzeye getirmemiz için onlara güvenmeli ve çevremize de o güveni sağlamalıyız. Böylesine zor bir duruma etki eden sadece ebeveynler değildir. Medya da bu durumun kötüye gitmesine çok yardımcı olmaktadır. 1940'lı 50'li hatta 70'li yıllarda çocukların sokakta güven içinde oynayabilecekleri alanları vardı fakat şu anda böyle güvenli ortamlar bulunması mümkün değil. Bu durum çocuklarımız tarafından da hissedilmektedir. Eğer kendimizi insanoğluna yakın bilip

daha pozitif bir bakışla bakarsak, içimizdeki felaket habercisi ve kuşkucu tarafın sesi hayatımıza hakim olamaz. Böylece çocuklarımıza, dışarıdaki risklere rağmen, dış dünyada mutlu olunabileceğini gösterebiliriz.

Sonsöz

Çocukların büyümesi bir koza içinden çıkmaya çalışan kelebeğin kozadan kendi kanatlarıyla kurtulma çabasına benzer. Eğer yoruluyor, sıkıntı çekiyor diye kozadan bizim yardımımızla çıkarsa, kanat kasları çıkmaya uğraşırken yapması gereken idmanı yapamayacağı için, sonrasında uçabilmesi için kanatlarında olması gereken güce sahip olamaz.

Çocuğunu çok fazla koruyan, sürekli üstüne düşen, sevgisiyle ilgisiyle çocuğunu boğan ebeveyn tutumu ile karşı karşıya kalan çocuk yaşamda kendine ait bir dünya kurmakta güçlük çeker.

Ebeveynlerin çocuklarına olan sorumlulukları, onları dopdolu ve bağımsız bir hayata, donanımlı bir şekilde hazırlamaktır. Onları hastalıklı bir şekilde koruyup her türlü riskten uzak tutmak, çocuklara bir yarar sağlamayacaktır. Başka bir açıdan bakıldığında modern çağın çocukları, kaygılı bile olsalar, daha bilinçli ve ilgili ailelerde yetişmektedir. Ebeveynlerin bütün ilgilerine rağmen, aşırı kuşkucu tavırları, maalesef güven unsurunun ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Çocuklarımıza biraz izin vermeli, dünyaya güvenmelerini sağlamalı, başkalarıyla oynamaları için fırsat tanımalıyız. Onlara kendi kararlarını kendilerince alabilme fırsatını sağlamalıyız. Bu arada çocuklarımızı başıboş da bırakmamalı; bir rehber niteliğinde, gerektiği ve ihtiyaçları olduğu yerde ellerinden tutmalı, onları daha güzel bir dünyaya hazırlamalıyız. Proje çocuklar kendi çocukluklarını yaşayamadan, huzursuzluk ve depresyona mağlup oluyor. Her türlü etkinlik için oradan oraya çeğiştirilen çocuklar çocukluklarını bir türlü yaşayamıyor.

Frank Füredi'nin elinizde tuttuğunuz kitabı, korku imparatorluğunun anne-babalık biçimlerine kadar sirayet etti-

ğini gözler önüne seriyor. Artık çocukları doğal ortamlarda, doğal usullerle yetiştirmek yerine onlar hakkındaki korku ve kaygılarımızın bize emrettiği biçimde yetiştiriyoruz. Bizim zihinlerimizdeki zindanlar çocuklarımızın hayatında gerçekliğe bürünüyor ve onları doğal hayatla alışverişi olmayan, suni ve steril varlıklara dönüştürüyor. Bizim zihnimizi çevreleyen korku çubukları, onlar gerçek adımlar atmaya yeltendiklerinde yollarını kesiyor. Sokak ve mahalle kayıplara karışalı beri evin dışı bize artık tekinsiz bir yer olarak görünüyor ve çocuklarımız, artık ekranların emzirdiği enerjisini bilgisayar oyunları başında atmaya çalışan varlıklar haline geliyor. Füredi, *Korkunun Krallığı* adlı çalışmasında otoritarizmin yeni korkular icat ederek insanları nasıl sevk ve idare ettiğini göstermişti. *Paranoyak Anne Babalık*'ta ise korku süreçlerinin en doğal hallerimizi askıya almasını ve bunun çocuklarımıza verdiği zararı tartışıyor. Her şeyi çocuklarına soran, çocuklarının başına gelebilecek şeylerden dolayı azami emniyet takıntısı içinde yaşayan, takıntılı/gergin/paranoyak anne babalar kendi içlerindeki bu emniyetsizlik hissini çocuklarına aktarmakla; aslında güvensiz, edilgen, korkak çocuklar yetiştirmiş oluyorlar. Arzu Tüfekçi'nin duru Türkçesiyle dilimize kazandırdığı bu kitap, günümüzün kafası karışık anne babalarına bir silkinme fırsatı verdiği kadar günlük hayata sızan korku kültürünün bir çözümlemesini de yapıyor.

Prof. Dr. Kemal Sayar
10 Aralık 2012, İstanbul

Önsöz ve Teşekkür

Dünyanın dört bir yanına seyahatlerim sırasında, çocukları daima risk altındaymış gibi görmenin gerekmediğine ikna oldum. Dünyanın çoğu yerinde, ebeveynler çocuklarının güvenliği hakkında sürekli olarak endişe etmiyorlar. Sorumlu anne-babalığın çocukların sürekli gözetimi anlamına geldiği yolundaki fikir, özellikle Anglo-Amerikan fikridir. Bu nedenle, birçok toplumda çocuklar dış dünyayı keşfetme konusunda ABD'deki akranlarından çok daha fazla özgürlüğe sahiptirler.

İspanya'ya veya Fransa'ya gittiğimde ve altı ya da yedi yaşındaki küçük çocukların okula kendi başlarına yürüyerek gidebildiklerini gördüğümde hep imrenirim. Geçen yaz İtalya'nın kuzeyine gittiğimde, yetişkinlerin yokluğuyla dikkat çeken kalabalık oyun alanlarıyla karşılaştım. Norveç'te, gerçekten çocukların risk almalarını teşvik etmek için tasarlanmış oyun alanları inşa ediyorlar. Norveç'in batı kıyısındaki Karmoy'da Asbjorn Flemmen, çoğu Amerikalı yetişkinin tehlikeli sayacağı, çocukların tırmanma ve atlama fırsatına sahip oldukları bir açık hava oyun alanı inşa etmiştir. Yine de çocuklar sağlıklı biçimde büyüyorlar, çünkü bilinmeyeni keşfetme fırsatına sahipler.

ABD'de çocukların güvenliğiyle ilgili kaygı eşsiz bir düzeydedir. Şimdiye kadar çocukların hayatlarının ayrılmaz bir parçası olarak görülen kazalar, giderek bütünüyle kaçınmamız gereken bir tehlike olarak gösterilmektedir. Uzmanlar artık *kaza* kelimesini kullanmıyorlar. Bir çocuğun zedelenmiş dizini

kasıtlı olmayan yaralanma olarak tasvir etmeyi tercih ediyorlar ve böyle bir olaydan kaçınılabileceği ve kaçınılması gerektiği konusunda ısrar ediyorlar. Çocukluk döneminin güvenliğine bu tür paranoid tutumlar, çocuklarımıza ağır bir sorumluluk yüklüyor. Bu tutumlar ebeveynleri sürekli bir ihtiyatlılık hayatına sürüklüyor. Bu kitap, ebeveynlerin neden paranoid anne-babalık ethosunu kabul ettiklerini açıklamayı amaçlıyor. Bu kitap, bu ethosu sorgulamak ve hayatları üzerinde kontrole sahip olduklarını göstermek isteyen ebeveynlere çok sayıda argüman sunuyor.

İngiltere Londra’da, ebeveyn kaygıları hakkındaki bir radyo tartışmasından sonra bana e-mail atan bir dinleyici şöyle diyordu: “Bu konu hakkında bir kitap yazmalısınız.” Akademik eğitimimi, paranoid anne-babalık hakkındaki bir kitap gibi pratik ve çaba göstermeye değer bir şeye aktarmam gerektiğine beni ikna eden kişi, eşim Ann oldu. Konuştuğum anne ve babalardan büyük cesaret aldım. Temsilcim Maggie Pearlstone’ın tereddütsüz desteği bu projeyi her nasılsa daha gerçek kıldı. Washington’da Helen Searles ve Londra’da Bruna Waterfield araştırmaya yardım ettiler ve ihtiyaç duyduğumdan daha fazla materyal bulmayı başardılar. Nihayet, altı yaşındaki oğlum Jacob, çocukluğun yetişkinler tarafından kolonileştirilmemesi gerektiğine beni ikna etti. Bu kitap onun için.

Giriş

Bu kitabın altı yaşında bir çocuğa sahip bir baba tarafından mı yoksa jenerasyonlar arasındaki ilişkiye güçlü bir sosyolojik merak duyan bir baba tarafından mı yazıldığından emin değilim. Akademik eğitimim beni, çok sayıda anne ve babayı rahatsız ediyor gibi görünen ebeveyn kaygısının tuhaf dünyasına hazırlamadı. Oğlum Jacob doğduğundan beri, bana defalarca hayatın tehlikeli olduğu ve tehlikenin doğumda başladığı hatırlatılıyor.

Tehlike uyarıları neredeyse hemen başladı. Hastanede hemşireler, bebek hırsızlarını önleyecek ev içi uygun tedbirleri dikkatlice açıkladılar. Endişeli arkadaşlar, beşik ölümü hakkında ki en son nasihatlerden bütünüyle haberdar olup olmadığımızı araştırdılar. Akrabalar bir çocuk bakım merkezinin (potansiyel ihmalin) tehlikelerine karşı bir dadının (potansiyel bebek istismarcısının) tehlikelerini tartışarak farklı çocuk bakım düzenlemelerinin risklerini ölçüp biçtiler. O sırada, annem artık bebekler hakkındaki hiçbir televizyon programını seyretmeyeceğini söyledi, çünkü ebeveyn paranoyasının gerginliğini tümüyle eve taşıyan bu programlar onu Jacob'la ilgili olarak endişelendiriyordu. Sanki çocuğumun hayatı sürekli tehdit altındaydı.

Ebeveynlerin, bir çocuğu yetiştirmeyele ilgili problemler hakkında bugün herkesin güçlü fikirlere sahip olduğunu fark etmeleri fazla uzun sürmez. Politikacılar ebeveyni iyi ve sorumlu yapan şeyi düzenli olarak öne sürerlerken, bir uzmanlar endüstrisi çocuk yetiştirme biliminden alınan yararlı görüşlerle

ebeveynleri bombardımana tutuyor. Bu bilim, dehşete düşmüş anne ve baba için can alıcı bilgiler sağladığını iddia eden sonsuz bir kılavuzlar, broşürler ve kitapçıklar seli üretiyor.

Paradoksal olarak, çocuklar için neyin iyi olduğu konusunda kendi fikirlerine güvenden yoksun insanlar, sanki yalnızca ebeveynlerin kendileriymiş gibi görünüyor. Uzmanlar, ebeveynlere mırıldanan amatörler rolünü vermişlerdir. Bu nedenle, güçlü bir kaygı düzeyi belirtisi gösteren bir kendine inançtan yoksunluk, zamanımızın çocuk yetiştirme tarzını ifade ediyor. Tanıdığım çoğu ebeveyn, anneler ve babalar olarak nasıl performans gösterdikleri hakkında yalnızca endişeli değil, aynı zamanda paranoidtirler. Bir çocuğa sahip olmak, insanların dünya görüşünü değiştiriyor gibi görünüyor. Bir erkek bir kez baba olduğunda ve bir kadın bir kez anne olduğunda, diğer yetişkinler hemen potansiyel olarak tehdit edici yabancılara dönüştürülüyor. Bir anne şöyle anlatıyor: "James'i bu sabah markete götürdüm ve elli yaşlarında bir adam onunla konuşuyordu. Aklıma gelen ilk düşünce, *çocuğumu uzaklaştırmak* oldu ve elbette adam yalnızca dostça yaklaşmıştı. Bundan nefret ediyorum, ancak hiç kimsenin çocuğuma dokunmasına ya da onunla konuşmasına kuşkulandırmadan izin veremiyorum." Ebeveynler çocuklarını yalnızca yabancılardan korumaya çalışmazlar çocuklarının bakımından sorumlu olan insanlara da güvenmezler. Komşular, dadılar, gündüz bakıcıları ve diğer çocuklar hiçbir kuşkulandırmaktan muaf değildir.

Çocuklar bakıcıları tarafından nadiren kötü muamele görseler de bugün, bu muameleler son on yılda birkaç taneden kesinlikle daha fazla değildir, göze çarpan yalnızca tek bir dadı suistimali örneği bile bir ebeveyn kaygısı dalgasını başlatmaya yeter. Son yıllarda güvenlik, çocukları için okul-öncesi bakım seçmede ebeveynlerin en önemli endişelerinden biri haline gelmiştir. 2001'de savunma grubu Public Agenda tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, ebeveynlerin %63'ünün gündüz bakım merkezlerindeki ihmal ve suistimal konusunda endişelendiklerini ifade ettiklerini gösteriyor. Bu araştırma, ebe-

veynlerin %57'sinin, iyi gündüz bakım merkezi bulmanın en zor kısmının maliyet ya da konfor değil, güven olduğunu iddia ettiklerini de ortaya çıkarmıştır. Birçok gündüz bakım merkezinin, güvenlik düzenlemeleri bakımından artık minimum güvenlik hapishaneleriyle yarışması şaşırtıcı değildir. Çocukların emniyetiyle ilgili endişe, bir endüstri yaratmıştır. Toddlerwatch.com, Inc.; ParentWatch, Inc.; ve Kinderview, Inc. gibi şirketler, ebeveynlerin kendi bilgisayar ekranlarından çocuklarını seyretmelerine izin veren hizmetler sunuyor. Güvenli bir gündüz bakım ortamı pazarlayan bir şirket olan Ucando Preschool iftiharla, "Çocuğunuzu günün herhangi bir saatinde herhangi bir bilgisayardan izleyebilirsiniz" diyor. Digital Monitoring ve Recording Systems [Dijital Gözetleme ve Kayıt Sistemleri, çev.] "çocuğu gözetleme ve güvenlik konusunda en yüksek nokta"yı sunuyor. Kaygılı ebeveynlere şu öneride bulunuyor: "Çocuğunuzu ofisinizden ya da hatta başka bir kıtadan izleyin". Bazı gündüz bakım merkezleri avuç içi tanıma sistemi de dâhil en son güvenlik teknolojisine sahiptir. Bu kreşe girmek isteyen yetişkinler, kendi kişiselleştirilmiş dört rakamlı PIN kodlarını yazmak ve avuç içi izini tanıyıp tanımasına bağlı olarak içeri girmelerine izin verecek ya da dışarıda bırakacak bir tarayıcı üzerine ellerini koymak zorundadırlar.

Dadıları, gündüz bakım çalışanlarını ve çocukları gizlice gözetlemek iyi anne-baba olmakla özdeş hale gelmiştir. Gözetlemek, sizin ilgilendiğinizi gösterir. Ülkenin her yerinde, anneler ve babalar çocuklarının telefonlarına gizli mikrofon yerleştiriyorlar, yatak odalarına gizli kameralar koyuyorlar ve baş yastıklarından buldukları saç tellerini analiz için ilâç laboratuvarlarına gönderiyorlar. Ebeveyn paranoyası, güvensizliğe ve daha güçlü güvenlik önlemleri için yinelenen taleplere neden oluyor. Tahmin edildiği gibi, ticarî sektör ebeveynlerin daha fazla güvenlik arzusunu doyurma mutluluğundan çok daha öte bir şeydir.

Güvenlik aygıtlarının reklamını yapan şirketler, ebeveynlerin kaygılarını hem besliyorlar hem de bu kaygılardan yararlanıyorlar.

nıyorlar. Safety Shield [Güvenlik Kalkanı, çev.], “çocuğunuzun kaçırılmasını engellenmeye yardımcı olabilecek” bir çocuk koruma paketi öneriyor. Bu şirketin promosyon malzemesi, her yetişkin okurun içine Tanrı korkusunu yerleştirmek için tasarlanmıştır. Bu şirket önce, “Her yıl bir milyondan fazla Amerikalı çocuğun kaçırıldığını, kaybolduğunu, yok olduğunu ya da kaçtığını biliyor muydunuz?” diye soruyor, sonra da “Bir dakika bile gecikmeyin, ne kadar hızlı sipariş vererseniz çocuğunuz o kadar hızlı korunabilir” diye uyarıyor. Child Abduction Alarm [Çocuk Kaçırma Alarmı, çev.] ürününü pazarlayan bir şirket, potansiyel müşterilerine şöyle diyor:

Deli çocuk katilleri her an her yere saldırabilirler. Bütün kiliseler, alışveriş merkezleri, oyun alanları bu dengesiz yarı-insanlık süprüntülerinin hedefleridir. Maalesef, bu bireyler tekrar öldürmek için sokaklarda serbest bırakılmalarına izin veren adaletsiz ve tehlikeli liberal yasalar tarafından korunuyorlar. Artık elektronik bilimi çağındaki uzay mucizeleri vasıtasıyla, çocuğunuz seçilmiş bir güvenlik alanının dışına çıktığı an uyarılabileceksiniz.

Bu tür panik yaratan uyarılar ülkenin dört bir yanında yankılanıyor. Bu uyarıların amacı, bir dehşete kapılmış ebeveynler piyasası yaratmaktır. Safe Kids International, Inc., çocuk güvenliği acil durum kartları satıyor. Promosyon materyali, bir babanın yazdığı “Bir şey olursa ve mümkün hiçbir önlemi almamışsam kendimi bağışlayabileceğimi sanmıyorum” ifadesini alıntılıyor. Mesaj açıktır en son çocuk güvenlik sistemini satın almazsanız, siz sorumsuz bir ebeveynsiniz.

Ebeveyn kaygılarını bir pazarlama aracı olarak kullananlar yalnızca tehdit edici çocuk güvenliği şirketleri değildir. Çok kapsamlı bir alanlar topluluğu içindeki firmalar, çocuk-güvenlik önlemlerini kullanarak profillerini geliştirebileceklerini biliyorlar. Ülkenin en büyük çocuk-güvenliği programlarından biri Code Adam (Wal-Mart tarafından yaratılmıştır), bu konunun, bir şirketin ticarî değerini ve piyasa payını artırmasını

nasıl sağlayacağını tipik bir örneğidir. Küçük aile şirketleri bile bu çocuk güvenliği furçasına iştirak ediyorlar. Geçen gün mail yoluyla bir el ilân aldım. Bu ilânın bir yüzünde, Washington-merkezli bir cam takma şirketi kırılmış bir rüzgâr camını doksan dokuz dolara yenisiyle değiştirmeyi teklif ediyordu, öteki yüzünde kaybolan iki güzel küçük çocuğun resimleri vardı. Kayıp çocuklar, artık bir reklamcılık hilesidir. Ebeveynleri bu tür imgelerle acımasızca bombardımana tutmak, karşılığını kaçınılmaz şekilde elde ediyor.

Paranoid ebeveyn piyasası için tasarlanan bu kontrol teknolojisi, anne ve babaları gerçek hayatlarından uzaklaştırma etkisine sahiptir. Bu yeni teknoloji tamamen mükemmeldir ve şüphesiz, çalışan anneler ve babalar çocuklarını gündüz bakım merkezlerinde veya kreşlerinde oynarken birkaç dakika gizlice seyretmekten hoşlanacaklardır. Ancak ebeveynlerin, çocuklarının tam olarak ne yaptığını gerçekten bilmeleri *gerekir mi*? Onların aktivitelerini sürekli izlemeleri *gerekir mi*? Ebeveynlerin, çocuklarını ve onların bakıcılarını gizlice gözetlemelerinde biraz utanç verici bir şey yok mu? Eskiden, anneler ve babalar çocuk bakım merkezlerinin, sevecen öğretmenlerin çocuklara baktıkları güvenli yerler olduğuna inanırlardı. Ne mutlu ki, birçok ebeveyn çocuklarının bakıcılarına ve öğretmenlerine hâlâ güveniyor. Fakat bu ebeveynlerin çoğunun bir öğretmenin sözünden çok bir kame-rayaya güvenmeye teşvik edilişi, gelecek için iyiye alamet değil.

Maalesef, ebeveyn kaygılarının hiçbir teknolojik çözümü mevcut değildir. Arzu edilse bile, ebeveynlerin günün yirmi dört saati çocuklarının hayatını gözlemeleri insanî ölçülerde imkânsızdır. Gözetimin, ebeveynin korkularını yatıştırmaktan çok arttırması çok daha fazla muhtemeldir. Bir bakıcıyı kontrol etmenin araçlarına sahip olmayan bir ebeveyn güvenmek ya da şüpheyi askıya almak zorundadır. Bunu yapamayan biri, muhtemelen giderek nevrotik hale gelir. Bir webcam'le gözetleyen bir anne, kontrol etmediği zaman muhtemelen suçluluk hissedecektir. Bu donanımın kurulması, anneye buna bir ihtiyaç duyulduğunu imâ eder.

Çocukların güvenliği hakkındaki bu obsesif korku, anne-babalığın temel bir yeniden tanımına neden olmuştur. İyi an-ne-babalık geleneksel olarak, çocukları eğitime, ilgilerini canlı tutma ve sosyalleştirmeye özdeşleştirilmekteydi. Bugün ise, iyi anne-babalık çocukların aktivitelerini gözetlemekle özdeşleştiriliyor. Çocukların asla tek başlarına bırakılmamaları ve tercihen her zaman ebeveynlerden birinin gözetiminde olmaları gerektiğini dayatan abartılı bir risk anlayışı hüküm sürüyor. Bir uzmanlar ordusu, çocukların asla emniyette olmadıklarını söylüyor. Bugün, bir çocuğun tek başına dışarıda oynamasına izin vermek, bir ihmâl davranışı olarak görülüyor. Okuldan sonra çocukların evde tek başlarına olmalarına müsaade etmek, ebeveynin sorumsuzluğu olarak gösteriliyor.

Medya, bu irrasyonel tutumları provoke etmede önemli bir rol oynuyor. Çocuklar söz konusu olduğunda, hiçbir iyi haber yoktur. Ocak 2000'de National Center for Missing and Exploited Children [Kaybolan ve İstismar Edilen Çocuklar Ulusal Merkezi, çev.]'ın raporu, ABD hastanelerinden 1999 yılında hiçbir bebeğin kaçırılmadığını göstermiştir. Bu hikâye, anne adaylarını rahatlatmak için kullanılabilirdi, fakat hemen gizlendi. Öte yandan, bir çocuğun içinde bulunduğu her negatif olay, daha fazla tedbiri ve yeni denetim biçimlerini gerektiren bir araç olarak hizmet görüyor. Şubat 2001'de kuzeydoğu Philadelphia'daki bir ilkokulda üzerine sıra düşen beş yaşındaki bir erkek çocuğu öldü. Bu tür trajik kazalar çok şükür nadirdir, ancak çocuk güvenliği taraftarları ve gazeteler daha katı bir denetim biçimini talep ederek tepki verdiler. Onların mesajı, sıradan nesnelerin öldürebileceğiydi. Evet, sıradan nesneler öldürebilirler. Ancak, her sıra dışı trajediyi panik yaratan bir temaşaya dönüştürmemiz mi gerekir? Genellikle medya, ispat edilmemiş olsa bile, çocuklarla ilgili ürkütücü bir hikâyeyi yayma isteğine karşı koyamaz. Son zamanlarda *Today* şov haberlerinin güven kaynağı Ann Curry, çocukların tomografi tarayıcıları nedeniyle radyasyona bağlı kanser riski altında olduklarını iddia eden bir raporu sunmuştu. Curry önsözünde,

bu incelemenin “ebeveynler için çok tedirgin edici” olan “çok önemli bir bilgi” sağladığını vurgulamıştır. Çok sayıda doktor, kaygılı ebeveynlerin soruları karşısında çaresiz kaldıklarını açıklamışlardır. Çocuklar hakkındaki tedirgin edici hikâyeler yalnızca hikâye olsalar bile tahmin edilebilir bir sonuca sahiptir. Çok şükür ki, tomografi tarayıcıları çok güvenlidir; onlara açıklamalarından beri, çocukluk kanserinden ölüm oranı yarı yarıya azaltılmıştır.

Bir çocuğun hayatının her boyutu ürkütücü bir hikâyeye dönüştürülebilir. Bugünlerde, sorumlu bir ebeveynin yalnızca oyuncaklar satın alması beklenmiyor ebeveyn, aldığı oyuncak bebeğin sekiz yaşındaki kızı için güvenli olduğunu garanti eden uzun bir risk değerlendirme işleminden geçtiği konusunda bilgilendiriliyor. *Los Angeles Times*’ın kadrolu ciddi bir yazarı, Noel hediyeleri arayan ebeveynlere konferansında “bas-kaydan tüylü oyuncak hayvanlara kadar çok sayıda oyuncakın çocuklar için tehlikeli olabileceğine” dikkat çekiyor.¹ Güvenlik uzmanları, yaz mevsimini bir dehşet hikâyesine dönüştürmektedirler. Savunma grubu Safe Kids [Tehlikeden Uzak Çocuklar, çev.], ebeveynleri, çocukların yaz tecrübelerinin her boyutu hakkında korkutuyorlar. Ebeveynler, yaz sıcaklığının tehlikeleri hakkında uyarılıyorlar ve onlara çocuklarının boğulmasını ya da bisikletlerinin veya bas-kaylarının çarpışmasını engellemek için gözlerini bir an bile üzerlerinden ayırmamaları söyleniyor. *Family Life* dergisi, okurlarına yaz mevsimine “travma mevsimi” diyen “acil-durum doktorlarını örnek almalarını” söylüyor. *Family Life*’ın güvenli bir yaz fikri, çocuğunuzu duşta ve soyunma odasında bir çift bağciksız ayakkabı ve havuzda su geçirmeyen ayakkabı giymeye zorlamayı kapsıyor. Niçin? Rahatsız edici mantara bağlı enfeksiyonu engellemek için!²

Ürkütücü hikâyeler, annelerin ve babaların yoğun güvensizlik duygusunu güçlendirmeyi sağlarken onlarda dayanıl-

1 Bkz. “California Research Group Cites Toy Hazards”, *Los Angeles Times*, Kasım 22, 2000.

2 Bkz. “7 Steps to a Safer Summer”, *Family Life*, Haziran/Temmuz 2001.

maz bir gerginlik yaratarak daima daha fazla tedbir isteğiyle sonuçlanır. Gözetim sürekli olamayacağı için, bir çocuğun hayatının her yönünü gözetleme baskısı paranoyayı güçlendirir. Anneler ve babalar bu baskıya çocuklarıyla ilişkilerini kökten değiştirerek karşılık vermektedirler.

Çocukların aktivitelerini gözetlemek için ebeveynler, çocukların zamanını yeniden organize ediyorlar, çocuklarının dışarıda tek başlarına oynamalarını reddeden insanların sayısı giderek artmaktadır. Yetmişli yıllarda bile normal olan aktiviteler, çocukların caddede tek başlarına yürümeleri ya da arkadaşlarıyla dışarıda oynamaları giderek daha seyrek hale gelmektedir. Bunun yerine, ebeveynler çocuklarını okula, okul-sonrası bakıma ya da yetişkinler tarafından organize edilen diğer aktivite türlerine otomobille götürüyorlar.

İroni, aile kurumuyla ilgilenen çoğu insanın, ebeveynlerin çocuklarıyla yeteri kadar zaman geçirmediğinden yakınmalarıdır. Bencil kariyer yönelimli yetişkinlerden oluşan yeni bir jenerasyonun, çocuklarını yetiştirme sorumluluğunu almayı reddettiklerine büyük ölçüde inanılıyor. Ancak bu tür şikâyetler gerçeklikle örtüşmüyor. Zamanımızın büyük mitlerinden biri, annelerin ve babaların çocuklarıyla eskiden olduğundan daha az zaman geçirdikleridir. Çocukların sürekli gözetimini gerektiren yeni kültürel normlar, aslında ebeveynlerin zamanı hakkında çok önemli yeni bir talebi temsil ediyor. Cornell Üniversitesi'nin yeni bir incelemesi *Child Rearing Time by Parents* [*Ebeveynlerin Çocuk Bakmaya Ayırdıkları Zaman*, çev.]'a göre, iki çocuklu ebeveynler çocuklarına bakmaya günde yedi buçuk saat harcıyorlar. Michigan Üniversitesi'nin 2001 yazında yayınladığı başka bir araştırma, 1997'de iki çocuklu ailelerde yaşları üç ile on iki arasında değişen çocukların anneleriyle geçirdikleri zaman haftada yaklaşık otuz bir saatken, 1981'de bu sürenin yaklaşık yirmi beş saat olduğunu açıklamıştır. Babalarla harcanan zaman on dokuz saatten yirmi üç saate çıkmıştır.³

3 Bkz. "Kids Spend More Time with Parents than 20 Years Ago", *Associated Press*, Ağustos 13, 2004. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmesinin sonuçlarından biri, yetişkinler topluluğu olmadan çocukların birlikte ya da yalnız oynamaya daha az zaman harcamalarıdır. Çocukların gözetlenmeden oynamalarına ya da evde tek başlarına kalmalarına izin vermek, giderek sorumsuz anne-babalığın bir belirtisi olarak yorumlanmaktadır. Şüphesiz, bazı ebeveynler ihmalkârdır ve çocuklarını riske atan kararlar alırlar. Ancak, çocukları ebeveynlere zincirlemenin hiç kimseye faydası dokunmaz. Çocukların kendi başlarına oynamalarına izin vermek, onların kişisel gelişimleri için gereklidir. Çocuklar dünyayı arkadaşlarıyla birlikte keşfetme özgürlüğüne sahip olduklarında sağlıklı bir biçimde büyürler. Onların payına, ebeveynler de kendilerine ait alanlara ihtiyaç duyarlar.

Çocukları sürekli gözetlemenin erdemlerini sorgulayanlar, bazen ihtiyatsız anne-baba olmakla suçlanırlar. Çocuklarının gözetlenmeden okula yürüyerek gitmelerine izin veren ebeveynler, kendilerini mahallî dedikodunun konusu olarak bulabilirler. Çocuklarının okuldan sonra evde tek başlarına kalmalarına izin veren anneler ve babalar, tehlikeyi davet ettikleri için muntazaman ikaz ediliyorlar. *Family Life* kaygılı ebeveyne, çocuğunuzu evde yalnız bırakmanız hakkında yerel yasanın söylediği şeyi öğrenmesini öğütler ve “eğer çocuğunuz evde yalnızken yaralandıysa, polisin bu yasaı nasıl yorumlayabileceğini bilemeyeceğinize” dikkat çeker.⁴ “İyi anne-baba olma”, artık çocukları emniyette kalmaları için onları gözetleyerek ve onlara refakat ederek hayat tecrübesinden alıkoyma anlamına geliyor gibi görünüyor.

Bu kitap, paranoid anne-babalık fenomenini inceliyor. İnsanların çocuklarını yetiştirme sürecinde sordukları çok sayıda soruya cevap sağlamayacağı için herhangi bir özrü yok. Bunun yerine, çocuk yetiştirmenin böyle usandırıcı bir girişim olmasının nedenini açıklamaya çalışıyor ve ebeveynleri, muktedir babalar ve anneler olarak doğal davranma kapasiteleri-

4 Bkz. “When Is a Child Ready to Stay at Home Alone?” *Family Life*, Mart 1999.

ne inanmaya teşvik ediyor. Ebeveyn paranoyasını körükleyen korkuların pek temeli yoktur. Çocuklar şimdi tarihin herhangi bir döneminde olduğundan daha sağlıklı ve güvenlidir ve eğer kaygılarımıza konu olmalarına karşı çıkabilirsek, muhtemelen sağlıklı bir şekilde büyüyecekler ve dengeli yetişkinler olacaklardır.

Kaygılı Ebeveynler, Yıpranan Çocuklar

Ebeveynlere yöneltilen her mesaj bir sağlık uyarısıyla beraber gelir. Ebeveynlere, çocuklar için günün en tehlikeli zamanının saat 14:00 ile 20:00 arası olduğunu haber vermeden önce *Newsweek*'teki bir manşet, "Saat 16.00, Çocuklarınızın Nerede Olduğunu Biliyor musunuz?" diye soruyor.⁵ Uzmanlar, *tehlikeden haberdar etme* kavramını çocukla ilgili her mâkûl sahneyi tasvir etmek için kullanıyorlar. Bu konu hakkındaki bir rapor, "ABD'de okullarda ve çevresinde yaralanan çocukların gerçek sayısı bilinmediği halde, tahminlerin telaşa düşürücü olduğuna" dikkat çekiyor.⁶ Güvenilir gerçeklerin yokluğu, "panik yaratan tahminler"i ebeveynlere nakletmeye engel değil gibi görünüyor. Bu uyarıların amacı, çocuk yetiştirme yaklaşımlarını değiştirmeleri için anneler ve babalar üzerinde baskı kurmaktır. Dolayısıyla, Safe Kids Campaign [Tehlikeden Uzak Çocuklar Kampanyası, çev.]'in çocukların spora bağlı yaralanmalarıyla ilgili araştırması doğrudan ebeveynin davranışını hedef alıyor. Kampanya başkanı C. Everett Koop'a göre, ebeveynlerin tutumlarının değişmesi gerekiyor, çünkü çoğu ebeveyn "yaralanmanın, oyun oynamanın bir parçası olduğunu" kabul ediyor.⁷ Safe Kids, çok sayıda ebeveynin çocuklarının rutin spor

5 "It's 4:00 P.M. Do You Know Where Your Children Are?", *Newsweek*, Nisan 27, 1998.

6 J. Eichel ve L. Godman (2001) "Safety Makes Sense: A Program to Prevent Unintentional Injuries in New York City Public Schools", *Journal of School Health*, cilt. 71, no. 5, s. 181.

7 "School Playground New Survey Reveals Parents Lack Concern About Preventing Sports Injuries to Kids", National Safe Kids Campaign Press release, Mayıs 4, 2000. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

yaralanmalarını bir dramaya dönüştürmemesinden rahatsızdır ve tahmin ettiğiniz gibi yetişkinin daha fazla gözetimini talep eder. Bu tedirgin edici taktiklerin kümülatif etkisi, ebeveynin kaygısını paranoyaya dönüştürmektir. Eğer bir çocuğun hayatının bu kadar fazla düzenlenmesi gerekiyorsa, güvenilir tek çözüm çocukları gözünüzün önünden asla ayırmamak ve bağımsız bir varlık olmalarına asla izin vermemektir.

Bazı gözlemciler, nihayet paranoid anne-babalığın zarar verici sonuçlarını kabul ediyor olabilir. Amerika'nın çocuk güvenliğiyle ilgili obsesyonunu eleştiren bir makalede Robert Wright şunu soruyor: "Risk hakkındaki savaş çocuklarımızı ölüme karşı korkutmaz mı?"⁸ Dave Shiflett, çocuk-güvenliği savunucularının "büyük bir ölüm tuzağı görünümünü" alan bir dünya inşa etme tarzına meydan okumuştur.⁹ Bazı uzmanlar, çocukların yaratıcı yönüne uymayan güvenlik-kasıtlı eğlence tarzı hakkında endişelidirler. New York City Üniversitesi Mezunlar Merkezi'ndeki Children's Environments Group [Çocukların Çevreleri Grubu]'nın yardımcı yöneticisi Roger Hart, çocuğu dünyaya dayanıklı hale getirmenin gürültülü patırtılı oyunun azalmasına neden olacağına inanıyor. Hart "oyunun çocukların kirlenmesine izin verecek kadar önemli olduğunu anlamıyoruz" diyor.¹⁰

Bir süredir eğitimciler ve psikologlar, ürkek ebeveynlerin macera duygularını bastırdıkları için küçük çocukların televizyon koltuklarına dönüşmeleri konusunda endişelidirler. Çok sayıda inceleme, çocukların bağımsız aktivitesinin nasıl daraltıldığını belgeliyor. 1970'lerden beri çocukların hayatlarının giderek büyüyen bir kısmı yetişkin gözetimli inşa edilen aktivitelere tahsis edilmektedir. Michigan Üniversitesi Sosyal Araştırma Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, çocukların okulda geçirdikleri zaman, 1981'den beri haf-

8 Bkz. *Time*, Ocak 25, 1999.

9 Bkz. Dave Shiflett, "Summertime ...," *National Review*, Mayıs 28, 2001.

10 Bkz. Janny Scott, "When Child's Play Is Too Simple," *New York Times*, Temmuz 15, 2000. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

tada ortalama doksan dakikadan daha fazla artmıştır. Bu doğrudur, çünkü daha fazla çocuk okul öncesinde, okuldan-önce ve okuldan sonra çocuk bakım programlarında daha fazla zaman geçirmektedir.¹¹ 1981’de, ortalama Amerikalı okul çocuğunun gününün %40’ı uyuma, yemek yeme, çalışma ve organize edilmiş aktivitelere katılmadan arta kalan saatler boş zamandır. 1997’ye kadar bu rakam %25’e düşmüştür.

Maalesef, paranoid anne-babalığı eleştiren bu küçük topluluk, kendilerini çocukların hayatlarına daha fazla yapı eklemeye adanmış profesyoneller çoğunluğu tarafından asimile ediliyor. Bu küçük topluluk, çocukların evde tek başlarına ne yaptıklarını tasvir etmek için “kendine bakım” terimini icat etmiştir. Beklendiği gibi, çocuk yetiştirme uzmanları “iyi çocuk bakımının teşvik edici ve geliştirici durumlar sunarken ve sosyal becerilerin ve kendine-güvenin gelişmesini sağlarken” kendine-bakımın bir çocuğun ufkunu sınırlayacağını iddia ederler.¹² Elbette, iyi çocuk bakımı çocuklar için uyarıcı bir çevre sağlayabilir, ancak çocukların kendine bakım vasıtasıyla çevreleri hakkında öğrendikleri şey daha az önemli değildir. Uzmanlar, bağımsız aktivitelere güvenmeyebilirler ve kurulu aktiviteleri tercih edebilirler, çünkü yalnızca kurulu aktiviteler onların varlıklarını meşrulaştırır.

Gözetlenmeyen çocukların aktivitesi eskiden, buna *oyun* denirdi şimdi çocuk uzmanlarınca risk olarak tanımlanıyor. Bazı uzmanlar, oyuna çocukların onsuz da gelişebildiği basit bir aktivite biçimi olarak bakıyorlar. Okul Dışı Zamanla ilgili Ulusal Enstitü, şunu öne sürüyor: “Oyun vasıtasıyla gerçekleşecek tesadüfen öğrenmeden farklı olarak, proje temelli aktiviteler oyunun çekici özelliklerinin çoğunu sunarken daha amaçlı ve planlı öğrenme tecrübeleri sağlayabilir”.¹³ Özgür oyunla ilgili bu yermenin en yıkıcı sonuçlarından biri, çocukların ba-

11 Bkz. “More School, Structure Found in ‘90s Child’s Life,” *Washington Post*, Kasım 9, 1998.

12 Bkz. “When Is a Child Ready to Stay at Home Alone?”, *Family Life*, Mart 1999.

13 Bkz. David Alexander, “The Learning That Lies Between Play and Academics in After-School Programs”, *21 Community News*, İlkbahar 2000.

ğimsız aktivitesinin azalmasıdır. Gözetlenmeyen oyun, hakiki oyundur. Çocukların kendi sınırlarını bir yetişkinin desteğinden bağımsız test edebildikleri gözetlenmeyen aktivite, onların gelişimi için çok önemlidir. Çocukların hatalar yapmalarına ve bu hatalardan ders almalarına imkân verilmelidir. Çocuklar bir ebeveynin bakışlarının etkisi altında asla yapamayacağı bir şeyi, kendileriyle ilgili kararlar almayı öğrenmelidirler. Çocukların sokak acılarına ihtiyaçları vardır. Çocukları gözetlemek, sarmalamak onların sağlığına ciddi şekilde zarar verebilir. Neden? Çünkü çocuklar yetişkinlerle beraberken, tam da büyümeyi öğrenmeleri gereken zamanda çocuksu kalma eğilimindedirler. Oynama, hayal kurma ve hatta zor duruma düşme toplumun ilerlemesini sağlayan macera duygusuna katkıda bulunur. Macera duygusunu ve tutkusunu kaybetmiş bir komünitenin sorumluluğu kendine aittir ve bu, çocukları sosyalleştirmek onlara korkuları aşılamaktan ibaret olduğunda kesinlikle meydana gelecek bir şeydir.

Çocuklar artık evde o kadar fazla zaman geçiriyorlar ki, onların bina içi ortamlarının güvenliği yoğun tetkik altında olmaya başladı. Ebeveynler, oyuncakların çocuklarının sağlığı için temsil ettikleri tehlikeler hakkında sürekli ikaz ediliyorlar. The U.S. Consumer Product Safety Commision [ABD Tüketici Ürünü Güvenlik Komisyonu, çev.] ebeveynlere, çocukları oyuncaklarla oynarken gözetlemelerini nasihat ediyor. Komisyon şunu öne sürüyor: “Oyun, oyuncaklar çocuğa verilip ebeveynlerin bir mesafeden denetlemesinden çok, yetişkinler katıldığında daha güvenlidir”.¹⁴ Güvenlik uzmanları, çocuğun oyununu hayatı tehdit eden bir şey olarak gördükleri için, popüler oyuncakları potansiyel ölüm tuzakları olarak tasvir etme isteğine karşı koyamazlar. Son zamanlarda, çocukların bas-kayları güvenlik uzmanlarının obsesyonlarına bir odak sağlamıştır. Beklendiği gibi, onların propagandası ebeveynleri savunmacı olmaya zorlamak için bas-kaya binme ris-

14 “Toy-Related Injuries Among Children and Teenagers United States, 1996”, *Morbidity & Mortality Weekly Report*, Aralık 19, 1997, cilt. 46, no. 59, s. 1190.

kini abartır. Bu “endişe verici trend” den bahseden Safe Kids Kampanyası’nın yöneticisi Heather Paul, anneleri ve babaları bir konferansla paylıyor. Paul şunu öne sürüyor: “Ebeveynler ve bakıcılar daha iyi olmalılar”.¹⁵

Sağlık ikazları kendilerini yalnızca yeni oyuncaklarla değil ebeveyn jenerasyonları tarafından güvenilen ürünlerle de ilişkilendirir. Bir anne-baba dergisine yazı yazan biri şöyle diyor: “Kendimi tedbirli bir ebeveyn olarak düşünüyorum, ancak halka ekmeklerin, balonların ve sıcak ampullerin çocuğumun sağlığına zararlı olabileceğini öğrenmek beni şaşırttı”.¹⁶ Bu yazı, uyum kazandırılmamış bir çocuk için halka ekmek kesmenin yaralanmaya nasıl yol açacağını ve şişmiş bir balonu ısırarak sekiz yaşındaki bir çocuğun nasıl boğularak ölebileceğini açıklar. Bu yazının mesajı şudur: Hiçbir şey güvenli olmadığı için paranoid olsanız iyi edersiniz. Güvenlik uzmanları ve çocuk yetiştirme uzmanları anne ve babanın hiç aklına gelmeyen riskleri sürekli araştırırlar. Periyodik *Parents* dergisi “Başımıza Bu Geldi” başlıklı bir yazı dizisi yayınlıyor. Her konu, ailenin başına gelen sıra dışı bir kazayla ilgili bir hikâyeyi kapsıyor hikâyenin kıssadan hissesi, bunun sizin de başınıza gelebileceğidir. “Çocuğum kiler kapısı nedeniyle yandı,” “Bebeğim bodrum katı merdivenlerinden düştü,” “Bebeğim saçlarım nedeniyle neredeyse boğuluyordu” ya da “Zıplayan bir koltuk bebeğimi yaraladı” anlatılan hikâyelerin birkaçıdır. Bu yazıların gerçekleştirmek istediği şey apaçık olmasa da, tek mümkün etkisi, ebeveynleri çocukların hayatının sıradan görünümünü hakkında korkutmaktır. Kiler kapıları, bodrum merdivenleri, zıplayan koltuklar ve annenin saçının uzunluğu hakkındaki ürkütücü hikâyeler kendi içlerinde önemli değildir. Ancak ebeveynleri sürekli savunmacı olmaya zorlayan bir havayı beslerler ve güçlendirirler.

15 Bkz. “Popularity of Scooters Leads to Dramatic Rise in Injuries This Year”, National Safe Kids Campaign, Kasım 30, 2000.

16 Rachele Vander Schaaf, “Safety Rules Even Good Parents Miss”, *Family Life*, Mart 2001. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Acımasız Nasihat

İyi niyetli nasihat, ebeveynlerin başının belasıdır. Ben bunları yazarken, radyo, çocuklar cep telefonlarından yetişkinlerden %50 daha fazla radyasyon aldığı için, bu cihazların onların sağlığı açısından ciddi bir riski temsil ettiğini ifşa eden yeni bir araştırmayı bildiriyor. İngiltere Warwick Üniversitesi'nde bir fizikçi olan Dr. Gerald Hyland, telefonları çocuklarına hediye olarak dağıtan ebeveynlerin tehlikeli bir hata yaptıklarına dikkat çekiyor. Hyland şöyle diyor: "Çocukların cep telefonlarına sahip olmalarına izin vermek, tamamen ebeveynlerin sorumsuzluğudur". İronik olarak birçok aile, telefonları, bir çocuğun zor durumda kalması ihtimaline karşı bir güvenlik aracı olarak verir.

Çocukların sağlığıyla ilgili korkular, ebeveynler için özellikle gücendirici bir kaygı kaynağıdır. Bu yalnızca, bir başka ebeveyn paniğine neden olan potansiyel yeni bir risk hakkında bir spekülasyon araştırmayı gerektirir. *Pediatrics* dergisinde küçük çocuklara sahip 1600 ebeveynle yapılan bir araştırmaya göre, ebeveynlerin %25'i rutin aşıların bebeklerinin bağışıklık sistemlerini zayıflatabileceğinden endişelidir.¹⁷ Bilimsel kanıtlarla bütünüyle desteklenmemiş bu tür korkular, medya tarafından nakledilen yetersiz bilgiye dayanan dedikodunun ürünüdür.

Her ebeveyn, medyanın körüklediği beşik ölümü ya da ani bebek ölümü sendromunun gece çocuklarını aniden kapıp götürebileceği korkusundan dolayı rahatsızdır. Bu endişeler, beşik ölümünün başka bir nedenini keşfettiğini iddia eden yeni araştırmalarla sürekli pekiştiriliyor. Daha önceki bulgularla çelişen küçük, belirsiz araştırmalar ciddi bilgi olarak sunuluyor. 1998'de beşik ölümünün trafik ve endüstrinin kirliliğinden kaynaklandığını iddia eden bir araştırma hakkında yaygın bir kamusal tartışma söz konusu olmuştu. Bu raporu, yorganların bebekleri beşik ölümü riskine attığı konusunda ısrar eden başka bir rapor izledi. Ve bu raporu da, uçakla yolculuk ya-

pan bebeklerin önemli bir beşik ölümü riskiyle karşı karşıya olduklarını dolaylı olarak öne süren otuz dört bebekle yapılan bir araştırma izledi. Birkaç hafta sonra, ebeveynlere uçakla yolculuk yapmanın bebeklerini öldürmeyeceği konusunda güvence verildi.

Beşik ölümünü kuşatan acımasız tanıtım, problemin boyutuyla tamamen orantısız kaygılar üretmektedir. Ani bebek ölümü sendromu çok enderdir ve düzenli olarak azalmaktadır. Bu tür ölümlerin sayısı 1990'larda yılda 5000'den 3000'e düşmüştür. Yine de, bu konu hakkındaki kampanyalar, gerçekleşmesi pek muhtemel olmayan bir trajediden korkan ebeveynler arasında bir güvensizlik duygusu üretmeye devam ediyor. Bu yalnızca ebeveynlerin bebeklerinin hayatının ilk döneminin tadını çıkarmalarını engelliyor ve onları aşırı dikkatli ve aşırı koruyucu olmaya teşvik ediyor. Ani bebek ölümü sendromu hakkındaki kampanyalar, neredeyse ebeveynleri suçlamaya ve onların hatalarını bulmaya çalışıyor gibi görünüyor. Şubat 2001'de The American Academy of Pediatrics [Amerikan Pediatri Akademisi, çev.], çocuk suistimali uzmanlarının bütün Ani Bebek Ölümü Sendromu olaylarını araştırması gerektiğini söylemiştir. Buradaki imâ, Ani Bebek Ölümü Sendromu'ndan ölmüş bir çocuğa sahip ebeveynlerin, masum oldukları kanıtlanana kadar suçlu olduklarıdır. Akademi, babaların ve annelerin Ani Bebek Ölümü Sendromu'ndan sorumlu oldukları varsayımını destekleyerek bebeklerine bakmada ebeveynlere güvenilemeyeceği mesajını iletir.

Çocukların sağlığı hakkındaki çok sayıda ürkütücü hikâyenin geçmişte faydalı diye savunulan pratiklere değinmesi, ebeveyn korkusunun yaygınlığının bir işaretidir. Ebeveyn nasihati bir roket bilimi değildir. Çocukların güvenliği hakkındaki raporlar genellikle birbiriyle çelişiyor ve uzmanlar bebeğin sonunu neyin getirdiği konusunda uzlaşamıyor gibi görünüyorlar. Son yıllarda birçok uzman, birlikte uyuma pratiğini, bunun emzirmeye yardımcı olduğunu ve ebeveynler ile çocuk arasındaki bağları güçlendirdiğini öne sürerek savunuyorlar.

Bu pratik, gün boyu evde olmayan ve gece de çocuklarından ayrılmaya isteksiz genç çiftlerle birlikte popülerlik kazanmıştır. Ancak, 1999 Eylül'ünde U.S. Federal Consumer Product Safety Commission [ABD Federal Tüketici Ürünü Güvenlik Komisyonu, çev.], ebeveynleri, iki yaşın altındaki bebeklerle aynı yatakta uyumamaları için uyaran endişe verici bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiri, birlikte uyumanın kazara ezme ya da boğma riski oluşturduğunu öne sürmüştür. Komisyonun yöneticisi Ann Brown şunu nasihat etmiştir: "Bebeğinizle birlikte uyumayın ya da bebeği uyuması için bir yetişkin yatağına bırakmayın." İnsan, doğrudan milyonlarca ebeveynin gündelik pratiğini etkileyen bunun gibi bir bildirinin, bebeklerin ebeveynlerinin yatağında uyudukları için öldüklerini kesin şekilde gösteren bir araştırmaya dayandırıldığını sanacaktır. Ancak bu inceleme bu türde hiçbir şeye dayanmıyordu. Yazarlar, öteki risk faktörlerini hesaba katmadıklarını kabul etmişlerdir. Yalnızca iki yaşın altındaki 557 çocuğun ebeveynlerinin yatağında, onlarla birlikte uyurken öldüğünü kaydetmişlerdir. Bu rapor birlikte uyumak ile bebek ölümü arasında doğrudan bir nedensel ilişkiyi kanıtlayamamasına rağmen, açıkça ebeveynlere endişelenecekleri bir problem daha sunabiliyordu.

Ancak bazı uzmanlara göre, bebeğinizle uyumak çocuğun gelişimi açısından müthiş yararlıdır. *The Baby Book: Everything You Need To Know About Your Baby from Birth to Age 2* [Bebek Kitabı: Bebeğiniz Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey Doğumdan 2 Yaşa Kadar, çev.] adlı kitaplarında William ve Martha Sears, bebeğinizle birlikte uyumanın ilişki kurmanın doğal bir yolu olduğu konusunda ısrar ediyorlar. Bu tavsiyeyle ilgili hiçbir şüphe söz konusu olamaz. Sears'lar retorik olarak şöyle soruyorlar: "Sizce bebeğiniz hangisini tercih eder: Annesinin göğsünde huzur içinde uykuya dalmayı mı yoksa uyumak için kendini tatsız, duygusuz bir lastik sakınleştiriciyle yatıştırmayı mı?" Aman devam edin! *What to Expect the First Year* [İlk Yılda Ne Beklenir, çev.]'da çok farklı bir mesaj aktarılıyor. Birçok doktor ve bakım uzmanı tarafından desteklenen Amerikalı üç annenin yazdı-

ğ bu başarılı el kitabı şöyle diyor: “Aile yatağını tercih edenlerin”, çocuklarının kendileriyle uyumalarına izin vermenin “mümkün risklerini fark etmelerini” sağlamak gerekir. Ne gibi? Uyuma problemleri, gelişim problemleri, akranlarla ilgili problemler, evlilikle ilgili problemler, güvenlik problemleri, “sınır çizme” problemleri hatta dişle ilgili problemler.

Bu tartışmanın diğer tarafındaki *The New Pregnancy and Childbirth* [Yeni Gebelik ve Doğum, çev.] adlı kitabın ve başka çocuk yetiştirmeye ilgili metinlerin yazarı Sheila Kitzinger, okurlarının içini şöyle rahatlatıyor: Bir çocuğu beşiğinde yalnız uyumaya bırakmak “en güvenli düzenleme olmayabilir ... uyku süresince bir annenin hareketleri ve çıkardığı sesler bir bebeğin nefes alıp verişini teşvik eder.” Bununla birlikte, anne bebeği hemen yatağına koymak için acele eder, St. Louis’teki Washington Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde çocuk doktoru Bradley Thatch, bize bir yetişkin yatağının küçücük bir bebek için potansiyel olarak tehlikeli bir yer olabileceğini, çünkü yatakta başka bedenlerin, battaniyelerin, yastıkların ve bebeğin içinde kaybolabileceği yarıkların bulunduğunu söylüyor. Dolayısıyla, yapsak da eleştiriliyoruz yapmasak da. Bütün bunları okuduktan sonra kesinlikle uyuyamayacak insanlar, şaşkına dönmüş ebeveynlerdir.

Elbette, bebekleri uyutmak her zaman en önemli problem olmuştur. Klasik çocuk bakımı el kitabı *Baby and Child Care* [Bebek ve Çocuk Bakımı, çev.]’de Dr. Spock şöyle der: “Bebeğinizi uyutmada sıkıntı yaşıyorsanız, çözüm yolu basittir. Bebeğinizi yatağa mâkûl bir saatte koyun, şefkatle fakat kararlılıkla iyi geceler deyin, odadan çıkın ve geri dönmeyin.” Bundan daha net ne olabilir?

Maalesef, *Your Baby and Child* [Bebeğiniz ve Çocuğunuz, çev.] adlı kitabında Penelope Leach “istemeyerek ayrılmak, bebeği ağlamaya bırakmak doğru çözüm değildir” derken aynı şekilde açıktır. Leach şunu nasihat ediyor: “Eğer bebeğiniz siz ayrılırken ağlıyorsa, geri dönün.” Ancak siz sessizce bebeğin odasına geri dönerken Spock’un uyarısı kulaklarınızda çınlar:

“Bebeğin güvende olduğundan emin olmak için parmakların üstüne basarak yürümek ya da yakınarda olduğunuz yolda onu rahatlatmamak önemlidir. Bu onu yalnızca kızdırır ve ağlamasının daha uzun sürmesine neden olur.” Bu yüzden, tekrar bakmayı reddettiğinizde, bebeğinizi ağlamaya terk etmenin onun yalnızca gece uykusunu berbat etmeyeceğini, bütün hayatını da mahvedeceğini iddia eden son zamanlarda yayınlanmış bir çalışmayla karşılaşsınız.

Bu uyuma tartışması şiddetle hüküm sürmektedir. Çocuk yetiştirme guru Richard Ferber, bebeğinizi rahatlatmadan önce kısa bir süre ağlamasına izin verme stratejisini savunuyor. Ferber’ın rakibi Dr. William Sears bekletmeme yaklaşımını savunuyor ve ebeveynlere bebeklerinin emrine amade olmalarını ve bebeklerinin ağlamasını durdurmalarını nasihat ediyor.

Tuvalet eğitimi de rakip çocuk uzmanları için bir ihtilâf konusu haline gelmiştir. Çocuk yetiştirme kitaplarının satış rekoru kıran bir yazarı John Rosemond, yüzden fazla gazetede kararsız anne-babalığı eleştiren makaleler yayınlamıştır. Rosemond geleneksel çocuk yetiştirme uygulamalarına bir dönüşü talep ediyor ve çocukların iki yaşına kadar tuvalet eğitimi alması gerektiğini savunuyor. Rosemond, bu sürecin, dört aylık bir yavru köpeğe sahip bir evi soymak kadar basit ve dolaysız olması gerektiğini söylüyor. Ünlü bir çocuk doktoru olan Dr. T. Berry Brazelton, Rosemond’un yaklaşımı nedeniyle dehşete düşmüştür. Brazelton, tuvalet eğitimi zorlayan ebeveynlerin çocuklarında uzun vadeli problemlere neden olabileceklerini öne sürüyor. Bu esnada, ebeveynler, çocuklarının tuvaleti kullanmaya hazır oldukları zamana karar vermelerine imkân tanımaları mı gerektiği yoksa sorunları ele almaları ve çocuklarını bilimin hikmetlerine göre eğitmeleri mi gerektiği konusunda kuşku duymaya terk ediliyorlar. Ve neye karar verirlerse versinler, yanlış yaptıkları için bir uzmandan yumuşak bir uyarı alacaklardır.

Bu uyarı metaforik bir uyarı olabilir, fakat ebeveynlerin çocuklarına vurmaları meselesi söz konusu olduğunda, tartışma

nefret doludur. Birçok çocuk koruma uzmanı, çocuklara vurmanın bir suistimal biçimi olduğuna inanıyor. Onların düşüncesi, maruz kaldığı dayak nedeniyle üvey babasına dava açan bir İngiliz çocuğa 1997’de Strasbourg’daki European Court of Human Rights [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, çev.] tarafından zarar karşılığında on bin sterlin tazminat verildiğinde onaylandı. Kendi payına İngiliz hükümeti çocukların dayaktan korunmalarını temin etse de, ebeveynlerin çocuklarını dövme hakkını savunacağını göstermiştir. Çok sayıda ebeveyn, yaramaz bir çocuğa vurmanın kabul edilebilir olduğuna inanmaya devam ediyor. Amerikan Pediatri Akademisi 1998 Nisan’ında dayak atmaya karşı katı bir savunma tutumu takınmıştır. Bununla birlikte, kendi üyelerini kapsayan bir araştırma, on katılımcı çocuk doktorundan dördünün dayacağı “sınırlı şartlar altında ve spesifik durumlara ve kurallara göre” bir disiplin şekli olarak tavsiye ettiklerini göstermiştir. Amerikan Pediatri Akademisi’nin araştırması, Amerikalı ailelerin %90’ının dayacağı bir disiplin aracı olarak kullandığını göstermiştir. Bu konu hakkında ebeveynle ilgili güvensizlikler Safe Smack Limited adlı bir Yeni Zelanda Şirketi tarafından istismar edilmektedir. 1997 Ekim’inde “Uncle Sam Smacker” [“Sam Amca’nın Şamarı”, çev.] olarak bilinen patentli bir deri kayışı içeren bir Safe Smack Parenting Program’ı satışa sunmuştur. Bu şirket, bu kayışın “çocuklara vurmanın tek güvenli yolu” olduğunu iddia etmiştir ve potansiyel müşterilere ürününün çocuklara uygun olduğunu garanti etmiştir. Beklendiği gibi, çocuk koruma savunma grupları Uncle Sam Smacker’ın tehlikeli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tartışma yalnızca dayak atmayı değil, ebeveynin disiplin uygulamasının kendisini de kuşatır. Bazı uzmanlar “kısa ara” kavramını bile eleştiriyorlar. Otto J. Arnoscht kısa aranın bir çocuğa kabul edilebilir davranışı gösteren etkili bir öğretme aracı olduğuna inanıyor. Tam tersine, Dr. Peter Haiman kısa aranın kötü davranışı düzeltme yerine, aslında onu şiddetlendirdiğini ileri sürüyor.

Yetişkinlerin çocuklarını nasıl disiplin etmeleri gerektiği sorusunu kuşatan bu tartışma, çocuk yetiştirmenin son derece politikleştirilen karakterini ifşa ediyor. Dayak hakkındaki nasihatın, bir birey çocuğun spesifik ihtiyaçlarıyla pek ilgisi yoktur. Bunun yerine, nasihat uygun bir aile hayatı formunu meydana getiren şey hakkında rekabet eden ideolojiler tarafından yönlendirilir. Dayak atmanın birçok muhalifi, ebeveynlerin çocuklarını disiplin etme yönündeki güdülerinden şüphelidir. Ebeveynlerin çocuklarına vurma hakkını destekleyenler genellikle geleneksel aile değerlerini canlandırma amacıyla hareket ederler. Dayak atma hakkında son derece zıt kutuplara ayrılmış nasihatler, annelerin ve babaların çocuklarını disiplin etmeye zorlandıklarında yapmaları gereken zor seçimi tartışma yeteneklerini zayıflatır. Ebeveynleri, çocuk yetiştirme yaklaşımlarında çok fazla kaba ya da çok fazla yumuşak olmakla eleştirecek bir uzman daima mevcut olacaktır.

Dayak atma hakkındaki tartışma, ebeveyn davranışının her boyutunu sorgulamaya ilişkin revaçtaki eğilimin ayrılmaz parçasıdır. Sporda ya da okulda iyi performans göstermeleri için çocuklarına baskı uygulayan ebeveynler, bazen duygusal suistimalciler olarak eleştiriliyorlar. Tam tersine, çocuklarının eğitimini öğretmenlerine bırakan ebeveynler ihmalle damgalanıyorlar. Her iki yöntemde de bir boyutu görmezden gelen ebeveynlerin son derece sorumsuz bireyler oldukları varsayılıyor. Dolayısıyla, nasihat edenler bazen istemeyerek çocuk yetiştirmenin rutin boyutlarını çok önemli bilimsel ya da ideolojik sorunlara dönüştürüyorlar. Belki de öğütlerinin esas sonucu ebeveyn paranoyasını şiddetlendirmektir.

Ebeveynin Yetersizliği Varsayımı

Ebeveynler sürekli olarak yalnızca tavsiye bombardımanına tutulmazlar, yetersiz olarak da etiketlenirler. Mary McCaslin ve Helen Infanti'nin gerçekleştirdiği ABD'de çocuk yetiştirmeye ilgili 1025 makale ve nasihat sütununu içeren bir inceleme,

kayıtların %97'sinde ebeveynlerin problem olarak tanıtıldığını göstermiştir. Ebeveynler problemlere sebebiyet vermekten sorumlu tutulsalar da, aynı zamanda, bu problemlerle başa çıkma yeterliliğine sahip olarak da algılanmazlar. Kayıtların %29'unda ebeveynlere kendi kararlarına göre davranmaları tavsiye edilirken, %67'si ebeveynlere bir uzmanın tavsiyesini izlemelerini öğütlemiştir. Çocuk yetiştirme hakkında yapılan birçok araştırma, önerme olarak, ebeveynlerin bu konu hakkında araştırmaya dayanan uzmandan daha az yeterliliğe sahip olduğu görüşünü kullanır. Ebeveynlere yönelik uzman tavırlarıyla ilgili araştırmalar, uzmanların ebeveynleri pek dikkate almadıklarını, ebeveynin yeterliliğine ve çocuklarının eğitimi-ne ve terbiyesine bağlılığına güvenmediklerini ortaya koyuyor.

Çocuk yetiştirme uzmanları genellikle, kısmen şaka yoluyla, çocuk yetiştirmenin zahmetli eğitimi ya da yeterliliği gerektirmeyen tek uğraş olduğundan yakınırlar. Bazı uzmanlar, ebeveynlerin yalnızca yetersiz değil, gerekli becerileri öğrenemeyecek kadar aptal oldukları görüşünü de kabul ediyorlar. Dolayısıyla, çocuk yetiştirme derslerinin faydası incelemeye maruz kalmıştır. Uzmanlar, anne-babalık sınıflarının ebeveynler ile çocuk arasına girdiğini iddia ediyorlar. Washington temelli savunma grubu Zero to Three'nin yöneticisi Matthew Mel-med şöyle diyor: "Programların etkili olması için önemli olan şey, çocuğun doğrudan bu hizmetlere katılımıdır." Ebeveynleri dışarıda bırakmak, bazı çocuk uzmanlarının gizli arzusudur.

Çocuk yetiştirmeyi, özel eğitimi gerektiren çok fazla karmaşık bir beceriye dönüştürme dürtüsü son derece gereksiz ve totaliteryen bir form alabilir. ABD'de bazı uzmanlar, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirmek için hükümetten bir lisans almalarının gerekli olduğunu öne sürmektedirler. Jack C. Westman'ın *Licensing Parents: Can We Prevent Child Abuse and Neglect?* [Ebeveynlere Lisans Verme: Çocuk Suistimalini ve İhmalini Önleyebilir miyiz?, çev.]adlı kitabı, çoğu anne ve babanın, çocukların ebeveyni olmaya uygun olmadığı yolunda çok farklı bir görüş öne sürer. Bu tür önerilerden uzmanlar, bir lisansı olma-

dan hamile kalan kadınlara yapılacak şeyi söylemezler. Çoğu uzman, anne-babalık eğitimini savunmada çok daha ılımlıdır ve ebeveyn olma lisansı almayı kabul etmezler. Bu uzmanlar, kendilerini yalnızca ebeveynin eksikliklerine dikkat çekmekle sınırlama eğilimindedirler. Örneğin, *The Heart of Parenting*'in yazarı Profesör John Gottman şöyle ahkâm keser: “Çocuklarla ilgili doğruyu yapmak istemek ile gerçekten bunu başarılı biçimde yerine getirmek arasında çok büyük bir fark vardır.” Gottman'ın mesajı açıktır: “Kitabımı oku, yoksa bir ebeveyn olarak başarısız olursun.”

Bazı anne-babalık kılavuzları ve dergileri okurlarının patolojik bakımdan aptal olduklarını varsayıyor gibi görünüyor. Yetersizlikleri nedeniyle ebeveynleri azarlamak genellikle, başarısızlıklarının çocuklarının geleceğini temsil ettiği yolundaki korkunç sonuçlarla onları ürkütmenin başlangıcı olarak hizmet görür. Bu tür tavsiye, çocukların hayatlarının her boyutu hakkında annelerin ve babaların sorumluluğunu abartırken, ebeveynin kendine güvenini azaltır. Çaresizce yetersiz olmalarına rağmen, çocuklarının mutluluğu hakkında daha önceki jenerasyonların ebeveynlerinden daha büyük sorumluluk yüklenmeleri paradoksunun ebeveynleri paranoyaya sürüklediği söylenir. Ebeveyn için, anneler ve babaların sürekli gözetimciler, okur-yazarlık becerilerinde uzmanlar olmaları ve tavsiye vermede bir üniversite derecesine sahip olmaları gerektiği kabul edilebilirdir. Yalnızca uzmanlar çocukları yetiştirmenin esaslarıyla başa çıkabilirler. Ebeveynler sonradan kendilerini, tehlikeye atılmış bir tür olarak çocuklarını eğitirken bulurlar. Hamile kalmanın, doğurmanın ve çocukları yetiştirmenin her boyutu profesyonel tavsiyeye tâbidir, çünkü uzmanlar çocuk yetiştirmenin ebeveynlere bırakılamayacak kadar önemli bir görev olduğu konusunda uzlaşırlar.

Çocuk yetiştirme duyguya ve içtenliğe bağlı samimi bir ilişkiden teknik yeterliliği gerektiren bir beceriye dönüştürüldüğü için, uzmanın rolü özel bir önem kazanıyor. Haydi, aydın uzmanların gidişatı düzeltilmesi için çocuk yetiştirmeyi ailenin

elinden alalım. Ebeveynin eğitimini savunanlar kendi önerilerini, bu önerinin kafası karışmış yetişkinleri güçlendireceğini öne sürerek meşrulaştırırlar. Aslında, güçlendirme iddialarına rağmen, bu yaklaşım sadece ebeveynlerin yeteneklerine güvenlerini daha fazla azaltma etkisine sahiptir. Şüphesiz, bütün bu profesyonel tavsiyenin ve müdahalenin onurlu yeni ebeveynlerden oluşan daha güvenli ve bilgili bir jenerasyona yol açacağı varsayılmaktadır. Bunun yerine, bugünün ebeveynleri kendi ebeveynlerinden daha az emin ve daha az kendine güvene sahip gibi görünüyorlar.

Elbette hakikat, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin teknik bir formülün tatbikiyle geliştirilemeyecek kalitatif bir ilişki olmasıdır. Ancak böyle bir müdahale ebeveyn-çocuk ilişkisinin bütünlüğünü yok eder. Uzmanlar bu ilişkiye el uzatırlarken, bu kaçınılmaz şekilde ebeveynlerin otoritesini zayıflatıyor. Ve zayıf otoriteye sahip ebeveynlerin, çocuklarıyla başa çıkmada kendilerine güvenmeleri pek muhtemel değildir.

Profesyonel müdahale, çocuk yetiştirme öğrenilebileceği için aynı zamanda öğretilmesi de gerektiği yolundaki bürokratik kanaate dayanır. Bu hatalı yaklaşım, insanî tecrübe ile öğrenme arasındaki temel ilişkiyi kavrayamaz. Bu tür dersler uzmanlarca düzenlenmiş bir kurs vasıtasıyla öğretilemez. Bu tür kurslar ebeveynleri, uzmana bir bağımlılık ilişkisi geliştirmeye teşvik eder.

Sorunları daha kötü hale getirmek için, çocuk uzmanları yalnızca öğüt vermezler, ebeveynlerin hayatlarına girerler. Geçenlerde, eşim Jacob'u ilkokuluna götürdüğünde ve onun düşerek kendini yaraladığını açıkladığında, bir personel sosyal hizmetlerin bilgilendirilmesi gerektiğini söylemiş. Herkes gülümüş biraz sinirli şekilde olsa da. Sonra, annelerden biri eşimin kulağına fısıldamış: "Amy'nin geçen hafta iki yarası vardı. İnsanlar hemencecik yanlış hüküm verecekler diye ne kadar sinirlendim bilemezsiniz." Özel sorunların bu değiş tokuşu zamanımızın semptomatik ruh halidir. Ebeveynler, en masum kazanın kötü olarak yorumlanabileceği ve izinsiz sorgulama-

lara yol açabileceği korkusu içinde yaşıyorlarsa, bir şey açıkça yanlış gitmektedir. Bu tür şartlarda, ebeveynlere kendilerini paranoid hissetme hakkı verilir.

Bu konuyu araştırma süreci boyunca, görüştüğüm ebeveynlerden çok şey öğrendim. Belki de kazandığım esas düşünce, hepimiz paranoid ebeveynler olmasak da, hiçbirimiz bugün çocuk yetiştirmeye musallat olan güvensizlik havasından muaf değiliz. Ancak, bu şekilde davranmamızın nedenini anlayabilirsek, umuyorum bunun çocuklarımıza dehşet verici etkileri hakkında bir şey yapabiliriz.

I. Ebeveyn Paranoyasını Anlamak

Tony, öğretmenliği bırakıyor. Tony'yi üç yıldır öğretmenlik yaptığı ilkokuldan ayrılmaya zorlayan şey bu ifadeyi kullanmasa da ebeveyn paranoyasıydı. Öğretmenlik eğitimi süresince Tony, şamatacı çocuklarla uğraşmaktan dolayı gerilebileceğini tahmin etmişti. Fakat Tony problemlili, kaygılı ebeveynlerle başa çıkma görevine hazır değildi. Tony'nin çalışma hayatının en yorucu anları endişeli annelerle uğraşmakla geçecekti. Tony, oğlunun okula güvenli şekilde vardığından emin olmak için okul otobüsünü arkadan otomobille takip etmekte ısrarlı bir anneden bahsederken iç geçiriyor. Tony, deniz kenarına beş yaş sınıfı için plânlanmış bir okul gezisinin, iki ebeveynin bu gezinin, çocuklarının özel bir otomobilde kırk beş dakikalık yolculuğunu gerektireceğinden endişelendikleri için nasıl iptal edildiğini hatırlıyor. Otomobiller yola elverişli miydi? Bir çocuğu tuvalete kim götürecekti? Emniyet kemerlerini doğru olarak takmayı kim garanti edecekti? Bunlar normalde sigara içilmeyen arabalar mıydı yoksa çocuklar pasif sigara içiciliğinin kurbanları mı olacaklardı? Plajda yapılması plânlanan korsan günü, okul alanına hapsedilmekle sonuçlanmış deniz, kum ve macera hayal gücüyle sınırlanmış, gezinin birçok eğitici amacı da yok edilmişti. "Ebeveynlerin kafasındaki problemler" nedeniyle sabrı tükenen Tony, araştırmış ve dışarıdan öğretmenlik yapma işini bulmuş.

Elbette, ebeveynlerin çocuklarının iyiliği için endişelenmeleri normaldir. *Parents* dergisinin 1920'lerden 1930'lara kadarki sayfalarını içeren kısa bir inceleme, bugün babaları ve anneleri rahatsız eden çok sayıda şüphe, endişe ve zihin meşguliyetinin büyükannelerimizin ve büyükbabalarımızın da aklından çıkmadığını gösteriyor. Çok sık tekrarlanan tema şuydu: Çocuğumun gelişimi normal mi? Çocuğun öfke nöbetleri, utangaçlık, saldırganlık, kıskançlık, parmak emme, tırnak yeme ve uyumayı reddetme endişeli ebeveynlerden gelen mektuplarda sürekli olarak öne sürülüyordu. Çoğu ebeveyn, çocukların ebeveynlerine itaat etmelerinin nasıl sağlanacağına ilişkin eski probleme bir çözüm talep ediyordu.

Çok şey değişmemiş gibi görünebilir. Fakat yüzeysel benzerlikler, bazı büyük farklılıkları ifşa eder. Geçmişte, ebeveyn kaygısı aile içindeki problemlere odaklanıyordu. Bebeğin bedensel, psikolojik ve manevî sağlığı önemli bir zihin meşguliyetiydi, çünkü çocukları okul, meslek, evlilik vb. dış dünyaya hazırlıyordu. Ve elbette daha eski jenerasyon, genellikle çocuklarının kötü insanlarla dostluk kurmaları ve kötü bir şeyle meşgul olmaları konusunda kaygılıydılar.

1920'lerde yayınlanan ebeveyn endişelerine bakıldığında, edinilen genel izlenim şudur: Aile hayatı iyidir, fakat halletmemiz gereken yalnızca *tek* bir küçük mesele söz konusudur. Bugün anne-babalık dergilerindeki tartışmalar, aile hayatının iyi olmadığını, çoğu ebeveynin kendini kontrolsüz hissettiğini ve her şeyin sorun haline geldiğini gösteriyor. Spesifik bir sorundan rahatsız olmak yerine, ebeveynler genel bir kendine güven kaybından muzdarip gibi görünüyorlar.

Dergilere yazı yazan ebeveynler bugün, sadece karşı karşıya kaldıkları usandırıcı sorunlar ölçüsünde çaresiz kalmış gibi görünüyorlar. Bir çocuğa tuvalet terbiyesi nasıl verilir, bir çocuğu evde yalnız ne zaman bırakabilirsiniz, çocuklar yeşillik yemeye zorlanmalı mı yoksa zorlanmamalı mı vb. her küçük mesele, ebeveynin sinir krizi nedeniyle daha büyük bir probleme dönüştürülüyor. Bu, yetişkinlerin çocuklara bakma gö-

revinin üstesinden gelme sürecinde bazı önemli değişikliklerin olması gerektiğini gösteriyor. Bu trendin en açık belirtisi, çocuk güvenliği hakkındaki genel paniktir.

Life dergisinin 1950'deki bir sayısında, Bostonlu üç yaşında bir çocuğa sahip bir anne Myra'nın olduğu ilâna bakıyorum. Resim, büyük bir A&P süpermarketinin dışında bebek arabalarında oturan bir sürü bebeği gösteriyor. Anneleri içeride alışverişlerini yapıyorlar. İlânın yazarı şöyle söylüyor: "Siz bir mağazanın dışında sıraya girmiş bir bebek arabaları geçidine bakarken, annelerin içeride epeyce alışveriş yapıyor olmaları çok güzel bir tablo." Myra'nın yüzünde bir kuşku ifadesi var. Bugün, bu annelerin "epeyce alışveriş" yapmalarının polise rapor edileceğini biliyoruz.

Son yıllarda hiçbir konu, çocukların güvenliği sorunundan daha fazla araştırmaya maruz kalmamıştır. Tek bir olay, çok önemli bir kamusal tartışmayı körükleyebilme ve yeni düzenlemeleri gerektirme eğilimindedir. Columbine'de okullardaki trajik silahlı yaralanmalar, gençlik şiddetini bütün ebeveynlerin karşı karşıya kaldığı acil bir problem haline getirmiştir. Okul cinayetiyle özdeşleştirilen korkutucu imajlar, yasama faaliyetleriyle ilgili bir telaş dalgasına neden olmuştur. Okullardaki yeni toleranssız politikalar, Amerikan okullarının çocuklar için son derece tehlikeli bölgeler olduğu izlenimini yaratmaya yardımcı olmaktadır. Milyonlarca ebeveyn, hiçbir çocuğun artık güvende olmadığı kanısına varmıştır. Bir *Newsweek* araştırmasında, soru sorulan ebeveynlerin %81'i okullarda silaha bağlı olaylarda bir artışın mevcut olduğu görüşünü kabul etmiştir. Aslında, sınıftaki şiddet son on yılda dikkat çekici ölçüde azalmıştır. Okulda öldürülme ihtimali yıldırım çarpması sonucu ölme ihtimalinden daha düşüktür.¹ Bununla birlikte, ebeveynleri çocuklarının karşı karşıya kaldığı başka bir tehlike hakkında endişeli olmaya yöneltmek için yalnızca tek bir korkunç trajedi yeterlidir.

1 Bkz. "The New Age of Anxiety," *Newsweek*, 23 Ağustos, 1999.

Okul şiddeti konusunun anneler ve babalar üzerinde böyle bir etkisinin olmasının tek nedeni, genellikle ebeveynlerin, çocukların karıştığı her trajedi yüzünden suçlanmasıdır. Columbine silahlı saldırılarından sonraki dönemde, “Ebeveynler neredeydi?” sorusu sürekli tekrarlanmıştır. Birçok gözlemci, çocukların karıştığı her olayda ebeveynlerin kesinlikle suçlu olduklarını varsayıyor ve dolayısıyla ebeveynler çocuklarını denetlemeye aşırı derecede adandıklarını göstermek için kendilerini dikkate değer ölçüde baskı altında hissediyorlar.

Güvenlikle ilgili toplumsal endişe, obsesif boyutlara ulaşmıştır. Çocukların mısır gevreği, çikolata ve patates cipsi paketlerindeki küçük oyuncaklar nedeniyle boğulabileceğine ilişkin küçük ihtimal, bunları yasaklama taleplerini provoke etmektedir. Daha tek başına yürümeye başlamadan önce bebeğin ilerlemesini mümkün kılan ve yıllardır kullanılan yürüteçler çocukların tepe taklak olabilecekleri ya da merdivenlerden düşebilecekleri ihtimali nedeniyle suçlanmaktadır. Muhakkak ki, bu tehlike Pokemon kartını yutmaya bağlı ölüm tehlikesinden daha gerçekçidir, ancak bu tehlike hâlâ, bir şeyin meydana geldiğinin spesifik kanıtıyla değil, bir şeyin olabileceği fikriyle tetiklenmektedir.

Bir kez söz konusu olduktan sonra, ebeveyn paranoyası kendini herhangi bir yeni tecrübeyle kolayca ilişkilendirir. Tüpte döllemeyi (IVF) ele alalım. Arzulanan çocukları meydana getirmede tüpte dölleme imkânını kutlamaktansa, araştırmacılar son zamanlarda, dünyaya getirilen bu çocukların maruz kaldığı hipotetik tehlikelere dikkat çekiyorlar. Tüpte döllemenin çocukların genetik yapısında değişikliklere neden olabileceği ve onların zihinsel gelişimini bozabileceği yönündeki ikazlar ve bir yumurtayı döllemesine yardım edilmesi gereken sperm, kendi başlarına yüzebilen sperm kadar sağlıklı bebekler verip veremeyeceği spekülasyonu söz konusu olmaktadır. Psikologlar, kısırlık yıllarından sonra yapay araçlarla anne-baba olan insanların çok istenen çocuklarıyla duygusal bakımdan dengeli bir tarzda ilişki kurup kuramayacaklarını düşünüyorlar. Hatta tüpte döllenen çocukların çok fazla sevilleceği

ve ebeveynlerinin kendileri hakkındaki beklentilerini karşılayamayabilecekleri öne sürülmektedir. Yaratıcı hayal gücünün, tüpte döllenmeyi bir çocuk güvenliği sorununa dönüştürmeyi başarması yalnızca bir zaman meselesidir.²

İnternet, eğitim fırsatları sağlayarak genç insanların hayatlarını zenginleştirmede dikkate değer bir potansiyele sahiptir. Bununla birlikte internet yaygın şekilde, çocuklar için tehlikeler oluşturan başka bir yeni teknoloji olarak görülüyor. World Wide Web hakkındaki tartışmanın büyük bir kısmı, genç insanların internetin tehlikelerinden nasıl korunacağı, masum çocukların yetişkin sitelerini tesadüfen bulmalarının ya da pedofillerin pençelerine düşmelerinin nasıl önleneceğine odaklanmaktadır. Çocukların siber alanda korunmasında uzmanlaşmış bir internet sağlayıcısının bir gazete ilânı şunu vaat ediyor: “İnternet, çocuklarınız için büyük ve tehlikeli bir yer olabilir, fakat bir yerel telefon konuşmasının bedeli açısından büyük ve tehlikeli bir yer olması gerekmez.” Bu tür manipülatif pazarlama sistemleri, ebeveyn paranoyasını paraya dönüştürebileceklerinden emindirler.

Mevcut gerçeklik, kaygılı hayal gücünün egzersizi için sonsuz bir alan, görünmez yabancıların her tarafa dal budak salabileceğinden korktuğumuz bilinmeyen bir dünya sunuyor. Çocuklar genellikle internetin üstesinden gelme konusunda daha usta oldukları için, ebeveyn kontrolü rahatsız edici yeni meydan okumalara karşı koymaya zorlanıyor. Bir grup baba bana şu sırrı verdi: “Sen orada ne olduğunu bilmiyorsun.” Biri, masum ergenlere e-mail yoluyla saldırmaya hazır, online gölgelerde gizlice varlığını sürdüren pedofil hayaleti şebekeleri inşa etmiştir. Aslında, konuştuğum hiç kimse bir çocuğun zarar gördüğünü duymamıştı, fakat onlar yine de interneti gerçekten büyük bir problem olarak görüyorlardı. Bir ebeveyn kılavuzu internet için şu ikazı yapıyor: “Çocuğunuzu korumak

2 Bu endişe verici trende bir örnek için, bkz. R. Landau (1995) “The Impact of New Medical Technologies in Human Reproduction on Children’s Personal Safety and Well-Being in the Family,” *Marriage and Family Review*, cilt. 21, no.1-2.

için gereken adımları attığınızı düşünebilirsiniz, fakat kararlı bir çocuğun herhangi bir koruyucu yazılımın ya da güvenlik aygıtının üstesinden gelebileceğini lütfen unutmayın.”³ Görünüşe bakılırsa, endişe edilecek başka riskler de mevcuttur. 2000 Nisan’ında Londra’da çocuk yetiştirme hakkındaki bir konferansında Amerikalı eğitim psikologu Dr. Jane Healy, bilgisayarların çocukların beyin gelişimine de zarar verebileceğini ifade etmiştir.⁴

Eski televizyon, genellikle çocuklar üzerindeki negatif etkisi nedeniyle suçlanıyor. Ebeveynler, televizyonun çocuklarına şiddetli, denetimi zor tüketiciler olmayı öğrettiğinden şikâyet ediyorlar. Video oyunlarının çocukları okumaktan veya bisiklete binmekten uzaklaştırmasını protesto ediyorlar. Hatta çocuklarını meşgul etmek için videoya bel bağlayan ebeveynler, onların bu elektronik çocuk bakıcısıyla pragmatik kucaklaşmalarından dolayı suçluluk hissediyorlar. Uzmanlar, bu endişeleri teşvik ediyorlar. Bir Amerikan araştırması, medyanın çocuklar üzerindeki etkisinin “yalnızca ebeveynler ve eğitimcilerden değil, aynı zamanda doktorlar, kamu sağlığı savunucuları ve politikacılardan da ciddi ilgi görmesi gerektiğine” dikkat çekmiştir.⁵ Kendilerini zaten güçsüz hissettikleri bir dünyada ebeveynler, henüz televizyonu kendi otoritelerine farklı bir tehdit olarak görmüyorlar.

Ebeveynler, çocuklar üzerinde görülebilen etkileriyle başa çıkma konusundaki daha genel bir endişe nedeniyle internete ve televizyona güvenmiyorlar. Bu etkilerin çoğu televizyon reklamcılığı, tüketimcilik, internet ebeveynin güvensizliğine yol açan yeni kompleks bir dünyanın parçası olarak tasvir ediliyor. Yetişkinin yeni teknolojiye aşırı reaksiyonu bir semptomdur fakat problemin sebebi değildir. Çok sayıda ebeveyn şimdi kendini o kadar fazla güvensiz ve korkak hissediyor ki,

3 NCH Action for Children (1999) *The Internet: A Parents' Guide*, London, s. 2.

4 Bkz. “Computers Rot Our Children’s Brains: Expert,” *Observer*, 16 Nisan, 2000.

5 Strasburger and Donnerstein (1999) s. 129.

her şeyin potansiyel bir çocuk bakımı krizine dönüştürülebileceğini anlamıyor.

Görüştüğüm hemen hemen bütün ebeveynler, çocuk yetiştirmeyi savaşa hazırlanmak gibi bir şey olarak görüyorlar. Dünyayı, çocukları incitme amacına adanmış tehlikeli yabancıların yaşadığı düşmana ait bölge gibi görüyorlar. Yetişkinin algılarıyla çocukların karşı karşıya oldukları risklerin gerçekliği arasındaki fark Anglo-Amerikan dünyasındaki diğer incelemeler tarafından doğrulanıyor. Amerikalı çocuk doktorlarının 1995'te gerçekleştirdikleri bir araştırma, ebeveyn kaygılarının hastalarının ebeveynleri arasında da yaygın olduğunu ve bu kaygıların gerçek risklere oranla önemli ölçüde fazla olduğunu iddia etmiştir. Gerçek riskler ile hayalî riskler arasındaki çelişki kaçırılma, çevresel zehirler ve kanser gibi dramatik çocuk sağlığı sorunlarıyla ilişkili olarak özellikle dikkat çekiciydi.⁶

Ebeveynler özellikle, bir panik atmosferi meydana getirebilecek söylentiler için konuksever bir iklim yaratarak, çocuklarının kaçırılması tehlikesi hakkında endişelidirler. Washington'daki bir anaokulunda çocukları olan anneler arasında dolaştırılan şu e-maile bakalım:

ÇOCUK ALARMII!!!!

Küçük çocuğunuz olmasa bile, bunu aklınıza gelen herkese iletin. Bu e-maili göndererek kimi koruyacağınızı asla bilemezsiniz! Lütfen acele edin ve bu maili çocuğu, torunu olan ya da çocuk bakıcılığı yapan her arkadaşınıza iletin! Teşekkürler! Bugün Sam's Club'ta alışveriş yaparken meydana gelen bir şeyi paylaşmak istiyorum. Bir anne et reyonuna eğilmiş et ürünlerine bakıyordu ve dört yaşındaki kızına bakmak için geriye döndü, onu göremedi. Annenin sağ yanında duruyordum ve o umutsuzca kızına sesleniyordu. Sam's Club'ta çalışan bir adamdan Katie'yi anons etmelerini istedim. Adam

6 System Three (1998) *Poll on the Safety of Children in Society in Scotland*, Edinburgh. Stickler ve Simons (1995) s. 47.

hemen ilerledi ve telefonun olduğu yöne gitti. Bütün kapıların kilitlenmesi için bir anons yaptı. Hemen bütün kapıları kilitlediler. Bütün bunlar, ben adamdan bunu yapmasını istedikten sonra üç dakika zaman aldı.

Beş dakika sonra küçük kızı bir banyo standında buldular. Kızın başı yarı ıslanmıştı ve iç çamaşırıyla kalmıştı, kızın farklı görünmesi için yanında yerde bir çanta elbise, bir ustura ve peruk duruyordu. Bu kişi her kimse, on dakikadan daha az bir sürede küçük kızı almış, banyoya getirmiş, başını ıslatmış ve onu soymuştu. Bu beni çok fazla sarstı. Birbirinizden ayrılmanızın kolay olduğu büyük mekânlardayken lütfen gözünüzü çocuklarınızın üzerinden ayırmayın. Bütün bunların olması yalnızca birkaç dakika alıyor beş dakika gecikilseydi, kız dışarı çıkmış olacaktı.

Bırakın dakika meselesini, hasta bir kişinin bunu yapabilmesine hâlâ şaşkıyım. Küçük çocuklarımız mekânın her yerinde denetlenemez şekilde koşturduğu zaman, insanları öfkeliendirecek daha kötü hiçbir şey olmayacaktır. Küçük kız şu an iyi. Tanrıya şükür hiçbir ihtimali gözden kaçırmayan hızlı çalışanlar var.

BU MAİLİ HERKESE İLETMEYİ UNUTMA Kİ, HASTA İNSANLARIN DIŞARIDA OLDUĞUNU BİLSİNLER!!! (Bu olay, Omaha Nebraska'da Sam's Wholesale'de meydana gelmiştir.)

Hasta insanların dışarıda olduğunu hatırlatan başka bir uyarı mektubu, elbette kaygılı ebeveynlerin ihtiyaç duyduğu en son şeydir. Bu tür uyarılar medya, çocuk koruma savunma grupları, politikacılar ve toplumun üyeleri tarafından sürekli naklediliyor. Yabancı tehlikesi konusu etrafında bir korku kültürü inşa ediliyor. Çok yeni ulusal araştırmalar, her dört ebeveyn den üçünün, çocuklarını bir yabancıнын kaçıracığından korktuklarını gösteriyor. Bu tepki şaşırtıcı değildir, çünkü her yıl bir milyondan fazla Amerikalı çocuğun kaçırıldığını, kaybolduğunu ya da kaçtığını öne süren panik yaratıcı

iddiaları okumak alışılmış bir şey haline geldi.⁷ Aslında, her yıl aile üyeleri dışından biri tarafından iki-üç yüz çocuk kaçırılmaktadır ve önemli bir süre elde tutulmaktadır ya da öldürülmektedir. Bu tür korkunç trajediler meydana geliyor fakat çok nadiren ve geçmiştekinden daha fazla değil. Amerika'nın 64 milyon çocuğunun kaçırılma riskiyle karşılaşması, çok uzak bir ihtimaldir.

Yetişkin yabancılar korkusu, Atlantik'in iki yakasındaki ebeveynlerin çocuklarının bağımsız dış mekân aktivitelerini sınır-lamalarına yol açıyor. Britanya'da 1971'de sekiz yaşındaki her on çocuktan sekizinin okula tek başına yürüyerek gitmesine izin veriliyordu. Şu an bu oran onda birden daha azdır. On bir yaşında hemen hemen her çocuk okula yürüyerek gidiyordu; şimdi bu oran %55'e düştü ve düşmeye devam ediyor. 1997'de Children's Play Council [Çocukların Oyun Meclisi, çev.] tarafından yayınlanan bir rapor, çocukların kendi evlerinde gerçek mahkûmlar haline geldiklerini öne sürmüştür. Amerikan oyun eylemcileri, toplumun "çocukları bedensel aktiviteden alıkoyduğunu" ifade etmektedir.⁸

Araştırmalar, Britanyalı çocukların yürümeye ve bisiklete binmeye harcadıkları zamanın miktarındaki düşüşü sağlıklarındaki gerilemeyle ilişkilendirmiştir. İlk Ulusal Seyahat Araştırması, çocukların 1985 ile 1993 yılları arasında yürüme mesafelerinde yıllık yaklaşık %20, bisiklete binme mesafelerinde %27 düşüşü açıklamıştır. Ortalama bir İngiliz okul öğrencisi (kız) bir günde yedi dakikadan daha az yürüyor. Dışarıda koşarak kalorileri yakma fırsatından mahrum bırakılan çocuklar şişmanlıyorlar.

1999 Eylül'ünde *British Medical Journal*'da yayınlanan bir inceleme, okul öncesi çocukların endişe verici kısmının fazla kilolu ve hatta obez olduğunu bildirmiştir. İki yaşındakilerin %15.8'i fazla-kilolu, %6'sı obez olarak değerlendirilmiştir.

7 Örneğin, Web sitelerinde güvenlik ürünleri pazarlayan Güvenlik Kalkanı şirketinin öne sürdüğü iddiaya bakınız.

8 Bkz. "Recess Is Over," *Christian Science Monitor*, 5 Ekim, 1995.

Beş yaşa gelindiğinde çocukların %18.7'si fazla-kilolu, %7.2'si obez olarak görülmüştür. ABD'de çocuk obezitesi problemi çok daha yaygındır. American Academy of Child and Adolescent Psychiatry [Amerikan Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Akademisi, çev.]'ye göre, çocukların ve ergenlerin %16'sı ile %33'ü obezdir. Bir hükümet raporu, fazla kilolu olan çocukların oranının 1980'den beri ikiye katlandığını ifade ediyor.⁹ Yetersiz diyet dolayısıyla fiziksel egzersizin yokluğu da çocuk obezitesine katkıda bulunuyor.

Çocuk Yetiştirmeye Tedbirli Yaklaşım

Ebeveyn paranoyası bugün, geçmişteki kaygıların daha kötü bir versiyonundan daha öte bir şeydir. Mesela, II. Dünya Savaşı'ndan önce çocuk yetiştirme el kitaplarının ortak hedefi aşırı koruyucu ebeveynlerdi; ebeveynler çocuklarının gelişimlerini engelleyebileceklerinden endişelenirlerdi. Ancak bugün ebeveynlerin aşırı-koruyucu olmakla eleştirildiğini kaç kez duyuyoruz? Klasik aşırı koruyucu baba ya da anneyle özdeşleştirilen kişisel özelliklerin çoğu, bugünün çocuk uzmanlarının muhtemelen sorumlu anne-babalık olarak övülecektir.

Araştırmacılar, ebeveynlere çocuklarını yalnızca dışarıdayken değil, televizyon izlerken bile gözetlemelerini tavsiye ediyorlar. *Birlikte seyretme* terimi, ebeveynlerin uygulamalı "medya değer filtresi ve bir medya eğitimcisi" rolünü oynama tecrübesini tasvir etmek için icat edilmiştir. Başka araştırmacılar, ebeveyn gözetiminin, çocukları karşılaştıkları birçok tehlikeden koruyacağını iddia ediyorlar. Bu araştırmacılar, "ebeveyn gözetiminin tersine anti sosyal davranışla, uyuşturucu kullanımıyla, tütün kullanımıyla ve erken seksüel aktiviteyle ilişkilendirildiğini" öne sürüyorlar.¹⁰ Bir çocuk ebeveynlerinin eşliğinde ne kadar çok zaman geçirirse, sigara içmeye, içki içmeye ve sekse o kadar az boş vakti kalır. Fakat ebeveyn gözetimini

9 Bkz. "Government Wants Children to Shape Up," *Sun-Sentinel*, 10 Aralık, 2000.

10 Orpinas ve Murray (1999), ss. 774-777.

doğrudan davranışlarla özdeşleştirmek, ebeveynlere çocuklarıyla ilgilenmeye ne kadar çok zaman harcarsalarsa, evlatlarının o kadar çok iyi olacağını imâ eder. Bu, sınırın nerede çizileceği sorusunu gündeme getiriyor. Ebeveynler, mâkûl olarak ne kadar gözetlemek gerektiğine nasıl karar verecekler?

Maalesef bugün, ebeveyn gözetimi daima pozitif bir erdem olarak yorumlanıyor bu yüzden, ebeveynler çocuklarını gözetlemeye asla çok fazla zaman harcayamıyorlar. Çocuk yetiştirme uzmanları zaman zaman, çocukları ve ergenleri sürekli yetişkin gözetiminde tutmanın imkânsız olduğunu kabul ediyorlar. Gene de çocuk gözetiminin alternatif, dolaylı biçimlerinin kullanılmasında ısrar ediyorlar. Bir Amerikalı uzman şunu öne sürüyor: "Bir çocuk kendi haline bırakılmak zorunda kalırsa, ebeveynler çocuğun yapacağı şeyi bilen güvenilir bir yetişkinle bağlantı kurarak, yokluklarında çocuğu gözetlemek için ellerinden geleni yapmalıdırlar." Mesaj açıktır: birkaç saat için bile olsa çocuğunuza yönelik sorumluluğunuzdan kaçacaksanız, en azından başka birinin sizin işinizi sizin için yapacağından emin olmalısınız.¹¹

Ebeveynlere tam olarak çocuklarını gözetlemeleri *tavsiye* edilmez. Bu tavsiye, üstü kapalı legal yaptırım tehdidini kapsar. Çok sayıda ülkede çocukların refakat edilmeden tek başına bırakılmalarının illegal olduğu bir yasal yaş sınırı bulunmasa da, birçok eyalet ve belediye resmî kurallar yayınlamaktadırlar. Örneğin Virginia Fairfax'teki Department of Family Services [Aile Hizmetleri Bakanlığı, çev.], onbir ile oniki yaşındaki çocukların üç saatten fazla tek başlarına bırakılmamalarını öne sürüyor. Bazı çocuk uzmanları, on üç yaşındaki bir çocuğun bile yalnız kalmasına izin vermenin yanlış olduğunu söyleyecek kadar ileri gidiyorlar.¹² 1970'lerdeki ev anahtarına sahip çocukların ebeveynleri için bu nasıl bir şok olurdu! O günlerde,

11 Bu görüş, Güney California Üniversitesi koruyucu tıp profesörü Jean Richardson tarafından öne sürülmüştür. "Figuring Out When Children Are Ready to Stay Home Alone," *Christian Science Monitor*, 9 Temmuz, 1996.

12 Bkz. "Home Alone Census," *Virginian Pilot*, 31 Ekim, 2000.

on üç yaşındaki birçok çocuğa daha küçük kardeşlerine bakma sorumluluğu yükleniyordu. O zamanlar, çalışan annelerin çocuklarının okuldan boş evlere dönmeleri hakkındaki tartışma, kadınların çocuklarını karşılayan bir gülümsemeden ve ev yemeği kokusundan mahrum bırakan çalışmalarının doğru olup olmadığına odaklanmıştı. Bu mesele, ne çocuk güvenliği meselesi ne de terk etme meselesi olarak görülüyordu. Ancak bugün çocukların okuldan sonra evde tek başına oynamalarına izin verme eylemi, tehlikeyle flört etme olarak algılanıyor. Çok sayıda çocuk uzmanı, bir çocuğu tek başına bırakmanın bir ihmal davranışı olduğunu düşünüyor. Bu şartlar altında birkaç ebeveyn dava edilse bile, katı resmî kurallar toplumun ebeveynlerden beklediği şey hakkında açık bir mesajı nakleliyor. Ve bu beklenti, ebeveynlerin çocuklarını korumak için asla çok fazla şey yapamayacakları önermesine dayandırılıyor.

Durum daha da kötüleşiyor. Daha büyük ergenler bile sürekli yetişkin gözetimine ihtiyaç duyuyorlar gibi görünüyor. 2001 Mart'ında YMCA tarafından açıklanan bir rapor, gözetlenmeyen ergenlerin D öğrencisi olma ihtimalinin, her gün gözetlenen ergenlerden dört kat daha fazla olduğunu öne sürmüştür. Bu rapor, organize edilmiş gözetlenen aktivitelere potansiyel yeni üyeler olarak on dört ile on yedi yaş arasındakileri hedef alıyor.¹³ Kolej öğrencileri, sürekli ebeveyn gözetimine ihtiyaç duyan savunmasız çocuklara ne kadar zaman önce dönüştürüldü?

Yirmi ya da otuz yıl önce, çocuk yetiştirme kitaplarının yazarlarının, ebeveynlere kendilerini suçlu hissettirme yöntemleri vardı. Ancak bu yazarlar, onüç yaşın altındaki çocukları evde tek başlarına bırakmanın yanlış olduğu önermesine kuşkuyla tepki verirlerdi. Çok şükür, aşırı koruyucu ebeveynin bir rol modeli olarak desteklenmediği bazı toplumlar hâlâ mevcuttur. Londra'daki Eğitim Enstitüsü'nde Çocukluk Dönemi İncelemelerinde bir yorumcu olan Priscilla Alderson, Nor-

13 Bkz. "Unsupervised Teens Do Poorly in School," *U.S. Newswire*, 6 Mart, 2001.

veç'te ve Finlandiya'da çocukların "yaklaşık yedi yaşından itibaren ebeveynleri yokken evde olmanın tadını çıkardıklarını" kaydediyor. Alderson'a göre, Finlandiyalı çocuklar okula yedi yaşında başlarlar ve akşamüzeri ebeveynleri gelene kadar arkadaşlarıyla oynadıkları eve bazen 11:00'de dönerler.¹⁴ Anglo-Amerikan toplumlarında bu tür uygulamalar çocuk suistimali olarak kınanır.

Çocukların sorumlu bir yetişkinin sürekli mevcudiyeti olmaksızın varlığını sürdüremeyeceği görüşü, sürekli olarak pekiştiriliyor. Ebeveynler genellikle, yalnızca onaltı yaşın üstündeki bakıcılardan yararlanmaları konusunda ikaz ediliyorlar. Çocuklara bakarken annelere ve babalara yardım ederek biraz cep harçlığı kazanmaya hevesli ondört ya da onbeş yaşındaki kişileri kiralama uygulaması artık mazur görülemez bir solumsuzluk örneği olarak reddediliyor.

Bugünün çocuk yetiştirme tarzı, güvenliği ve tedbiri doğuştan erdemler olarak görüyor. Paranoid anne-babalık, çocukların karşılaştığı tehlikeleri abartmaktan daha fazlasını içeriyor. Paranoid anne-babalık, çocuklarınızın başına sürekli kötü bir şeyin geleceği beklentisiyle yönlendiriliyor.

Her an korkunç bir şeyin olabileceğine ilişkin anormal beklenti, ebeveynlerin bir çocuğun gelişimini hızlandırıcı etkisi nedeniyle almaya değer birçok riskten kaçınmalarını gerektiriyor. Bugün çocuk yetiştirme, gündelik hayatın riskleriyle başa çıkmayla değil, büsbütün bu risklerden uzak durmayla ilgilidir. Çocuk psikologu Jennie Linden şunu öne sürüyor: "Yetişkinin risk kaygısı, çok küçük bir riskin bile her mâkûl kaynağını ortadan kaldırmaya çok fazla vurgu yapabilir." Linden'a göre, böyle bir obsesyonun karakteristik özelliği "çocukların öğrenebilecekleri şey hakkında değil, ters gidebilecek şey hakkında gereğinden fazla spekülasyon yapmaktır."¹⁵ Çağdaş toplumun çocuk yetiştirme kültürünü belirleyen bu kaygılı yaklaşımdır.

14 Alderson (2000), ss. 100-101.

15 Lindon (1999), s. 9.

Ebeveynler, çocuklarını kötülükten koruma konusunda daima endişelenmektedirler. Ters gidebilecek bir şeyi bilmek istemek, çocukların karşılaşacakları çok sayıda yeni tecrübeyle başa çıkmanın mâkûl bir yöntemidir. Bir şey yapmadan önce ihtimalleri anlamaya çalışmak, riskin üstesinden gelmenin bilgiye dayanan bir yöntemidir. Fakat ters gidebilecek bir şeyi bilmek istemek, olayların ters gideceği varsayımına dayanarak hareket etmekten çok farklıdır. Böyle bir kaderci bakış açısı, ebeveynlerin bilgiye dayanan, zeki düşünceler üretme yeteneğini zayıflatır. Daha uygun bir yaklaşım, ters gidebilecek şey hakkındaki değerlendirmeyi şu soruyla takip etmek olabilir bu tecrübeden çocuğun öğrenebileceği şeyin bir önemi var mı? Tedbirli yaklaşım, yetişkinleri sürekli olarak aynı tek boyutlu cevabı benimsemeye teşvik eder: dikkatli olun!

Çocuk yetiştirmeye tedbirli yaklaşımı, birey annelerin ve babaların irrasyonel tepkisi olarak yorumlamak cezpt edicidir. Çocuk uzmanları, bazen aşırı kaygılı ebeveynleri suçlarlar ve onlara çocuklarının karşılaşmış oldukları risklerle başa çıkma konusunda daha mâkûl olmalarını tavsiye ederler. Bazı eski gözlemciler, Amerikalı çocuklardaki macera duygusunu bastırmalarından dolayı bir ürkek ebeveynler jenerasyonunu suçlarlar. Ancak, bu problemi bazı ebeveynlerin kişiliklerine indirgemek bir hatadır. Herhangi bir dönemde, birey yetişkinlerin evlatlarıyla ilişki kurma tarzları, kültürümüzün ve toplumumuzun teşvik ettiği çocuk yetiştirme tarzından ayrılamaz.

Yetişkin Dayanışmasının Erozyonu

Christina Hardyment, geçmişte ve bugün bebek bakımıyla ilgili tavsiyeler hakkındaki mükemmel incelemesinde, günümüzün ebeveyn paranoyasının yoğunluğu karşısında dehşete düşüyor. Hardyment, suçluluk yüklü bir çocuk yetiştirme tarzına yol açan sürekli bir panik havasını tespit ediyor. Tek

sonuç, küçük çocukların özgürlüklerinin kaybıdır.¹⁶ Geçmişte, aşırı kaygılı ebeveyn arketipi bile şimdi norm olarak görülen tedbirli yaklaşımı kabul etmezdi. Çocuklar asla daha fazla güvenli ya da daha fazla sağlıklı olmasalar da, hiçbir zaman bu kadar çok ilgi ve enerji çocukları kötülükten korumaya tahsis edilmemiştir.

Araştırmalar paranoid anne-babalığın yaygın olduğunu doğrulasa da, bunun sebeplerini anlama girişimi yok denecek kadar azdır. En yaygın açıklama, paranoid anne-babalığın tamamen sansasyoncu medyanın kabahati olduğudur. Çocukların güvenliği hakkındaki endişeler “medya kaynaklı” olarak yorumlanıyor ve televizyon ebeveynleri gereksiz yere endişelendirmekle suçlanıyor. ABD’de ebeveyn endişeleriyle ilgili bir araştırmanın yazarları şu sonuca varmıştır: “Medya bizi uygun diyetler ve çocuk yetiştirme pratikleri hakkındaki değişik fikirlerle olduğu kadar, giderek daha fazla şiddet, hastalık ve sağlık sorunlarıyla ilgili şaşırtıcı açıklamalarla da bombardımana tutuyor.” Medyanın kesinlikle bir amacı var. Medya, bir ebeveynin hayal gücünde derin etkiye sahip olan bir çocuğun trajik kaçırılışı olayına odaklanır. Medya vasıtasıyla, bireysel bir trajedi Polly Hannah Klaas’ın bıçakçı dükkanındaki kaçırılma gibi her ebeveynin kişisel mülkiyetine dönüşür. Bir çocuk kurbanın görüntülerinin, ebeveynlerin zihinlerinde taze kalması şaşırtıcı değildir.

Elbette medya, çocukların karşılaştığı riskler hakkında yetişkinlerin anlayışını şekillendirmeyi sağlar. Ancak, çocuk yetiştirme problemlerinden dolayı medyayı suçlamak çok kolaydır. Annelerin ve babaların, güvensizliklerini provoke eden medyanın dikkat çekici dehşet hikâyelerine ihtiyaçları yoktur. Ebeveynler, her türlü gündelik olaylar hakkında sürekli endişeli olabilirler. Mary’nin Pazartesi günü kilo alması, Tim’in Salı günü sebze yemeyi reddedişi, Mary ve Tim’in Çarşamba günkü eğitimlerinin yetersiz durumu vs. hakkında kaygılı olabi-

lirler. Artan bir güvensizlik anlayışı, kendini nispeten bir çocuğun çok şişman mı yoksa çok zayıf mı olduğu vb. sıradan deneyimlerle ilişkilendirir. Medya paranoid anne-babalığa neden olmaz. Medyanın esas rolü, toplumun endişelerini büyütme ve korkularımıza şekil vermektir. Haberciye kötü haberle karıştırmak anlaşılabilir bir tepkidir, ancak sorunları aydınlatmayı sağlayacak bir tepki değildir.

Peki, kötü haber nedir? Müteakip bölümlerde, bir sürü etkenin çocuk yetiştirme hakkındaki çağdaş kaygıları şekillendirmeyi sağladığı açık hale gelecektir. Eğer hepsinden önce tek bir şey bugünün çocuk yetiştirme krizini yaratıyorsa, bu yetişkin dayanışmasının çöküşüdür.

Yetişkin dayanışması, eskiden insanların olduğu gibi kabul ettikleri, hayatın ifade edilmeyen gerçeklerinden biridir. Çoğu yerde çoğu zaman, insanlar yetişkin dayanışmasını tecrübe ederler, bu terimi hiç duymamış olsalar bile. Dünyanın her yerinde çok sayıda komünitedeki yetişkinler, başkalarıyla hiçbir ilişkileri olmasa bile, çocukların iyiliği için bir miktar toplumsal sorumluluk üstlenirler. Yerel gazete bayii ya da postacı, bir çocuğu ciklet kâğıdını yola attığı için azarladığında, sosyalizasyon sürecinde çocuğun ebeveynlerine etkili şekilde yardım ediyor. Emekli bir kadın kırmızı ışık yanarken yolun karşısına geçen bir genç kızı kınadığında, kadın kızın ebeveynlerinin hayatın kurallarını ona öğretme girişimlerini destekliyor. Toplumsal sorumluluğun bu icraları çocuklara, yalnızca anne babalarının değil komünitenin bütününün de beklediği kesin davranışı öğretir.

Çocukların sosyalizasyonunun kapsamlı bir sorumlu yetişkinler ağına dayandığı uzun zamandır kabul edilmektedir. Ebeveynlerden, bir gün yirmi dört saatlik koruyucular gibi davranmaları beklenemez. Bütün kültürlerde ve tarihin her döneminde, anneler ve babalar eğer çocuklarının başı belaya girirse, diğer yetişkinlerin genellikle yabancıların yardım edeceği varsayımına göre hareket ederler. Birçok toplumda, yetiş-

kinler kendilerini, herkesin önünde yanlış davranan başka insanların çocuklarını paylamaya yükümlü hissederek.

Bugün Amerika'da her ebeveynin bildiği gibi, anneler ve babalar çocuklarına bakma sorumluluğunu alacak diğer yetişkinlere güvenemezler. Amerikalı yetişkinler, başka insanların çocuklarıyla ilgilenmekte kararsızdırlar. Çocuğun iyiliği için sorumluluk yüklenme isteksizliği yalnızca bir bencillik ya da kayıtsızlık meselesi değildir. Birçok yetişkin, davranışlarının yanlış anlaşılacağından, gücendirileceğinden ve belki de suistimal olarak yorumlanacağından korkuyor. Yetişkinler çocukların yanında kendilerini rahatsız hissediyorlar. Karışmak istemiyorlar ve tehlikede olan bir çocukla karşılaştıklarında bile nasıl davranacakları konusunda kararsızdırlar.

İngiltere Bristol'daki bir ilkokulda 2000 ilkbaharı sırasında yaşanan bir olayı ele alalım. Öğretmenler, yedi yaş grubunu yoldan geçen arabaları saymak için avluya çıkarmayı organize etmişlerdi. Küçük Henry sıkıldı ve başını okul avlusunu caddeden ayıran parmaklıklardan dışarı çıkarmaya başladı. Başını sıkıştırdı. Öğretmenler ne yapılacağını bilmemenin şaşkınlığı içindeydi. Sıkışan çocuğun etrafında bir kalabalık toplanmıştı. Bir öğretmen bir el kremi kutusu buldu ve Henry'nin sıyrılmasını sağlamak için birazını parmaklığa sürdü. İşe yaramadı. Ebeveynler çocuklarını almak için gelmeye başladılar. Öğretmenler etrafta duruyorlardı. Hiçbiri Henry'yi çekmeye çalışmıyordu. Hiçbiri bir rahatlatma davranışı olarak acı çeken çocuğa kolunu uzatamıyordu. Çocuğa dokunmaktan korkuyorlardı. Nihayet Henry'nin annesi geldi. Oğluna bir bakış attı, onu yakaladı, şiddetle çekti ve Henry kurtuldu. Henry'nin bir saat yirmi dakikalık işkencesi bitti.

Yaşadığımız dünyanın bir ifadesi olarak bu hikâye, bana genç bir öğretmen tarafından dehşet içinde anlatıldı. Küçük Henry'ye yardım etmek için niçin hiçbir şey yapmadığını sorduğumda, öğretmen bir yıl önce öğrencilerinden biriyle "gereğinden fazla fiziksel temasta" bulunduğu için azarlandığını söyledi.

Trajik olarak, aynı hikâye ABD'nin her yerinde sürekli tekrarlanıyor. İyi temas ve kötü temas hakkındaki obsesif kaygı, birçok öğretmeni küçük çocukları hatta okul öncesi çocukları tutma ve rahatlatma konusunda ihtiyatlı hale getiriyor. New Jersey öğretmen birliğinin sözcüsü şöyle diyor: "Üyelerimize, çocuklara özellikle daha büyüklere dokunmamalarını tavsiye ediyoruz."¹⁷ Bir kuşku iklimi, çok sayıda gündüz bakım merkezinin, çalışanlara bir bebeğin altını başka bir yetişkinin mevcudiyeti olmadan değiştirmeyi yasaklamasına yol açmıştır. Gündüz bakım çalışanlarının küçük çocukları kucaklarında tutma konusunda kendilerini rahat hissettikleri günler artık geçmişte kaldı.

Öğretmenlere uzak durmalarını söyleyen bu, geleneksel olarak deli ebeveynlerde görülen bir şeydir bir toplumda yaşadığımız göz önüne alındığında, yabancıların başka insanların çocuklarına karışmadan önce kararsızlık göstermeleri pek şaşırtıcı değildir. Bir öğretmenin ağlayan bir çocuğa, davranışı yanlış yorumlanır korkusuyla, sarılmasına izin verilmiyorsa, yoldan geçen birinin ağlayan bir bebeğe sırtını dönmesi şaşırtıcı değildir.

Müşkül yetişkinler, ebeveynler için ciddi bir problemi temsil eden çocukların yanında rahat değildirler. Anneler ve babalar, onların tek başlarına olduklarını düşünürler. Daha kötüsü, birçok ebeveyn, başka yetişkinlerin çocuklarının hareketlerine müdahale etmemelerinin en iyisi olduğundan emindirler. Ebeveynler başka insanlara yabancılar olarak değil, çocuklarının potansiyel sömürücüleri olarak bakarlar. Çocuklarla ilişki kurmada beceriksiz olan sakar ebeveynler ile yabancı tehlikesi hakkında endişeli olan kaygılı ebeveynler aynı tartışmanın iki yüzüdür.

Yetişkin dayanışmasının bu çöküşü, ebeveyn paranoyasını doğurur. Öteki kişi korkusu, ebeveyn güvensizliğinin en somut ifadesidir. İngiliz savunma grubu Families for Fre-

17 "Against Innocence," *New Republic*, 15 Mart, 1999.

edom'ın 1998'te gerçekleştirdiği bir araştırma, davalıların %89.5'inin çocuklarının güvenliği hakkında genel bir önsezi duygusuna sahip olduklarını kaydetmiştir. Bu genel panik duygusu, başka yetişkinlerle eşitlendiğinde daha yoğun hale gelmiştir. Davalıların %76'sı "başka insanlarla" ilişkili olarak çocuklarının güvenliği hakkında "çok endişeli" olduklarını söylemişlerdir. Başka bir kişi yabancıdır. Mary Joshi ve Morag Maclean'ın 1995'te gerçekleştirdiği bir araştırma, çoğu ebeveynin okula gidip gelirken otomobil kullanmasının nedeninin başka her şeyden çok "yabancı tehlikesi" olduğunu göstermiştir.¹⁸

Belki de bu nedenle Britanya'da ebeveynlerin çocuklarını okula arabayla götürmeleri, ev ile okul arasındaki mesafenin daha fazla olduğu Almanya, İskandinavya ve Avrupa'nın diğer bölgelerinden daha muhtemeldir. Komşuların ve diğer yetişkinlerin çocuklara göz kulak olmak için bir miktar sorumluluk üstlendiği toplumlarda, çocukların güvenliğine yönelik tutumlar çok daha az obsesiftir. Çocukların bağımsız hareket yeteneğiyle ilgili karşılaştırmalı bir inceleme, Almanya'daki ebeveyn gözetiminin Britanya'dan çok daha az olduğu sonucuna varmıştır. Yazarlara göre, Alman ebeveynlerinin çocuklarının tek başlarına dışarıda olmalarına izin vermelerinin daha muhtemel olmasının tek nedeni, diğer yetişkinlerin çocuklarına göz kulak olacaklarını beklemeleridir; sonradan Alman çocukları yetişkin dünyası tarafından izlendikleri duygusunu açıklamışlardır. Bu işbirliği kültürü Alman ebeveynler için bir güven duygusu yaratmaktadır. Diğer yetişkinlerin doğru şeyi yapacağı beklentisi, çocuklarının dışarıya çıkmasına izin verme yönünde onların Amerika'da ve Britanya'da olabileceğinden daha rahat bir tavır takınmalarını sağlar.¹⁹

18 Root (1997), s. 128.

19 Bkz. Hillman, Adams ve Whiteleg (1990), s. 84.

Çocuk Yetiştirme için Zehirli Bir Atmosfer

Yalnızca diğer yetişkinler suçlanmaz; Amerikan ve İngiliz ebeveynlerinin kendileri de şüphelenmeye maruz kalırlar. Toplum genellikle, çocukların kendi ebeveynleri nedeniyle tehlikede oldukları yolunda ikaz ediliyor. Gündelik hayatın baskılarının üstesinden gelmekte zorlanan ebeveynler potansiyel suistimalciler olarak tasvir ediliyor. 2000 Mayıs'ında UK National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) [İngiltere Çocuklara Zulmü Önleme Ulusal Toplumu, çev.], Full Stop Kampanyası'nı başlattı. Reklam panolarındaki şaşırtıcı resimler, bebeğiyle oynayarak seven bir anneyi gösteriyor. Altyazı "Sonra, bir yastığı oğlunun yüzüne kapatmak istedi" diyor. Başka bir resim, bebeğine sarılarak sevgi gösteren bir babaya dikkat çekiyor. *O gece, canı bebeği yatağa çarpmak istedi* ifadesi, dış görünüşlere aldanmamak için ürpertici bir uyarı olarak hizmet görüyor. NSPCC felaket habercisi taktiklerini, ebeveynlere baskı altında öfkelenmenin normal olduğunu ve gerilimin üstesinden gelmeyi öğrenmeleri gerektiğini söylediklerini öne sürerek meşrulaştırıyor. Ebeveyn yetersizliği ile kaba davranış arasında ileri sürülen bu ilişki her anne ve babayı rahatsız eden etkilere sahiptir. Biri bebeğine vurabiliyor ve kafasını duvara çarpabiliyorsa, kime güvenebilirsiniz?

Bir anne ya da bir baba için kontrolü kaybetmek ve küçük çocuğa vurmak kolaydır. Ne yazık ki, çoğumuz bunu bir kereden daha fazla yapmışızdır. Hayatın üzücü gerçeği olsa da, baskı altında vurmak normaldir. Ancak vurduğumuzda, olaya bebeğimizin başını duvara çarpmakla devam etmeyiz. Baskı altında çocuk yetiştirmenin kötü davranmaya bir davetiye olduğu imâsı, zor şartlarda çalışan milyonlarca anne ve babanın güvenilirliğine bir hakarettir. Zehirli bir şüphe ve güvensizlik atmosferi yaratmaya da yardımcı olur.

İngiliz İşçi Partisi Milletvekili (MP) Dan Norris tarafından sponsor edilen ve Başbakan Tony Blair'in önsöz yazdığı *Protecting Our Children: A Guide for Parents* [Çocuklarımızı Korumak: Ebeveynler için Bir Rehber, çev.] adlı kitapçık, herkesin pedofil

olabileceğini iddia ediyor. Kitapçık okuru şöyle bilgilendiriyor: "Komünitelerimiz içinde, ailelerimiz içinde yaşıyorlar ve tanıdığımız ve sevdiğimiz biri bile olabilir." Kitapçık, "Görünüşte iyi kalpli ve hatta saygıdeğer insanlar, çocukları nasıl suistimal edebiliyorlar?" diye soruyor.²⁰ Bu kitabı okuyan biri "tanıdığımız ve sevdiğimiz" insanlara yeni şüpheli bir gözle bakmaya davet ediliyor. Komünitelerimizdeki ve ailelerimizdeki birinin ve herkesin dikkatle ele alınması gerektiği gerçekten doğruysa, yetişkinler arasındaki güven ve işbirliği imkânsız hale gelir. Aynı mesaj ABD'de yankılanır. Topluma sürekli, çocuklar için tehlike arz edenlerin yalnızca yabancılar değil, aile üyeleri de olduğu hatırlatılır. New Hampshire Üniversitesi'nde Crimes Against Children araştırma merkezinin direktörü David Finkelhor şöyle söylüyor: "En büyük tehlikeler yakındadır." Finkelhor şunu demiştir: "'Yılda 50 ile 100 çocuk yabancılar tarafından öldürülüyor, hâlbuki ebeveynleri tarafından öldürülmüş 1000 çocuk vardır.'"²¹ Mesaj açıktır yabancı tehlikesinden çok daha ürkütücü bir tehdit, ebeveyn tehlikesidir.

Eskiden, acımasız bir dünyadan bir sığınma yeri olarak idealize edilen aile hayatı, artık büyük ölçüde ev içi şiddet ve suistimal alanı olarak tasvir ediliyor. Aile içindeki mağduriyet yaygınlaştı, bize en yakın olan kişilere bile güvenmemeye mecburuz. Kaygının odağı, artık yabancı ya da suçlu değil, en yakın akrabalarımız, komşularımız, arkadaşlarımız, sevdiğimiz ve meslektaşlarımız olabilir. Gündelik hayata böyle bir kuşkulu tavır, insanlardan beklenen en yakınlarıyla ilişki kurma tarzını yeniden tanımlar. Britanya'da her yıl 120.000 ebeveyn haksız yere çocuk istismarıyla suçlanma kâbusunu tecrübe ediyor.²² Normal ebeveynler şimdi potansiyel istismarcılar olarak tasvir edildikleri için, çok sayıda insanın söylenti ve dedikodu temeline soruşturmayla karşılaşması şaşırtıcı değildir.

20 D. Norris (1999) *Protecting Our Children: A Guide for Parents*, London, s. 3.

21 "The Cost of Caution Fueled by Fear," *Omaha World-Herald*, 11 Ağustos, 2000.

22 Bkz. "Smoke Without Fire," *Guardian*, 12 Ocak, 2000.

Ebeveynleri hedef alan korku kampanyaları, her anne babanın otoritesine inen bir darbeyi temsil ediyor. Her yerde, kamu şahsiyetleri ebeveynlerin icra ettiği önemli görevi sadece sözle destekliyorlar. Ancak, ebeveyn başarısızlığıyla ilgili sürekli uyarılar bedellerini öderler. Herkes, Mary'nin babasının yaptığı şey hakkında spekülasyon yapma hakkına sahip olduğunu hissediyor. Bu baskı altında, ebeveynler açıkça diğer ebeveynleri bazen çocukların önünde eleştiriyorlar. Ebeveynlerden, çocuklarına yabancılardan kaçınmalarını ve onlara dehşetle bakmalarını öğretmelerini bekleyen bir toplum gelecek için büyük problemler barındırır. Bugünlerde, ebeveynler yabancı tehlikesi hakkında çocukları eğitirlerken, yetişkin dünyası ve dolayısıyla kendileri hakkında da negatif bir ifade naklediyorlar.

Kuşku Düsturu

Eğer aile hayatı şüpheli olarak görülüyorsa, ebeveynlere, erkek kardeşlere ve kız kardeşlere tamamen güvenilemezse, daha uzak tanıdıkların güvenilirliğine nasıl inancımız olabilir? Televizyon ve popüler kültür vasıtasıyla bir gündelik temelde aktarılan mesaj budur. İnsanın içinde yer alan güveni profesyonelce suistimal eden başka bir utanç verici dedikodu olmadan bir gün geçmiyor. Aileyi tehdit eden suistimal şüphesi, okullardan İzci ve Rehberlik gruplarına kadar diğer kurumlara bulaşan bir hastalık gibi yayılıyor.

British Journal of Sports Medicine'daki bir baş makale, sporun "çocuk istismarının son sığınağı" olduğunu iddia ediyor. Celia Brackenridge şöyle yazıyor: "Bunun var olduğunu atletlerle yapılan yüzlerce görüşmeden biliyorum, fakat istatistikî bir kanıt elde etmek zor."²³ Çok sayıda spor organizasyonu, aralarında çalışan potansiyel istismarcıların nasıl fark edileceği konusunda resmî talimatlar yayınlamaktadır. Amateur Swimming Association [Amatör Yüzme Cemiye-

23 London Times, 10 Ağustos, 1999.

ti, çev.] NSPCC ile birlikte, çocuk cinsel istismarı yüzünden hapsedilen Olimpik yüzme antrenörü gibi pedofiller tarafından sporlarının hedef alınabileceğini öne sürerek, 1998 Aralık'ında çocuklar için bir yardım hattı kurdu. 1999'da İngiltere ve Wales Kriket Komisyonu çocuk koruma talimatları yayınladı. En azından bir yorumcu spiker, aileleri çocuklarının gözetlenmeden bu oyunu oynamalarına izin vermeye gönülsüz hale getiren pedofilleri İngiliz kriketinin çöküşünden dolayı suçladı.²⁴

Vahşi pedofiller, çalışanlardan üçü 1998'de öğrencileri uzun süre istismar etmekten dolayı hapsedildikten sonra St. John ambulans servisiyle de ilgili tartışma konusu haline gelmiştir. İngiliz İzci Cemiyeti seks skandallarına karışmıştır. Boykot edilen bir izci liderinin iki erkek çocuğuna taciz suçu nedeniyle hapsedilmesinden ve bir Hampshire İzci liderinin sekiz erkek çocuğunu cinsel istismardan altı yıla mahkûm edilmesinden sonra, bu kurum "bütün üyelerinin iyiliğini, onları fiziksel, seksüel ve duygusal zarardan koruyarak garanti altına alma" politikasını benimsedi.

Dinî organizasyonlar bile, bu korku iklimine bulaştırılmışlardır. Hemen hemen her gün pedofil Katolik rahiplerinin karıştığı yeni bir skandalı duyuyoruz.²⁵ Avustralya'da Roma Katolik piskoposları, rahiplerinin çocuklarla herhangi bir özel temasını yasaklamaya teşebbüs etmişlerdir. Vatikan'ın onayıyla hazırlanan resmî talimatlar, günah çıkartma hücrelerine cam gözetleme panellerinin yerleştirilmesini talep etmektedir. Rahiplerin de kapalı kapılar ardında bir çocukla yalnız görüşmesi yasaklanmıştır.²⁶ Kapalı kapılar ve özel etkileşimin artık bir toplum için kabul edilebilir olmaması, sürekli bir güvensizlik diyetini besliyor. Sanki kapalı kapı, tanımı itibariyle istismar etmeye bir davetiyeymiş gibi.

24 Bkz. "Yes, It's the Pedophiles I Blame," *Guardian*, 27 Temmuz, 1999.

25 Bkz. "As Scandal Keeps Growing, Church and Its Faithful Reel," *New York Times*, 17 Mart, 2002.

26 Bkz. *Telegraph*, 26 Eylül, 1997.

Yetişkinler ile çocuklar arasındaki bire bir temas aslında lekelenmektedir. Salvation Army [Kurtuluş Ordusu, çev.] tarafından yayınlanan bir talimat, üyelerine “aktivitenin başkaları tarafından gözlemleme fırsatının çok az olduğu ya da hiç olmadığı bir yerde, bir yetişkinin bir çocukla ya da genç bir kişiyle yalnız bırakılmamasını” sağlamalarını tavsiye ediyor. Ve şöyle ekliyor: “Bu, grupların aynı büyük salonda çalışmaları ya da kapısı açık bitişik bir odada çalışmaları anlamına gelebilir.”²⁷ Salvation Army üyeleri bu kuraldan hoşnut değildirler, çünkü aktivitelerinin çoğu müzik pratiğini kapsamaktadır. Grup üyeleri değişik yeterlilik düzeylerinde farklı enstrümanlar çaldıkları için, eğitimin büyük bir kısmı ayrı odalarda bire bir gerçekleşmektedir.²⁸ Bununla birlikte, yeni düzen kapıların açık bırakılmasını tahminen kulakların da kapalı olmasını emrediyor.

İngiltere İç İşleri Bakanlığı’ndan gönüllü organizasyonlara dağıtılan bir talimat, “tek bir çocuğun bir yetişkinle çalışmasını gerektiren” aktivitelerin “yakın alanlardaki başkaları tarafından kolayca gözlenebilen bir odada bu sadece kapıları açık bırakarak elde edilse bile gerçekleştirilmesini” tavsiye etmektedir.²⁹ İzci Cemiyeti’nin resmî kuralları, izci liderlerine bire bir durumlardan ve temas sporlarından kaçınmalarını öğütlemektedir. İngiltere ve Wales Kriket Komisyonu tarafından yayınlanan talimatlar, antrenörlere “bütünyle gözlemlenmeyen” bir çocukla çalışmamaları söylenir ve “ebeveynlerin çocuklarının soyunma odasındaki sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiğini” öne sürmektedir.³⁰

Britanya’da ortaçağa özgü şaperonun [refakatçi, çev.] dönüşü, yetişkinin çocuklarla temasını ayarlamada sözsüz şahitlik sağlıyor. Bir örnek vaka olarak, bir köy kilisesinin papazı çocuk koruma hakkındaki yeni resmî talimatlar nedeniyle bir

27 Bkz. Salvation Army (1996) *Safe and Sound*, London, s. 2.

28 Colonel Joy Paxton’la röportaj, 9 Eylül, 1998.

29 Home Office (1993) *Safe from Harm: A Code of Practice for Safeguarding the Welfare of Children in Voluntary Organizations in England and Wales*, London, s. 2.

30 England and Wales Cricket Board (1999) *Child Protection: Awareness and Procedures for All Adults Involved in Cricket for Children and Young People*, London, s. 9.

kilise korosunu dağıtmaya mecbur kaldı. Koro üyesi yirmi çocuk prova için haftada bir buluşuyorlardı ve her Pazar West Sussex Northchapel'daki St. Michael Kilisesi'nde ilâhi okuyorlardı. Papaz Gerald Kirkham yeni üye almayı durdurmuştu, çünkü yeni kurala göre koro egzersizinde en azından iki yetişkin refakatçiye ihtiyaç duyuluyordu.³¹

Yetişkinlere, özellikle de erkeklere güvensizlik, yetişkinler ile çocuklar arasındaki süregelen ilişkiler üzerinde yıkıcı bir etkiye sahiptir. İngiliz İzcı Cemiyeti gönüllü lider açığıyla karşı karşıya kalmaktadır. İzcilerin sözcüsü Jo Tupper şöyle kaydetmiştir: "Bir adam genç erkeklerle çalışmak istediğini söylediğinde, insanlar hemencecik hüküm veriyorlar."³² Benzer bir örnek, ilkökul eğitiminde apaçık mevcuttur. Hertfordshire Üniversitesi'nden Mary Thornton'ın gerçekleştirdiği araştırma, erkeklerin, sapık olarak etiketlenecekleri korkusundan dolayı ilkökul öğretmenliğinden kaçındıklarını öne sürmüştür. Thornton, öğretmen eğitim programlarındaki erkeklerin "fiziksel temasın üstesinden nasıl gelecekleri hakkında hiçbir fikirlerinin olmadığını düşündüklerini" iddia etmiştir. Stajyerlerin bazıları, "Üzgün bir çocuğa sarılmalılar mı?" gibi sorular sormuşlardır.³³ Çocuklarla fiziksel temas beraberinde bir sağlık uyarısını getirdiği için, öğretmenler sınıftaki rutin sorunlarla nasıl başa çıkacakları konusunda sürekli bir ikileme karşılaşıyorlar. 1998 Ağustos'unda Mahallî İdare Cemiyeti öğretmenlere, çocuk istismarı suçlamalarına neden olabilir diye, öğrenciler üzerine güneş perdesi çekmemelerini tavsiye edecek kadar ileri gitmiştir. Genel Öğretim Kurulu'nun açılış töreniyle ilgili yöneticisi Lord Puttnam, öğretmenler potansiyel ırz düşmanları ve pedofiller olarak değerlendirilirse, otoritelerinin çok ciddi şekilde zayıflatılacağına dikkat çekmiştir.³⁴

31 Bkz. *Daily Telegraph*, 16 Mayıs, 1998.

32 *Daily Telegraph*, 25 Temmuz, 1999.

33 *Guardian*, 29 Ağustos, 1998.

34 Bkz. "Lord Puttnam: the Arts Chose Moral Ambiguity," *London Times*, 1 Haziran, 2000.

1999 Kasım'ında "uygunsuz türde bir dokunma nedeniyle suçlanmaktan korkan öğretmenlerin, gözyaşları devreye girmiş olsa bile sorumlulukları altındaki çocuklarla doğrudan temas konusunda giderek ihtiyatlı oldukları" kaydedilmiştir. Glasgow'daki bir okul bu "şefkat fobisi kültürü"ne, çocuklar için özel masaj sınıflarını uygulamaya koyarak karşılık vermiştir. Tahmin, öğrencilerin sırayla birbirlerinin başlarına, sırtlarına ve omuzlarına masaj yaparken tamamen elbiseli kalacağı ve dik duracağıdır. Öğretmen bir hikâye okurken, öğrenciler de sırayla birbirinin önkollarına, kokusuz yağla masaj yapacaklar.³⁵ Yetişkin ile çocuk arasındaki fiziksel teması korkutucu hale getiren bir nesil için bu, yeni bir ritüeldir.

Çocukları mağdur eden yetişkinler korkusu, suistimal konusuna takıntılı bir çocuk koruma endüstrisi tarafından körükleniyor. NSPCC'nin 1999 Ağustos'unda başlattığı *Safe Open Spaces for Children* [Çocuklar için Güvenli Açık Alanlar, çev.] ebeveynlere, "çocukları eğer istemezlerse, asla bir yetişkini öptürmemelerini ya da kucaklatmamalarını" tavsiye ediyor. Bu önerinin meşrulaştırılması, bunun, çocukların bir yabancıнын girişimlerini reddetme konusunda kendilerine güvenmelerini sağlayacağıdır.³⁶ Dünya kurulu beri, ebeveynler çocuklarından büyükannelerini ve teyzelerini öpmelerini ya da kucaklamalarını istemektedirler. Bu masum tecrübeyi yasaklamak, çocuklara yönelik yetişkin davranışı hakkındaki yoğun profesyonel güvensizliğin işaretidir.

Fiziksel temas hakkındaki bütün bu histeri, aslında çocukları pek korumaz. Ağı bu kadar genişleterek ve çocuk suistimalinin normal bir hadise olmasını umarak, onu önemsizleştirme tehlikesini yaşıyoruz. Bir şüphe iklimi çocuk istismarcısını yıldırmayacaktır, ancak bütün ebeveynlerin kendine güvenini zayıflatacaktır. Ve sonuç olarak, kendine güvenen ebeveynler, çocuklarını risklerin ve tehlikelerin üstesinden gelmeleri için eğitmede en önemli yere sahiptirler.

35 Emily Wilson, "The Touchy-Feely Kids," *Guardian*, 3 Kasım, 1999.

36 Bkz. NSPCC medya açıklaması "Cruelty to Children Must Stop," 2 Ağustos, 1999.

Çocuklardan Kaçış

Gönüllü organizasyonlardan ilköğretime kadar, iyi niyetli yetişkinlerin küçük çocukları eğitme ve teşvik etme sürecinde değerli bir rol oynama hevesleri kırılıyor. 1999 Kasım'ında Playlink ve Portsmouth City Kurulu'nun organize ettiği bir konferanstaki temsilciler, kendilerini çocukların hayatlarını açık mekân oyunları vasıtasıyla geliştirmeye adanmış coşku-lu uzmanlardı. Fakat birçok oyun çalışanı, rollerinin, çocuklarla temaslarını ayarlamak için tasarlanmış bürokratik kurallar tarafından azaltıldığını hissediyorlardı. Bir oyun çalışanı, çocuklar nedeniyle "doğru olan şeyi" genellikle yapamadığını, çünkü kurallara uymamanın onun meslekî beklentilerini tehdit edeceğinden şikâyet etti.

Çocuklarla çalışanlar, davranışlarını kontrol eden yeni teamüller nedeniyle yıpranıyorlar. Profesyonel bakıcılara, sorumlulukları altındaki çocuklarla nasıl ilişki kuracaklarının söylenmesi gerektiği varsayılıyorsa, ebeveynler ya da çocuklar onlara niçin güvensinler ki? Ancak, bu paranoya ikliminden etkilenenler yalnızca bakıcılar ya da gönüllüler değildir. Onlara yönelik kuşku, yetişkinlerle ilgili daha genel bir güvensizliği yansıtıyor ve güçlendiriyor. Hiçbirimizden çocukluk ile yetişkinlik arasındaki sınırı dikkate almamızın beklenemeyeceği, hemen hemen hepimizin içgüdü vasıtasıyla bildiği bir şeyin çocukların korunmaya ihtiyaç duyan savunmasız yaratıklar olduğunun bize söylenmesi gerektiği varsayılıyor. Bu, size güvenen küçük insanları suistimal etmeme anlamına geleceği gibi, endişeli bir çocuğu kucaklayarak rahatlatma anlamına da gelir.

Yeni teamüllerde gizlenen negatif yetişkinlik imajı, geniş kapsamlı etkilere sahiptir. Bir komünitenin sağlıklı gelişimi, farklı jenerasyonları birbirine bağlayan ilişkinin niteliğine bağlıdır. Bu ilişkiler bu tür yoğun şüpheye maruz kaldığında, meydana gelen karışıklık bir komünitenin geleceğini tehdit edebilir. Her şeye rağmen, içtenlik ve sevgi, aile ilişkilerine ve çocuklar ile diğer bakıcılar arasındaki ilişkilere içkindir. Bir çocuğa

dokunan bir yetişkine kaygıyla bakılıyorsa, bu ilişkiler nasıl sürdürülebilir?

Bazı çocukların hoşlanmadıkları kişilerin hayatını zorlaştırmak için yetişkinlere bu genel güvensizliği kullanmaya başlamaları gerçekten şaşırtıcı gelmemelidir. Hemen hemen bütün çocuklar atılgan yaratıklardır, yetişkin güvensizlikleri onlara güçlerini deneme fırsatı sağlar. Her yıl yüzlerce öğretmen, haksız istismar iddialarıyla karşılaşmaktadır. 2000 Nisan'ında Öğretmenler ve Dersler Cemiyeti'nin konferansında, bir öğretmen oniki yaşındaki bir öğrenciyi yumruklamakla haksız yere suçlandıktan sonraki üç aylık ıstırabını anlatırken alenen ağladı. Diğer öğretmenler haksız suçlama olaylarını anlattılar ve okul personelinin masum olduğu kanıtlanana kadar suçlu olarak görülmemesini talep ettiler.³⁷ Kötü niyetli çocukları, öğretmenlerinden bazılarının hayatını cehenneme çevirmelelerinden dolayı suçlamak cezp edicidir. Bu aslında onların hatası değildir. Onlar, yalnızca obsesif yetişkinlerin yarattığı kötü-zihniyetli bir dünyayı manipüle ediyorlar.

Yetişkinin güdülerine güvensizlik, çocuklardan bir kaçışı, jenerasyonlar arasındaki bir kopuşu teşvik ediyor. Bazı durumlarda, fiziksel temastan bir kaçınmaya, diğer durumlarda da sorumluluk alma isteksizliğine yol açıyor. Özellikle yaşlı insanlar, genellikle çocuklarla ilgilenirken kendilerinden beklenen şeyden emin değildirler. Çok sayıda toruna ve torun çocuğuna sahip sekseniki yaşındaki bir adam bu ikilemin klâsik bir örneğini sunuyor:

Bir mağazadaydım ve karımın tanıdığı bu kadının küçük torunuyla geldi. Bir şeker yiyordum ve küçük kız bana bakıyordu, bu nedenle, "Bir şeker ister misin?" dedim. Kız korktu ve geriye sıçradı. "Peki, yapmak istediğin şey en iyisi. Asla birinden şeker alma" dedim. Kız doğru yapmıştı, fakat bu beni utandırdı. Küçük bir kıza bir şeker sunduğumu düşünmek gerçekten kendimi berbat hissettirdi.

37 Bkz. *Guardian*, 21 Nisan, 2000.

Çocukları seviyorum. Bu yazıyla korkunç insanların mevcut olduğunu ve bunun berbat bir şey olduğunu öğreniyorsunuz, ancak bu beni utandırdı.³⁸

Bu seksenlik adam, yetişkin güdülerinden kuşkulanmanın yeni ruh halini içselleştirmiştir. Onun küçük kıza iyi niyetli içgüdülerini izlemekten zihinsel geri çekilişi, genel bir modelin parçasıdır. Ne yazık ki, çocuklardan bu kaçış, çocuk yetiştirmede yetişkin işbirliğinin kırılğan bir temele dayandığı anlamına geliyor. Elbette, ebeveynler çocuklarından kaçmazlar. Ebeveynler yetişkin dayanışmasının erozyonundan kaynaklanan zararın üstesinden gelmeye terk edilirler. Yetişkin dayanışmasının azalması, ebeveynlerin, toplumun çocuklardan yabancılaşmasının bedelini ödemek zorunda oldukları anlamına gelir.

Yalnız Ebeveynler

Ebeveynler hiç olmadıkları kadar yalnızlar. Londra College Üniversitesi'nden Profesör John Adams'a göre, otomobilin yeni bir sosyal dağılma düzeyini kolaylaştırdığı bir hiper-hareketlilik çağında yaşıyoruz. Adams, hiper hareketliliğin bireysel hane halklarının anonimliğinin artmasına, komşularımızla samimiyetin azalmasına, daha az bir çocuk-arkadaşlık çevresine ve çocukların dış mekân güvenliği hakkındaki ebeveyn kaygılarının ortaya çıkışına neden olduğuna inanıyor. Adams'ın endişeleri, apaçık bir sosyal izolasyon duygusunu doğrulayan sayısız incelemelerle tekrarlanıyor. Araştırma anketleri, insanların artık akrabalarından çok uzakta yaşadıklarını gösteriyor. Çoğumuz komşularımızı pek tanımıyoruz ve onların hareketlerine pek ilgi göstermiyoruz. Bu kayıtsızlık, komünal ilişkinin yokluğunu vurguluyor. Genellikle komşusuz komşuluklar içinde yaşıyoruz. Belirgin bir destek ağının yokluğu, yetişkinlerin çocuk yetiştirme vazifesinin üstesinden gelmelerinde önemli etkilere sahiptir.

Çoğu ebeveyn sosyal izolasyon temasına aşınadır. Anneler ve babalar “yalnız” oldukları yolundaki endişe verici bir anlayıştan yakınırlar. Birçok anne, özellikle çalışan anneler, kendi çocuk yetiştirme düzenlemeleriyle ilgili ters gidebilecek şeyle meşgul edilirler. Yakınlarda hiçbir akraba yoksa ve komşularınızla onlara ilk adlarıyla hitap edecek kadar samimi değilseniz geciktiğinizde, çocuğunuzu kim gidip alacak? Suçiçeği geçiren bir çocuk için kim evde kalacak ve ona kim bakacak? Belirgin bir yedeğin yokluğu, arkadaşlık ilişkilerinin zayıf niteliği ve kaliteli çocuk bakma özelliğini kazanmanın zorluğu, aile içindeki gerilimleri arttırarak hayatın uzun bir mücadele olduğu duygusunu yaratır.

Aile ilişkilerinin parçalanması ve zayıflamış komünite anlayışı kaçınılmaz şekilde ebeveynlerin kendilerini güvensiz hissetmelerini sağlıyor. Sıkıntı durumunda başvurulacak yeri bilmemek, özellikle yalnız insanlarda yoğun bir savunmasızlık duygusu yaratabilir.

Ebeveynlerin izolasyonu, yalnızca fiziksel değildir. Yetişkin dayanışmasının erozyonu çocuk yetiştirmeyi yalnız yapılacak bir işe dönüştürüyor. Bir kuşku iklimi, anneleri ve babaları yetişkinler dünyasından ayırıyor. Ebeveynler yalnızca yabancıların oluşturacağı tehlikeye karşı değil, çocuklarının gelişimiyle ilgili her probleme karşı kaygılı hale geliyor ve abartılı davranıyorlar. Göreceğimiz gibi, paranoid anne-babalık artık çocuk yetiştirmenin neredeyse her yönünü kapsıyor.

II. Savunmasız Çocuk Miti

Paranoid anne-babalık, toplumumuzun çocukları değerdendirme tarzıyla doğrudan ilişkilidir. Bugün bebekler ve çocuklar hem aşırı derecede savunmasız hem de her şeyden önce ebeveynin tesirlerine son derece açık varlıklar olarak görülüyor. Çocukların, hem ebeveynin yetersizliğinin ya da ihmalinin zararlı etkilerine çok hassas olduğu hem de ebeveynin eğitimine ve teşvikine duyarlı olduğu söyleniyor. Çocuk yetiştirme kılavuzlarında ifade edilen hâkim düşünce, çocukların uzun vadeli gelişiminin, ebeveynlerin dominant ve tartışılmaz bir rol oynadığı ilk tecrübeleri tarafından belirlendiğidir. Bu ilk yıllar boyunca ebeveyn müdahalesi pozitifse, çocukların zeki ve duygusal bakımdan dengeli yetişkinler olmaya mukadder kılındıkları iddia ediliyor. Eğer ebeveyn müdahalesi negatifse, çocuklar zararlı bireyler haline gelmeye yazgılıdır ve kişisel başarısızlığa mahkûmdurlar. Bu nedenle, yetişkin başarısızlıkları çocukların ilk yıllarında karşılaştıkları problemlerin nedeni olarak gösterilir.

Bebek determinizmi hakkındaki iç içe geçmiş mitler, yani, bebeğin tecrübesinin onun gelecekteki gelişiminin rotasını belirleyeceği varsayımı ve ebeveyn determinizmi ebeveynin müdahalesinin bir çocuğun gelecekteki kaderini belirleyeceği nosyonu çocuklar ile ebeveynleri arasındaki ilişkiler üzerinde önemli bir etkiye sahip olmaya başlamıştır. Bu mitler, çocukların esnekliğini kabaca hafife alarak, ebeveyn kaygısını şiddetlendiriyor ve çocukların hayatlarına aşırı müdahaleyi teş-

vik ediyor; normal gelişimi sağlamak için gereken ebeveyn müdahalesinin ölçüsünü abartarak, çocuk yetiştirme görevini inanılmaz derecede külfetli hale getiriyor.

Esnekliği İnkâr

Bugün, çocukların müthiş bir esneklik kapasitesine sahip olduğunu kabul etmekte zorlanıyoruz. Hillary Rodham Clinton'ın çocuk yetiştirme hakkındaki samimi kitabı *It Takes a Village* şu cümleyle başlıyor: “Çocuklar kaba bireyciler değildirler.” Ünlü çocuk uzmanlarının övgüleriyle desteklenen bu ifade, çocukluğu tanımlayan durum olarak savunmasızlığı yüceltiyor. Biz bu savunmasızlığı genellikle “çocuklar risk altında” deyişiyle ifade ederiz. Nadiren açıklansa da, bu kavramı sezgisel olarak anladığımızı düşünürüz. Muhabirler bir çocuğun risk altında olduğunu imâ ettiklerinde, şu apaçık soruyu nadiren sorarız: ne riski? Cevabın “her şeyle ilgili risk” olacağını zaten bildiğimiz için bu soruyu sormayız.

Çocukların risk altında olduğu anlayışının çok yeni bir icat olduğunu görmemezlikten gelmek kolaydır. Başka bir yerde öne sürdüğüm gibi, çocukluğu bu şekilde tasavvur etmek, hem riskin hem de çocukluğun bir yeniden tanımını gerektirir.¹ Son zamanlara kadar, riskler kötü şeyler olarak yorumlanmıyordu. Kötü, mantıksız riskler kadar iyi, almaya değer risklerden de söz ediyorduk. Riskler çocukların hayatlarının kamçılayıcı bir yönü olarak görülüyordu. Bugün ise, riskten o kadar çok korkuyoruz ki, çocukların risk altında olduğu anlayışını icat ediyoruz. Risk altında olan bir çocuk, sürekli dikkati ve yetişkin gözetimini gerektirir.

Hillary Rodham Clinton şu iddiada bulunuyor: “Baktığımız her yerde, çocuklar saldırıya maruzdur.” Clinton, çocukların “şiddet ve ihmalden, ailelerin parçalanmasından, alkol, tütün, seks ve uyuşturucu bağımlılığından, açgözlülük, materyalizm

1 Furedi (2002), ss. 19-21.

ve manevî boşluk"tan kaynaklanan saldırıya maruz kaldıklarına inanıyor. Burada, çocuklarının mahvolmasına yol açmayı aktif şekilde tasarlayan bir toplumun resmi söz konusudur. Clinton, bu problemlerin yeni olmadığını kabul ediyor, ancak günümüzde bu problemlerin "aniden arttığını" ilave ediyor.² Çok sayıda başka yazarlar, çocukluğun daha önce hiç olmadığı kadar tehlikeli hale geldiği fikrini tekrar doğruluyorlar. *501 Ways to Be a Good Parent [İyi Bir Ebeveyn Olmanın 501 Yolu, çev.]* adlı kitabın yazarı Michele Elliot, daha önceki ebeveyn jenerasyonlarının, bugün anne ve babaların aklından çıkmayan endişeleri tartışmaya gerek duymadıklarına inanıyor. Elliot, "kendi annelerimizden tavsiye istemenin iyi bir şey olmadığını" yazıyor. Niçin? Çünkü "onlar bizi büyütürken, yine başka bir üzücü çocuk cinayeti haberiyle sarsılmış gibi görünmüyorlardı."³

Çocukluğun doğası hakkında her toplum farklı fikirlere sahiptir. Çocuklar hakkındaki görüşler modayla birlikte değişmektedir. Christina Hardyment bebek bakımıyla ilgili tavsiyelerin tarihi hakkındaki mükemmel çalışmasında uzmanların, çocukları kuvvetlenmeye ve dayanıklı hale gelmeye ihtiyaç duyan küçük şeyler olarak görmek ile sürekli sevgi ve ilgiye muhtaç savunmasız ruhlar olarak görmek arasında gidip geldiklerini gösteriyor. II. Dünya Savaşı'nın bitmesinden bu yana, çocukların kırılgan ve savunmasız oldukları inancı güç kazanmaktadır. Ve 1980'lerden beri, çocukların doğuştan savunmasız ve "risk altında" oldukları inancı bir kültürel dogma karakteri kazanmıştır. Uzmanlar çocukların esnekliklerine inançlarını kaybetmişlerdir. Onlar, çocukların olumsuz tecrübelerin üstesinden gelemeyeceğine ve ilk travmatik olaylar nedeniyle toparlanmalarının muhtemel olmadığına inanıyorlar. Tatsız olaylarla karşılaşmanın çocuklar üzerinde uzun vadeli izler bırakacağı söyleniyor.

Çocukların güvenliği hakkındaki çağdaş obsesyonları meşrulaştıran şey, onların savunmasızlığına ilişkin abartılı anla-

2 Clinton (1996), s. 11.

3 Elliot (1996), s. 42.

yıştır. Bugün, güvenlik artık mâkûl tedbirler almakla ilgili değildir. Ebeveynler, risksiz bir dünya yaratmalarını talep eden tavsiye bombardımanına tutuluyorlar. Washington'daki Sibley Memorial Hastanesi'nde her anneye verilen bir broşürde şu tavsiye yer alıyor: "Lütfen bebeğinizi gözünüzün önünden ayırmayın, banyoya girdiğinizde bile." Doğum anından itibaren, ebeveynler yüksek düzeyde bir alarm durumunu benimsemeye yönlendiriliyorlar.

Parkların ve oyun alanlarının dönüşümü, çocukların savunmasızlığı hakkındaki çağdaş obsesyonların gündelik hayatı yeniden şekillendirdiğinin açık ispatını sunuyor. Bir oyun alanındaki bir kaza, oyun alanının kapatılmasıyla sonuçlanabiliyor. Güneydoğu Londra'da Greenwich'te beş oyun alanı, bir çocuğun yaralandığı bir olayın ardından süresiz kapatıldı.⁴ Resmî makamlara göre, dava meraklısı ebeveynlerle ve sömürücü avukatlarla başa çıkmanın en iyi yolu oyun alanlarını kapatmaktır. Giderek artan dava açma iklimi, açıkçası çocuklar için kötü haberdır.

Helen Brown, birkaç yıl önce çocuğunun Canterbury'deki okulunun müdüründen bir mektup aldığı anda öfkelenmişti. Okul, Helen ve diğer ebeveynlerin uğruna aylarca para topladıkları oyun alanının güvenliğiyle ilgili endişe nedeniyle kapatılacağını bildirmişti. Helen'in ebeveynler ve öğretmenler birliği yalnızca para toplamamış, aynı zamanda oyun alanının inşasının fiziksel çalışmasını da tasarlamış ve yapmışlardı. Helen şöyle dedi: "Bu oyun alanı özenle inşa edilmiş bir oyun alanıydı ve çocuklar onu seviyorlardı." Helen tahtanın, donanımın parçalarında mevcut olduğunu ve kıymıklaşabileceği yolunda bir tehlikenin var olduğunu kabul ediyordu. Fakat şunu öne sürüyordu: "Bu teçhizat kolayca yenisiyle değiştirilebilirdi ve oyun alanı açık kalabilirdi."

Helen Brown'ın Ebeveyn-Öğretmen Birliği'nin tecrübesi kesinlikle alışılmamış bir şey değildir. ABD'de geleneksel oyun-

4 "You Can't Play Here," *Daily Mail*, 30 Mayıs, 2000.

alanı, tarihî bir hatıra haline gelme tehlikesi içindedir. California, güvenlik tavsiyelerine itaati emreden ilk eyalet olmuştur. Bu, maymun setleri ve atlıkarınca gibi çok sevilen oyun alanı demirbaşlarının çok geçmeden müzeye gönderileceği anlamına geliyor. Salıncaklar, kaydıraklar ve tahterevallı gibi diğer demirbaşlar yıkılmakta ve modifiye edilmektedir. Oyun alanı tasarımcısı Jay Beckwith'e göre, bu teçhizat azaltılacaktır. "Salıncaklar çok az bulunur hale gelecek, yüksek salıncaklar ise yok olacaktır." Hatta bazı okullar da bu oyun karşıtı kampanyaya katılmışlardır. Atlanta'da yükselen bir trende göre, eyaletin her tarafındaki ilkokullar teneffüsün yerine daha düzenli aktiviteleri koyuyorlar. Sonuç olarak, çok sayıda çocuk bir tahterevalliyeye hiçbir zaman binemeyecek veya okul saatleri süresince yakan top oynayamayacak. Maine, Massachusetts, Texas ve Virginia gibi eyaletlerde giderek artan sayıda okul bölgesinde çocukların birbirine top atmaları beden eğitimi dersinden çıkarılmıştır. Savunma grupları, "güçlü çocukların daha zayıf çocukları seçmesine ve hedef almasına" izin verdiğini öne sürerek, yakan toptan kurtulma kampanyası yapıyorlar.⁵

Aslında, çocukların bugün dış mekânlarda geçmişte olduğundan daha fazla tehlikeyle karşılaştıklarının hiçbir kanıtı yoktur. Oyun alanları, yirmi ya da kırk yıl önce olduğundan daha fazla tehlikeli değildir. Değişen şey, toplumun çocukların esnekliği hakkındaki algısıdır. Çocukların fiziksel yaralanması artık büyümenin bir gerçeği olarak kabul edilmiyor. Hevesli kampanyacılar, ebeveynlerin kasıtlı şiddet hakkında değil, "okul çocuklarının yaralanma oranının yüksek olması" hakkında endişelenmeleri gerektiği konusunda ısrar ediyorlar. Dışarıda ya da okulda koşmak ve düşmek çok büyük felâketler olarak gösteriliyor.⁶ Child Accident Prevention Trust [Çocuğu Kazadan Koruma Örgütü, çev]'in yayınladığı broşürler, 1996'da dört yaşın altındaki yarım milyondan fazla çocuğun bir kazanın sonucu olarak yaralandığını kaydediyor. Ve şöyle ilave ediyor: "Bu kazaların çoğu önle-

5 Bkz. "Scourge of the Playground," *Time*, 21 Mayıs, 2001.

6 Bkz. "Safety Makes Sense," *Journal of School Health*, Mayıs 2001.

nebilirdi." Bu muhtemelen doğrudur ve doğal olarak ebeveynler birçok kazayı mümkün olduğu kadar önlemek isterler. Ancak, kazalar en tedbirli ebeveynler için bile hayatın bir gerçeğidir. Çocukları fiziksel yaralanmadan korumak mümkün değildir. Yaralanmadan muaf bir çocukluk yaratma girişimi, yalnızca çocukların gelişimini engelleyebilir. Çocukların esnekliğine hâlâ inanan toplumlar, bir çocuğun kendini yaralama riskinin, ona çevresini keşfetme özgürlüğü tanıyacağı için, alınmaya değer olduğunu kabul ediyorlar. Priscilla Alderson, Norveç'te çocukların diğer Avrupalı çocuklardan biraz daha yüksek kaza oranına sahip olduklarını, "Norveçlilerin, kırsal alanın özgürce tadını çıkarmanın yararlarından dolayı, bunun risk almaya değer olduğunu düşündüklerini" kaydetmiştir.⁷

Her ebeveyn, çocuğunun bir duvar üzerinde yürürken dengede durmasını ya da bir ağaca tırmanma mücadelesini izlerken midesindeki sinir krampını yaşamış olmalıdır. Bir düşüşün inciteceğini ve bir düşüşün muhtemel olduğunu bildiğiniz için dudaklarınızdan *Hemen aşağıya in!* ifadesi dökülür. Fakat çocuğunuz düşmezse yeni bir fiziksel çeviklik becerisi göstereceğini, yeni bir tecrübe edineceğini ve yeni bir kendine-güven duygusu kazanacağını bilirsiniz. Çocuğunuzun sınırlarını zorlamasına izin vermek risksiz bir şey değildir, ancak tutkusunu engellemek de bir risk barındırır. Doğru dengeyi kurmak, duvarın üzerindeki çocuk için olduğu kadar yerdeki ebeveyn için de zordur.

Açıkçası, dengeyi doğru kurmuyoruz. Manchester Üniversitesi'yle beraber kaleme alınan bir inceleme, giderek artan sayıda oyun alanının güvenli olduğunu bildirmiştir. Oyun alanları çocukların gelişim ihtiyaçlarından çok kaygılı ebeveynler için tasarlanmaktadır. Seksen yedi aileyi kapsayan bu araştırma, çocukların güvenliği hakkındaki endişelerin genellikle çocukların kendilerini öğrenmelerini engelleme etkisine sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.⁸

7 Alderson (2000), ss. 100-101.

8 Bkz. "Helping Children to Play Stunts Creativity," *Independent*, 13 Haziran, 2000.

Çocukların kırılganlığıyla ilgili çağdaş anlayışlar mevcut kanıtlarla doğrudan çelişiyor. Çocuklar bir asır ya da hatta otuz yıl önce bugün olduklarından çok daha savunmasızdılar. Çocuk ölüm oranları on dokuzuncu yüzyıldan beri düzenli olarak azalmaktadır. Ölü doğum ve bebek ölümü geçen elli yıl boyunca gerçekten azalmıştır. 1960 ile 1977 yılları arasında ABD’de bebek ölümü oranı, her bin canlı doğumda 26’dan 7.2’ye düşmüştür. Bir sonuç olarak, en yaygın ölümcül kazalar olan araba çarpışmaları da dâhil kazalar, çocuklar ve bir ile on dokuz yaş arasındaki gençler için en önemli ölüm nedeni olmaya devam ediyor. Dört yaşın altındaki çocuklar arasında kasıtsız yaralanmalara bağlı ölüm son on yılda %35 azalmıştır. On beş ile on dokuz yaş arasındaki ergenlerin kaza sonucu ölümü 1991’den beri önemli ölçüde azalmıştır. Ebeveynler için en önemli endişe kaynaklarından biri olan trafik kazaları bile, çocuklar için yirmi beş yıl öncesinde olduğundan çok daha az bir risk oluşturuyor. 1987 ile 1998 yılları arasında, on dört yaş ve altındaki çocuklar arasında sıradan yaralanmaya bağlı ölüm oranı yarı yarıya azalmıştır.⁹

Tipik bir Amerikalı çocuk, çocuk felci dehşetini asla tecrübe etmeyecektir ya da akciğer makinesinde zaman geçirmeyecektir. Süt nedeniyle tüberküloz olmayacaktır ya da D vitamini eksikliğinden dolayı raşitizm olmayacaktır. Gündelik hayatına çiçek hastalığı ya da C vitamini eksikliğinden kaynaklanan iskorbüt hastalığı hakkında endişe duymadan devam edebilecektir. Ortalama olarak çocuklar, bir asır önceki akranlarından yaklaşık otuz yıl daha uzun yaşamayı bekleyebilirler.

Ancak çocukların fiziksel sağlığındaki ve güvenliğindeki bu muazzam gelişme görmezden gelinme eğilimindedir. İronik olarak, fiziksel güvenlik hakkındaki korkulara genellikle duygusal savunmasızlık hakkındaki endişe de eşlik eder. Duygusal bakımdan zarar görmüş çocuk, çağdaş çocukluğun sembolü haline gelmiştir. Çocukların gündelik problemleri, giderek

9 Bkz. "Injury Facts, Trends in Unintentional Childhood Injury Prevention," National Safe Kids Campaign, 15 Ekim, 2001.

duygusal hasarın bir tezahürü olarak yorumlanma eğilimindedir. Çünkü kırılmış bir koldan farklı olarak, hasar görmüş bir duygu büyük ihtimalle iyileştirilemeyeceği için, bunun çocukların sağlığı bakımından fiziksel yaralanmadan çok daha önemli bir tehlikeyi temsil etmesi gerekir.

Çocuk bakımı, eğitim ve psikoloji alanlarıyla ilgili çok sayıda uzman, çocukların duygusal hasara son derece açık olduğuna inanıyorlar. Genellikle bir çocuğun, duygusal bakımdan sıkıntılı bir tecrübeden sonraki dönemde yeni güçler geliştireceğini hesaba katmıyoruz. Çocuklar esnek olmaktan uzak, sürekli duygusal sıkıntıya maruz varlıklar olarak tasvir edilmektedir. Ruhsal hastalığın yaygın bir çocukluk durumu olduğu iddia ediliyor. Giderek artan sayıdaki küçük çocuklar, psikiyatrik bir hastalıktan muzdarip olarak teşhis ediliyor. Ülke çapında hesaplanan 136.000'i on yaş altında olmak üzere 575.000 çocukta anksiyete rahatsızlıkları teşhis edilmiştir. Doktorlar, 2001 yılında 390.000 çocuğa Zoloft, Paxil ve Prozac gibi psikotropik ilaçları vermişlerdir. Bugün yaklaşık olarak hesaplanan üç milyon Amerikalı çocukta dikkat eksikliği hiperaktivite rahatsızlığı teşhis edilmiştir. Çocuklardaki idaresi zor davranışlar, giderek artan şekilde bir ruh sağlığı sorunu olarak yeniden tanımlanmaktadır. Utangaçlık, sosyal fobi patolojisine dönüştürülmektedir. Utangaç çocuklara, onları sıkıntıdan kurtarmak için beyni değiştiren bir ilaç olan Luvox öneriliyor.¹⁰

Çocukluğun duygusal problemlerini, yetişkinlerin kendi davranışlarını mazur göstermek için hevesle kullandıkları yolunda kendi kendine hizmet eden bir şey söz konusudur. Bugün, yetişkinlerin, kendi kişisel problemlerinden sıkıntılı çocukluk tecrübelerini sorumlu tutmaları yaygındır. Kamusal şahsiyetler, genellikle, çocuklukta maruz kalınan ıstırapı suçlayarak kabahatlerinin sorumluluğunu üstlenmekten kaçınmaya çalışırlar. Hillary Rodham Clinton, röportaj yapan kişiye kocasının kadınlarla gönül eğlendirmesinin çocukken maruz kaldı-

10 Bkz. "Drug Found to Curb Kids' Debilitating Social Anxiety," *Washington Post*, 25 Nisan, 2001.

ğı bir psikolojik istismarın sonucu olduğunu söylerken, açıkça bu görüşü ifade ediyordu. Hillary Rodham Clinton 1999 yazı boyunca şu iddiada bulundu: “Eşim, istismarla ürkütüldüğünde o kadar küçüktü ki, hemen hemen dört yaşındaydı.”

Negatif çocukluk tecrübesinin ömür boyu hapis cezası oluşturacağı yolundaki yanlış yorum, çocukların duygularına zarar vermeye son derece açık olduklarını öne sürerek meşrulaştırılır. Birçok gözlemci, ruha yüklenen “gizli korkular”ın asla iyileşmediğini ve hayat boyu mağdura zarar verdiğini öne sürüyor. Bir başlangıcı ve bir sonu olan ve doğası bakımından kesin fiziksel eylemlerden farklı olarak, duygular alanı sınırlardan haberdar değildir. Duygusal hasar, daima bir çocuğun kendini beğenme duygusuna bir saldırı olarak sunulur. Böyle bir saldırıyla karşılaşan çocukların muhtemelen kendine güvenlerini kaybedecekleri, anksiyeteden muzdarip olacakları ve yakın kişisel ilişkileri sürdürmede zorluk yaşayacakları öne sürülür. “Duygusal istismar” terimi, bazen ebeveynlerin duyarsız yorumlarının ve eleştirilerinin çocuklarına zarar verebileceği uyarısını ifade etmek için kullanılıyor. Çocuklar kırılgan oldukları için, kolayca sarsılırlar ve büyük bir riskler topluluğu karşısında savunmasızdırlar.

Bu yaklaşımın karakteristik bir ifadesi, Atlanta’daki 1996 Olimpiyat Oyunları döneminde rekabetçi sporların zor şartlarının çocuk istismarıyla aynı anlama geldiğini iddia eden raporlarla sunulmuştur. Bu tür iddialar, *New England Journal of Medicine* [Yeni İngiltere Tıp Dergisi, çev.]’daki bir raporla desteklenmiştir. Bu raporun yazarlarına göre, ısrarcı ebeveynler ve antrenörler çocuğun başarısını dolaylı olarak tecrübe etmeye çalışıyorlardı ve bu “vekâletle başarma” “bir tür çocuk istismarı” olarak görülebilir.¹¹ Rekabete, özellikle rekabetçi sporlara saldırılmaktadır, çünkü bu sporların çocukların kendilerini beğenme duygularına bir darbe indireceği söyleniyor. Spor-

11 Bkz. I. Tofler, B. Stryer, L. Micheli ve L. Herman (1996) “Physical and Emotional Problems of Elite Female Gymnasts,” *New England Journal of Medicine*, cilt. 335, no. 4.

larda çocukları korumanın çağdaş rehberliği, geçmişte çocukları baskı altına alma olarak karakterize edilen şeyi duygusal istismar olarak tanımlıyor.

Surgeon General'ın yayınladığı yeni bir rapor, "ruhsal sağlık ihtiyaçları olan çocukların yaşadığı ıstırapın sorumluluğu ve ailelerinin bir sağlık krizi yaratmaları" konusunda ısrar ediyor. Bu inceleme, on çocuk ve ergenden birinin, kuvvetten düşürmeye sebep olmaya yetecek kadar ağır ruhsal hastalıktan muzdarip olduğuna dikkat çekiyor. Çocuklara musallat olan ruhsal hastalık salgını hakkındaki iddialar, World Health Organization [Dünya Sağlık Örgütü, çev.]'ın 2020 yılına kadar çocukluk nöro-psikiyatrik rahatsızlıklarının çocuklardaki hastalık oranının, ölüm sayısının ve sakatlığın uluslar arası ölçüde en yaygın beş nedeninden biri haline gelecek kadar %50'den daha fazla artacağını tahmin eden yeni bir raporuyla körükleniyor.¹²

Dünya Sağlık Örgütü'nün panik yaratan raporu ruhsal hastalığın sürekli-genişleyen bir tanımına dayanıyor. Savunma grupları, örgütün yaklaşımını benimsemede acele ediyorlar. British Mental Health Foundation [İngiliz Ruh Sağlığı Kurumu, çev.]'ın *Bright Futures* [Parlak Gelecekler, .çev.] raporunu ele alalım. Bu rapora göre, herhangi bir dönemde çocukların ve ergenlerin yaklaşık %20'si anksiyete ve depresyondan psikotik ve daha önemli gelişim bozukluklarına uzanan psikolojik problemler yaşıyorlar. Rapor, genç insanlar arasındaki ruhsal sağlık problemlerinin oranının artışta olduğunu ve onların sağlıklarının düzelmesine yardımcı olmak için daha fazla kaynağın gerektiğini öne sürüyor. Ancak, bu tahmin her önemli çocukluk tecrübesini ruhsal sağlık meselesiyle özdeşleştiren bir tanımdan kaynaklanıyor. *Bright Futures* şunu öne sürüyor: "Bir çocuk için ruh sağlığı, çocuğun yaşına uygun yöntemlerle duygusal, zihinsel ve ruhsal bakımdan büyüyebilmesi ve geli-

12 Bkz. "Blueprint for Change: Research on Child and Adolescent Mental Health," National Advisory Mental Health Council's Workgroup on Child and Adolescent Mental Health Intervention, Development, and Deployment, NIH publication, Ağustos 2001.

şebilmesi anlamına gelir.” Ruh sağlığının son derece kapsamlı tanımını göz önüne alındığında, ruhsal sağlık problemlerinden muzdarip çocukların oranının %100’e yakın olmaması şaşırtıcıdır. Glasgowlu bir komünitenin çocuk doktoru ve *Bright Futures*’ın kullandığı metodolojiyi eleştiren Dr. Jennifer Cunningham şunu öne sürüyor: “Ruh sağlığı o kadar kapsamlı şekilde tanımlanıyor ki, hayatındaki olumsuz şartlara normal bir tepkisi olan bir çocuğun artık ruhsal sağlık problemlerine sahip olduğu varsayılıyor.”¹³

Üstelik, uzmanlar çocukların duygusal ve davranışsal bozukluklarından dolayı sürekli olarak yetersiz anne-babalığı suçluyorlar.¹⁴ Altmışlı yıllarda Hippiler şunu ilân ediyorlardı: “Ebeveynleriniz içinize ederler.” Bu küstah ifade, şimdi çocuklar için önemli bir risk faktörüne dönüştürülmektedir. Çocukların ruh sağlığıyla ilgili çağdaş obsesyonun bir kendini gerçekleştirme kehanete dönüşebilme tehlikesi söz konusudur. Eğer çocuklara sürekli olarak bir hastalık musallat olmuş gibi muamele edilirse, onlar hemen kendilerini hasta olarak algılamaya başlayabilirler. Çocuklara gerçekten güçsüz ve savunmasız olduklarını hissettirmede tıbbî bir teşhis kadar etkili hiçbir şey yoktur.

Kenetlenme Sorumluluğu

Toplumsal çocukların savunmasızlığı hakkındaki abartılı anlayışı en sistematik şekilde, duygusal travmanın ve diğer negatif tecrübelerin çocuklar üzerinde uzun süreli derin izler bıraktığı fikrinde ifade edilir. Bu kaderci teşhis, çocukların bir kez duygusal olarak incindiklerinde, hasarı onarma esnekliğinden yoksun olduklarını varsayar. Hatta yetişkinler gibi, çocukların da ilk tecrübeleri akıllarından çıkmaz. Amerikalı psi-

13 Röportaj, 1999.

14 Örneğin Ann Buchanan’ın çocukların rahatsızlıklarının yetersiz anne-babalıktan kaynaklandığı yolundaki iddiası için bkz. Buchanan ve Hudson “The Background” (1998), s. 3.

kolog Jerome Kagan *bebek determinizmi* terimini, insanî durum hakkındaki bu kasvetli görüşü karakterize etmek için kullanıyor.¹⁵ Kagan'a göre, bebek determinizmi doktrini yaklaşık on sekizinci yüzyıldan beri mevcuttur; Sigmund Freud, muhtemelen bu doktrinle özdeşleştirilen en ünlü düşünürdür. Ancak, bebek determinizminin ebeveynleri dehşete düşürmek için sistematik şekilde kullanılması yalnızca son on yıllarda söz konusu olmuştur.

Çocuk yetiştirme kitapları ve anne-babalık dergileri, ilk yılların tecrübelerinin bir kişinin geleceğini belirleyeceği için, bir bireyin kaderinin sorumluluğunun onun ebeveynlerinin elinde olduğu yolundaki izlenimi aktarır. Bu imâ, anne-babalığın, özellikle ilk çocukluk dönemindeki anne-babalığın bir çocuğun kaderini etkileyen temel değişken olduğudur. Bu argümanın sonucu, çocukların hayatlarının ilk yıllarındaki yetersiz anne-babalığın onlar için uzun vadeli, yıkıcı sonuçlara sahip olduğudur.

Bebek determinizmi hakkındaki çağdaş argümanlar, hayatının ilk saatleri, haftaları ve ayları boyunca bir çocuğun başına gelen şeyin, çocuğun bütün gelişim sürecinde çok derin bir etkisi olacağına inanan John Bowlby ve Eric Erikson gibi psikologların öncülük ettiği fikirlere dayandırılır. Bu argümanlar, 1960'larda Bowlby'nin çocukların ebeveynleriyle bağlanma yoluyla nasıl ilişki kurduklarına ilişkin teorilerinde daha fazla ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bağlılık teorisi, sevgi gösteren ve duyarlı bir bağlılık şahsiyetinin genellikle annenin sürekli varlığının, ömür boyu ruhsal sağlığın temeli olduğunu iddia etmiştir. 1980'lere kadar, bir çocuğun gelişiminin, anne doğumdan sonra hemen bebekle kenetlenemezse riske atılacağı bile öne sürülmüştür. Uzun vadeli kişilik bozuklukları genellikle, duyarlı bir bağlılık şahsiyetine ulaşılabilirlikten mahrum bırakılan şartların bir sonucu olarak açıklanmıştır.¹⁶

15 Bkz. Kagan (1998).

16 Bu fikirler şu eserde incelenmiştir: Scarr ve Dunn (1987).

Bağılılık fikri Batı'nın hayal gücünde fenomenal bir etkiye sahiptir. Sancılı doğum yaşayan yeni anneler bebekleriyle temas etmeye teşvik edilirler. Bu ritüeli eleştiren iki çocuk gelişim psikologu Sandra Scarr ve Judy Dunn şu yorumda bulunuyorlar: "Göbek kordonu bağlandıktan sonra, hemşire *kenetlenme* denen sihirli bir süreci başlatmak için yeni doğmuş bebeği hemen annesinin göbeğine koyar." Kenetlenme başarısızlığı hamile kadınların zihnini meşgul eden kaygılardan biri haline gelmiştir. Bazı psikologlar, kenetlenme başarısızlığının bağılılık bozukluğu olarak teşhis ettikleri bir duruma yol açabileceğini ifade edecek kadar ileri giderler. Histerik bir açıklamaya göre, "yetişkinlere, ebeveynlere ve diğer çocuklara zararlı olabilecek kenetlenmemiş çocukların sayısı artıyor ve kenetlenme problemine dikkat edilmezse artmaya devam edecektir."¹⁷ Scarr ve Dunn şöyle devam ediyorlar: "Eğer uygun kenetlenme meydana gelmezse, bir çocuk 'vicdansız bir çocuk' haline gelebilir."¹⁸ Bebek determinizmi bakış açısından, kenetlenme başarısızlığı, yetersiz anne-babalık, teşvik edici bir çevrenin yokluğu ve bir tür duygusal incinme bir çocukta hayatının geri kalanı için silinmez bir iz bırakacaktır. Bir haber muhabiri, bir çocuğun ürkütücü bir olayla karşılaşmasından dolayı sarıldığını söylediğinde, biz bu zavallı ruhun bu olayın yükünü ebediyen taşıyacağını sezgisel olarak tahmin ederiz.

Çok şükür, bebek determinizmi bilimsel bir hakikatten çok bir kültürel mittir. Çocukların savunmasızlığı hakkındaki popüler anlayışlar, empirik araştırmada pek destek bulmuyor. Hayatının başında negatif tecrübelerle maruz kalmış fakat sağlıklı şekilde büyüme fırsatı verilen çocuklar hakkındaki araştırmalar, onların sıkıntılı durumun üstesinden gelme esnekliğine sahip olduklarını doğruluyor. Hayatının ilk haftalarından itibaren kurumlarda büyümüş ve evlat edinilmeden önceki iki ile

17 K. C. Parker ve D. Forrest (1993) "Attachment Disorder: An Emerging Concern for School Counselors," *Elementary School Guidance & Counselling*, Şubat 1993, cilt. 27, no. 3.

18 Scarr ve Dunn (1987), s. 73.

yedi yıl orada kalmış çocuklar hakkındaki ünlü bir çalışma, bu tür talihsiz başlangıçlara, hayatının ilk yılları boyunca herhangi bir kişiyle bağlılık oluşturma fırsatına hemen hemen hiç sahip olmamalarına rağmen, bu çocukların çoğunun yeni çevrelerine uyum sağlamada başarılı olduklarını göstermiştir.¹⁹ Bağlılık teorisinin taraftarları bile, tezlerini destekleyecek pek empirik kanıt bulunmadığını kabul etmekte zorlanıyorlar. Bowlby teorisini test etme girişiminde bulunduğunda, çocukların tahmin edildiğinden daha fazla esnek olduklarını kanıtladıklarını keşfederek şaşırmıştı. Annelerinden uzun bir dönem ayrı kalmış çocukların, ayrılık yaşamayan çocuklardan yalnızca biraz farklı tarzda davranma eğiliminde olduklarını fark etmiştir. Bowlby ve meslektaşları şu sonuca varmaya mecbur kalmışlardır: "Kurumlarda büyüyen ya da hayatın başlangıcında diğer ciddi mahrumiyet ve yokluk biçimlerine maruz kalan çocukların *genellikle* psikopatik ya da şefkatsiz karakterler geliştireceklerini imâ eden ifadelerin yanlış olduğu kabul ediliyor."²⁰

Bebek determinizmi mâkûl gibi görünüyor, çünkü sağduyuya hitap ediyor. Çocukların ilk yıllarında kolayca etkilenebilir oldukları önermesi apaçık gibi görünüyor. Travmatik olayların çocukları hayat boyu etkilediği, Freud'un psikolojik teorileri geçerli olduğundan beri kabul edilmektedir. Geçen elli yıl boyunca Freud'un görüşleri, çocuklukta travma veya suistimal tecrübesinin bir kişinin hayatında geri döndürülemez bir etkisi olduğu yolundaki argümanın aşırı bir yorumuna genişletilmiştir. Şimdi genellikle suistimal tecrübesinin, yalnızca suistimale uğramış olanı değil, bir sonraki jenerasyonu da etkilemeye devam ettiğine inanılıyor. Bebek determinizminin çok sayıda taraftarına göre, suistimal jenerasyonlar arası bir rahatsızlıktır. Bu taraftarlar, suistimalcilerin kendilerinin de çocukken suistimal edildiğini ve onların mağdurlarının muh-

19 Tizard (1997).

20 John Bowlby, M. Ainsworth, M. Boston ve D. Rosenbluth (1956) "The Effects of Mother-Child Separation: A Follow-Up Study," *British Journal of Medical Psychology*, cilt. 29, s. 233.

temelen gelecekte bu kusurlu davranışı ortaya koyacaklarını iddia ediyorlar. Yine de, bebek deterministleri tarafından öne sürülen önermelerin çoğu gibi, bu da şüpheye açıktır. Bir çocuğun bir suistimalci olup olmayacağı ihtimali hakkındaki en iyi tahminin, kendisinin suistimal edilip edilmediği değil, parçalanmış ve dezavantajlı bir aile içinde büyüyüp büyümemesi olduğu yolunda dikkate değer kanıtlar mevcuttur.²¹

Erken hayat travması ile bir otuz yıl sonraki hayatın niteliği arasındaki bağlantıyı araştırmaya çalışan Danimarka'ya ait önemli bir inceleme, çocukların ilk travmatik tecrübelerin üstesinden gelemeyeceği teziyle doğrudan çelişiyor. Bu inceleme, bir yetişkin olarak hayatın niteliğiyle hamilelik, doğum ve hayatın ilk yılıyla bağlantılı travmatik olaylar arasında çok küçük bir ilişki bulmuştur. Bu araştırma, istenmemiş gibi görünen, anneleri ruhsal hastalıktan muzdarip olan ve kurumsal çocuk yuvalarına yerleştirilen çocukları incelemiştir. Onları düşürme girişimlerine rağmen çocukların doğduğu durumları bile hesaba katmıştır. Ancak bu ilk olumsuz şartların "bir yetişkin olarak çocuk üzerinde çok küçük bir etkisi var" gibi görünüyordu. Çocukların olumsuz şartların üstesinden gelme kapasiteleri, pozitif destek eşliğinde esnekliklerinin erken travmanın negatif sonuçlarını nötralize edebileceğini gösteriyor.²² Aynı sonuç, intihara teşebbüs etmiş tek ebeveyne sahip bir grup çocukla yapılan araştırma tarafından da öne sürülmüştür. Araştırmacılar, bütün çocukların bu trajediden etkilendiklerini ve bunu çok önemli bir travma olarak tecrübe ettiklerini ifade etmişlerdir. Fakat çocuklar birkaç yıl sonra izlendiğinde, uzun vadeli tepkilerinde dikkate değer bir farklılık bulunmamıştır. Çocukların bazıları açıkça rahatsızdı, ancak diğerleri uyum sağlamayı başarmışlar ve hiçbir uyumsuzluk belirtisi göstermemişlerdir. Araştırmacılar, bu farklı tepkinin izahının, çocukların hayatın müteakip dengesi ve niteliğiyle ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır. Deprem, yangın, seller, kasırgalar ve volkanik

21 Bkz. A. Clarke ve A. Clarke'ın Bernstein ve Brannen (1996).

22 Ventegodt (1999), ss. 213, 220.

yıkımlar gibi doğal felâketleri tecrübe eden çocuklarla ilgili çalışmalar da, bu olayların o dönemde dikkate değer ölçüde karışıklığa neden olmalarına rağmen, kaçınılmaz şekilde uzun vadeli zarara yol açmadıklarını göstermiştir.²³

Amerikalı psikolog Emmy Werner Hawaii Adası Kauai'de doğmuş 689 çocuktan oluşan bir grubu incelemiştir. Bu örnekte, onlar iki, on, on sekiz ve otuz iki yaşlarındayken bilgi toplanmıştır. İncelenen çocukların büyük bir kısmı, ciddi olumsuzluk şartları altında büyümüştü. Doğum öncesi komplikasyonlar, ailede yoksulluk, alkolizm, aile istikrarsızlığı ve ebeveynin ruhsal hastalığı bu çocukların karşılaştıkları durumlardan birkaçıdır. Bu çocukların büyük bir kısmının ciddi davranış problemleri geliştirmeleri şaşırtıcı değildir. Ancak, onların üçte biri, olumsuz şartlarının üstesinden gelmeyi başarmış ve ilk yetişkinliğe zarar görmeden girmiştir. İncelemenin öne sürdüğü şey, savunmasızlığın değişmez bir fenomen olmadığıdır. Savunmasızlık, esneklikle açık uçlu bir ilişkide varlığını sürdürür. Doğumu kuşatan biyolojik stresle birleşen yoksullaşmış bir ailede ikametinin sürdürülmesi, bu çocuklardaki uzun vadeli psikolojik problemlerin habercisiydi. Bununla beraber, bu faktörler bile güçlü şekilde tahmin edilebilir değildir. Yazarlar, iyimser bir yorum üzerinde anlaşmaya varırlar: "Bu çocukları bebeklikten yetişkinliğe ilerlerken izlediğimiz için yardım edemezdik, fakat en uzun süren olumsuz şartlar altında bile normal gelişmeyi yaratan onlardaki kendini düzeltme eğilimlerine saygı gösterebiliriz."²⁴

Kauai'de gerçekleştirilen bu tür incelemelere ilişkin analizi nedeniyle psikolog Jerome Kagan, çocuğun medikal ya da psikolojik tedavisindeki farklılıkların değil, annenin sosyal sınıfının müteakip sonucu çok güçlü şekilde etkileyen faktör olduğu sonucunu çıkarır. Ancak, yoksulluğun bir çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi can alıcı olabilirken, birini diğerinin yerine kullanarak bebek determinizmine bir alternatif olarak bir sos-

23 Schaffer (1998), s. 366.

24 Werner ve Smith (1982), s. 159.

yal determinizm biçimini kabul etmemek önemlidir. İlk tecrübelerin uzun vadeli etkisi sayısız olaylar ve ilişkilerle uzlaştırılıyor. Şartlara bağlı olarak, çocuklar savunmasız ya da esnek olabilirler. Üstelik, tek olumsuzluk türüne tepki, bize bir çocuğun gelecekte farklı bir probleme nasıl tepki verebileceği hakkında pek bir şey söylemez. Öncü bir psikolog, “savunmasız çocukların esneklik geliştirebileceğini; esnek çocukların savunmasız olabileceğini” öne sürer. Ancak, ne mutlu ki, destekleyici yetişkinlerin eşliğinde pozitif tecrübeler, ilk yıllardaki problemlerin üstesinden gelmeye uygun bir durum sağlayabilir.²⁵

Bebek determinizmiyle ilgili varsayımları sorgulamak, erken tecrübenin özel önemini reddetmek değildir. Söz konusu olan şey, bu ilk olayların bir kişiyi nasıl etkilediğidir. Bebek determinizmi, negatif olayla ilk karşılaşmaların etkilerinin müteakip tecrübelerle değiştirilemeyeceği ya da ortadan kaldırılamayacağı yolunda tek yönlü, kaderci bir bakış açısı sunar. İlk tecrübe, yetişkin hayatını kaçınılmaz şekilde ve doğrudan belirlemez. Müteakip tecrübe için hareket noktası sağlar. İngiliz psikologları Alan ve Ann Clarke’e göre, ilk tecrübenin önemi, gelecek tecrübenin niteliğini belirlemesidir. Tek negatif tecrübe, başka negatif tecrübelerle yol açabilir. Bu negatif tecrübe, bir yıkıcı davranış zincirinin ilk halkası olarak iş görebilir. Ancak, bu sonuç yalnızca ilk travmaya indirgenemez: olaylar zincirinin bütünü, sonucu belirler. Dahası, tek bir talihsiz olayın bir başka talihsiz olaya yol açtığı kaçınılmaz bir süreç söz konusu değildir. Clarke’lara göre, zincir kırılabilir ve ilk travmanın etkileri nötralize edilebilir.²⁶

Travma uzmanı Yvonne McEwan, çocukların müthiş bir iyileşme kapasitesine sahip meydana gelen şeyin etkilerini anlamadıkları için yetişkinlerden daha şanslı olduklarını iddia ediyor. McEwan, çocukların iyileşme yeteneklerinin fenomenal olduğu ve hastanedeki ağır derecede hasta olan çocukları, felâketleri yaşamış çocukları ve çatışma bölgelerinde ve sosyal bakımdan yoksul alanlarda yaşayan çocukları da kapsadığı

25 Schaffer (1998), ss. 376-379.

26 Schaffer (1998), s. 368.

fikrinin kuvvetli bir taraftarıdır. Lockerbie trajedisinden sonra çocuklar hakkındaki incelemesi, çocukların dikkat çekecek ölçüde bu olayın üstesinden geldiklerini gösteriyor. Bu çocuklar ile diğer çocuklar arasında “eğitim becerisindeki bir ilerlemeden başka” hiçbir farklılık yoktu.²⁷

Bebek determinizmi taraftarları, argümanlarını sürdürmek için aşırı çocuk ihmali örneklerine ihtiyaç duyuyorlar. Bir Romanya yetimhanesinde, ıstıraplı bir hayata maruz bırakılan ihmal edilmiş kundaklı bebeklerle ilgili yeni bir inceleme, bir annenin dokunmasının bir bebeğin gelişimi için can alıcı olduğu sonucuna varmıştır. Bu aşırı ve nadir görülen ihmal standartları incelemesi, Harvard Medical School’dan Profesör Mary Carlson’a, fiziksel şefkatin yokluğunun fiziksel endamın ve zihinsel yeteneklerin gelişmesini engelleyebileceğini gösteren “ilk sağlam kanıt”ı sunmasını sağlamıştır.²⁸ Fakat bu inceleme bir şeyi kanıtlar mı? Şüphesiz, bir yetimhanedeki acımasız bir yönetim tarafından sistematik şekilde ihmal edilmiş ya da otuz altı ay karanlık bir dolapta tek başına bırakılan bir çocuğun, normal, sağlıklı üç yaşında bir çocuk olarak ortaya çıkması pek muhtemel değildir. Ancak bu tür aşırı örnekler, ilk tecrübenin müteakip gelişmeyle genel ilişkisini algılama gücü sağlar. Aşırı uçlarda ortaya çıkan trajedileri sıradan ebeveynlerin karşılaştığı gelişim problemleriyle özdeşleştirmek, mâkûl argümanın yerine ürkütücü taktikleri kullanmaktır.

Bebek determinizmi, ebeveynleri korkutan etkili bir fikirdir. Eğer çocuklar gerçekten bu kadar güçsüz ve kırılgan iseler, ilk yıllarındaki negatif tecrübelerin üstesinden gelemeyenler, o zaman ebeveynlerin sürekli tetikte olmaları gerekir. Çok şükür, bu etkili fikrin empirik gerçeklikte pek temeli yok. Ebeveynler aslında kültürel önyargının bir gösterisi olan bu yaygın başvuruları görmezden gelmekle en iyisini yapacaklardır.

27 Röportaj, Mayıs 2000.

28 “The Science of Cuddles,” *Daily Telegraph*, 15 Kasım, 1997.

III. Tanrılar olarak Ebeveynler

Çocukların doğuştan savunmasız olduklarını varsaymanın doğal sonucu, anne-babalığın bir çocuğun gelişiminde çok büyük bir etkiyehahip olduğudur. Çocukların içsel imkânlarının, becerilerinin ve esnekliklerinin önemini azaltma eğilimi, ebeveyn determinizminin yükselişiyile paraleldir. Annelere ve babalara sürekli, davranışlarının sonradan çocuklarının geleceğini belirleyecek olan bebeklik yaşantısını belirledikleri söylenir. Kadirî mutlak anne-babalık, çocuk savunmasızlığı tartışmasının öteki yüzüdür. Ebeveyn determinizmi yalnızca çocukların rolünü azaltmaz, bir çocuğun gelişiminde akranlarının ve sosyal şartların etkisini de görmezlikten gelir. Çoğu şeyin tehlikede olduğunu varsayarak, çocuklukta son derece müdahaleci bir yetişkin rolünü meşrulaştırır. Bu görüşün yaygın kabulü, bir çocuk koruma ve ebeveyn kaygısı ikliminin gelişmesine yardımcı olur. Çocuk ne kadar savunmasızsa, geleceğı ebeveynin eylemlerine o kadar bağılıdır.

Anne-Babalığın Etkisini Abartmak

Günümüzde anne-babalık, bir bebeğin gelişimi hakkında ki her şeyi açıklıyor gibi görünen, her işe yarayan bir bağımsız değışkene dönüştürölmektedir. Anne-babalık, aşğıdaki çocukluk dönemi problemlerini açıklamak için bir temel değışken olarak kullanılmaktadır:

- *Çocuk suistimali riski:* Oregon State Üniversitesi'ndeki araştırmacıların yeni bir incelemesi, ebeveynlerin çocuklarını değerlendirme şeklinin çocuk suistimali için can alıcı bir değişken olduğunu iddia ediyor.²⁹
- *Korkunç ikili:* Amerikalı bir araştırma ekibi, ebeveynlerin "korkunç ikili" olarak bilinen öfke nöbetleri ve inatçılık nöbetleri konusunda çocuklarından daha fazla suçlandığını öne sürmüştür. Bir ekip olarak çalışmayı başaramamış ve bir çocuğun filizlenen bireyselliğine yön vermede yetersiz kalmış ebeveynler, şiddetli öfke nöbetlerine elverişli şartlar yaratmışlardır.³⁰
- *Öğrenci kaygısı:* Bir İngiliz eğitim psikologu Don Davies, A-seviyesindeki öğrencilerin sınav öncesinde ve sınav süresince yaşadıkları stresten ebeveynlerin sorumlu olduğunu düşünüyor. Davies, şunu öne sürüyor: "Ebeveynler bütünüyle suçlanmasa da, bu probleme "dikkate değer bir katkıda" bulunmuşlardır. Öğrenciler kaygı ve paniği, bir bulaşıcı hastalık gibi ebeveynlerinden kapıyorlar gibi görünüyor. Endişelenen ebeveynler, korkularını çocuklarına kolayca aktarıyorlar.³¹
- *Okulda başarısızlık:* Çok sayıda gazete raporu ve kapsamlı şekilde yayın yapan iki televizyon programı, anneleri tam gün çalışıyorsa çocukların akademik başarısının tehlikeye atıldığını iddia etmiştir. Böyle bir rapor, bu tür çocukların sınavda anneleri evde olan çocuklardan muhtemelen iki kat daha fazla başarısız olacaklarını ifade etmiştir. Ev dışında çalışan anneler de çocuklarının psikolojik gelişimini riske atmakla suçlanıyorlar.³²
- *Depresyon:* Bazı incelemeler, daha yüksek bir depresyon oranının, bu hastalıktan muzdarip bir ebeveyne ya da

29 Bkz. "Oregon State University Study Finds Parents' View of Their Children Key Factor in Child Abuse Risk," *Ascribe Newswire*, 2 Mayıs, 2001.

30 "Parents Get Blame for Terrible Twos," *Daily Telegraph*, 30 Temmuz, 1996.

31 Bkz. *Daily Telegraph*, 17 Mart, 1995.

32 1997'de ve 1999'da iki Panorama belgeseli bu konuya tahsis edilmiştir.

ebeveynlere sahip çocuklarda ortaya çıktığını ifade ediyor. Depresyonlu ebeveynlerin çocukları, okulda önemli bilişsel ve duygusal gecikmeler yaşıyorlar. Doğum-sonrası depresyona maruz kalan annelerin çocuklarının farklı bir dezavantaja sahip oldukları söyleniyor. Bir açıklamaya göre, ilk yıllarında anneleri depresyonda olan bebekler, kalıcı şekilde zayıflamış bilişsel yeteneğe yol açan ilgi ve heyecan ayarlamasını öğrenemezler.

- *Düşük IQ'lar*: Dr. Susan Pawlby'ın gerçekleştirdiği ve Ocak 2000'de yayınlanan ihtilâflı bir araştırma, doğum-sonrası depresyondan muzdarip kadınların oğullarının, okul arkadaşlarından dikkat çekecek ölçüde düşük IQ'lara sahip olduklarını öne sürmüştür. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* [Çocuk Psikolojisi ve Psikiyatrisi Dergisi, çev.]'de yayınlanan bu çalışma, bebeklerin hayatlarının ilk haftalarında ilgisizliğe maruz kaldıklarını ifade etmiştir.³³
- *Şiddet içeren davranış*: 1999 Kasım'ında *Observer*, oyuncağı silahlarla oynamasına izin verilen çocukların daha sonraki hayatlarında muhtemelen tahrip edici olacaklarını iddia eden araştırmayı aktarmıştır. Georgia Üniversitesi'nden Profesör Pamela Orphinas'a göre, ebeveynin oyunda-savaşa ve saldırganlığa tavırları, bir çocuğun gelecek davranışını şekillendirmede en önemli faktörlerdir.³⁴
- *Psikolojik hasar 1*: Parentline'ın Nisan 2000'de yayınladığı bir rapor, binlerce ebeveynin ergenlik çağındaki çocuklarına, onlarla konuşma tarzları nedeniyle psikolojik bakımdan zarar verdiğini ifade etmiştir.³⁵
- *Psikolojik hasar 2*: Basında büyük ölçüde yer tutan bir rapor, çocukların kaliteli zaman nedeniyle zarar gördüğünü iddia etmiştir. Araştırmacılar, bebeklerin ve çocukların beyinlerinin kaliteli zaman anlarını kaçırdıklarında

33 "Postnatal Blues Can Lower IQ of Baby Boys," *Guardian*, 22 Ocak, 2000.

34 Bkz. *Observer*, 21 Kasım, 1999.

35 Bkz. "Screaming Parents 'Damage' Teenagers," *Independent on Sunday*, 9 Nisan, 2000.

ebeveynleri tarafından aşırı derecede uyarılırlarsa bebeklerin ve çocukların beyinlerinin yavaş bir hızda gelişebileceğini öne sürmüşlerdir.³⁶

- *Yeme düzensizlikleri: Şubat 2000'de British Journal of Psychiatry [İngiliz Psikiyatri Dergisi, çev.]'de yayınlanan bir çalışma, genç kızlardaki anorexia nevrosa³⁷ hastalığının çocuklarının bağımsızlığını reddeden aşırı koruyucu ebeveynlerden kaynaklanabileceğini iddia ediyor. Anorexia hastası kızları olan kırk ailelik küçük bir örnekleme dayandırılrsa da, medya bu çalışmayı yetkili olarak açıklamıştır.³⁸*

Ebeveyn davranışına atfedilen çocuk patolojilerine ilişkin bu örnek, annelerin ve babaların suçlandığı durumların çok küçük bir kısmını temsil eder. Şu ya da bu zamanda, neredeyse her çocukluk dönemi disfonksiyonu, muhtemelen bir ebeveyn davranışının sonucu olarak gösterilecektir.

Geleneksel bilgelik, anne-babalığın bir çocuğun geleceğinin her boyutunu belirlediğini öne sürse de, bu görüş toplumun hayal gücünün, çekirdek ailenin ortaya çıkışıyla birlikte gelişen yeni bir icadıdır. Bugün bile, Asya ve Afrika'daki çok sayıda toplum, çocuklarının geleceğini belirleyen şeyin ebeveynlerin eylemi değil, Tanrı ya da kader olduğuna inanmaktadır. Yetişkin hayatının, ebeveynin kontrolü dışındaki faktörlerce belirlendiği fikri, Avrupalı toplumlarda son zamanlara kadar büyük ölçüde savunuluyordu. Ebeveyn determinizmine günümüzdeki inancın tek nedeni, bir çocuğun bir ebeveyne tepkisini tasavvur etmenin kolay olmasıdır. Kagan şöyle kaydediyor: "Çocukların bir cezanın ardından ağladıklarını, bir öpücüğün ardından gülümsediklerini, kibar bir ricanın ardından itaat ettiklerini ancak kaba bir istekten sonra itaat etmediklerini görü-

36 Bkz. "Children Are Damaged by Quality Time," *London Times*, 13 Nisan, 2000.

37 Aorexia nevrosa: İştahsızlık, kişide yemek yeme isteğini iyice azaltan tehlikeli bir durum.

38 "Over-Protective Parents May Be Causing Anorexia," *Independent*, 1 Şubat, 2000.

yoruz.” Bu tecrübeler, ebeveyn-çocuk ilişkisi hakkındaki tek-yönlü görüşü doğruluyor. Ebeveyn eylemde bulunur, çocuk ise yalnızca tepki verir; bu nedenle, çocuğu ebeveynin inisiyatifi şekillendirir. Kagan, bir çocuğun bir ebeveynle etkileşimi hakkındaki yorumunu hayal etmek zor olduğu için, yanlış bir neden-sonuç ilişkisine dayandığımıza dikkat çekiyor.³⁹

Son on yıllarda, yaygın çocuk savunmasızlığı görüşü, bazı insanları mutlakçı bir anne-babalık nosyonunu benimsemeye teşvik ediyor. Bir çocuğun doğduğu an, annenin bebeğe davranışının çok uzun vadeli öneme sahip olduğu varsayılıyor. Aneler, kenetlenmek için bebeklerini sevgiyle tutarlar. Son on yıllarda, babalar da bu can alıcı aşamada kenetlenmeye teşvik ediliyorlar. Doğum sonrasında hemen kenetlenmemek, anne-bebek ilişkisine zarar verme tehlikesini barındırır. Bir bebeğin gelişmemesinin, ihmalin ve hatta çocuk suistimalinin, doğum sonrası kenetlenmenin meydana gelmemesinin sonuçlarından birkaçı olduğu söylenir.

Kenetlenmeden sonra sıra, bir bebeği doğru şekilde uyarma ve bakımla donatma işine gelir. Bebek determinizmi doktrinine göre, bu dönem, çocuk yetiştirme tekniklerinin bir bebeğin uzun vadeli gelişiminde çok önemli bir etkiye sahip olabileceği can alıcı bir dönemdir. Ebeveynlerin bebeklerini yalnızca beslemesi ve onlarla oynaması yeterli değildir. Şimdi, bir çocuğun hayatının ilk yıllarının, beyninin gelişmesi için can alıcı olduğu yolunda etkili bir fikirler topluluğu mevcuttur. 1997’de Beyaz Saray’da organize edilen özel bir konferans, bakıcıların bebeklerle konuşmaya, onlara kitap okumaya ve onları uyarmaya harcadıkları zamanın miktarının, bebeklerin uzun vadeli entelektüel ve psikolojik gelişiminin en önemli habercisi olduğu görüşüne resmî onay vermiştir. Bu tezin taraftarları, bir yetişkinin potansiyel vokabülerinin, büyük ölçüde üç yaşından önce beynin süzdüğü kelimelerle belirlendiğini iddia ederler. Erken Çocuk Gelişimi hakkındaki Beyaz Saray Konferansı’nı

39 Kagan (1998), s. 146.

kuşatan genel ilgi, bebek determinizmi taraftarlarına müthiş bir destek sağlamıştır. Hillary Rodham Clinton, bu doktrinin klâsik bir temsilini sunmuştur. Clinton'ın görüşü, bir çocuğun ilk üç yılındaki tecrübelerinin "çocukların barışçı yurttaşlara mı yoksa şiddet yanlısı yurttaşlara mı, ciddi çalışanlara mı yoksa disiplinsiz çalışanlara mı, ilgili ebeveynlere mi yoksa ilgisiz ebeveynlere mi dönüşeceğini belirleyebileceğiydi." Mesaj açıktır: Anne-babalık özellikle ilk üç yıl süresince bir çocuğun gelişiminin akıbetini belirleyen en önemli değişkendir.⁴⁰

Bir çocuğun beyninin gelişimini spesifik çocuk yetiştirme pratikleriyle ilişkilendirmek, anne-babalığın önemini büyük ölçüde artırıyor. Ebeveynlere, artık bu kritik ilk yıllarda yaptıkları her şeyin gerçekten önem taşıdığı söyleniyor. *Newsweek*'teki manşet yazısı şunu öne sürüyor: "Her ninni, her kıkırdama ve 'ce' çocuğun sinir sistemi patikasında bir çatırdamayı, bir gün bir sanat aşkı ya da bir futbol yeteneği yahut arkadaş edinme ve bunu sürdürme yeteneği olabilecek zeminde yatan bir şeyi harekete geçirir."⁴¹ Ebeveynlerin çocuklarını yalnızca onların iyiliği için sevdikleri, dokundukları ve hoşlandıkları günler geçmişte kaldı. Artık sevmek ve uyarmak, yeni erken öğrenme teorisinin gerektirdiği mecburi çocuk yetiştirme pratikleridir.

Bugün, çok sayıda çocuk yetiştirme uzmanı, doğru anne-babalık, duygusal eğitim, beslenme ve teşvik olmaksızın bir çocuğun beyin gelişiminin engelleneceğini iddia ediyor. Bu panik yaratan iddia, *Time* dergisinin şu başlığıyla özetleniyor: "Bugün çok sayıda çocuk, kendi beyin gelişimini tehdit eden şartlar altında yaşıyor."⁴² Bu argümana göre, beyin hücreleri arasındaki bağlantıların sayısı, bir çocuk üç yaşına gelene kadar hızla artar. Ancak, teşvik edici anne-babalık bu bağlantıları güçlendirmezse, azalacak ve yok olacaktırlar.

40 Bu olay ve onun daha kapsamlı etkileri hakkındaki bir tartışma için bkz. Bruer (1999), ss. 1-27.

41 *Newsweek*'in bu konuyla ilgili ilkbahar/Yaz 1997 özel sayısına bakınız.

42 *Time*, 3 Şubat, 1997.

Bir nasihat edenler endüstrisi, ebeveynlerin çocuklarının sonunda zeki olacakları yolundaki son umudunu sömürmektedir. Annelere ve babalara, beyin araştırmalarıyla ilgili son anlayışlar hakkında konferans verilmesi de, emzirmenin daha zeki bebekleri mümkün kılacağı söyleniyor. Biberonla beslenen bebekler daha düşük IQ'ya sahip olacaklardır. Bir çocuk uzmanı, çok fazla şefkat gören bebeklerin bir yaşındayken daha iyi problem çözme becerileri gösterdiklerini iddia ederek "Sevgi beyin gücünü artırır" diyor. Bebeklere klâsik müzik çalmak, çocuklarının entelektüel gelişimlerini garanti etmenin hayati ölçüsü olarak destekleniyor. Sekiz aylık çocuklara işaret dilini öğretmenin, onların IQ'larını arttıracaklarını iddia eden psikologlar tarafından teşvik edilen çok sayıda ebeveyn, yeni bebek işaretleşme modasını benimsiyorlar.⁴³ ABD'de suç, ergen hamileliği, uyuşturucu kullanımı, evsizlik ve yardıma muhtaçlıktan, ebeveynlerin çocuklarını hayatın ilk üç yılında doğru şekilde eğitmeyi başaramamaları sorumlu tutulmaktadır.⁴⁴

Beslenme uzmanları, çok sayıda ebeveynin, bir yetişkin için sağlıklı beslenmenin çocuklar için de sağlıklı bir beslenme olduğu inancında yanıldıklarını iddia ediyorlar. Normal yetişkin yiyeceğini alan bebeklerin ve çocukların enerji verici yiyeceklerden mahrum edildikleri ve dolayısıyla alınması gereken doğru kalori miktarından yoksun oldukları iddia ediliyor. Surrey Üniversitesi'nden Dr. Jackie Stordy'ye göre, bu durum çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimlerini engeller, onları anemi, gelişmemişlik, öğrenme güçlükleri, diyabet ve kalp hastalıkları riskine atar.⁴⁵ Ebeveynler yalnızca çocuklarına verdikleri yiyeceği sürekli gözlemek zorunda değildirler, aynı zamanda yemek süresince iyi örnek de olmak zorundadırlar. *Mother & Baby*'nin Mayıs 2000 baskısı, kesinlikle bu konu hakkındadır: "Giderek sayıları artan bazıları sekiz-dokuz yaş kadar küçük

43 Bkz. "Is It a Sign?," *Washington Post*, 13 Mart, 2001.

44 Bkz. örneğin J. Briscoe, "Breaking the Cycle of Violence: A Rational Approach to At-Risk Youth," *Federal Probation*, cilt. 61, no. 3.

45 "What Should Children Be Eating?," *Co-Ordinate*, Ocak, 1997, s. 10.

çocuklar yeme bozukluklarından zarar gördüğü için, kendi yeme alışkanlıklarınızın bebeğinize ya da çocuğunuza verebileceği mesajlar üzerinde düşünmeye değer." Ebeveynlere, çocuklara negatif yeme mesajları verebilecek diyet yapma, çocuklarla birlikte yememe davranışlarından vazgeçmeleri tavsiye ediliyor.⁴⁶ Kalori alımlarını azaltmaya çalışan annelerin ve babaların, biricik varlıkları yemek yeme hakkında yanlış sinyaller almasınlar diye, artık gizlice diyet yapmaları gerekiyor.

Çocuklarının bir yatıştırıcı (emzik) kullanmasına izin veren ebeveynlerin, çocuklarının zekâsını zayıflatma riskini göze aldıkları varsayılıyor. Geçmişte, yatıştırıcı karşıtı bir grup "doğru görünmediği" ve bir çocuğu pisliğe ve enfeksiyona maruz bıraktığı itirazını ortaya atmıştır. Erken öğrenmeye bugünün vurgusu göz önüne alındığında, yatıştırıcıların bir çocuğun konuşma gelişimini geciktirmesinden dolayı suçlanması daha fazla muhtemeldir. Konuşma terapisti Nadine Arditti şunu öne sürüyor: "Yatıştırıcılar ciddi şekilde telâffuza engel olduğu için, önemli konuşma bozukluklarına neden olabilirler. Medical Research Council [Tıbbî Araştırma Kurulu, çev.]'in gerçekleştirdiği bir İngiliz araştırması, bir yatıştırıcı kullanımının küçük çocuklarda düşük zekânın en güçlü habercisi olduğu sonucuna varmıştır. *Prima Baby* kesin bir ifadeyle, "Bir emzik [yatıştırıcı] emmek, çocuğun gelişimini geciktirebilir" demiştir.⁴⁷

Ebeveynler müzik sever olmayı öğrenseler iyi olur. *Mother & Baby*'nin Nisan 2000 sayısı okurlarına şunu soruyor: "Müziğin bebeğinizi sakinleştirebileceğini hepimiz biliyoruz, ancak müziğin onun büyümesine de yardımcı olabileceğini biliyor musunuz?" Annesi ve babası müzik kulağına sahip olmayan zavallı çocuğa acıyın. Yeni araştırmalar, müziğin bebeklerin beyin-gücünün artmasını sağladığını iddia ediyor.⁴⁸ Fakat yardım yoldadır. Millî piyango, hamile anneleri, doğmamış çocuklarına müzik

46 "Not in Front of the Children?," *Mother & Baby*, Mayıs 2000.

47 "Dummies: The Pros and Cons," *Parents*, Eylül 1997, s. 33. Bkz. ayrıca "The Truth About Dummies," *Prima Baby*, Yaz 1998.

48 Bkz. "Breast Way Forward" *Mother & Baby*, Ocak 2000 ve "Music to Your Ears," *Mother & Baby*, Nisan 2000.

çalmaya ve şarkı söylemeye teşvik etmeye adanmış bir organizasyona bir milyon poundluk ödül koymuştur.⁴⁹ Kâr amacı gütmeyen bir araştırma grubu olan Zero to Three tarafından gerçekleştirilen bir inceleme, yüksekokul eğitimine sahip ya da az eğitilmiş her beş ebeveyninden dördünün, bebeklerinin beyinlerini uyarmak için flâş kartlarını, televizyonu ve bilgisayar oyunlarını aktif olarak kullandıklarını bildirmiştir.⁵⁰

Çocukların zekâsının emzirilip emzirilmemelerinden etkilendiği de ileri sürülüyor. Çok sayıda çalışma, emzirilen bebekler ile biberonla beslenen bebekler arasında, bilişsel gelişmede sekiz puanlık bir IQ farkı kadar “küçük fakat hissedilebilir” bir artış keşfetmiştir. İkna olmadıysanız, *Mother & Baby* “ileri emzirme yöntemi” hakkında başka bir argüman sunmuştur (Ocak 2000). Bu argüman, özellikle ilk dört ay emzirilenlerin altı yaşına kadar astım ve diğer alerjilere yakalanmasının daha az muhtemel olduğunu ileri süren iki bin çocuğu kapsayan Avustralya’ya ait bir incelemeden söz ediyor.

Eğer ebeveynler bebeklerini biberonla besleyecek kadar solumsuzlarsa, demir takviyeli süt kullansalar daha iyi olur. *Parents* dergisine göre, bir hastane yirmi dört aylığa kadar yüz çocuğu test etmiştir ve demir eksikliğini telâfi etmenin gelişmiş dil, motor ve sosyal becerilere neden olacağını keşfetmiştir.⁵¹

Ebeveynlerin gerektiğinde uygun tonu kullanarak bebeklerini güldürme ve uyarma görevleri de vardır. *Prima Baby*’de bir çocuk uzmanı, bebeklerin ilk gülme zamanının “gerçekten bütünüyle bebeğinizi uyaran şeye bağlı olduğunu” ifade ediyor. Gülmeyen bebekler, uyarmayan anne-babalığın tartışılmaz kanıtını sunuyor.⁵²

Dinlemek, çocuklarının sağlıklarına zarar vermekten kaçınıyorlarsa ebeveynlerin mükemmelleştirmesi gereken başka bir beceridir. *Practical Parenting*’de bir uzman şu nasihatte bu-

49 “Overtrue for Babies,” *Guardian*, cilt. 23, no. 6, 2000.

50 Bkz. “The Quest for Superkid,” *London Times*, 24 Eylül, 2001.

51 “Mental Strength,” *Parents*, Ağustos 1999.

52 “When They Are Old Enough to...,” *Prima Baby*, Nisan/Mayıs 2000.

lunuyor: “Bebeğinizin gelişimini ve çocuğunuzun kendine-güvenini yalnızca onları dinleyerek arttırabilirsiniz.” Dinlemek, bebeğinizin konuşmasına da yardımcı olur. Uzmanın tavsiyesi, “alışkanlık haline gelmesi için dinleme pratiği yapmaktır.”

Ebeveynlerin, bebekleriyle konuşurken onların işaretlerine sürekli dikkatli olmaları gerekir. Nisan 2000’de *Practical Parenting* okurlarına şu bilgiyi vermiştir: “Çocuğunuz ikinci doğum gününe kadar iki yüzden fazla kelime bilebilir ve çabuk kavırıyorsanız daha fazlasını öğretebilirsiniz.” Neden? Çünkü bebeğiniz bir şeye işaret ettiğinde, sizden o şeyi adlandırmanızı ister, “Uyanık olmalısınız: kelimeyi duymadan önceki on saniyelik bir gecikme bile, bebeğinizin adlandırılan şeyi unutacağı anlamına gelebilir.” Kavrayışı yavaş ebeveynler, çocuklarının sınırlı vokabülerinin sorumluluğunu taşırlar.⁵³

Ebeveynler yalnızca bebeklerinin bir sonraki işaretini çabuk kavramak ve tahmin etmek zorunda değildirler, aynı zamanda çocuklarını televizyondan izole etmeleri de gerekir. *Baby* dergisindeki bir uzman “Televizyonunuzu öldürün” uyarısında bulunuyor. Bebekler ve üç yaş altındaki çocuklar, televizyonun görsel yönüne kolayca bağımlı hale gelebilirler ve “bu, onların dili öğrenmelerine ve geliştirmelerine hiçbir yardım da bulunmaz.”⁵⁴

Gülmenin, şarkı söylemenin, müzik çalmanın, dinlemenin ve bir bebeğin bir sonraki işaretini tahmin etmenin eğitici değeri, ebeveynlerin bebeklerine kitap okumalarının eğitici değeriyle mukayese edildiğinde sönük kalır. Sihri devreye sokma amacıyla bir bebeğe kitaplar okumak için asla çok erken değildir. Bu tezin en önemli taraftarı Birmingham Üniversitesi’nden Profesör Barrie Wade, dokuz aylıktan itibaren kendilerine kitap okuyan ailelerin çocuklarının, okula gittiklerinde matematikte üstünlük elde ettiklerini keşfetmiştir. Başkaları, bu tür çocukların ortalama %27’sinin İngilizcede ileri olduğu-

53 “Speak,” *Practical Parenting*, Nisan 2000.

54 “Kill Your Television,” *Baby*, Mart 2000.

nu ve %22'sinin okula başlamadan önce çok sayıda becerilerde ileri olduğunu öne sürmüşlerdir.⁵⁵

Ebeveyn davranışının bazı biçimlerinin, bazı karakter özelliklerini ve eğitim sonuçlarını garanti ettiği görüşü, iki yüzyılın aşağı yukarı yarından fazlasında mevcuttur. Ancak, anne-babalığın etkisi hakkında geçmişte öne sürülen iddialar, bugünün abartılmış yorumlarıyla ilgili olarak önemsiz hale gelmiştir. Artık neredeyse ebeveynin her davranışı, en sıradan olanı bile, negatif ya da pozitif sonuçla bağlantılı olarak en küçük detayına kadar analiz ediliyor ve çocuğun gelişimi doğuştan geniş-kapsamlı etkilerle donatılıyor. İyi ya da kötü davranmanın bu muazzam gücüne sahip olduğu söylenen ebeveynlerin kendilerini kaygılı ve çaresiz hissetmeleri şaşırtıcı değildir. John Bruer bebek determinizmini meşrulaştırmak için beyinle ilgili araştırmaların kullanımı hakkındaki güçlü eleştirisi *The Myth of the First Three Years* [*İlk Üç Yıl Miti*, çev.]'da, erken gelişimin ebeveynlerde bir suçluluk duygusunu körüklediği yolundaki iddialar konusunda endişelidir. Bruer, bir ebeveynin şu yorumunu aktarıyor: "Bu araştırmayı ilk okuduğum zaman, kendimi sanki üç çocuğuma yeterli olamamış gibi hissettiğimi kabul etmeliyim."⁵⁶

Mozart Etkisi Miti

Bebek determinizmi ile ebeveyn determinizmi doktrini etrafında bir endüstri inşa edilmektedir. Müteşebbisler, ebeveynlere, çocuklarının ilk yıllarında maksimum miktarda uyarılmalarını sağlayacak her türlü aygıtı sunarak onları sömürüyorlar. Mozart etkisi müzik eğitiminin ve klâsik müzik dinlemenin bir çocuğun zekâsını arttırdığı fikri milyonlarca Amerikalı ebeveyni özel videolar satın almaya ya da çocuklarını müzik dersine göndermeye teşvik etmektedir. Baby Einstein adlı bir şirket, *Baby Einstein*, *Baby Mozart*, *Baby Shakespeare* ve *Baby Bach* isimli videoları pazarlamada özellikle başarılı olmaktadır. Televiz-

55 "Enjoy Books," *Prima Baby*, Nisan/Mayıs 2000.

56 Bruer (1999), s. 103.

yon reklamları sürekli olarak, ebeveynlere bu aygıtları hemen, bebeklerinin beyinlerini geliştirme fırsatı geri döndürülemez şekilde kaybolmadan almalarını tembih ediyorlar.

Erken öğrenmeyle ilgili çağdaş obsesyonların temel etkisi, ebeveynlerin gözünü korkutmaktır. En önemli çocuk psikologlarından Sandra Scarr ve Judith Dunn, bu mitinebeveynleri suçlamanın gerekçesini sağladığına inanıyorlar. Scarr ve Dunn şunu öne sürüyorlar: “Bize göre, öğretilmeye ve uyarılmaya ihtiyaç duyan bebek, ebeveynlere çocukları için yeterli bir şey yapmadıklarını hissettirmekten yararlanan bir pazarlamacının ürünüdür.⁵⁷

Ciddi araştırmalar, bebeğin gelişiminin sistematik ebeveyn müdahalesi olmadan engelleneceği fikrini sorguluyor. Örneğin, Mozart etkisini ölçmeye çalışan çok sayıda inceleme, Francine Rauscher’ın Mozart’ın müziğini dinlemenin bir çocuğun IQ’sunu ya da mekâna ve zamana bağlı yeteneklerini arttıracığı yolundaki iddiasını doğrulamayı başaramamıştır.⁵⁸

İki önemli Amerikalı çocuk psikologu ve konuşma gelişimi konusunda önemli bir otorite yakın zamanlarda, çocukları yapay şekilde uyarma isteğinin faydadan çok zarar getireceğine dikkat çeken bir kitap yayımlamışlardır. Bu uzmanlar, bebeklerin flâş kartları, Mozart kasetleri ve diğer aygıtlarla uyarıldıklarında daha zeki olup olmayacaklarını araştırmışlardır. Şöyle yazıyorlar: “Bebekler hakkında bildiğimiz her şey, bu yapay müdahalelerin en iyi ihtimalle işe yaramaz olduğunu ve en kötü ihtimalle de yetişkinler ile bebekler arasındaki normal etkileşimden sapmalar olduğunu gösteriyor.” Onların görüşü, bebeklerin etkileşim kurma ve tecrübelerinden ders çıkarmayla ilgili önemli içsel kaynaklara sahip olduklarını kabul eden bir çocuk gelişimi anlayışına dayanarak ifade edilmiştir. Alison Gopnik, Andrew Meltzoff ve Patricia Kuhl’a göre, bebekler zaten olabildikleri kadar zekidirler, bilmeleri gereken şeyin farkındadırlar ve ihtiyaç duydukları türde bilgiyi elde etmede

57 Scarr ve Dunn (1987), s. 187.

58 Bkz. *Lancet*, 28 Ağustos, 1999, s. 749.

oldukça iyidirler. Bebekler, çevrelerindeki şeylerle oynayarak ve “hemen hemen hepsi kendilerini seven insanlarla oynayarak” büyürler ve gerçek dünyayı öğrenirler.⁵⁹

Bir çocuğun entelektüel gelişiminin hayatının ilk üç yılı boyunca belirlendiği fikri, öğrenme hakkında bildiğimiz çoğu şeye ters düşer. Altı ya da yedi yaşında okumayı öğrenmede yavaş olan çocuklar, genellikle bu beceriye üç ya da dört yıl sonra hâkim olurlar. Gerçekten doğru eğitimle, ergenler ve hatta yetişkinler okuma becerilerini daha sonra kazanabilirler. John Bruer’e göre, hemen hemen bütün bilgiler ve beceriler biyolojik olarak belirlenmekten çok, kültürel olarak aktarılırlar. Bruer şu nasihatte bulunuyor: “Müzik, dans ve spor derslerini bir çocuğun hayatının ilk yıllarına tıktırmaya çabalama konusunda endişelenmeyin.” Bruer, hepimizin bildiği ölçüde “fırsat pencerelerinin çok daha uzun süre açık olduğuna” inanıyor. Mevcut nöro-bilimsel dataya göre, beynin gelişim süreci çevre kontrolünde değil, büyük ölçüde genetiğin etkisi altındadır. Bruer, ilk uyarmanın miktarının ve niteliğinin, “ne zamanlamayı ne de bağlantı oluşum oranını etkilediğini” öne sürüyor. Bebeğinize kitap okumak, şarkı söylemek, onunla konuşmak ve onu kucaklamakta yanlış hiçbir şey yoktur. Bunlar, kendi payınıza değerli olan hoş tecrübelerdir. Ancak, bunların çocuğunuzun beyin gücünü arttırmaya bir katkıda bulunacağına bir an bile inanmayın.⁶⁰

Aslında, çocuklar gelişmeye yatkındırlar. Washington Üniversitesi’nde bir nöro-bilimci olan Steve Peterson şunu öne sürüyor: “Minimum düzeyde, gelişme gerçekten meydana gelmelidir. Gelişime müdahale etmek, çok yetersiz ortamları gerektirir.” Bu ne anlama geliyor? “Çocuklarınızı bir odada büyütmeyin, aç bırakmayın ya da bir tavayla kafasına vurmayın.”⁶¹ Çocuklar, yaşadıkları çevredeki tecrübeleri vasıtasıyla gelişimlerini etkilemede gerçekten önemli bir rol oynarlar. Yalnızca kaba

59 Gopnik, Meltzoff ve Kuhl (1999), ss. 201-202.

60 Bruer (1999), s. 185.

61 A.g.e., s. 188.

ve ihmalkâr bir çevreyle karşılaştıklarında, bu gelişme gölgelelenebilir. Çocukların ihtiyaç duyduğu şey, koruyucu ve sevgi gösteren ebeveynler, sorumlu yetişkinler ve sosyalleştirilebilecekleri kuşatıcı bir komünitedir. Bu normal çevre kontekstinde, anne-babalığın etkisi tahmin ettiğimizden çok daha az önemlidir. Çocuk psikologu Sandra Scarr, iyi, yeterli ve sıradan ebeveynlerin, çocuklarının gelişiminde muhtemelen “kültürel bakımdan süper ebeveynler”le aynı etkiye sahip olduğunu öne sürecek kadar ileri gidiyor.⁶²

Ebeveynlerin, çocuklarını eğitmede, teşvik etmede ve sosyalleştirmede önemli bir rolü vardır. Ve şüphesiz, farklı anne-babalık tarzları bir çocuğun müteakip gelişimini etkiler. Judith Rich Harris *The Nurture Assumption* [Eğitim Varsayımı, çev.] adlı eserinde, ebeveyn determinizminin hoş bir eleştirisini kaleme almıştır. Harris, anne-babalığın etkisinin büyük ölçüde, çocukların evde nasıl davrandıklarıyla sınırlı olduğunu düşünüyor. Harris, ebeveynlerin çocuklarının dış dünyada da yararlanabilecekleri bilgiyi ve eğitimi de verdiklerini ekliyor. Bununla birlikte, Harris, ebeveynlerin evde olmadıkları zaman çocuklarının nasıl davranacaklarını belirlemede pek etkiye sahip olmadıklarını öne sürüyor. Harris’e göre, çocukların dış dünyadaki davranışları akran grupları içinde öğrenilir.⁶³

Bir çocuğun gelişimini etkileyen şey hakkındaki tartışmalar çözüme kavuşturulmaktan çok uzaktır. Bir çocuğun kişiliğinin önemli yönlerinin kalıtım yoluyla geçtiği konusunda pek şüphe olmayabilir. Sosyal şartların ve çevrenin de can alıcı bir rol oynadığı yolunda dikkate değer ölçüde kanıt vardır. Şüphesiz, Harris’in akran etkisi tezi de kayda değer öneme sahiptir. Anne-babalığın belirli sonuçlarla ilişkisini yakalamak çok daha zordur. Anne-babalık ve aile bir çocuğun gelişimine önemli bir katkı yaparlar fakat belli bir sonucu belirlemezler. Yedinci bölümde tartıştığımız gibi, anne-babalığın etkisi hakkında gerçekten pek bir şey bilmiyoruz. Çocuk yetiştirme kitapları

62 Scarr (1992), s. 16.

63 Harris (1998).

ve anne-babalık dergileri vasıtasıyla mevcut ebeveynlik tavsiyelerinin bolluğundan farklı olarak, ciddi araştırmalar bu konu hakkında çok kararsızdır. Niçin? Çünkü, ebeveyn pratiklerinin bir çocuğun kişiliğinin gelişimine katkısı, daha kapsamlı sosyal ve kültürel çevreden izolasyon halinde değerlendirilemez. Üstelik, bir anlamda ebeveyn davranışı çocuğun davranışıyla yakından ilişkilidir ve kompleks bir etkileşim süreci vasıtasıyla eşsiz bir ebeveyn-çocuk ilişkisi öne geçer.

Ebeveynleri, çocuklarının kaderi üzerinde abartılı bir güç elde etmeye teşvik eden şey bilim değil, kültürdür. Toplumsal hayal gücünü, çocukların savunmasızlığı hakkında neredeyse panik ve endişe yaratan bir görüşü benimsemeye teşvik eden şey bilim değil, kültürdür. Toplumun ebeveyn etkisi anlayışını abartmak, etki ve güç vaat eder, fakat hayal kırıklığına uğraticı sonuçlar doğurur. Maalesef, bu meydana gelirken ebeveyn determinizmi doktrinini elden çıkarmıyoruz; annelerin ve babaların yeni anne-babalık becerilerini öğrenmeleri gerektiği konusunda ısrar ediyoruz. Bu tür baskılar anne-babalığın çok önemli bir yeniden tanımına neden olmuştur. Bir sonraki bölümde incelenecek bu yeniden tanımlamanın kendisi, ebeveyn paranoyasının önemli bir kaynağıdır.

Çocuklar Doğmadan Anne-Baba Olmak

Ebeveyn determinizminin taraftarları, eylemlerinin çocuklarının gelişimi üzerindeki etkilerini hesaplamaya zorlanan annelerden ve babalardan istenen görevler dizisini sürekli genişletiyorlar. Ebeveynler, çocuk doğmadan uzun süre önce bu yaklaşımı benimseme baskısı altındadırlar. Erken hayat tecrübelerinin, daha sonraki yıllarda meydana gelecek şeyleri etkilemesinin kesin olduğu fikri, giderek hamilelik tecrübesini de kapsayarak yorumlanıyor. Dolayısıyla, uzmanlar artık ebeveynleri, bir aile olmayı düşünürlerken, yapacakları ve yapmayacakları şey hakkında dikkatli olmaları için uyarıyorlar. ABD’de bağlayıcı anne-babalığın savunucuları hamilelik sü-

resince ebeveyn davranışının doğrudan çocuklarının davranışını belirleyeceğini öne sürüyorlar. Bağlayıcı anne-babalığın önemli bir taraftarı William Sears, hamile kadınlara çocuklarının sakın olması uğruna sakın bir hayat tarzını benimsemelerini öğretiyor. Sears şöyle yazıyor: "Anne üzgün olduğunda, bebek de üzgündür." Sears şu ikazda bulunuyor: "Hamileliğiniz (özellikle son üç ayda) duygusal stresle darmadağın olursa, kaygılı bir çocuk sahibi olma riskiniz daha yüksektir ve kaygılı bir çocuk daha zor uyuma riskine sahiptir."⁶⁴

Doğum-öncesi bakım, yeni bir kavram değildir. Bu yüzyılın başlangıcından beri tıbbın bir parçası haline gelmiştir. 1901 yılı kadar erken bir zamanda İskoç doğum uzmanı J. W. Ballantyne, kadınların bakılabileceği ve doktorların hamilenin durumunu inceleyebileceği annelik-öncesi bir hastane önermiştir. Otuz yıl sonra doğum-öncesi bakım, 1935 yılına kadar kadınların %80'inin bir tür doğum-öncesi bakım almasıyla giderek yaygın hale gelmiştir.⁶⁵ Bununla birlikte, o sıralarda ve son on yıllara kadar, doğum öncesi bakım fetüsü geliştirmekten çok kadının sağlığını sürdürmeye odaklanıyordu. Ceninin gelişimini etkileyebilen veya etkileyemeyen şeyler hakkında pek az şey biliniyordu. Aslında, yüzlerce kadının bulantı önleyici Distaval ilâcını aldıktan sonra sakat bebekler doğurduğu 1950'lerin sonunda ve 1960'ların başındaki talidomit trajedisine kadar doktorlar, ilâç olarak alınan bu maddelerin fetüsün gelişmesine zarar verebileceğini fark etmemişlerdi. O zamana kadar plasantanın annelik sistemi ile cenin sistemi arasında koruyucu bir bariyer rolünü oynadığı varsayılıyordu.

60'lardan beri, gelişen bir hamileliğe zarar verebilecek ya da vermeyecek şeylere çok fazla dikkat edilmektedir. Tıp bilimi, bir bebeğin sağlığının, annenin yalnızca hamileyken yaptığı davranışlarından değil, bazı durumlarda hamile kalmadan

64 "Attachment Parenting: A Style That Works" William Sears'ın *Nighttime Parenting: How to Get Your Child to Sleep* adlı eserinden alınmıştır, La Leche League International, 2000 .

65 Duin ve Sutcliffe (1992), ss. 114-115.

önce yaptığı şeylerden de etkilendiğini göstermiştir. Ebeveyn determinizmi, kendini, modern doğum öncesi ve hamilelik-öncesi bakımın odağının yeniden düzenlemesine yol açan bu keşifle ilişkilendirir.

Modern hamile kadından, hamileyken ve hatta hamile kalmadan önce bir ebeveynin hayat tarzını ve davranışını benimsemesi beklenir. Kadınların sağlıklı bir hamilelik ve sağlıklı bir bebek doğurma şanslarını maksimize etmek için davranışlarını değiştirmeyi istemelerinin bazı kuvvetli nedenleri vardır. 1991'de British Parliamentary Health Committee, bir hamileliğin akıbetini etkilediği bilinen bazı faktörleri tespit etmiştir: sigara içme; alkol alımı; bazı ilaçlar ve kafa yapıcı uyuşturucular; diyet; rubella (kızamıkçık), toksoplazma gibi bulaşıcı hastalıklar ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar; radyasyon ve kimyasallar gibi çevresel etkenlere maruz kalma.⁶⁶ Sonuç olarak hamile kalmaya çalışan kadınlara şunlar tavsiye ediliyor:

- Kafeini azaltın, çünkü kafein erken doğum riskinde küçük bir artışla ilişkilendiriliyor.
- Spina bifida⁶⁷ gibi sinir sistemi organı bozuklukları riskini azaltmak için, hamile kalmaya teşebbüs etmeden üç ay önceden başlayarak üç ay sonrasına kadar folik asit takviyeli dengeli bir beslenme tarzı edinin.
- Sigara içmeyi bırakın, çünkü sigara içenler düşük kilolu bebeklere sahip olma eğilimindedirler ve sigara içmek plasentanın işleyişini etkileyebilir.
- Alkol alımından kaçının ya da alkol alımını sınırlayın, çünkü alkolün düşük yapma riskini arttırdığı düşünüyor ve büyük miktarda alkol alımı ceninin sakatlığıyla ilişkilendiriliyor.

⁶⁶ Bkz. HMSO (1991).

⁶⁷ Spina bifida: Belkemiğinin omuriliği korumasız bırakacak şekilde doğuştan ortadan yarık olması durumu.

- Rubella bağışıklığından emin olmak için bir kan testi yaptırın ve eğer gerekliyse hamile kalmadan önce aşı olun.
- Klomidya gibi bulaşıcı hastalıklar için test olun.

Bu tavsiyeler hemen hemen sağduyudur ve karşı çıkmak düşüncesizlik olacaktır. Ancak, hevesli sağlık girişimcileri bu mâkûl tavsiyeleri, hamile kadınların hayat tarzlarıyla ilgili obsesif bir meseleye dönüştürmede ısrarlıdırlar. Sigara ve içki içerek sağlıklı hamilelik tavsiyelerine itaat etmeyen ya da doğum-öncesi hastane kontrollerine katılmayan gözle görülür şekilde hamile kadınlar, kınanmaya ve ikaz edilmeye maruz kalıyorlar. Bu, hamile kadınlara alkol vermeyi reddetmenin barmenler için yaygın olduğu ABD’de absürt boyutlara ulaşmıştır ve uyuşturucu kullananlar engelleyici talimatlara maruz kalırlar.

Bebek yapmaya çalışan ve ebeveyn olacak çiftler, profesyonel danışmanlardan gördükleri baskı karşısında son derece savunmasızdırlar. Onların güvensizliği, bebeklerin daha zeki ve daha sağlıklı olmasını sağlayabilecek bir sürü tedbiri öne süren uzmanlar tarafından sömürülmektedir. *Prima Baby*’de bir uzmanın fikri şudur: “Bazı bebekler yalnızca genleri nedeniyle diğerlerinden daha zeki olacaklardır, fakat doğmadan çok önce bebeginizin IQ’suna ekstra puanlar eklemenin başka yöntemleri vardır.”⁶⁸ Bu becerinin nasıl kazanılacağı açıklanmıyor; bunun yerine, bebek ebeveynlerinin seslerini tanımayı öğrensin diye, ebeveyn olacak kişilere karınlarıyla “konuşmaya başlamaları” öğütleniyor. Ebeveynleri, yaptıkları şeyin tartışma götürmez olduğu fikrine alıştırır şey, bu tavsiyenin ardında gizlenen gündemdir. Bu tavsiyenin bilimsel hiçbir değeri yoktur. Onun temel amacı, ebeveyn determinizmi tezini okurlarının kafasına sokmaktır. Ebeveynlere rahim içindeki bebeğin sesinin dinletilmesi, onlara gelecekteki rollerini öğretmenin bir yöntemidir.

Son yıllarda, çok sayıda hamile kadının, çocuklarını istemeyerek riske atacakları endişesiyle davranışları hakkında neuro-

68 “How to Have a Brainy Baby,” *Prima Baby*, Haziran/Temmuz 1999.

tik olmasına yol açan bir korku iklimi yaratılmıştır. The Royal College of Obstetricians and Gynecologists [Kraliyet Doğum Uzmanları ve Jinekologlar Koleji, çev.]’de öğretim üyesi ve British Pregnancy Advisory Service [İngiliz Hamilelik Danışmanlık Servisi, çev.]’in yönetim kurulu üyesi David Paintin, hamile olduklarını bilmeden önce yaptıkları bir şey nedeniyle, doğacak çocuklarına zarar vermekten korktukları için kürtaj isteyen kadınlara nasıl tavsiyede bulunduğunu anlatıyor.

Hamile kadınlara ve hamilelik öncesi kadınlara yönelik tavsiyeler, kanıtlanmış olanın sınırlarının ötesine uzanır. Kadınlar ve partnerleri büyüyen bir kitaplar, dergiler ve çocuklarının hayatta mümkün olan en iyi başlangıca sahip olmasının nasıl garanti edileceği hakkında sağlık desteği tavsiyelerini içeren videolar endüstrisinin imâlini hevesle tüketiyorlar. Francesca Naish ve Janette Roberts *Healthy Parents, Better Babies: A Couple’s Guide to Natural Preconception Care* [Sağlıklı Ebeveynler, Daha İyi Bebekler: Bir Çiftin Doğal Hamilelik-öncesi Bakım Rehberi, çev.] adlı kitaplarını yayımladıklarında, kitap Avustralya’da büyük beğeni kazandı. Bu yazarlar, kendi başvuru kitaplarını izleyerek kadınların “daha iyi” bir bebek sahibi olma şanslarını maksimize edebileceklerini iddia ediyorlar. Önsöz iki ikaz edici hikâyeyi kapsıyor: biri, kendi rejimlerini izleyen bir annenin hikâyesi, diğeri kendi rejimlerini izlemeyen bir annenin hikâyesi. Tahmin edildiği gibi, sağlıklı hayat tarzını benimseme şansına sahip olmadan önce hamile kalmış bir anne kâbus gibi bir hamilelik geçirir ve doğumdan sonra her türlü bulaşıcı hastalığa ve depresyona maruz kalır. Isilik, egzama vb. hastalıklardan muzdarip olan çocuk fiziksel olarak sağlıklıdır. “Okula başladığında sessiz oturmakta zorlanır, dikkat süresi kısadır, yıkıcıdır ve bir öğrenme problemine sahip olduğu teşhis edilir. Sürekli hastadır. Yatağını ıslatmaya devam eder.” Bu mutsuz yaratık, bir hamilelik öncesi bakım rejimini izleyerek doğmuş daha iyi bebekle mukayese edilir: “Bu bebek güçlü görünümüdür ve mükemmel biçimde şekillenmiş geniş bir kafaya, düzgün yüz hatlarına sahiptir. Cildi sağlıklı

parlar. O ihtiyatlıdır fakat mutludur... Annesinin, ihtiyaçlarına cevap vermesini gerektireceğinden daha uzun süre asla ağlamaz. Ne istediğini ve onu ne zaman isteyeceğini içgüdüsel olarak biliyor gibi görünür.” Naish ve Roberts’ın doğum kontrol hapının doğurganlığa zarar verdiği yolundaki iddiaları gibi yayınladıkları tavsiyelerin büyük bir kısmı sunulan kanıtlar karşısında havada kalır. Televizyondan uzak oturma talimatı, yatak odasında elektrikli aygıtlardan kaçınma ve aşırı asitli beslenmeden kaçınma (çünkü bu güya “radyasyon ve ağır metal toksinliğine duyarlılığınızı arttırıyormuş”) gibi geri kalan tavsiyeler, çok tuhaftır.⁶⁹ Bu tür tavsiyeler hakkında alaycı olsak da, onları hemen reddetmek zordur. Daha iyi bir bebek istemeyen, ebeveyn tuhaf bir ebeveynidir.

Aslında, bir sağlık bakış açısından, hamile kadınlar için gerekli özel bir tavsiyenin mevcut olduğu şüphelidir. Binlerce yıldır, kadınlar hamile kalmadan önce ya da sonra özel tedbirler almadan sağlıklı bebekler dünyaya getirmektedirler. Kendi hamileliklerini sonlandırmaya çalışan kadınlar ödeyecekleri bedelleri öğrendikleri için, embriyolar ve fetüsler, dikkate değer ölçüde iyi korunuyor. Kürtajın legalleşmesinden önce, kadınlar nihayet mükemmel şekilde sağlıklı bir bebek doğurtmak için, genellikle kendi sağlıklarına araçlarla ya da kürtaj yaptıрма özellikleri olduğu düşünülen maddeleri alarak zarar veriyorlardı.

Hamileliklerin esnekliği, kültürümüzde hamileliğe tehlikeli olduğu düşünülen şeylerin diğer kültürlerde kabul edilebilir ve hatta tavsiye edilebilir oluşuyla açıklanıyor. Sosyolog Jacqueline Vincent Priya doğum gelenekleriyle ilgili incelemesinde, farklı toplumların hamile kadınlara nasıl farklı diyetler tavsiye ettiğini tasvir ediyor. Örneğin, Afrika’daki Yoruba hamile kadınları, et ya da balık gibi proteinli yiyecekler yemeye teşvik edilmez, gelişmiş toplumlarda kadınlara bu tavsiyenin zıttı önerilir. Kırsal Bangladesh’te hamile kadınlar, bebekleri küçük olsun ve zorlanmadan doğsun diye çok fazla et yemeye teşvik

69 Naish ve Roberts (2000), ss. 9, 11, 111.

edilmezler. Sağlıklı olarak düşündüğümüz iri bebek, doğum servisi olmayan bir toplumda talihsizlik anlamına gelebilir.

Bağımlılık yapan ilaçlar, doğmamış çocuk için sandığımızdan çok daha az bir risk taşıyor gibi görünüyor. Geçen on yıldır, ABD'deki araştırmacılar, Philadelphia'nın en yoksul mahallelerinden iki yüz çocuğun nörolojik gelişimini izlemişlerdir; bu çocukların yarısı annelerinin hamileliği boyunca kokaine maruz kalmışlardır, öteki yarısında böyle bir şey söz konusu olmamıştır. Ancak 1980'lerin sonundaki uyuşturucuya maruz kalmış bebeklerin 1989'da şehrin çocuk yuvalarında doğan altı bebekten biri kokain kullanan annelere sahipti bir nörolojik problemlere yazgılı çocuklar sınıfını oluşturacağı korkularına rağmen, bu inceleme bir yıkıcı kokain etkisinin hiçbir kanıtını bulmamıştır. Bulunan şey, hem deneme grubundaki hem de kontrol grubundaki dört yaşındaki bütün çocukların, ABD ortalamasıyla mukayese edildiğinde gelişmemiş entelektüel performansla sahip olduklarıdır. Bu proje, sosyal mahrumiyeğin çocukların performansının anahtar göstergesi olduğu ve bunun, ebeveynlerin iyi davranışlarla ve bir hamilelik hazırlık plânıyla çözebileceği bir şey olmadığı sonucuna varmıştır.

Hamilelik öncesi ve doğum öncesi tavsiyelerin gizli etkisi, bir hamileliğin sağlıklı sonlanmasından sorumlu oldukları mesajının birçok kadının içine işlemesidir. Daha tuhaf talimatları reddetseler bile, çok az kadın kendilerine bütün talimatları önemsiz sayacak kadar güveniyor. Hemen hemen her kadın bu sonsuz, rahatsız edici uykusuz geceler boyunca bebeğin iyi durumda olup olamayacağından endişe ediyor. Mükemmelden daha düşük bir çocuk dünyaya geldiğinde ve yeni doğanların yaklaşık %2'si bir anormallik taşıyor çoğu ebeveyn hayatlarını, bu probleme sebep olacak "bir şey yapıp yapmadıklarını" keşfetmek için gözden geçirirler.

Hamilelik öncesi tavsiyelerle ilgili temel bir problem, bu tavsiyelerin kendi içinde bir mit olan çiftlerin hamile kalmaya hazırlanacakları varsayımına dayanmasıdır. Medikal sosyolog Anne Fleissig, altı hafta erken doğum yapmış çok sayıda kadı-

na hamileliklerinin plânlanıp plânlanmadığını sormuştur, hamileliklerin %31'inin plânlanmadığını öğrenmiştir ve sonradan *British Medical Journal* tarafından yayınlanan bir raporda Britanya'daki her üç doğumdan birinin kazara hamileliklerin sonucu olabileceği kanısına varmıştır.⁷⁰ Bu tür şartlarda, hamilelik öncesi bakım şansı yoktur ve belki doğum öncesi bakım şansı sınırlıdır ve yine de, istenmeyen hamileliklerin doğum sonuçlarının plânlı hamileliklerin sonuçlarından önemli ölçüde farklı olduğunun pek kanıtı yoktur.

Dahası, bebekler plânlandığında bile, kadınlar, uzmanları anne ve çocuk sağlığı hakkında memnun edecek şartlarda nadiren hamile kalıyorlar. *Pregnancy and Birth* [*Hamilelik ve Doğum*, çev.] dergisinin bir araştırması, çiftlerin %73'ünün hamile kalmayı denemeden önce sağlıklı olmak için hiçbir çaba sarf etmediğini ve bebeklerin neredeyse yarısının her iki ebeveyn de alkollüyken hamile kaldığını, eğer alkol testi yaptırmış olsalardı, muhtemelen denemenin erteleneceğini ifşa ederek sağlık firmalarını dehşete düşürmüştür. Sağlıklı bebekler, davranışımız nedeniyle olmaktan çok davranışımıza rağmen doğuyor gibi görünüyorlar.

Hamilelik süresince profesyonel tavsiyeye karşı çıkmak zordur. Bu, ebeveynlerin kendilerini profesyonel desteğe özellikle bağlı hissettikleri bir dönemdir. Bu nedenle, hamile kadınlar genellikle sağlık uzmanları tarafından hedef alınırlar. Bu dönem boyunca, günümüzün ebeveynler jenerasyonu uzmanla bağımlı olmaya yönlendiriliyor. Bebeğin doğma zamanına kadar, yeni babalar ve anneler çağdaş anne-baba olma kültürünü çoktan içselleştirmiş oluyorlar. Ebeveynler, embriyoya şarkı söyleyerek ve onunla konuşarak zeki bir bebek yaratmayı sağlayabileceklerine inanıyorlarsa, o zaman uzmanların müteakip yıllarda onlara yönelteceği her şeye inanacaklardır.

70 Anne Fleissig (1991) "Unintended Pregnancy and the Use of Contraception: Changes from 1984 to 1989," *British Medical Journal*, cilt. 302, s. 147.

IV. Talep Edilen Anne-Babalık

Yeni Bir Çocuk Yetiştirme Anlayışı

Ebeveynlerin çocukları hakkındaki kaygılarının çoğu, toplumun değişen beklentileri tarafından şekillendirilir. Anne-babalık rolü, artık yalnızca çocukları yetiştirmeye sınırlı değildir. Ebeveynlerden, bundan çok daha fazlasını yapmaları bekleniyor. Bugünün ebeveynleri çocuklarının hayatlarının uygun aktivitelerle doldurulmasını sağlayarak onların bir gününün her anına dikkat etmelidirler. Modern ebeveynin rolleri, çocukları bir aktiviteden başka bir aktiviteye taşıyan bir şoförden, formal eğitimi tamamlayan bir eğitmeniye kadar uzanıyor.

Eskiden ebeveynler, şu an benimsemeleri beklenen fonksiyonların bazılarında kasıtlı olarak muaf tutuluyorlardı. Örneğin, geçmişte ebeveynler çocuklarının eğitime karıştıklarında öğretmenler genellikle kuşku duyarlardı. Okul günü boyunca meydana gelen şeylere çok fazla ilgi duyan ebeveynler müdahaleci olarak görülürdü. Çocuğunuza okumayı öğretmeye, muhtemelen övgüyle olduğu kadar kınamayla da bakılırdı. Bu ebeveyn, eğitim uzmanını engelleyen bir vızıldağan amatör olarak görülürdü. Ancak, bugün ebeveynler eğitimde aktif bir rol oynamaya teşvik ediliyorlar. Karışmayan ebeveynler, çocuklarını yüz üstü bırakmakla, onları başarısız bir hayata mahkûm etmekle damgalanıyorlar. Bütün bu baskıların kümülatif etkisi anne-babalığın anlamını genişletmektir. Ebeveynlere yeni ve genellikle mantıksız beklentiler yükleniyor.

Ebeveyn determinizmi, anne-babalık anlayışını inanılmaz derecede ağır bir görev haline gelinceye dek genişletir. Hiçbir normal baba ya da anne, çocuklarını etkileyen her şeyin sorumluluğunu üstlenemez. Ayrıca, bu mümkün olsa bile, arzu edilir bir şey olmayacaktır. Ebeveyn determinizmi, çocuk yetiştirme görevini karmaşıklaştırır ve bütün aileye tahammül edilemez bir sorumluluk yükler. Çoğu şey şansa bağlı olduğu için, hiç kimse “yeteri kadar iyi” bir ebeveyn olamaz.

Toplum ebeveynlerin yapması gereken şeye o kadar çok beklenti yükler ki, anne-babalık artık iki birey tarafından gerçekleştirilemez, yine de ebeveynler bunu gerçekleştirmeye çok fazla gayret sarf ederler. Bu durum, özellikle her iki ebeveyn de çalışıyorsa geçerlidir. Yalnız bir ebeveyn için, bu yük taşınamayacak kadar ağırdır. Ebeveyn determinizmi, ulaşılması mümkün olmayan hedefler belirleyerek bütün ebeveynlerin başarısız olmalarına yol açar.

Çocukların savunmasızlığı ve bebek determinizmi hakkındaki çağdaş fikirler, çocuğunuzun size ihtiyaç duyduğu nosyonunu sürekli olarak güçlendirir. Dolayısıyla, çocuk merkezli anne-babalık olarak tanımlanan şey pratikte talep edilen anne-babalıktır. Dr. Benjamin Spock’un ilk olarak 1946’da yayınlanan yaygın şekilde okunan *Baby and Child Care* [*Bebek ve Çocuk Bakımı*, çev.] adlı kitabı çocuk merkezli bir anne-babalık görüşünü popülerleştirmede önemli bir rol oynamıştır. Beslemeye hazır olma, müsamahalı tuvalet terbiyesi ve bir çocuğun duygusal gelişimine sürekli dikkatlilik, bu yaklaşımın ayırt edici özellikleridir. 1950’ler ve 1960’lar boyunca Spock’un yaklaşımı genellikle aşırı özgürlük tanıyan bir yaklaşım olarak kabul edilirken, bugün onun çocuk merkezli anne-babalık yorumunun kesinlikle otoriteriyen görülmesi ironiktir. Günümüzün çocuk-takıntılı tavsiyeleriyle mukayese edildiğinde, Spock belirgin şekilde ebeveyn merkezli gibi görünüyor. İhtilâflı bir konuyu ele alalım: Ceza ve disiplin. Hemen hemen bütün çağdaş tavsiye kaynakları, her türde fiziksel cezalandırmaya karşıdır. Birçok kişi, temel ceza anlayışına düşmandır. Jan Parker ve Jan Stimp-

son *Raising Happy Children* [Mutlu Çocuklar Yetiştirmek, çev.]’da, cezanın aslında negatif bir eylem olduğunu, çünkü çocuklara yaramazlıklarından dolayı ıstırap çektirmeyi kapsadığını öne sürüyorlar. Parker ve Stimpson disiplini cezadan ayırıyorlar: onlara göre, disiplin çocuklara yanlış yaptıkları şeyi öğretme anlamına gelir. Bu perspektiften, Spock’un yaklaşımı acımasız olmasa da duygusuz gibi görünüyor.

Spock, ebeveynin gündelik görevinin “çocuğu kararlılıkla doğru yolda tutmak” olduğunu söylüyordu. Spock, kararlılık işe yaramadığında, ebeveynlerin bir cezalandırma türüne başvurmalarının uygun olduğunu düşünüyordu. Spock, bir çocuğun ağır bir suçluluk duygusu geliştirmesine yol açan duygusal cezalar hakkında, dayak hakkında olduğundan çok daha fazla endişeliydi. Spock şöyle yazıyordu: “Dayağı kesinlikle savunmuyorum, ancak dayağın uzun süreli kınamadan daha az zehirli olduğunu düşünüyorum, çünkü dayak hem ebeveynin hem de çocuğun gerginliğini gideriyor.” Günümüzün tavsiyesi cezaya düşmandır, çünkü mevcut doktrin problemin asla kötü çocuklar olmadığını, daha çok kötü anne-babalık olduğunu savunur. Çocuklar, “negatif ilgi isteyecek” kadar kötü davranmazlar. Çözüm, yaramazlığı cezalandırmaktan çok, onu görmezden gelmektir. Kararlılığı kullanmak yerine, ebeveynlere çocuğa çok fazla gelecek bir şeyi asla yapamayacakları söylenir.

Spock’un 1960’lardaki nüfuzunu kullanan hâkim bir çocuk uzmanı artık mevcut olmasa da, Penelope Leach muhtemelen bu rolü oynamaya yaklaşıyor. Leach şuna inanıyor: “Çocuğu, kendi düşüncesiz eylemlerinin sonuçlarına yavaş yavaş ve nazikçe maruz bırakmak, ihtiyaç duyduğunuz tek nihaî yaptırımdır.” Ebeveynlere, çocuğu dinleme ve hayatlarını buna uygun şekilde değiştirme rolü verilir. Bir çocuğu şımartmaktan endişelenen ebeveynlere şu tavsiye ediliyor: “Aslında çok fazla ilgiye, rahatlatmaya, oynamaya, konuşmaya ve gülmeye; çok fazla gülümsemeye ve kucaklamaya benzer hiçbir şey yoktur.”

Bir çocuğu dinlemek ve onun işaretlerine cevap vermek, ebeveynleri bir gün yirmi dört saatlik kölelere dönüştüren tek-yönlü bir çocuk yetiştirme anlayışıdır. Talep edilen anne-babalık, son derece determinist bir çocuk ebeveyn ilişkisi görüşüne dayanır. Leach, ebeveynleri, bir bebeğin gelişiminin her yönünün onların ellerinde olduğu konusunda ikaz ediyor. Leach şöyle yazıyor: “Bebeğin gelişmesine ve öğrenmesine yardım edebilirsiniz ya da kendinizi uzak tutarak onu engelliyebilirsiniz.” Hepsi bu kadar değil. Leach mükâfatı arttırıyor: “Onun mutlu ve faal olmasını ve hızlı öğrenmesini sağlayabilirsiniz ya da onu mutsuz, bezgin olmaya ve daha yavaş öğrenmeye terk edebilirsiniz.”

Çocukları dinlemek, duyarlı ve hassas ebeveynlerin her durumda yaptığı bir şeydir. Ancak, çocuk uzmanlarının tanımladıkları dinleme tarzı, dinlemeye çok farklı bir anlam verir. Bu dinleme yöntemi, bir çocuğun her işaretinin doğuştan derin bir öneme sahip olduğunu, şayet bu gözden kaçırılırsa, çocuğun gelişimine potansiyel olarak negatif bir etkisi olabileceğini varsayar. Çağdaş uzmanlar, çok fazla ebeveyn-merkezli olduğu için Spock’u ele almazlar. Deborah Jackson, kitabı *Three in a Bed: The Benefits of Sleeping with Your Baby* [Bir yatakta Üç Kişi: Bebeğinizle Uyumanın Faydaları, çev.]’de, Spock’un annelere tavsiyesine karşı çıkıyor. Jackson’a göre, gece ağlamaya terk edilen bir bebek, acı çekmenin insanî durum olduğu yolundaki “acımasız dersi” öğrenmeye zorlanan bir bebektir. Jackson, bir bebeğin ağlamasını görmezden gelerek, ebeveyn ile çocuk arasındaki “çok ince, pozitif iletişim” fırsatını kaçırdığımızı iddia ediyor. İletişime verilen değer çok fazla olduğu için, bir çocuğun ağlamasıyla ilgilenmeyi reddetmek sorumsuz anne-babalık haline geliyor.

Bağlayıcı anne-babalığı savunan kitaplarda, talep edilen anne-babalık sistematik biçimde düzenlenmiştir. Katie Allison Granju ve Betsy Kennedy’nin *Attachment Parenting: Instinctive Care for Your Baby and Young Child* [Bağlayıcı Anne-Babalık: Bebeğinizin ve Küçük Çocuğunuzun İçgüdüsel Bakımı, çev.] kitabı, anneleri ve daha küçük ölçüde babaları tam günlük kölelere

dönüştüren bir dizi pratiğin ana hatlarını çiziyorlar. Granju ve Kennedy bir çizelgeden çok bir işarete dayanan emzirmeyi, her ağlamaya karşılık vermeyi, bir bebeğin ağlamasına izin vermemeyi, birlikte uyumayı ve bebeği taşımayı yani, bebeği bir pusete ya da arabaya koymaktansa bir askıda taşımayı savunuyorlar.¹ Bebeğin öne sürülen ihtiyaçları etrafında yetişkin hayatının bu yeniden organizasyonu, tarihsel bakımdan eşsiz bir anne-babalık kültürünü temsil eder.

Talep edilen anne-babalık, anneler ve babalar ile bebekleri arasındaki etkileşimle sınırlı değildir. Anne-babalık alanının bu genişlemesi, çocukluktan ergenliğin sonuna kadar devam eder. 8. Bölümde kaydedildiği gibi, siyasetçiler ve bütün partilerin politikacıları, gelişmiş anne-babalığı toplumun sorunlarının tek açık çözümü olarak görüyorlar. Bu, Temmuz 2001'de White House Summit on Early Childhood Cognitive Development [Beyaz Saray Erken Çocukluk Bilişsel Gelişim Zirvesi, çev.]'in temasıydı. Bugün daha iyi anne-baba olma yalnızca talep edilen anne-babalık değil, yeni sorumlulukların üstlenilmesi anlamına da gelir. Peki, yeni ebeveynlerden ne bekliyoruz? Onların yeni görevlerinden bazıları nelerdir?

Tam Gün Sevenler olarak Ebeveynler

Toplumun ebeveynlerden en önemli talebi, çocuklarını sevmeleridir. İlk bakışta, bu tamamen sıradan bir istek gibi görünüyor. Annelerin ve babaların çocuklarına sevgisi insanî tecrübenin sürüp giden temalarından biridir. Kültürümüz ve tarihimiz, ebeveynlerin çocukları için yaptıkları çok büyük fedakârlık örnekleriyle doludur. Anneler ve babalar, evlatlarının hayatlarını korumak ve geliştirmek için büyük güçlüklerle katlanmaya hazırdırlar. Elbette, duygusuz, soğuk anneler ve ilgisiz ve ihmalkâr babalarla ilgili hikâyeler de söz konusudur. Ancak, bu tür örnekler daima kuralı ihlâl eden istisnalar olarak görülmektedir. Son zamanlara kadar, çocuk yetiştirme kitapla-

1 Bkz. Granju ve Kennedy (1999).

rı, ebeveynlerin çocuklarını çok fazla sevgiyle şımartmalarıyla ilgiliydi. ABD’de 1915’ten 1980’e kadar yayımlanmış çocuk yetiştirme kitaplarıyla ilgili bir araştırma sürekli olarak, annelerin duygusal bakımdan aşırı tepki vermeye eğilimli olarak tasvir edildiğini ve annelerin sınırlanmamış tutkularının hem kızları hem de oğulları için zararlı olacak kadar patolojikleştiğini ifşa etmektedir. Bu tür fikirler, 1970’lere kadar sürekli olarak desteklenmiştir.² Peki, niçin uzmanlar, bugün çocuklarını sevme sanatı hakkında ebeveynlere bilgi verme konusunda ısrar ediyorlar?

Her ne kadar güçlü fakat tarif edilemez bir duygu durumu genellikle bu terimle özdeşleştirilse de, ebeveyn sevgisinin çağdaş yorumuyla pek ilişkisi yoktur. Ebeveyn sevgisi nadiren, doğal ilişkilerden kaynaklanan ve kendini içten sevgide açığa vuran kendiliğinden bir duygusallık olarak sunuluyor. Bunun yerine, ebeveyn sevgisi bir ebeveynin görevine ya da becerisine ebeveynin en önemli becerisine dönüştürülmektedir. Bu nedenle, annelere ve babalara kalıplaşmış şekilde “bebeklerini sevmeleri” ve ona “şartsız sevgi” sunmaları tavsiye ediliyor. Penelope Leach, çalışan bir annenin çocuğu için yalnızca sınırlı bir zamanı varsa, zamanını kızının fiziksel ihtiyaçlarıyla ilgilenmekten çok, onunla oynayarak geçirmesinin daha iyi olacağını söyleyecek kadar ileri gider. “Eğer bebeğinizin bütün bakımını başka bir kişiyle paylaşmak zorunda kaldıysanız ve sınırlı zamanınızı sevmeye ve oynamaya kullanarak bütün fiziksel görevleri başkasına devrederseniz, bebeğinizin hayatındaki başrolünüzü korursunuz.”³ Sevmenin ve oynamanın yüceltilmesi ve bunların besleme ve bir çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını sağlama görevlerinden ayrılması, anne-babalığın duygusal yönüne yüklenen önemin bir kanıtıdır. Sevmek yalnızca fiziksel bekayla ilgili normal fonksiyonları yüceltmek değildir, sevmek aynı zamanda kendiliğinden ve farklı bir aktivite olarak izole edilmektedir.

2 Bkz. Young (1990)

3 Leach (1997), s. 144.

Sevginin bağımsız bir aktivite olarak ayrılması ve oyunla özdeşleşmesi, gerçekten bir çocuğun duygusal ihtiyaçlarına sınırsız bir ebeveyn duyarlılığı talebi anlamına gelen bir duygusallığın tanımlayıcı bir özelliğidir. Sevgi ve ilgi terimi genellikle birbirinin yerine kullanılıyor. Ebeveyn sevgisi, çocuklara ilgi göstermek anlamında tanımlanırken, bir çocuğun sevgisi bir ilgi talebiyle özdeşleştiriliyor. Çocuk psikologu Dr. Dorothy Rowe şöyle yazıyor: “Bebekler ebeveynlerini sevmek isteyerek doğarlar.” Biyolojik bakımdan gelişmemiş bebeklerin sevmek isteyebileceğini iddia etmek, sevgiyi içgüdüsel güvenlik dürtüsüyle özdeşleştirmektir. Yetişkin bakış açısından, bu araçsal ve tek-yönlü sevgi tanımı aslında bir çocuğa karşı nazik olmak anlamına gelir. Leach’e göre, oynamak ve bebeğe yeni şeyler göstermek gerçekten bebekler için önem taşıyan bir şeydir. Leach şunu öne sürüyor: “Bunlar sevgiyi mümkün kılan şeylerdir.” Çocuğun nazik şeyler talebinin ölçüsüz olması şaşırtıcı değildir. Veya Leach’in kelimeleriyle ifade etmek gerekirse, “Sevgi sevgiyi doğurur.” Sevgi, daha büyük bir sevgi arzı için kendi talebini yaratır. Sevmeyi sınırlamak, işlevsel değildir, çünkü ebeveynler sevgi vasıtasıyla bir bebeğin tahmin ettiğiniz gibi daha fazla sevgi ihtiyacının farkına varırlar. Daha sonra, sevgi ebeveynleri daha da fazla sevmeye programlar. Deborah Jackson şunu öne sürüyor: “Bir bebeği ne kadar çok kucaklarsanız, onu o kadar çok kucaklamak istersiniz.”⁴

Şartsız sevginin taraftarları, şartsız sevgiye neredeyse sihirli güçler atfederler. *Raising Happy Children* [Mutlu Çocuklar Yetiştirmek, çev.]’ın yazarları şunu öne sürüyorlar: “Eğer çocuklarımıza onları şartsız sevdiğimizi, onların, duygularının ve arzularının önemli olduğunu ve onlara değer verdiğimizi, kabul ettiğimizi ve istediğimizi gösterirsek, onların kendine-değer verme duygularının gelişmesine yardımcı oluruz.” Sonradan bu, çocukları hayata hazırlayacaktır; çocuklar hayatın onlara yöneltebileceği her şeyle başa çıkabilen kendine gü-

4 Dorothy Rowe’un Foreword to Parker ve Stimpson’a önsözü (1999), s. 1; Leach (1997), s. 144; Jackson (1999), s. 41.

venen yetişkinler haline geleceklerdir. Eğer bu toleranssız bir ideoloji coşkusuyla desteklenmezse, bu naif inançta sevindiren bir şey olacaktır. “Sevmek ve bedellerini ödemek” tehdidi, daima bu tartışmanın arka bahçesinde varlığını sürdürür. Bu nedenle, ebeveyn sevgisi hakkındaki konferanslar hem destekleyici hem de korkutucu bir niteliğe sahiptir. Destekleyiciler, çünkü ebeveynlere çocuklarını sevmelerinin söylenmesi gerekmez. Korkutucudur, çünkü bir çocuğu şartları bakımından sevememek ebeveynin kötü yürekliliğinin bir örneği olarak kınanır. Dorothy Rowe netameli şekilde şöyle yazar: “Çok sayıda ebeveyn, çocuklarının sevgisini soldurma konusunda başarılıdır.” Rowe ebeveynler dünyasını ikiye ayırıyor gibi görünüyor: seven ebeveynler ve çocuklarını korkuyla kontrol etmeye çalışan ebeveynler. Rowe sevme başarısızlığını trajediler ve disfonksiyonel davranışlarla özdeşleştiriyor. Sevme başarısızlığının, suistimal etmenin habercisi olduğu yolunda gizli bir imâ her zaman mevcuttur.

Sevme tavsiyesi, yetişkinleri, anne-babalıklarını çocuklarının ilgi talepleri etrafında organize etmeye teşvik eder. Gerçekten, hemen hemen bütün ebeveynler çocuklarına ilgi göstermeye insanlık tarihinin herhangi döneminde olduğundan daha fazla zaman harcıyorlar. Ebeveynler sevme ve uyarma tavsiyesini içselleştiriyorlar. Birçok anne ve babanın karşılaştığı problem, çocuklarının sürekli artan ilgi talebini asla karşılayamamalarıdır. Ebeveyn ilgisi bütünüyle alışkanlık-yaratıcıdır. Bu nedenle, çok sayıda ebeveyn kontrolleri dışındaki şartlara bağlı rehinerler haline geldiklerini hissediyor. “Evde olduğumda, bütün ilgim çocuğumun” ifadesi, genellikle çalışan annelerin tekrarladığı kültürel olarak onaylanmış bir ifadedir. Çocuk uzmanları, bu yaklaşımı teşvik ediyorlar, çünkü bir çocuğun kelimelerini ve işaretlerini dinlemenin, analiz etmenin ve onu uyarmanın çocuğun gelişimine doğrudan katkıda bulunacağı konusunda ısrar ediyorlar.

Ancak, sevmenin ve ilgi göstermenin çocuklara gerçek faydalar sağladığı belli değildir. Talep edilen ilgiyle donatılan ço-

cuklar, problemlere kendi başlarına göğüs germeye pek istekli değildirler. Özellikle, ebeveynlerini başkalarıyla paylaşmayı öğrenmeye pek istekli değildirler. Kendi başlarına dünyayı keşfetmeyi, kendi tecrübelerini ifade etmeyi ya da tek başına oyun oynamayı öğrenme güdüsüne pek sahip değildirler. Müdahaleci yetişkin dünyasından uzakta, yalnız kalmayı öğrenmek bir çocuğun hayal gücünün gelişimi için gereklidir. Sürekli yetişkin ilgisi, ben merkezli çocuğu destekleme eğilimindedir. Çocuklar yetişkin ilgisine bağımlı hale gelebilirler. Ebeveyn ilgisinin ve sevgisinin, doğuştan kazanılan hakları olduğuna inanmaya yönlendirilen çocuklar muhtemelen herkesin dikkatinin odak noktası olmadıkları şartlarla başa çıkmada zorlanırlar.

İstenen ilgiyi gösteren ebeveynler, çocuklarına bir lütufta bulunmuyorlar. Sürekli ilgiyi sürdürmek imkânsızdır ve bu yolda gücü azalan anneler ve babalar çok geçmeden kendilerini tüketirler. Her alışkanlık gibi, ilginin de benzer bir rutine dönüşmesi muhtemeldir. Bu tür ebeveynlerin zamanlarının büyük bir kısmını çocuklarını yönlendirmeye, onlara kılavuzluk yapmaya ve teşvik etmeye değil, çocuklarının en son talebine karşılık vermeye harcamaları muhtemeldir. Belki de, bu ethosun en kötü sonucu, evdeyken zamanlarının çoğunu çocukları için bir şeyler yapmaya harcayan çalışan anneler ve babalar içindir. Ebeveynlerini yalnızca kendisi için ve kendisiyle birlikte bir şeyler yaparken gören çocuk, ebeveynlerin nadiren yetişkin mesguliyetlerine angaje olduklarını tecrübe ediyorlar. Yine de yetişkin yönelimli aktiviteler, bir çocuğun gelişimi için bir ebeveynin bölünmemiş ilgisinden daha az önemli değildir.

Ebeveynler daima çocuklarının hissettikleri ve düşündükleri şeyi bilmek zorunda mıdır? Muhtemelen hayır. Duyarlı anneler ve babalar, çocuklarını anlamaya çalışmak ile onlara kalıplaşmış şekilde karşılık vermek arasında bir denge kurabilirler. Bir çocuğun yaptığı her şey analiz edilirse ve yeniden analiz edilirse, ağaçlar yüzünden ormanı görememe tehlikesi söz konusu olur. Her işaret önemli bir şeyin habercisi değildir ve bir çocuğun söylediği her kelime de gizli bir anlam içermez.

Bir çocuğun gelişimi, eğer ilgisini çok sayıda çocuğa bölmek zorunda olan bir yetişkinin kızıysa, kötü kaderli değildir. Talep edilen anne-babalığın çocuklar için iyi bir şey yaptığının hiçbir kanıtı yoktur. Ancak, yetişkinin hayatını çocuk çevresinde yeniden-düzenlemenin imkânsız beklentiler yarattığından ve ebeveynlerin özellikle çağdaş tavsiyeye göre dikkatli şekilde davranmaya çalışan ebeveynlerin çocuklarının duygusal sağlığı hakkında sürekli bir kaygı hayatına mahkûm oldukları bir atmosferin gelişmesine yardımcı olduğundan pek şüphe yoktur. İyi niyetlere rağmen, bazı ebeveynler gerçekten beklenen görevleri gerçekleştirme başarısızlığından kaçınmak için, kendilerini çocuklarının hayatını yaşamaya çalışırken bulurlar.

Ebeveynler, çocuklarını bir uyarı kaynağından bir başka uyarı kaynağına sürükleyerek başarısızlıktan kaçınmaya çalışırlar. Eğer buna katlanabilirlerse, çocuklarını alıp spesifik olarak tasarlanmış bir aktivite merkezine götürmeden önce arabayla müzik dersine taşıyorlar. Ancak ebeveynler hâlâ amaçlanan düzeye ulaşamıyorlar. Görevlerine daha fazla zaman ayırmadıkları için, çocuklarının hediyelerine çok fazla para harcayarak suçluluklarını hafifletiyorlar. Raporlar, nispeten yoksul ebeveynlerin bile gelirlerinin orantısız bir miktarını bir çocuğun armağanlarına harcadıklarını gösteriyor.

Peki, sevgiye ne oldu? Niçin sevgi bir çocuğu arabayla taşıma ya da ona televizyonda gördüğü her oyuncağı alma gibi belirli eylemlerle özdeşleştiriliyor? Jerome Kagan şöyle yazıyor: "İnsanın sevildiği yolundaki görünmez inanç veya duygu ebeveyn ya da çocuk tarafından belli eylemlerle gösterilemez."⁵ Hangi tür eylemlerin çocukları sevildikleri yolunda ikna ettiği kesinlikle açık değildir. Otoriter ebeveynlerin çocukları, genellikle annelerinin ve babalarının onları sevdiğinden emin olduklarını kabul ediyorlar. Sürekli ilgiye boğan ebeveynlere sahip bazı çocuklar, ebeveynlerin onlara tavırları hakkında kararsız olduklarını gösteriyorlar.

5 Jerome Kagan, "Our Babies, Ourselves," *New Republic*, 5 Eylül, 1994.

Talep edilen sevgi, kendinin kötü bir taklidi haline gelmiştir. Çocuk uzmanlarının öne sürdüğü şartsız sevgi ricasının anlamı yüzeysel olarak anlaşılıyor gibi görünüyor. Her şeye rağmen, annelerden ve babalardan şefkatin kullanılmasına uygun şartlar hazırlamalarını kesinlikle beklemiyoruz. Ancak, *şartsız sevgi* teriminin gerçek anlamı bu değildir. Şartsız sevgi, kendi dışında hiçbir şeye atfı olmayan bir duyguyu imâ eder. Ebeveyn sevgisi “Seni seviyorum” ifadesinin tekrarlanması-na indirgenemez. Sevgi ile şefkat farklı eylemlerle uzlaştırılır. Sevgiyi çocuğumuzu beslemekle, farklı davranış biçimlerini ödüllendirmekle ya da övmekle ya da sorgulamakla ifade ederiz. Çocuklar, annelerinin ve babalarının bazı aktiviteleri teşvik etmeleri, bazılarını engellemeleri, sınırlar çizmeleri ve evet hatta otorite kullanmaları yoluyla ebeveynlerinin sevgisini fark ederler. Bir çocuğu sevmek mükemmel, tatmin edici bir deneyimdir. Fakat talep edilen sevgi boş bir jesti sergilemeye bir teşviktir. Rayiçteki sevgi aile hayatının idaresine aldatıcı bir ritüel katar. Daha kötüsü, sevme baskısı bu en arzu edilebilir duygunun otantik ifadelerini önemsizleştirir.

Terapistler ve İyileştiriciler olarak Ebeveynler

Günümüzün ebeveyn sevgisini kutlama modası, toplumdaki terapatik ethosun gelişmesiyle ilişkilidir. Bir önceki bölümde kaydedildiği gibi, çocukların savunmasızlığı hakkındaki yaygın anlayışın duygular alanında derin kökleri vardır. Şartsız ebeveyn sevgisinin taraftarları, bunun, ebeveynleri çocuklarına duygusal bakımdan daha fazla yakınlaştırmamanın bir yolu olduğunu kabul ediyorlar. Şartsız sevgi, yetişkinlerin duygusal okur-yazarlık kazanmalarının bir ön şartıdır, bugünün ebeveynlerinden istenen esas becerilerden biridir.

Duygusal okur-yazarlık doktrininin taraftarları, kendinin bilincinin yokluğunun ve insanın gerçek duygularını kabul etme gönülsüzlüğünün, hem bireysel üzüntülerden hem de toplumun karşılaştığı problemlerden sorumlu olduğuna ina-

nyorlar. Duygusal bakımdan okuma-yazma bilmeyen kişiler, çok sayıda çocukluk probleminin sorumluluğunu taşıyan potansiyel olarak yıkıcı kişiliklerdir. Bu, Daniel Goleman'ın satış rekoru kıran kitabı *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More than IQ* [*Duygusal Zeka: IQ'dan Daha Fazla Önemli Olmasının Nedeni*, çev.]'da etkili şekilde ifade edilmiştir. Goleman, toplumun bir "kolektif duygusal krizle" karşı karşıya olduğu görüşünü kabul ediyor. Goleman, evlilikte şiddet, çocuk istismarı, genç suçluluğunda yükselme, depresyon ve post-travmatik stresin meydana gelme oranındaki artışta ifadesini bulan "paylaşılan duygusal hayatımızda büyüyen bir felâketi" kabul ediyor. Amerikalı okul çocuklarının sınıf arkadaşlarını silahla vurmaları, ergen hamileliği, zorbalık, uyuşturucu kullanımı ve ruhsal hastalıklar toplumun duygusal ihtiyaçlarıyla ilgilenmeyi reddetmesinin sonuçlarından birkaçıdır. Goleman'ın önerdiği çözüm, heyecanlarla başa çıkma ve duyguları tanıma stratejileri sağlayacak daha fazla duygusal eğitimidir.⁶

Duygusal zekâ ve duygusal okur-yazarlık hakkındaki metinler, hem teorik bakımdan hem de empirik bakımdan hafif olma eğilimindedir. Çoğu metin, psiko-uğultu dilindeki sıradan iddialardan başka bir şey sunmaz. Dolambaçlı bir şekilde tasvir ettikleri şey, eskiden duyarlı olma özelliği olarak tanıtılan şeydir. Elbette, ebeveynin duyarlılığı tek başına düşünüldüğünde sakıncalı değildir. Bu, ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal ilişkilerle ilgili takıntıdır ve bu ilişkileri güçlükler yaratan, problematik ilişkiler olarak görme eğilimidir.

Ebeveynler artık çocuk bakıcıları olabilecek kadar yeterli görülüyorlar. Ebeveynlerin, çocuklarının duygularıyla temas kurmaya muktedir becerikli terapistlere ihtiyaçları vardır. Duygusal anne-babalığın en ateşli taraftarlarından biri Profesör John Gottman'dır. Gottman, basında dikkate değer ölçüde ilgi gören kitabı *The Heart of Parenting* [*Anne-Babalığın Özü*, çev.]'te iyi anne-babalığın zekâdan daha fazlasını gerektirdiği, duy-

6 Goleman (1996), s. 199.

guları da kapsadığı konusunda ısrar ediyor. Gerçek dünyada, ebeveynler duygularla başa çıkmanın görevlerinin önemli bir unsuru olduğunun farkındadırlar. Ancak, Gottman'ın aklındaki şey aile hayatının normal duygusal bağlantıları değildir. O, ebeveynlerin çocuklarını duygusal okur-yazarlık sanatına göre eğitmek için "duygusal anlardan" yararlanan "duygusal eğiticiler" olmaları gerektiğine inanıyor. Gottman'a göre, sevgi ve pozitif anne-babalık, bir çocuğun negatif duygularını ele almada tek başlarına yeterli değildirler. Bu bir başlangıçtır, fakat annelerin ve babaların ebeveynler olarak rollerini icra etmek için ek becerilere ihtiyaçları vardır.⁷

Ebeveynler üzerinde, terapatik dünya görüşüyle uyum halinde azalan dikkate değer bir baskı vardır. Çoğu ebeveynin belki de Gottman'dan haberi yoktur ve kendilerini onun "iyi ebeveyn testine" teslim etmeleri muhtemel değildir. Ancak, "ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal bağın kalitesinin, suçluluğun nedenselliğinde anahtar değişken olduğu" konusunda ısrar eden siyasetçileri duymuş olabilirler. Günümüzün çocuk yetiştirme tavsiyesi her şekliyle duygu ve terapi dili niteliklidir. Duygularla başa çıkmak, bir çocuğun duygularının nasıl yorumlanacağını öğrenmek ve dinleme sanatı, kitaplarda ve tavsiye sütunlarında belirgin olarak başrolde. Anne-babalık sınıflarının danışman öğretmenleri, bu terapatik yaklaşımı destekleme yönünde eğitiliyorlar. Bu tür danışman öğretmenler için NSPCC tarafından tasarlanan *Positive Ways of Managing Children's Behavior* [*Çocukların Davranışlarını Yönetmenin Pozitif Yolları*, çev.] adlı bir kitap grup liderlerine şu bilgiyi veriyor: "Aktivitelerin hemen hemen hepsi, katılımcıların kendi duyguları ve çocuklarının duyguları hakkında düşünmelerini mümkün kılmak için tasarlanmıştır." Anne-baba dergileri ve el kitapları ebeveynleri, iletişim ve dinleme becerilerini öğrenmezlerse, çocuklarıyla teması yitirecekleri konusunda sürekli ikaz ederler: "Bu beceriler olmadan iletişim kanalları kapan-

7 Bkz. John Gottman, "Are You a Good Parent?," *Daily Telegraph*, 18 Ocak, 1997.

maya başlayabilir bu, problemlerin basit bir geri dönüş noktasının ötesine geçebildiği bir durumdur.”⁸

Anne-babalık hakkındaki terapatik tavsiye bir çocuğun duygularını karmaşıklaştırmada ısrar ediyor. Annelere ve babalara, bebeklerinin duygularını nasıl deşifre edecekleri hakkında detaylı tavsiyeler sunuluyor. Onlara, çocuklarını övmeye nasıl başlayacakları ve negatif davranışa karşılık olarak hangi ifadeleri kullanacakları söyleniyor. El kitapları bir çocuğun duygularının nasıl kabul edileceğini çok ayrıntılı şekilde açıklıyorlar ve bebeklerin kendilerini beğenme duygularının nasıl arttırılacağı konusunda pratik tavsiyeler sunuyorlar. Her gün bu tür tavsiyelerle bombardımana tutulan birçok ebeveynin, kızını ya da oğlunu paylamak için kullandıkları ifadelerden dolayı ısırtıp çekmeleri şaşırtıcı değildir. Yüzme havuzundaki kaydırdan kaymayı reddeden oğluna hayal kırıklığını gösterdikten sonra bir arkadaş şöyle sordu: “Bu onun kendine güvenini zayıflatır mı?” Bu ebeveyn, *Mother & Baby*’nin okurlarını, bir çocuğun başarısızlığına negatif tepki vermenin “çocuğunuzun kendine güvenini gerçekten engelleyebileceği” yolunda bilgilendiren Michael Boulton’ı okumuş olmalıydı.⁹

Terapatik yaklaşım, ebeveynlerin çocukların duygularındaki değişimleri ve dalgalanmaları yorumlamak için her an tetikte olabileceklerini varsayıyor. Ve eğer ebeveynler çocuk uzmanlarının “pozitif dikkat” dediği şeyi sağlamaya uygun değillerse, en azından nazik bir paylama bekleyebilirler. Eileen Hayes *Practical Parenting* [Pratik Anne-Babalık, çev.]’te şu ısrarda bulunuyor: “Çocuğunuzun söylediği şeye bir kulağınızı vererek yaptığınız şeye devam etmek cezp edicidir, fakat onu dinlemeniz gerekir.” Hayes mecburi dinlemeyi, ebeveyn olarak sizin, çocuğunuzu bir sonraki gelişim aşamasına götüreceğinizi öne sürerek meşrulaştırıyor. *A Baby Power*’ın “Çocuğunuza Gerçek Öğrenme Gücü Verin” başlıklı makalesi, meşgul ebe-

8 Bkz. NSPCC (1998) *Positive Ways of Managing Children's Behavior: Notes for Group Leaders*, London, s. 6; Parker ve Stimpson (1999), s. 77.

9 “Her Growing Confidence,” *Mother & Baby*, Nisan 2000.

veynlere, kitap paylaşımının çocuklarının entelektüel ve duygusal gelişimleri için “gerekli” olduğunu söylüyor. Ve eğer ev işiyle meşgulseniz berbat! Bu yazarlar şu tavsiyede bulunuyorlar: “Çocuğunuzun geleceğini inşa etmeye yardım etmek, her zamanki işler hakkında endişelenmekten daha iyidir.”¹⁰

Ebeveynler, çocuklarını anlama yeteneğinden yoksun oldukları ithamı karşısında oldukça savunmasızdılar. Çok sayıda anne ve baba, çocuklarıyla iletişim kuramayabilecekleri ve onların sevgisini kaybedebilecekleri korkusunu aklından çıkaramaz. Diğerleri, bir çocuğun gelişiminin belli bir aşamasında kitapların istediği şeyi yapma yetenekleri hakkında endişelidirler. Sonuç olarak, çocuğunuza nasıl yaklaşacağınız konusunda her ne önerilirse önerilsin, ebeveynler en son tavsiyeye tutsak hale gelirler. Çocuğunuza masaj yapmak, çocuklarıyla yakınlaşma konusunda endişeli ebeveynlere önerilen en son uygulamadır.

Masaj artık, öne sürülen iyileştirici ve terapatik değeri nedeniyle savunuluyor. *Practical Parenting* şu soruyu soruyor: “Bebek masajının koliğe ve uyumaya iyi geldiği kadar, sizin için de bebeğinizi tanımanın ve onunla kenetlenmenin mükemmel bir yolu olduğunu biliyor muydunuz?” *Prima Baby*’ye göre, bebeğinize masaj yapmak gelişimi hızlandırır, cilt problemlerini önler, stresi azaltır, sindirime yardımcı olur, kenetlenmeyi artırır. Anlaşıldığı kadarıyla, masajın ebeveyn için de terapatik değeri vardır. “Çocuğu duysal uyarmanın asla tam olarak ölçülemeyeceğine ve değerlendirilemeyeceğine” inanan Deborah Jackson, insan temasının “çocuk üzerinde olduğu kadar yetişkin üzerinde de sakinleştirici bir etkiye” sahip olduğunu ifade ediyor. *In Your Hands: Baby Massage Therapy Techniques* [Ellerinizde: Bebek Masaj Terapi Teknikleri, çev.] videosuna göre, masajın daha başka faydaları da mevcuttur. Bu video, bebek masajının uykuyu, nefes almayı ve hem ebeveynler hem de bebekler için sindirim ritimlerini düzene koyduğunu öne sürüyor. Be-

10 Bkz. *Practical Parenting*, Mayıs 2000 ve *Baby Power*, Nisan 2000.

bek masajı, fiziksel ve duygusal gelişimi sağlar, doğum sonrası depresyonu hafifletir ve ebeveynin kendine-güvenini artırır.¹¹

ABD’de *Times* dergisine göre, “ bir önceki jenerasyona göre Normal Doğum Yöntemi neyse bugünün yükselmek isteyen ebeveynleri için bebek masajı da odur.” Miami Üniversitesi’nin tesadüfen Johnson & Johnson tarafından finanse edilen Touch Research Institute düzenli olarak bebek masanın terapötik değerini destekleyen araştırmalar yayınlıyor. Johnson’ın bebek yağı, ebeveynlere bebeklerine nasıl masaj yapacakları hakkında tavsiyeler sunan bir web sitesine sponsor olmuştur. Okuruna “bebeklerin yalnızca sevildiklerini değil kendilerine tapıldığını da bilmeleri gerektiğini” söylüyor ve ebeveynlere eğer bu talimatlara uyarlarsa, bebeğin “sizin için dünya anlamına geldiğini” anlayacağını garanti ediyor.¹²

Ebeveyn ile çocuk arasındaki fiziksel temas kendi içinde değerli, hoş bir tecrübedir. Ancak dokunma yeteneğine çok güçlü bir terapötik önem yükleyerek bebek masajı modası, ebeveyn-bebek ilişkisinin başka bir yönünü saptırmanın uygun bir bahanesini sağlar. Sevmek, konuşmak ve dinlemek gibi dokunmak da, ebeveynlerin görevlerini gerçekleştirmeleri için öğrenmeleri gereken karmaşık bir beceriye dönüştürülüyor. Ebeveynin dokunuşu bebek masajı ritüeline dönüştürülürken, fiziksel teması da spontanelikten yoksun araçsal bir davranışa dönüştürüyor.

İronik olarak, bir terapist rolünü benimsemenin ebeveynler üzerindeki baskısı, hakiki duyguların ifadesini zayıflatıyor. Kendilerini, çocuğunun her kelimesine sürekli ilgileniyormuş gibi yapmak zorunda hisseden ebeveynlerin, muhtemelen gerçek yeni gelişmeler hakkındaki duyarlılıkları azalmış hale geliyor. Seksenlerden sonra psikiyatrist Stella Chess, bebeklerinin gönlünü kazanmaya çalışmaları yolunda anneler üzerindeki değişmez baskıya dikkat çekmiştir. Bebek psikiyatristlerinin “anneleri, onların ya da bebeklerinin belirlenmiş idealden uzak-

11 Bkz. *Practical Parenting*, Mayıs 2000 ve Jackson (1999), ss. 77-105.

12 “Touch Early and Often,” *Time*, 27 Temmuz, 1998.

laştıkları yolundaki her işarete sürekli tetikte olmaya zorlayan" eğilimi Chess'i endişelendirmiştir. Bu uyarıdan sonra geçen bu süre boyunca, Chess'in imâ ettiği baskı çok daha müdahaleci hale gelmiştir. Trajik olarak, bir çocuğun duygularıyla ve heyecanlarıyla ilgili obsesyon, annelerin ve babaların çocuklarıyla ilişkilerinin birçok yönünün üstesinden gelemeyeceklerini hissettikleri bir iklimin gelişmesini sağlamıştır.¹³

1977'nin sonunda aile hayatıyla ilgili önsezili bir çalışmada, Amerikalı sosyal yorumcu Christopher Lasch ebeveyn-çocuk ilişkisinin ağır duygusal yüküne dikkat çekmiştir. Bir çeyrek yüzyıl sonra, duygusal yük çok daha ağır hale gelmiştir. Bir bebeğin duygusal savunmasızlığı hakkındaki abartılı anlayış, çocukların risk altında olduğu görüşünün güçlenmesini sağlamıştır. Duygular alanındaki kesinlikler yerini şüphe ve karışıklığa bırakıyor. Ebeveynler, çocuklarıyla daha "kaliteli" zaman geçirerek olayların bu durumuna karşılık vermeye çalışırlar. Ancak, bu bölümde daha sonra göreceğimiz gibi, ebeveynler yine de çocuklarına yeteri kadar kaliteli zaman ayırmamakla eleştiriliyorlar.¹⁴

Terapatik anne-babalıkla ilgili problem, dikkati duygu üzerine odaklaması değildir. Modern toplumlarda başarılı çocuk yetiştirme, her zaman sağlam bir duygusal samimiyetin kurulmasına dayanır. Etkili annelerin ve babaların bir çocuğun gelişimine karşılık olarak duyarlılık ve esneklik göstermeleri gerekir. Duygusal anne-babalıkla uyumlu ayrıcalıklı statünün gerçek problemi, aile ilişkilerini karmaşıklaştırması ve annelerin ve babaların etkililiğini azaltmasıdır. Terapatik ethos, çocuklarının duygusal hayatlarına belirgin ve kararlı bir şekilde müdahale edemeyen ebeveynler yaratarak bir çocuğun anlık duygularıyla ilgili ebeveyn obsesyonunu destekler. Daha da kötüsü, bir çocuğun anlık duygularıyla meşguliyetin bir ilgi isteyen davranış güdüsü sağlaması muhtemeldir. Çocukları,

13 Cassidy (1998), s. 87.

14 Lasch (1977).

kendi duygularıyla başa çıkmaları için gerekli çabadan uzaklaştırması da muhtemeldir.

Terapatik çocuk yetiştirmenin taraftarları, anneleri ve babaları, çocuklarının duygularını anlama kapasitesinden yoksun duyarsız insanlar olarak ele alıyorlar. Ebeveynlerin, genellikle çocuklarıyla duygusal ilişkileri söz konusu olduğunda eşsiz şekilde cahil oldukları öne sürülmektedir. Psikoterapist Susie Orbach şöyle ifade ediyor: “Kendi duygusal hayatlarımızı görmezden gelmeye, bastırmaya ve önemsememeye alışkın olduğumuz için, çocukların duygusal hayatlarına karşılık vermek bize zor geliyor.” Ebeveynler genellikle kendi duygularından korkmakla suçlanıyorlar. Ebeveynleri korkutan şey duygular değil, çocuklarının anlık duygularıyla başa çıkma zorunluluğudur. Gerçekten, bir ebeveynin bir çocukla duygusal ilişkisi, terapatik ethosun taraftarlarının resmettiklerinden çok daha fazla karmaşıktır. Hemen hemen bütün ebeveynler, bebeklerinin bireysel ihtiyaçlarına karşılık verirken dikkate değer bir esneklik düzeyi gösterebilirler. Ebeveynler çocuklarını anlamaya ve kendi güdülerini üzerinde düşünmeye çalışmaya çok fazla zaman harcarlar. Ancak, samimiyet vasıtasıyla uzlaştırılan duygusal karşılaşmalar, toplumsal inceleme altına alındığında çok farklı gibi görünüyorlar. Samimi duygular toplumsal teşhir için tasarlanmaz. Toplumsal inceleme babaları ve anneleri savunma halinde tutar. Ebeveynlerin kişisel ve samimi detaylara dayanarak yargılanması anlayışının kendine güvenen anne-babalığa katkıda bulunması muhtemel değildir.

Öğretmenler olarak Ebeveynler

Çocuk yetiştirmeye terapatik yaklaşımın en önemli sonucu, ebeveynlere çok büyük duygusal baskı yüklemektir. Bir baba şunu ifade ediyor: “Jessica ve Angus için yeterli hiçbir şey yapmadığım için sürekli endişeliyim.” John bir yazılım tasarımcısı olarak çalışıyor. Boş zamanının büyük kısmını iki

çocuğuyla geçiriyor ve görünüşte kendine güvenen bir baba imajı sergiliyor. Ancak, babalık üzerine kısa bir sohbetten sonra, iki çocuğunu hayal kırıklığına uğrattığı konusunda çok derin kaygılar barındırdığı açık hale geliyor. Başka birçok baba gibi, John da çocuklarını hayal kırıklığına uğratma ve bu dünyada onlara iyi bir başlangıç sağlamak için yeterli bir şey yapmama konusunda endişe duyuyor. Bu endişeler çocuk yetiştirme literatürünü dikkatle inceleyen hali vakti yerinde, üniversite eğitilmiş, orta sınıf ebeveyniyle sınırlı değildir.

Yüzme havuzunda bir grup babayla konuşuyordum. Çocuklarını rutin Pazar yüzmesi için getirmişlerdi ve gözlerini havuzdan ayırmazlarken, konuşma çok geçmeden anne-babalık hakkında bir fikir alışverişine dönüştü. Hemen hemen hepsi, para hakkında ve rekabetçi ve karmaşık bir yer olarak algıladıkları bir dünyada çocuklarının hayatına yön verme kabiliyetleri hakkında endişeliydi. Para bir problemdi, çünkü onlar kendilerini, bütçeleri uygun olsun olmasın çocuklarına en yeni oyuncaklar ve kıyafetler sunmaya zorunlu hissediyorlardı. Fakat onların en önemli endişesi aile finansı değildi. Teknisyen Pete, yaygın ikilemi çok açık bir şekilde ifade etti: “Oğlumun yeterince iyi bir eğitim alacağını garanti etmek için yapabileceğim hiçbir şeyin olmadığını biliyorum.”

Bir umumî yüzme havuzunda değiş tokuş edilen şüphe ifadeleri, ebeveynlerle ne zaman konuşsanız sürekli tekrarlanır. Çocuklarını teşvik etmek için yeterli kadar bir şey yapıp yapmadıkları konusunda kendine güvenmeyen anneler ve babalar, çocuklarının eğitimi için daha fazla şey yapmaları yönünde yeni sosyal baskılara maruz kalırlar. Çocuğun gelişimine ilişkin ebeveyn sorumluluğu, annelerden ve babalardan çocuklarının eğitiminde dolaysız bir rol oynamaları beklendiği için genişletilmektedir. Ebeveynlerin endişelendiği ölçüde, okul otoriteleri tarafından yargılanan ve değerlendirilen yalnızca çocuklar değildir.

1980'lerden beri okulların ebeveynlerin zamanını aldığı yolundaki iddiaların ciddi şekilde yayılması söz konusudur. Hiç kimse iyi bir ebeveyn unvanını, yalnızca çocuğunun eğitimine değil, okuldaki olaylara da ilgi göstermedikçe alamaz. Düzenli olarak ebeveyn-öğretmen toplantılarına katılanlar artık yalnızca hırslı anneler ve babalar değildir. Ebeveyn müdahalesinin okul piknikleri için tartlar pişirme ve Christmas partilerinde punch ikram etme anlamına geldiği bir dönem vardı. Bugün böyle değil. *Charleston Daily Mail*'in bir muhabiri şöyle yazıyor: "Bugün, telefonları cevaplayanlar, ilân tahtalarını düzenleyenler, bilgisayarları yeniden kuranlar, oyun alanlarını inşa edenler ve genellikle zamanlarını ve enerjilerini çocuklarının okullarına yardım etmeye sunanlar anneler ve babalardır."¹⁵ Boston temelli otuz altı yaşındaki bir uzman Doktor Judith Hill "Zamanınızı vermekten başka şansınız yok" dedikten sonra "Zaman sahip olmadığımız tek şeydir" diye ekliyor.

Politikacılar, eğitimciler ve çocuk yetiştirme uzmanları annelere ve babalara, ebeveynleri öğrenme sürecinin parçası olduğunda öğrencilerin akademik bakımdan daha iyi performans gösterdiklerini sürekli söyleyerek baskıyı artırırlar. Okullar düzenli olarak, çocuklarının meşguliyetini, disiplinini ve ödevlerini gözetlemede ebeveynlerin yeni rolünü açıklayan ev-okul sözleşmeleri sunuyorlar. Bu rol yalnızca gözetleme fonksiyonuyla sınırlı değildir. Revaçtaki terim bir çocuğun öğrenimini desteklemektir. Bu, ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatlarında aktif bir pedagog rolü oynamaları anlamına geliyor. Ebeveynleri, doğrudan çocuklarının ödevlerine katılmaya yönlendiren çok sayıda plân ortaya atılıyor.

Ebeveynlerin çocuklarının eğitimindeki rolüne çok fazla vurgu göz önüne alındığında, çok sayıda annenin ve babanın bunun bütün sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiği sonucuna varmaları şaşırtıcı değildir. Çok sayıda ebeveyn artık çocuklarının ev öğretmenidir. Ebeveynlerin tam gün öğretmenlere

15 "Parents Step Up Roles in Schools," *Charleston Daily Mail*, 10 Ekim, 2001.

dönüşmesini, uygulamalı anne-babalığın başka bir formu olarak meşrulaştırmak kolaydır.¹⁶

Öğretmen olarak ebeveynin yeni rolü, özellikle külfetlidir. Annelere ve babalara tahsis edilen yeni birçok fonksiyondan farklı olarak, bu görev doğrudan sürekli toplumsal incelemeye açıktır. Okul çocuklarının davranışları ve performansları, artık annelerinden ve babalarından aldıkları desteğin kalitesinin bir yansıması olarak görülüyor. Ödev, artık okul çocuklarının evdeyken yaptığı bir şey olmadığı için ebeveynlerle ortak bir teşebbüs haline geldiği için bu şaşırtıcı değildir. Tam anlamıyla, ödev ebeveyn davranışını değerlendirmenin bir aracıdır.

Ödev ve çocuklarının okulda ilerlemesine ilişkin ebeveyn sorumluluğu çok sayıda anne ve baba için muazzam bir dehşet kaynağıdır. “İyi” bir ebeveyni meydana getiren şeyin çağdaş tanımı bu sorumlulukla etkili şekilde başa çıkmaya bağlı olduğu için, anneler ve babalar kendilerini şikâyet edemeyecek kadar güçsüz hissediyorlar. Mart 2000’de yayınlanan bir araştırma şikâyet etmek yerine, birçok annenin ve babanın, toplumun onlarla ilgili beklentilerini karşılamak için mücadele ettiklerini göstermiştir. 1200 ebeveyni kapsayan bu araştırma, birçok annenin ve babanın çocuklarına özellikle matematik ve bilim gibi konularda yardımcı olmaya çalışırken büyük zorluklar yaşadıklarını açıklamıştır. Bu konular geçmişte olduğundan farklı şekilde öğretildiği için, araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunun çocuklarına nasıl rehberlik yapacakları konusunda akılları karışmıştır. Ebeveynler, çocuklarının ödevlerine uzun saatler ayırarak bu problemi telâfi etmeye çalışmışlardır. Bu araştırma, ebeveynlerin ödev haftada ortalama sekiz saat harcadığını öne sürmüştür. Aslında, ebeveynler on bir yaşındaki bir çocuk için haftada beş saatlik resmî talimattan daha fazla zamanı okul sonrası çalışmalarına harcıyorlardı.¹⁷

16 Bkz. “Strong Children a Result of Hands-On Parenting,” *Washington Times*, 2 Temmuz, 2001.

17 Bkz. “Parents Take on 7 Hours Homework,” *Daily Telegraph*, 27 Mart, 2000.

Her ebeveyn haftada yedi saat ödev harcamıyor. Bazı ebeveynler sınır çizme konusunda kendilerine güveniyorlar ve vekil öğretmen rolünü oynama sorumluluklarının olduğunu kabul etmiyorlar. Bununla birlikte, bu yeni ebeveyn rolünün normalleştirilmesi bir emrivâki haline gelmiştir. Bu gelişmenin ebeveyn ve çocuğa etkileri hakkında hemen hemen hiçbir kamusal tartışma yoktur. Ve çocuklarının matematik ödeviyle uğraşan ebeveynler, bu rolü içselleştirdikleri için problemin kendi güçsüzlüklerinin bir yansıması olduğunu kabul ederler.

Yakın zamanlara kadar çocukları okula temiz, dinlenmiş, iyi beslenmiş ve iyi giyinmiş olarak yollamak yeterliydi. Öğretmenler kendi işlerini yapacaklarını, ebeveynlerin de kendi işlerini yapacaklarını varsayıyorlardı. Öğrencilerin eğitimdeki ilerlemelerinden ebeveynler değil, öğretmenler sorumluydu. Okul çocuklar, yalnızca çocuklar içindi. Ödev doğrudan ya da dolaylı biçimde ebeveynin ürünü olarak değil, çocuğun okul dışında yaptığı bir şey olarak görülüyordu. Ve çocuklarına ödevde “yardım eden” ebeveynler, bazen kendilerini, yardım etme ile aldatma arasındaki sınırı nereye çezecekleri konusunda kararsız hissederlerdi.

Bugün, eğitim standartlarını geliştirmek için umutsuz bir girişim içinde bulunan ebeveynlerin çocukları hakkındaki endişeleri, onları ücretsiz öğretmenler haline getirmek için manipüle edilmektedir. Bu süreçte, öğretim ebeveyn davranışını gözetlemenin resmî bir aracı haline gelmiştir. Hoşlansalar da hoşlanmasalar da ebeveynler okula geri dönüyorlar. Ziyaret ettiğim bir okul “çocuğunuzun okumasına yardım etme” ya da “çocuğunuza matematikte yardım etme” yahut “çocuğunuza İngilizcede yardım etme” ile ilgili en azından beş akşam sınıfı sunuyordu. Bazı okullar, ebeveynleri yeni rollerine eğitmek için özel akşam sınıfları temin ediyorlar.

Çocukların eğitiminde ebeveyn sorumluluğunun genişlemesi, ebeveynlerin zamanları ve enerjileri üzerinde çok büyük bir talebi temsil ediyor. Ebeveynlerin sırtına başka bir yük ekleyerek, çocuklarının eğitiminin kalitesini arttırmak mümkün

değildir. Ebeveynler, çocuklarına teşvik edici bir çevre ve yeterince pozitif teşvik sağlayarak değerli bir rol oynayabilirler. Bazen bu, okulda ortaya çıkan sorunları ve problemleri tartışmayı gerektirir. Ancak çok fazla müdahale çocukların sınırları zorlamak için çaba harcamalarını ve kendilerine meydan okumalarını engeller ve onların kendine yeterlilik ve olgunluk geliştirmelerine bir engel olarak iş görebilirler.

Kendi çocukları için en iyi öğretmenler, ebeveynler olamazlar. Elizabeth Newson ebeveyn rolüyle ilgili çalışmasında şunu ifade ediyor: “İyi bir ebeveyn-çocuk ilişkisi aslında iyi bir öğretmen-çocuk ilişkisinden çok farklıdır.” Ebeveyn ile çocuk arasındaki derin ve samimi duygusal bağlar, annelerin ve babaların etkili öğretme için gerekli mesafeye sahip olmalarını zorlaştırır. Bu nedenle, çok sayıda ebeveyn çok doğal şekilde öğretmenleriyle kişisel ilişkilerinde çocuklarının avukatı rolünü benimserler. Tahmin edildiği gibi, öğretmenler daha fazla ebeveyn müdahalesinin okul personeline şiddet içeren ve kaba davranışlarda bir artışa yol açacağı şikâyetiyle tepki verirler. Ebeveyn ile öğretmen arasındaki sınır çizgisinin erozyonu çatışma ve karşılıklı suçlama için uygun bir ortamı kapsar. Bunun ne ebeveyne ne öğretmene ne de okul çocuğuna hiçbir faydası yoktur.¹⁸

18 Bkz. “Teachers Threatened by ‘Parents from Hell,’” *Daily Telegraph*, 27 Nisan, 2000.

V. Anne-Babalık Bir Çileye Dönüştü

Evde çocuk yetiştirmeye ilişkin anne-babalık tanımının genişlemesi, annelerin ve babaların çocuklarının dış mekân aktivitelerini gözetlemeye harcadıkları zamanın miktarındaki artışla uyumlu olmaktan daha fazla bir şeydir. Bu artış, dikkate değer bir ölçüde, çocukların fiziksel güvenliği hakkındaki endişe vasıtasıyla motive edilmektedir. Ebeveynler, yalnızca çocuklarının eğitimi için yeteri kadar bir şey yapmadıkları konusunda endişelenmiyorlar, aynı zamanda çocuklarını tehlikeli olarak algıladıkları bir dünyadan korumak için daha fazla şey yapmaları gerektiğini de hissediyorlar. Bununla birlikte, ebeveynlerin endişeleri uyuşturucular, zorbalar, alkollü sürücüler ya da çocuk kaçırıcılar gibi fiziksel tehlikelerle sınırlı değildir. Ebeveynlerden, çocuklarını yalnızca evdeyken değil dışarıda olduklarında da teşvik etmeleri ve eğitmeleri beklenmektedir. Bu baskı, ebeveynlerin kendilerinden beklenen şeyi yapmak için yeterli zamana asla sahip olmayacakları anlamına geliyor.

Bir Anne-Babalık Zamanı Kıtlığı mı Var?

Son yıllarda çok sayıda yorumcu, annelerin ve babaların, işverenlerinin onların zamanları üzerindeki ağır talepleri nedeniyle zayıflatıldıklarını iddia etmiştir. Bu argümana göre, seksenlerden beri iş baskısında bir artış söz konusudur. Er-

keklerden ve kadınlardan, önceden olduğundan daha uzun saatler çalışmalarının beklendiği ve bir sonuç olarak, onların aile sorumluluklarına ayıracak zamanlarının pek kalmadığı öne sürülüyor. Hewlett ve West bunu bir *anne-babalık zamanı kıtlığı* olarak karakterize etmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarıyla geçirebilecekleri zaman hakkındaki endişe yaygındır. Mayıs 2000'deki Raising Responsible and Resourceful Youth [Sorumlu ve Becerikli Gençlik Yetiştirmek, çev.] adlı bir Beyaz Saray konferansında, ebeveynlere ergenleriyle daha fazla zaman geçirmeleri tavsiye edilmiştir. Denver Rocky Mountain Family Council, ebeveynlerin çocuklarla toplam bir araya gelme miktarının, son yirmi beş yıl boyunca %40 azaldığını iddia ediyor. Gerçekten, çok sayıda ebeveyn iş baskısı nedeniyle çocuklarıyla yeterli zaman geçiremediklerini düşünüyor. Yeni bir *New York Times* anketi, çalışan annelerin %83'ünün ve çalışan babaların %72'sinin, işleri ile aileleriyle daha fazla zaman geçirme isteği arasındaki çatışma nedeniyle bocaladıklarını söylediklerini bildirmiştir.¹⁹ Uzun çalışma saatleri görüşü, anne-babalığın imkânsız olmasa da, anne-baba dergilerinin sayfalarında değişmez bir tartışma konusu haline gelen zor bir görev gibi görünmesine neden olmuştur. Esnek çalışma düzenlemeleriyle ilgili talepler, genellikle anne-babalık krizinin potansiyel bir çözümü olarak gösteriliyor.

Ebeveynler meşguldürler ve bazı durumlarda gerçekten meşguldürler. Milyonlarca annenin iş piyasasına girişi aile hayatının idaresine yeni gerginlikler yüklemiştir. Birçok ebeveynin karşılaştığı zaman kıtlığı ile işin onlara yüklediği taleplerin özdeşleşmesi anlaşılabilir. İşte harcanan zamanın, ebeveynlerin aile hayatını idare ederlerken karşılaştıkları baskıdan doğrudan sorumlu olduğu sonucunu çıkarmak kolaydır. Her şeye rağmen, annelerin istihdamının yaygınlaşması son derece açık bir süreçtir. Tam tersine, anne-babalık zamanının genişlemesi gizlice meydana gelir ve nadiren açıkça tartışılır. Ancak ebeveynlerin hayatlarındaki en büyük baskıyı

19 Rocky Mountain Family Council, "Fact Sheet," Denver, CO, 2001.

temsil eden şey, onların zamanına yüklenen taleplerdeki bu görünmez artıştır.

Milyonlarca anne ve baba insafsız bir gündelik problem olarak bu zaman baskısını tecrübe ediyor. Çocuklarıyla geçireceği yeterli zamanı olmadığını hisseden çoğu ebeveyn, bu durumda kendini suçlu ve kaygılı hissediyor. “Zaman kıtlığı” ebeveyn paranoyasını şiddetlendirmeyi ve şekillendirmeyi sağlıyor. Fakat problemlerimizin çok uzun iş haftasından kaynaklandığı gerçekten doğru mudur?

Uzun saatler çalışma kültürü ve bunun anne-babalığa etkisi hakkındaki tartışma, ebeveynlerden beklenen şey hakkında, gerçekten bir zaman kaybı hakkında olduğundan daha fazla şey söylüyor. Bugün ABD’de mesai haftası, bir yüz yıl önce toplumların tecrübe ettiği düzeyden özellikle daha ağır değildir. Anneler ve babalar II. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında uzun saatler çalışıyorlardı. Bundan kesinlikle hoşlanmıyorlardı, ancak durumlarını bir ebeveynin zaman kıtlığından çok genel bir zaman yokluğu olarak tecrübe ediyorlardı. Evlatlarını zor şartlarda yetiştirmekle yalnızca mücadele etmiyorlardı, aynı zamanda bunu başarıyorlardı.

Annelerin ve babaların işte harcamaları gereken zaman miktarının tek başına, çocuk yetiştirmeye ıstıraplı etkileri olmasının nedeni açık değildir. İki dünya savaşı süresince kadınların işgücüne giriş çıkışlarını kapsayan alışılmamış vardiya söz konusuydu, fakat bunlar çocuklara zararlı etkileriyle ilgili korkulara neden olmamıştır. Başkaları, problemin erkeklerin uzun çalışma günü olduğunu iddia ediyorlar. Eve, babalık rollerini yeterince gerçekleştiremeyecek kadar yorgun geldikleri öne sürülüyor. Bununla birlikte, doksanlar boyunca çalışma saatlerindeki nispeten asgari artış, yarım yüzyıllık azalmalardan daha sonra meydana gelmiştir: I. Dünya Savaşı’na kadar haftada ortalama çalışma saati hemen hemen herkes için, artık çok az kişinin katlanmak zorunda olduğu ağır el emeği anlamına gelen elli saatten fazlaydı. Fabrikalardaki on iki saatlik vardiyalardan eve sendeleyerek gelen büyükbaba-

larımızın, ofisten eve gelen bilgisayar programcısından daha az yorgun olduğuna inanmak zor geliyor. O dönemde kullanılabilir çok az zamanları olsa da, ebeveynler çocuklarını yetiştirmeyi başarmışlardır.

Problemin işyerinde bulunmadığı sonucunu görmezlikten gelmek zordur. Annelerin ve babaların karşılaştığı birçok problemi şiddetlendiren şey, uzun çalışma saatleri kültürü değil, talep edilen anne-babalık kültürüdür. Toplum anne-babalık rolünü genişletmeye devam ettiği sürece, anneler ve babalar yeterince iyi ebeveynler olmak için gerekli zamana asla sahip olmayacaklardır. Ebeveyn paranoyası, yalnızca bir çocuğun iyiliği hakkındaki aşırı endişe değil, annelerden ve babalardan beklenen görevi gerçekleştirebilme zamanına sahip olma hakkındaki kıvrandırıcı bir şüphedir.

Asıl sorun, toplumun anne-babalığa bakma biçimidir. Son zamanlarda icat edilmiş kaliteli zaman kavramı, çocukların ebeveynlerden gelen özel bir bölünmemiş ilgi süresine ihtiyaç duydukları inancına dayanır. Kaliteli zaman, çocukların ebeveynleriyle ya da diğer yetişkinlerle birlikte bulunmalarının onlar için yeterli olmadığı, ancak gelişimlerinin özel bakım gerektirdiği inancında temellenir. Bugün, bazı uzmanlar kaliteli zamanın bile çocukların ihtiyaçlarını karşılamadığını öne sürüyorlar. Bir gazete manşeti, "Çalışan milyonlarca ebeveyn, çocuklarıyla geçirdikleri 'kaliteli zaman'ın evdeki alışılmış yokluklarını telâfi ettiği inancına tutunuyor" uyarısında bulunduktan sonra "araştırmalar bunun bir mit olduğunu gösteriyor" diye ekliyor.²⁰ Çok sayıda çocuk uzmanı, ebeveynleri, çocuklarının mutluluğunu ihmal etmeleri anlamına gelen kariyerlerine bağlılıklarından dolayı suçluyor. Harvard Medical School'da bir psikolog olan Ronal Levant şöyle diyor: "Bence, kaliteli zaman kendimizi çocuklarımızı aldatmaya yöneltmenin bir yoludur." Levant, çocukların "büyük miktarda ebeveyn zamanına ve ilgisine" ihtiyaç duyduklarını öne sürüyor.²¹

20 London Sunday Times, 25 Mayıs, 1997.

21 "The Myth of Quality Time," *Newsweek*, 12 Mayıs, 1997.

Çocuk yetiştirme konusunda enerjileri ve zamanı sürekli genişletme baskısı, istihdamın çalışan annelere ve babalara eşsiz bir yük yüklediği yolundaki büyük ölçüde desteklenen görüşü açıklıyor. İş dünyasını organize etmenin daha yaratıcı yollarının olup olmadığı hakkında sorular ortaya atmak her zaman meşrudur. Hayatı ebeveynler için daha kolay hale getirmeye yardım edebilecek daha esnek düzenlemeleri önerme şansı her zaman mevcuttur. Ancak, toplumun annelerden ve babalardan çocuklarına adanmalarını beklediği “uzun saatler” hakkında sorular sormaya da değer.

Zaman yokluğu ebeveyn paranoyasının sebebi değil, bir belirtisidir. Çocukların güvenliği, mutluluğu ve gelişimi hakkındaki endişe, ebeveynlerin spesifik çocuk bakımı görevine tarihin herhangi bir döneminde olduğundan daha fazla zaman harcamalarını gerektirir. Yeni bir uzun mesai saatleri ethosunu suçlamak, annelerin ve babaların çocuk yetiştirmeye adadıkları enerjinin anlamlı genişlemesini görmezlikten gelir. Ebeveynler çocuklarına yeterli zaman ayıramadıklarını hissettikleri ölçüde, işverenlerinin onların zamanlarıyla ilgili her talebi mantıksız bir şey olarak tecrübe edilir. Tam gün çalışan annelerle sohbetler, evdeki ekstra zamanın, çalışan annelerin aklından çıkmayan korkulardan ve kaygılardan muafiyeti sağlamadığını gösteriyor. Yirmi dokuz yaşındaki tam gün çalışan bir anne Anthea, dört yaşındaki kızı Maddie ile yeterli zaman geçiremediği için bir grafik tasarımcısı olarak işini bıraktı. Anthea rahat olmaktan uzak, Maddie’nin gelişimi hakkında son derece endişeli. Maddie yalnızca bir çocuk ve Anthea kızı utangaç olduğu ve kolayca arkadaş edinemediği için kaygılı. Bu kaygı nedeniyle Anthea, Maddie’ye arkadaşlar bulma misyonuna başlamış. Anthea çocuğunu oyun gruplarına, yüzmeye, maceralı oyun alanlarına ve potansiyel arkadaşların evlerine götürüyor. Anthea nefes almamacasına çalıştığını açıklarken tamamen samimi.

Asla Yeterli Olamamak

Çocuk yetiştirme uzmanları sürekli olarak, ebeveynlere çocuklarıyla iletişim kurma ve onları teşvik etme konusunda hiç bir fırsatı kaçırmamalarını tavsiye ediyorlar. Başlamak için asla çok erken olmadığı tavsiyesi monoton düzenlilikle tekrar ediliyor. Bir eğitimci şunu öneriyor: “Çocuğunuzun başka bir dili akıcı şekilde konuşmasını istiyorsanız, erken harekete geçin.” Aydın, yükselmek isteyen ebeveyne göre, çocukların amaçsız aktivitesi boşa harcanmış zamandır. ABD’de hiper anne-babalık, bir hayat tarzı haline gelmiştir. *Baby Signs: How to Talk to Your Baby Before Your Baby Can Talk* [Bebek İşaretleri: Bebeğiniz Konuşmaya Başlamadan Önce Bebeğinizle Konuşma Yöntemi, çev.]; *Super Baby* [Süper Bebek, çev.]; *Brain Games for Toddlers and Twos* [Çocuklar ve Ebeveynler için Akıl Oyunları, çev.]; *Releasing Your Child’s Potential* [Çocuğunuzun Potansiyelini Açığa Çıkarmak, çev.] gibi kitaplar ebeveyn determinizmine bağlı bakıcılar tarafından kolayca benimseniyor. *How to Multiply Your Baby’s Intelligence* [Bebeğinizin Zekâsını Artırmanın Yöntemi, çev.] adlı bir el kitabı tarafından yönlendirilen ebeveynlerin, çocukları dört ya da beş yaşına geldiğinde bu mücadeleyi bırakmaları muhtemel değildir. Çok sayıda ebeveyn, bir sonraki gelişim aşamasına hazır olmaları için bebeklerini müzik ve dil derslerine, sporlara ve diğer uyarıcı aktivitelere başlatmaya heveslidir.

Çıtkırıldım çocuklar, çağdaş kültürün bebeği sürekli uyarma endişesinin kaçınılmaz sonucudur. Sezgisel olarak bu obsesif davranıştan uzak duran birçok ebeveyn, çocuklarına sundukları geliştirme miktarı hakkında aileden ve arkadaşlardan gelen süper babalara ve süper annelere ayak uydurmaları baskısını yine de hissediyorlar. Zeki girişimciler, çocuklarına üstünlük sağlamak isteyen çaresiz ebeveynlerden kazanılacak paranın mevcut olduğunu fark etmişlerdir. “Başlamak için asla erken değildir” sloganı erken öğrenme ürünlerini pazarlamak için bir satış hilesi olarak kullanılıyor. Çocuklar için organize edilmiş, düzenlenmiş aktiviteler bir uğultu endüstrisi haline gelmiştir. Bu aktiviteler, ebeveynleri de sorumluluklarını ger-

çekleştirmeye çok daha fazla zaman harcamaya zorlanan sürekli koruyuculara dönüştürmüştür.²²

Ebeveynlerin çocuklarını eğlendirerek onların ilgilerini canlı tutmaları ve denetlemeleri hakkındaki sürekli talep kendi bedelini öder. Yaz ayları boyunca çocuklar okulda değilken, ebeveynler çocuklarının hayatlarını, onları eğlendirme görevi etrafında yeniden organize etmek için acımasız baskı altında kalırlar. Ebeveynler, çocukları dışarıda tek başına kalıp oynamamaları ya da boş boş oturmamaları için yapacak bir şeye sahip olmaları gerektiği görüşünü kabul etmeye zorlanmaktadır. Dikkatlice dengelenmiş çocuk bakım düzenlemelerine sahip çok sayıda ebeveyn, okul teneffüsleri, ürkütücü tatiller boyunca kendi zamanları üzerinde bir ekstra talep nedeniyle başarısızlığa uğrayabilirler.²³ Otuz altı yaşındaki bir fizyoterapist olan Amanda, geçen yıl kızı Nicky okul tatiline girdiğinde yarım gün çalıştı. Amanda işini seviyor ve gelecek vadeden kariyerini bırakmak zorunda oluşuna öfkeli. Amanda bana şunu söyledi: “Çocuk bakımı konusunda bana yardımcı etmeleri için insanlara yalvarmakla geçen başka bir yaza tahammül edemem.”

Çalışan annelerin oranının 1955'te %27'den bugün %65'e çarpıcı şekilde artmasına rağmen, anneler yine de çocuklarıyla geçmişte olduğundan daha fazla zaman geçiriyorlar. Hem çalışan anneler hem de evde kalan anneler, çocuklarının bakımına kendi annelerinin harcadığından daha fazla zaman harcıyorlar. Maryland Üniversitesi'nden bir araştırmacı ve aile demografı Suzanne Bianchi, hem annelerin hem de babaların çocuk yetiştirmeye geçmişte olduğundan daha fazla zaman ayırdıklarını keşfetmiştir.²⁴ Yorgun babanın büyük ölçüde savunulan bir stereotip olarak ortaya çıktığı bir dönemde, bugünün Amerikan babasının çocuklarıyla kendi babasının ve büyükbabasının

22 “Pushyparent Going Public,” *Guardian*, 19 Nisan, 2000.

23 Nestle Family Monitor No. 3 (1998), “The School Summer Holiday: At Home,” s. 2.

24 Bkz. “More Time Together,” *Los Angeles Times*, 27 Mart, 2000.

yaptığından daha fazla zaman geçirdiğini kavramak önemlidir. New York Families and Work Institute, babaların eşlerinin ev işlerine ayırdığı zamanın %75'ini harcadığını, bu oranın yetmişli yıllarda yalnızca %30 olduğunu söylüyor.²⁵

Ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmesinin tek sonucu, çocukların birlikte ya da bir yetişkinler topluluğu olmaksızın geçirdikleri zamanın azalmasıdır. Bu özellikle dışarıdaki boş zaman için geçerlidir. Michigan Üniversitesi'nin gerçekleştirdiği çok önemli bir inceleme, 1981 ile 1997 yılları arasında çocukların mevcut boş zaman miktarının %16 düştüğünü göstermiştir. Oyuna harcanan zaman %25 azalmıştır, yürümek ve dolaşmak gibi dış mekân aktivitelerine harcanan zaman ise %50 azalmıştır. Tam tersine, organize edilmiş, yetişkin kontrollü aktiviteler artmıştır.²⁶

Bu araştırma, çocukların programlanmış aktivitelere harcadıkları zamanın miktarında dikkate değer bir artış olduğunu ortaya koyuyor. Bu araştırma, iki önemli bulguya işaret ediyor: çocukların boş zamanı azalmıştır ve boş zaman giderek artan şekilde yapılandırılmaktadır. En önemli neden, çocukların okulda geçirdikleri zaman miktarının haftada yirmi bir saatten yirmi dokuz saate arttırılmasıdır. Çocuklar oynamaya daha az, mekânlara gitmeye daha fazla zaman harcıyorlar. Maalesef, bu gelişme, çocukların oynama özgürlüğüne tecavüz ediyor. Aile üyelerinin yalnızca oturarak, konuşarak özel bir şey yapmadan geçirdikleri zamanın miktarını da azaltıyor. Böylece, ebeveynler çocuklarını uyarıcı bir aktiviteden bir sonraki uyarıcı aktiviteye hazırlamaya ve yönlendirmeye daha fazla zaman harcıyorlar.²⁷

Annelerin ve babaların çocuklarıyla asla çok fazla zaman geçiremedikleri inancı, toplumun istisnai bir ebeveyn zamanı

25 J. Gershuny (1997) "Time for the Family," *Prospect*, Ocak, s. 56 ve "Men Wear the Aprons as Wives Work More," *Daily Telegraph*, 16 Nisan, 1998.

26 S. Hofferth (1999) "Changes in American Children's Time, 1981-1997," *Brown University Child and Adolescent Behavior Letter*, cilt. 15, no. 3, ss. 1-5.

27 A.g.e., s. 5.

kıtlığı çağıyla karşı karşıya olduğu inancını körüklüyor. Michigan Üniversitesi'nin yeni bir araştırması, Amerikalı çocukların ebeveynleriyle haftada, 1981'dekinden dört ile altı saat daha fazla zaman geçirdiklerini gösteriyor. Hem çalışan anneler hem de çalışmayan anneler, çocuk bakımına adanan zamandaki bu önemli artışa katkıda bulunmuşlardır.²⁸ Ebeveynlerle ilgili araştırmalar, bu artışı açıkça gösteriyor. Ağustos 2001'de yayımlanan bir çalışma, her üç katılımcıdan ikisinin "okul öncesi çocuklarıyla oynamaya, kendileri çocukken ebeveynlerinin yaptığından daha fazla zaman harcadıklarını" düşündüklerini göstermiştir.²⁹

ABD'de anne-babalık zamanının genişlemesi, uluslar arası bir fenomenin parçasıdır. Mart 2000'de yayımlanan yeni bir İngiliz araştırması, ebeveynlerin çocuklarının yetişmesine ayırdıkları zaman miktarının son otuz yılda üç kattan daha fazla arttığını doğrulamıştır. Future Foundation tarafından gerçekleştirilen bu araştırmaya göre, İngiliz ebeveynleri her bir çocuğa günde ortalama seksen beş dakika ayırıyorlar, yetmişlerde bu süre günde yalnızca yirmi beş dakikaydı. Ailelerin üç jenerasyonu konuşan görüşmeciler, her bir yaş grubunun çocuk yetiştirmeye harcadığı zamanda farklılık keşfetmişlerdir. Araştırmacıların sorguladığı anne-babalığın ve aile hayatının her önemli yönünde, katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarıyla kendi ebeveynlerinin yaptığından daha fazla zaman geçirdiklerini göstermiştir. Bu inceleme temelinde, Future Foundation ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdikleri zamanın 2010'a kadar günde seksen beş dakikadan yüz dakikaya yükseleceğini öngörmüştür.³⁰

Future Foundation'ın raporu, anne-babalık zamanının temel bir yeniden organizasyonunun ilgi çekici kanıtlarını sağlar. Bu rapor, bazıları negatif (çocukların güvenliği ve mutluluğu hakkında artan endişeler), bazıları pozitif (çocukların hayatına

28 Bkz. "Kids Seeing More of Mom and Dad," *Washington Post*, 9 Mayıs, 2001.

29 Bkz. "New National Survey on Parents of Kids 2-5," *PR Newswire*, 21 Ağustos, 2001.

30 Bkz. *Complicated Lives: A Report by the Future Foundation for Abbey National*, London, 2000.

yaratıcı müdahale arzusunda artış) bir sürü gelişimin, “anne-babalığın daha fazla zaman, daha fazla anlayış ve daha fazla duygusal enerji” gerektirdiği anlamına geldiğini kaydediyor. Bu zaman artışı, çocukların geçmişte olduğundan daha geniş ölçüde denetlenmesi gerektiği inancı tarafından yönlendiriliyor. Bu nedenle, *Complicated Lives*’ın görüştüğü ebeveynler, çocuklarıyla kendi ebeveynlerinin yaptığından daha fazla zaman geçirdiklerini düşünüyorlardı. Raporun sonucu şuydu: “Becerikli bir ebeveyn olma arzusu arttığı için, anne-babalık gelecekte çok daha fazla zaman ve enerji gerektirecektir.” Future Foundation’dan Michael Willmott şu tahminde bulunuyor: “Eğer toplum bir dizi problemden ebeveynlerin kusurlarını sorumlu tutmaya devam ederse, ebeveyn nevrozu ve stresi artabilir.”³¹

Complicated Lives, anne-babalığın yeniden tanımlanmasının ebeveynlerin çocuk bakımına yoğunlaştıkları zamanın miktarında büyük bir artışa yol açacağını kabul eden birkaç yetkili kaynaktan biridir. 1970’lerin ortasında günde yirmi beş dakikadan 1990’larda günde seksen beş dakikaya yükseliş, çocuk yetiştirmenin değişen karakteri hakkında etkileyici bir açıklamayı temsil eder. Anne-babalığın yeniden tanımlanması ve ben merkezli annelerin ve babaların çocuklarını aldattığı anlayışı, ebeveyn kaygılarını şekillendirmede önemli bir etki meydana getiriyor.

Anne-babalık zamanını genişletme yönündeki insafsız baskı, anneleri ve babaları kaçınılmaz şekilde savunmada olmaya zorluyor. Görünüşte kendine güvenen profesyonel kadınlar bile suçluluklarından söz etmişlerdir. Bir uzman doktor olarak çalışan Tracey, çocuğunu okul sonrası bakımdan almaya on dakika geciktiği için oğlunun öğretmeninden aldığı bir derisi anlattı. Tracey şöyle dedi: “Hayatımın en küçük düşürücü tecrübelerinden biriydi. İş hayatımda hiç kimse bana karşı bu

31 A.g.e.

ses tonunu kullanmaya cesaret edemez ancak herkes çalışan annelere ders verme otoritesine sahip olduğunu zannediyor.”

Ebeveynler zamanlarını nasıl organize ederlerse etsinler, onlara düzenlemelerinin yetersizliğini hatırlatan bir uzman daima mevcuttur. Sözde kaliteli zaman, uzman eleştirisinin en son hedefidir. Çok sayıda uzman, çocuk yetiştirme görevlerini kaliteli zamana tıkmıştırmaya çalıştıkları için ebeveynleri eleştirme kuyruğuna giriyor. Kârlı işlerde çalışan anneler özel eleştiriye maruz kalıyorlar. Amerikalı sosyolog Arlie Russell Hochschild’ın ihtilâflı bir incelemesi, ebeveynleri, evde kalmayı yeğledikleri için ofiste kasıtlı olarak geride kalmakla suçluyor. Bazı incelemeler, çocuk bakımında eşit rol oynamayı reddeden sorumsuz babaları suçluyor.³² Diğer incelemeler ebeveynleri değil, Amerikalı çocukların öne sürülen ihmali nedeniyle uzun saatler çalışma kültürünü eleştiriyor. Çalışma kültüründe bir devrim, babaların daha fazla iştiraki ve ebeveynlere evde kalmaları için daha fazla destek gibi neredeyse her şeyi savunan yüzlerce makale yazılmaktadır. Ev ile işin nasıl dengeleneceği hakkındaki tavsiye, ne yapmalı sütunlarında açıkça önerilmektedir. Great Balancing Act hakkındaki tartışmanın görmezlikten geldiği şey, gerçek sorunun genel olarak zaman değil, anne-babalık zamanının yeniden tanımlanmasının kültürel bakımdan onaylanmasıdır.

Bir Çile Olarak Anne-Babalık

Anneler ve babalar hiçbir zaman endişeden uzak bir döneme sahip olmamışlardır. Aile hayatının talepleri daima zor işleri arz eder. Geçmişte, çok sayıda duyarlı insan çocuk yetiştirmenin meşakkatli ve sıkı çalışmayı gerektirdiğini kavramışlardı, değişik coşku düzeylerinde olsa da bu çoğu kişi tarafından benimseniyordu. İnsanlar çocukları için fedakârlıklar yapmaya kısmen hazırdılar, çünkü toplum onlardan bunu bek-

32 Arlie Russell Hochschild, “There’s No Place Like Work,” *New York Times* der-gisi, 20 Nisan, 1997.

liyordu. Ancak, çocuk yetiştirme yalnızca bir görev olarak görülmüyordu. Son zamanlara kadar, hemen hemen bütün Batılı toplumlar, aile hayatını olumlu ifadeyle kendini gerçekleştirmenin meydana geldiği kurum olarak temsil eden kültürel etkilere maruz kalmışlardır. Aileye dikkat çekilmiş, aile övülmüş ve romantikleştirilmişti. Muhtemelen bu aile rüyasına inanan birçok yetişkin hayal kırıklığına uğramış ve elde edemedikleri şey hakkında endişelenmeyi bırakmışlardır.

Bugün, anne-babalık sürekli olarak bir kriz anlayışıyla ilişkilendirildiği için, aile saadeti vaadini sürdürmek zordur. Eğer toplum çocuk yetiştirme problemini abartmakta bu kadar ısrarlıysa, aile hayatıyla ilgili yaygın görüşün, müstakbel adayları anne-babalık yolundan vazgeçirmesi muhtemeldir. Toplum 1950'lerin ev saadeti mitini haklı olarak reddetmiştir, ancak bunu yaparken zıt yönde hareket etmiştir. Aile hayatında doyum bulan doğal olarak yetenekli ebeveyn miti yerini, bir çile olarak anne-babalık mitine bırakmıştır. Ebeveyn determinizmi ve annenin ve babanın rolünün genişlemesine yol açan aynı trendler, aynı zamanda çocuk yetiştirmenin son derece karmaşık ve zor bir iş olduğu görüşüne de neden oluyor. Anne-babalık, artık yetişkinlerin kendiliğinden gerçekleştirdikleri bir aktivite olarak görülmüyor. Tam tersine, bu, birçok insanın bu göreve uygun olmadığı ve toplumun eğer insanlar bebeklere sahip olmazlarsa daha çok gelişeceği varsayımdır. ABD'deki bazı otoriteriyen zihniyetli uzmanlar ebeveynlere resmî izin verme sistemini bile öneriyorlar. Wisconsin Üniversitesi'nde psikiyatri profesörü ve bu planın yaratıcısı Jack Westman, "yetersiz ebeveynler toplumu şaşırtıcı ölçüde tehlikeye attığı" için, bu ebeveynlerin bir sınama sistemi vasıtasıyla ayıklanmaları gerektiğini öne sürmüştür.

Anne-babalık programları, müstakbel ebeveynleri çocukların öfke nöbetleri gibi durumlarla karşılaşmalarının muhtemel olduğu çileye hazırlama zahmetine giriyorlar, çünkü birçok uzman bu tür durumların onları kontrolsüzce alaşağı etmeye yeterli olduğunu düşünüyor. Çocuk yetiştirme tavsiyesi, kasvetli,

kötümser bir tonu da benimsiyor. Bu, öfkeli ve yakın zamanda başarısızlığa uğradığı tecrübeyi şu anda paylaşmak isteyen biri tarafından yazılmış bir mektubun karakterine sahiptir. Christina Hardyment'in bebek bakımı tavsiyesinin değişen vurgusu hakkındaki incelemesi, bu yeni trende dikkat çekiyor: "Araştırmacılar, bir bebeğin gelişiminin muhtemelen bir evlilikte meydana gelebilecek en yıkıcı şey olduğunu söylüyorlar." Susan Maushart'ın *The Mask of Motherhood* [Anelik Maskesi, çev.], bu tecrübenin problemsiz sevinçleri hakkındaki geçmiş mitleleri ifşa etmeye adanmıştır. Maalesef, Maushart yalnızca anneliğin zorluklarını kabul etmeyi başarmamış, aynı zamanda onu patolojik bir tecrübeye de dönüştürmüştür. Maushart'a göre, annelik kadınların ruhsal sağlığı için "tehlikeli olabilir ve genellikle tehlikelidir." İlk çocuğu doğurmak, anne için bir "ruhsal kriz" kaynağı olarak gösteriliyor. Susan Jeffers'in *I'm Okay, You're a Brat!* adlı eserinin arkasındaki tanıtım yazısı, bu "korkusuzca dürüst kitabın, suskunluk antlaşmasını bozduğunu" ve "birçok kişi için ebeveyn olmanın ne kadar zor olduğu" konusunda insafsızca eleştiride bulunduğunu iddia ediyor. Hemen hemen bütün çocuk tavsiyesi endüstrisi korkusuzca suskunluk antlaşmasını bozma meşguliyetinde gibi görünüyor. Son zamanlarda yayımlanan çocuk yetiştirme el kitaplarının sayfalarını çeviren herkesin bir suskunluk antlaşması örneği bulması muhtemeldir. Tam tersine, insan bu kitapta ebeveynlerin bazen acımasızca karşılaştığı zorlukların tasvirinde gerçekçi olan tavsiyelerle karşılaşacaktır. Kitap raflarında doğrudan tedirgin edici materyal de bulacaktır. Jeffers'in ebeveynliğin tehlikeleri hakkındaki korkusuz ifşası, gerçekten ebeveynleri en düşük ihtimal beklentisine alıştırmak için tasarlanmış yeni bir tavsiye türünü temsil ediyor.³³

Bir çile olarak anne-babalık tasviri, anne-babalıkla özdeşleştirilen problemleri sürekli abartan güçlü sosyal baskılarla körükleniyor. Ebeveyn ürkütme o kadar derin şekilde kültürümüze gömülüdür ki, bazen yorumcular insanın çocuk ye-

33 Maushart (1999), s. 10 ve Jeffers (1999).

tiştirme tecrübesinden nasıl hoşlanabildiklerini merak ederler. Aralık 1999'da Johnson & Johnson tarafından yayımlanan bir rapor, bu kasvetli realizm mesajını destekliyor. Bu rapor hakkında yorum yapan psikolog Maureen Marks, "çocuk doğurmanın ve çocuk yetiştirmenin içkin zorlukları" göz önüne alındığında, "bir anne olmanın mutluluğu ve çok büyük zevkinin ve bunun getirdiği başarıma ve gerçekleştirme duygusunun yaygın şekilde açıklanmasının şaşırtıcı olduğunu" belirtiyor.³⁴ Diğer raporlar çok daha kasvetli bir resim çiziyorlar. Britanya'da Kasım 1999'da gerçekleştirilen bir araştırma, ebeveynlerin ezici çoğunluğunun çocuk yetiştirmeyi tasvir etmek için kullandıkları kelimelerin *çaba isteyen*, *nankör* ve *yorucu* olduğunu kaydediyor. Katılımcıların %61'i çocuklarına bakmanın zor ya da çok zor olduğunu kabul etmiştir, %71'i ise "nefes almanın çalıştırıldıklarını" ifade etmiştir.³⁵

Çocuk yetiştirme hakkındaki negatif anlayışlar, yetişkin nüfusunun önemli ve artan bir oranının çocuk sahibi olmayı tercih etmedikleri anlamına geliyor. Çocuksuz yetişkinler, önemsiz bir azınlığı oluşturmuyor. Britanya, Japonya ve ABD gibi sanayi toplumlarında en hızlı büyüyen demografik grup çocuksuz yetişkinlerdir. Bazı kadınların çocuk sahibi olmamaya karar vermelerinin tek nedeni, ebeveynliğin tahammül edilemez bir sorumluluk olduğu, bir fedakârlık ve risk hayatı olduğu anlayışıdır. Anne-babalık zamanının şişirilmesi, bu anlayışı şekillendiren önemli bir faktördür. Yetişkinlerin çocuk sahibi olmama hakkında sağduyulu karar vermelerinin birçok nedeni olsa da, anne-babalık hakkındaki paranoya da bazı insanların hesaplamalarını etkileyen bir faktör haline gelmiş gibi görünüyor.

Anne-babalığın bir çileye dönüşmesi, ebeveyn ürkütme kültüründen ayrılamaz. Annelerin ve babaların hayatlarını tahrif eden ve dengesizleştiren şey çocuk yetiştirme değil, ebevey-

34 "An Overview, Analysis and Response by Psychologist Dr. Maureen Marks," Johnson & Johnson Limited Press, 10 Kasım, 1999.

35 ICM Research, "Mothercare 2000," 10 Kasım, 1999.

nin sorumluluğunu genişletme eğilimidir. Çocuk yetiştirme-
yi ne kadar karmaşıktırırız ve anne-babaların karşılaştığı
görevleri abartmada ne kadar çok ısrar edersek, paranoyanın
çağdaş anne-babalığın tarzına egemen olacağını o kadar çok
garanti ederiz.

VI. Ebeveynler Kendi Problemlerini Neden Çocuklarının Problemleriyle Karıştırırlar

Çocuklar hakkındaki politik tartışmalara, çocukların ihtiyaçlarını dile getirdiklerini iddia eden bireyler hâkimdir. Çocukların buna ihtiyaç duyduğunu ya da şunu istediğini sık sık duyarız. İyi niyetli olsa da bu iddialar her zaman yetişkinin, çocukların zihinleri ve davranışları hakkındaki yorumlarına dayanır. Çocukluğu değerlendirmeye tarzımızın, yetişkinlerin çocukluk tecrübesine ilişkin anlayışına dayandığını dikkate almamak kolaydır. Çocukluğun anlamı hakkında kitaplar ve gazete makaleleri yazan kişiler çocuklar değildir. Kendi ihtiyaçları hakkında televizyon programları yapan ya da duygusal ihtiyaçları hakkında açıklamalar yapan kişiler çocuklar değildir. Çocuk hakları talebi bile yetişkinler tarafından formüle edilmektedir. Karşı karşıya oldukları risklerden korktuklarını çaresizce haykıran kişiler çocuklar değildir. Risk altındaki bir çocuk imgesi, mevcut yetişkin duyarlılıklarının ve hayal gücünün ürünüdür. Çocukluk hakkındaki fikirler, her zaman yetişkinin hayal gücü vasıtasıyla süzgeçten geçirilir ve çocukların dünyası hakkında olduğu kadar yetişkinlerin dünyası hakkında da çok şey söyler.

Tarih boyunca, çocuklar ilkel, bencil küçük yaratıklar, spiritüel saygı nesneleri, esnek ya da bugün sürekli risk altında gibi birçok farklı şekilde tasvir edilmiştir. Bu algılama değişiklikleri aslında, yetişkinin hayal gücüne nüfuz eden ve çocukların hayatlarını nasıl yaşayacakları konusunda büyük bir etkiye sahip gerilimlerin sonucudur. Gerçekten çocuklar dünyayı yetişkinin değerleriyle ve umutlarıyla etkileşimde bulunarak ve bunları içselleştirerek öğrenirler. Düşünme, kavramlaştırma, problem çözme gibi bilişsel aktiviteler, bir çocuğun kontrolü altına girmeden önce yetenekli yetişkinlerle etkileşim yoluyla asimile edilir. Bir çocuğun daha kapsamlı sosyal dünyaya girişi, yetişkinlerin rehberliğinde meydana gelir. Çocukların düşünme tarzı, yetişkinlerin çocukluğu hayal etme tarzından ayrılamaz.

Son on yıllarda, yetişkin dünyası çocukların düşüncelerine ilgili hale gelmiştir. Çocukların haklarını savunmak ve bir sürü tema hakkında çocuklara danışmak moda haline gelmiştir. Çocukların düşündüğü şeyi ve yetişkinlerin onların mesajlarından öğrenebileceği şeyi inceleyen kitaplar yazılmaktadır. Ellen Galinsky'nin *Ask the Children: What American Children Really Think About Working Parents* [*Çocuklara Sorun: Amerikalı Çocuklar Çalışan Ebeveynler Hakkında Gerçekten Ne Düşünüyorlar*, çev.]'ı, çocukların ebeveynleri hakkında ne düşündüğünü ve özellikle ebeveynlerinin çalışmasına tepkilerinin ne olduğunu öğrenmeye çalışmıştır. Atlantik'in her iki yakasında kabul gören bu duyarlı açıklama, bir çocuğun perspektifinden bir annenin çalışıp çalışmasının değil, ebeveynlikte ne kadar becerikli olduğunun önemli olduğunu öne sürmüştür. Bu kitap, ebeveyn-çocuk ilişkisinin dinamiği hakkında önemli anlayışlar sunuyor. Ancak, çocukların kendi ebeveynleri hakkında düşündükleri şeyin, yetişkinlerin uygun aile hayatı ve çocuk yetiştirme formlarını tanımlama tarzından ayrılamaz olduğunu görmezlikten gelmemek önemlidir. Galinsky'nin bulguları, yalnızca çocukların duygularının değil, çağdaş yetişkinin annenin ücretli istihdamı hakkındaki beklentilerinin de bir portresi olarak yorumla-

nabilir. Çocukların, annelerinin ücretli istihdamına tepkileri, yetişkinlerin bu konu hakkında anlattığı hikâyeler vasıtasıyla dikkate değer ölçüde yazılıdır. Eğer çalışan anneler toplum tarafından lekelenmişlerse, çocukların tepkilerinin çok daha negatif olacağından şüphe yoktur. Ve bu durumda, negatif tepki ev dışında çalışan annelerin sorumluluklarını yerine getirmedikleri tezinin kanıtı olarak kullanılacaktır.³⁶

Çocuklukla özdeşleştirdiğimiz sorunların büyük kısmı, çocukların hayatlarını kendi tecrübeleri vasıtasıyla yorumlayan yetişkinler tarafından tanımlanıyor. Yetişkinler hayatlarını her zaman çocukları vasıtasıyla yaşamışlardır. Bir çocuğun anneye mi yoksa babaya mı benzediği konusunda tartışmaların çıktığı doğum anından itibaren, yetişkinler kendilerini evlatları vasıtasıyla keşfetmekten hiç vazgeçmezler. Ve özellikle belirsizlik anlarında, ebeveynlerin çocuklarını kendi güvensizliklerini içeren bakış açısından görme isteğinden kaçınmaları zorlaşır. Bu bölümün esas amacı, ebeveyn paranoyasının çocuklarla ilgili endişe kılığındaki yetişkin kaygılarını nasıl ifade ettiğinin ana hatlarını çizmektir.

Ebeveyn Kimliği

Çocuk yetiştirmek ile anne-babalık aynı şey değildir. Hemen hemen bütün insan toplumlarında, bugün *anne-babalık* terimiyle özdeşleştirdiğimiz ayrı bir aktivite yoktur. Tarım toplumlarında, çocuklardan işe ve komünitenin rutinine katılmaları beklenir ve çocuklar özel anne-babalık ilgisi ve bakımına ihtiyaç duyan varlıklar olarak görülmezler. Tarımsal geçmişimizde, çocuklar henüz bütünüyle gelişmemiş, küçük insanlar olarak algılanıyorlardı. Çocukların bilişsel ya da fiziksel gelişimlerine pek ilgi duyulmazdı, çünkü biyolojik bakımdan olgunlaşmamış bu insanların nihayet kendiliğinden olgunlaşacakları varsayılıyordu. Bugünle karşılaştırıldığında, çocuklara yetişkin ilgisinin bu rölatif yokluğu ilgi çeki-

36 Bkz. Galinsky (1999)

cidir. Doğanın kendi hükmünü icra etmesine izin vermek, yetişkinlere çocuk yetiştirme sürecinde küçük ve pasif bir rol tahsis etmiştir.

Çocukların özel bakıma ve ilgiye ihtiyaç duyduğu inancı, yetişkinlerin çocukların gelişimlerini önemsedikleri kanaatinin paralelinde tekâmül eder. Bu görüşler güç kazanmıştır ve on dokuzuncu yüzyılda kamuoyunu etkilemeye başlamıştır. Annelik ve babalık görevine artık çok büyük önem atfediliyordu. Bu görev, başarılı bir hayat için gerekli karakter özelliklerinin gelişimini garanti edebilecek farklı bir beceri olarak tanımlanıyordu. Alternatif olarak, bu becerinin yokluğu yetersiz eğitim bir çocuğu pozitif bir gelecekte mahrum edebilirdi. Bu anne-babalık görüşü, geniş ailelerin azalması ve daha bireyselleşmiş çekirdek aile düzenlemelerinin artmasıyla yakından ilişkilidir. Çocuklar daha geniş bir komüniteden çok, bir annenin ve bir babanın sorumluluğu olarak görüldüğü andan itibaren, modern anne-babalık görüşü belirginlik kazanmıştır.

Anne-babalıkla uyumlu sosyal onay, bu rolün annelerin ve babaların kendilerini değerlendirme tarzlarını etkilemeye başlamasını sağlamıştır. İnsanlık tarihi boyunca, ebeveynler çocuklarıyla özel bir ilişki talep etmişlerdir. Ancak, bir kez çocuklar hemen hemen doğrudan anne-babalığın ürünü olarak algılanınca, annelerin ve babaların sahip olduğu statü çocuklarının gelişimiyle çok daha yakından ilişkili hale gelmiştir. Ebeveynlere göre, çocuklar yeterlilik kanıtı sağlarlar. Ebeveyn determinizminin giderek artan etkisiyle birlikte, çocuklar anneleri ve babaları hakkında bir ahlâkî ifadeyi de somutlaştırmaya başlarlar. Bir çocuğun davranışı, becerisi, zekâsı ve karakter özellikleri, anne-babalık erdemlerinin ya da hatalarının ispatı olarak hizmet görür. Anne-babalığın, yetişkinlerin ben imgesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olması şaşırtıcı değildir. Başarılı anne-babalık, yetişkinlerin kimliğinin değerini artırır. Bu, yetişkinlerin hayattan çıkardıkları anlam nedeniyle kimliğin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Anne-babalık yalnızca yetişkinlerin çocuklarına tepki verme tarzıyla ilgili değildir aynı

zamanda, yetişkinlerin çocukları vasıtasıyla kendileri hakkında nasıl bir açıklama yaptıklarıyla da ilgilidir.

Bu yüzden, anne-babalık yalnızca çocuk yetiştirmek değildir. Anne-babalık, yetişkinlerin hayatlarını çocukları vasıtasıyla ve onlarla etkileşim içinde inşa etme tarzıdır. Yetişkinler, yalnızca hayatlarını çocukları için yaşamakla kalmazlar, aynı zamanda kendi kimliklerini bir ölçüde onlar vasıtasıyla geliştirirler. Bebek bekleyen anneler ve babalar, çocuğa ne ad vereceklerini tartışırken, bu olaydan kendilerini ifade etmek için yararlandıkları açıktır. Yeni doğan bir bebek için “soğuk” bir isim, ebeveynlerin de “soğuk” olduğu sonucunu beraberinde getirir. Alışılmamış bir isim, ebeveynlerin çok zeki olduğu yolunda bir ipucu verir. Bebeklerine klâsik müzik çalan ebeveynler, böyle yapabilirler, çünkü bu kaçınılmaz şekilde çocuğun değil, onların gündemini yansıtır. Bebeklerinin kulaklarını delen, onları küçük yetişkinler gibi giydiren ya da vejetaryen olmaları konusunda ısrar eden ebeveynler, kısmen kendileri hakkında açıklamalar yapıyorlar. Çocuk yetiştirme vasıtasıyla ebeveynler kendilerini de icat ediyorlar.

Hemen hemen bütün tartışmalarda anne-babalık problemi, yetişkinlerin çocuklarıyla başa çıkma konusunda yaşadıkları zorluk olarak algılanıyor. Ancak, anne-babalık probleminin başka bir yönü daha yetişkinlerin çocuk bakıcıları olarak fonksiyonlarını güvenilir ve etkili şekilde gerçekleştirmek için nasıl davranmaları gerektiği problemi mevcuttur. Anne-babalığın şaşırtıcı ölçüde yetişkin davranışıyla ilgili olduğu, geçen yüzyılın anne-babalık literatürünün üstünkörü bir gözden geçirilişiyle bile görülebilir. Bu tür kitaplar, annelerin ve babaların farklı şartlarda çocuklarıyla ilgili ne yapmaları gerektiği konusunda çok sayıda faydalı tavsiyeler sunuyor. Bununla beraber, bu kitaplar anne babaların özellikle çocukların önünde nasıl davranmaları gerektiği konusunda rehberliği de barındırırlar. *Change Your Child's Behavior by Changing Yours* [Kendi Davranışınızı Değiştirerek Çocuğunuzun Davranışını Değiştirin,

çev.] adlı son zamanlarda yayınlanmış bir kitap, bu yaklaşımın apaçık bir formülasyonunu sunuyor.³⁷

Son yirmi yıl boyunca, anne-babalık tavsiyesinin odağı, daha çok ebeveynlerin davranışını hedef alma yönünde değişmiştir. Bu değişim şaşırtıcı değildir, çünkü anne-babalık rolünün sürekli genişlemesi çocuk bakıcılarının davranışına daha fazla dikkat edilmesini gerektiriyor. Hardyment'in bebek bakım tavsiyesinin tarihini yeniden gözden geçirmesi, bu vurgu değişiminin önemini doğruluyor. Hardyment, yeni anne-babalık tavsiyesinde "tek çarpıcı yeni vurgunun, çocuğa yoğunlaşmadan ebeveynlere ilgiye doğru" bir değişim olduğuna inanıyor.³⁸ Çocuk tavsiyesi kitaplarını kendi gözden geçirmemiz, yalnızca ebeveyn yönünde bir odak değişiminin söz konusu olmadığını, bu literatürün en iyi şekilde, yetişkin davranışını değiştirme amacıyla tanımlanabileceğini de gösteriyor. Çocuk-merkezli olarak düzenlenen tavsiye, genellikle ebeveynin davranışını hedef alır. Zayıf ebeveyn kimliklerini oportünist hedef alma, çocuk uzmanlarının repertuarının merkezî bir parçası haline gelmiştir. Çocuklar, ebeveynlere genel olarak nasıl davranmaları gerektiğini bildirmenin araçları haline geldiler. Bu nedenle, "İlişkiniz" başlıklı bir bölüm son zamanlarda yayınlanmış anne-babalık kitaplarının gedikli bir demirbaşı haline gelmiştir.

Anne-babalık tavsiyesi genellikle, ebeveyn davranışının yönlendirilmezse ve eğitilmezse çocuklar için bir riski temsil edeceği varsayımına dayanır. London *Times*'taki "Advice Aims to Stop Parents Behaving Badly" ["Tavsiye Ebeveynlerin Kötü Şekilde Davranmalarını Engellemeyi Amaçlar", çev.] başlıklı bir makale bu yaklaşımı özetliyor. Bu makale, çocuklara vereceği zararı minimize etmek için yeni ebeveynlik gerilimlerini azaltmaya çalışan bir tavsiye kitapçığının yayımlandığını haber veriyor. Ebeveyn eğitim programları da bu yetişkin davranışını değiştirme yaklaşımını benimsiyor.

37 Chernofsky ve Gage (1996).

38 Hardyment (1995), s. 299.

Stresli ebeveynlerin hayatla başa çıkmasına yardım etmek, ane-babalık literatürünün başka bir temasıdır. “When It All Gets to Be Too Much” başlıklı bölümler, annelere ve babalara, rahatlatıcı bir banyo almalarını ya da aldırmamanın başka bir yolunu bulmalarını tavsiye ediyor. Kapana kısılmış ve tükenmiş ebeveynlere özel nefes alma teknikleri sunuluyor. Birçoğu, gergin ebeveyne karşı anlayışlı bir tonu benimsiyor: “Sağlıklı kalmak, kendiniz ve hayatınız, bir ebeveyn olduğunuz kadar bir birey de olduğunuz hakkında iyi hissetmeniz çok önemlidir” ifadesi, sürekli tekrarlanan bir nakarattır. Örnek olarak, ebeveynlere “özellikle hoşlandığınız şeyleri yaparak” bir yeniden-şarj edici zaman geçirmeleri tavsiye ediliyor, çünkü “kendinizi iyi hissederseniz, çocuğunuza yardım etme ve iyi bir rol modeli olma enerjisine sahip olmanız o kadar mümkün hale gelir.”³⁹ Bu yaklaşım, Paul Zucker’ın *Loving Our Children, Loving Ourselves* [Çocuklarımızı Sevmek, Kendimizi Sevmek, çev.]’in belirgin temasıdır.

Anne-babalık literatürünün ebeveyn davranışını değiştirmeye çalışmasının tek önemli yolu, yetişkin hayatına çocuklarla yaşama vasıtasıyla anlam vermektir. Ebeveyn kimliği, yetişkinin ben imgesi için güçlü bir çabayı temsil eder. En temel düzeyde, ebeveynlere çocuğunuzu ne kadar çok severseniz, onun da sizi o kadar çok seveceği nasihat edilir. Bu araçsal sevgi talebi, ebeveynin statü ve tanınma arzusuna dikkatle yönlendirilir. Penelope Leach’ın *Your Baby and Child* [Bebeğiniz ve Çocuğunuz, çev.]’ı bu noktada paradigmatiktir. Leach, annelere “bebeklerin, kendilerine duygusal olarak annelik yapan kişileri sevdiklerini” söylüyor. Bir annenin doğrulama arzusuna dikkat çekerek Leach, “bebeğin sizi, kendinizi eşsiz, çok sevilen ve özel hissettiren müstesna hareketleriyle pohpohlayacağını” vaat ediyor.⁴⁰ Özel ve eşsiz şekilde gerçekleşen ilişki vaadi, tasvir edilen davranışı benimsemeye hazır ebeveyne öneriliyor.

39 Texas Üniversitesi Danışma ve Ruhsal Sağlık Merkezi Personelinin 30 Temmuz 1999’da yayınladığı tavsiye broşürüne bakınız.

40 Leach (1997), s. 145.

Ebeveyn kimliğine başvurular genellikle, dikkati yetişkin bakıcının kendi kendisiyle meşgul olmasına çeker. Anne Cassidy'nin bugünün anne-babalık kültürünün tartışma yaratan eleştirisi *Parents Who Think Too Much* [Çok Fazla Düşünen Ebeveynler, çev.] adlı eseri görünüşte çocuk bakımı hakkında, fakat gerçekte yetişkin kimliğinin karşılaştığı duygusal problemler hakkında giderek artan yayınlar fenomenine dikkat çekiyor.⁴¹ *Mothering the New Mother* [Yeni Anneye Annelik Yapmak, çev.]; *The Shock of Motherhood* [Annelik Şoku, çev.]; *Coaching for Fatherhood* [Babalık Eğitimi]; *The Gift of Fatherhood* [Babalık Kabiliyeti, çev.]; *How Men's Lives Are Transformed by Their Children* [Erkeklerin Hayatları Çocukları tarafından Nasıl Dönüştürülüyor, çev.]; *Growing Up Again: Parenting Ourselves, Parenting Our Children* [Yeniden Büyümek: Kendimize Anne-Babalık Yapmak, Çocuklarımıza Anne-Babalık Yapmak, çev.]; *The Inner Parent: Raising Ourselves, Raising Our Children* [Gizli Ebeveyn: Kendimizi Yetiştirmek, Çocuklarımızı Yetiştirmek, çev.] gibi kitaplar, yetişkin davranışını ebeveyn kimliğinin kapsadığı gerilimlerle ilişkilendirerek değiştirmeyi amaçlıyor. Çocuk bakım guruşu Steve Biddulph'ın *How Love Works: How to Stay in Love as a Couple* [Aşk Nasıl İşler: Bir Çift olarak Nasıl Âşık Kalılır, çev.] ve *Be True to Yourself ... Even with Kids* [Kendinize Sadık Kalın ... Hatta Çocuklarınıza rağmen, çev.] gibi kitaplar, duygusal bakımdan kafası karışmış ebeveyne rehberlik sağlıyor. Ebeveynlere, çocuk sahibi olduktan sonra evliliklerini nasıl sürdürecekları ve koruyacakları konusunda tavsiyeler sunuluyor. Bazı durumlarda, yetişkinin bir kendini keşfetme yolculuğuna çıkması nedeniyle, çocuk yetiştirme bir terapi şekli olarak tasvir ediliyor. Jeremy Hamand *Father Over Forty* [Kırkın Üzerindeki Baba, çev.]'de güven verici otoriteyle şöyle yazar: "Birçok yaşlı baba, kendilerinde yeni bir şeyi fark etme duygusunu taşıyan hayatlarına ilişkin bir 'derinleşmeden' ya da bir 'boşalmadan' yahut bir 'sakinleşmeden'

41 Cassidy (1998).

bahsediyor.”⁴² Psikiyatrist Frank Pittman *Man Enough* [Yeteri Kadar Erkek, çev.]’ta şöyle yazıyor: “Babalık, mükemmel erkeklerin yapacağı bir şey değil, erkeği mükemmelleştiren bir şeydir.” Bu durumda, okurun akli babalığın neyle ilgili olduğu konusunda karışıyor, Pittman “çocuk yetiştirmenin son ürününün çocuk değil, ebeveyn olduğunu” söylüyor.⁴³

Anne Cassidy, çocuk yetiştirmeye artık anne-babalık denmesinin bir tesadüf olmadığı görüşünü kabul ediyor. Anne-babalık terimi, odağı çocuklardan daha çok ebeveynlere kaydırmıştır. Cassidy, bu yön değişiminin tek nedeninin, yetişkinliğin daha fazla kendi içine gömülmüş hale gelmesi ve yetişkinlerin kendi ruhsal dönüşümlerinin aracı olarak “çocuklarımızın çocukluklarını” kullanmalarının kültürel bakımdan kabul edilebilir hale gelmesi olduğuna inanıyor.⁴⁴ Çocukları bir araç olarak kullanarak yetişkin kimliğini keşfetmek, Elizabeth Fishel’in *Family Mirrors: What Our Children’s Lives Reveal About Ourselves* [Aile Aynaları: Çocuklarımızın Hayatlarının Kendimiz Hakkında İfşa Ettiği Şey, çev.]’i gibi kitaplarda etkili şekilde destekleniyor. Bu bölümde daha sonra göreceğimiz gibi, Cassidy çağdaş yetişkinin kimliğini şekillendiren başka etkenlerin mevcut olduğu yolunda bir düşünceye sahiptir. Terminolojideki bu değişim, özellikle ilgi çekici bir paradoksu ortaya çıkarıyor: aile hayatının bütün yönlerinin çocuk merkezli olduğu ilân edilen bir çağda, birçok yetişkin kendi endişelerini çocuklarını etkileyen sorunlardan ayırma yeteneğini kaybetmiş gibi görünüyor. Genellikle, çocuk gelişimi anne-babalık gündemi vasıtasıyla yorumlanıyor. Bu, toplumun anne-babalık hakkında ortaya attığı sorunların çoğunun, çocuklarla ilişkisinin inanmaya ikna edildiğimizden çok daha az olduğu anlamına gelebilir.

42 Hamand (1994), s. 18.

43 Bkz. Pittman (1995) “How to Manage Your Kids,” *Psychology Today*, cilt. 28, no. 3, s. 42.

44 Cassidy (1998), s. 43.

Çocuklara Duygusal Yatırım

Yetişkinin ebeveynler olarak kimlikleriyle ilgili endişesi, annelerin ve babaların çocuklarını sevmedikleri anlamına gelmez. Çocuklar, anneleri ve babaları tarafından hiçbir zaman bugünkü kadar çok sevilmemişlerdir. Araçsal hesapçılığın giderek daha fazla hâkim olduğu bir dünyada, ebeveyn-çocuk ilişkisi esasen duygusallık ve hatta altruizm/diğerkâmlık tarafından yönlendirilen eşsiz bir etkileşim örneği olarak göze çarpıyor. Çocuk eşsiz bir sevgi ve bazen saygı nesnesi haline gelmiştir. Çocukların bu yüceltilmesi, çocukluğun “kutsallaştırılması” olarak karakterize edilmektedir. Bu terim, çağdaş çocukluğun duygusal ve hatta dinî anlamla donatılmaya başlandığı önemli tarihsel sürece atıfta bulunuyor.

Kutsallaştırma terimi, Amerikalı sosyolog Viviana Zelizer’ın *Pricing the Priceless Child* [*Paha Biçilemez Çocuğa Paha Biçmek*, çev.] adlı önemli bir çalışmasında ortaya çıkıyor. Zelizer’ın metni, ABD’de 1870 yılı ile 1930 yılı arasındaki sürede çocukların ekonomik ve duygusal değerinde meydana gelen esaslı değişimi inceliyor. Bu dönemin başlangıcında, çocuklar aileye yaptıkları ekonomik katkıdan dolayı büyük ölçüde değerliydi. Ancak, ekonomik ve sosyal hayattaki önemli değişiklikler çocuk emeğinin önemini azaltmasını sağladı. Zaman geçtikçe, çocuklara üretici rolleri bakımından muhtemelen daha az değer verildi ve çocuklar giderek daha fazla duygu nesneleri haline geldiler. Zelizer, çocukların yirminci yüzyılın dönümünde ekonomik hayattan çıkarılmasının, çocukların hayatlarının kutsallaştırılmasına ilişkin kültürel süreçle paralel olduğunu öne sürüyor. Zelizer bu sürecin, çocukluğa saygının inşa edildiği müteakip platformu sağladığına inanıyor. Zelizer, “ekonomik bakımdan bu ‘değersiz’ fakat duygusal bakımdan ‘paha biçilemez’ çocuğun ortaya çıkışının, çağdaş çocukluk için gerekli bir durumu yarattığını” yazıyor. Yetişkinlerin hayatın birçok yönü hakkında yaptığı normal pragmatik ekonomik hesaplamaların, onların çocuk sahibi olma kararları üzerinde pek etkisi yoktur. Endüstrileş-

miş bir toplumda bir çocuğa sahip olmak, öncelikle duygusal olarak motive edilir.⁴⁵

Modern çağın kutsal çocuğu, bir duygu ve saygı nesnesidir. Doğuştan değerli ve sevginin belirgin bir kaynağı olarak bu yeni çocuk anlayışı, işsiz orta sınıf kadınların yüklendiği yeni domestik rolün paralelinde tekamül etmiştir. Amerikalı tarihçi Carl Degler, çocukların değişen değerinin kadınların çıkarına hizmet ettiğini düşünüyor: “Çocuğu yüceltmek kadınların domestik rolünü yüceltmekle paralel ilerler; birlikte ailedeki işleri yeni ve daha üstün bir saygınlığa yükseltirken her biri ötekini güçlendirir.”⁴⁶ Bakıcının rolünün etkisiyle çocukluğun yüceltilmesi, bugünün ebeveyn ideolojisini etkilemeye devam ediyor. Yetişkinlerin değerli çocuklara sunduğu bu ilgi vasıtasıyla, anne-babalık yeni bir ahlâkî önem kazanmıştır. Çocukluğun yüceltilmesi başlangıçta ondokuzuncu yüzyılın orta sınıf annelerinin nispeten küçük bir grubuyla sınırlı olsa da, giderek toplumun daha geniş kısımlarına yayılmıştır. Bugün, çocukluğun yüceltilmesi anne-babalık ideolojisinin tanımını verir. Bu nedenle, çocuklarına en iyi bakımı sunmayı başaramayan ebeveynler ahlâksız olmakla yargılanırlar.

Ebeveyn kimliği, ebeveyn determinizminin yayılan etkisiyle de şekillenir. İyi eğitilmiş çocuğun, bakıcılarının becerilerinin ürünü olduğu fikri, birçok bakıcı için cazibesini kanıtlamıştır. Bununla birlikte, ebeveynlerin çocuklarının gelişimiyle ilgili çok fazla sorumluluk yüklendiği inancı da kaygılar yaratıyor. Çoğu şansa bağlı olsa da, ebeveynler en çağdaş çocuk yetiştirme pratiklerini mümkün olduğu kadar erken uygulamaya koymak için hatırı sayılır derecede ahlâkî dürtüye sahiptirler. Bir sonuç olarak, ebeveyn profesyonel çocuk uzmanlarının ortaya attıkları bilgi ve tavsiyelere bağımlı hale gelmiştir.

Son on yıllarda, çocukların yüceltilmesi geçmişteki herhangi bir dönemde olduğundan çok daha fazla önem kazanmıştır.

45 Zelizer (1994), s. 3.

46 Zelizer (1994), s. 9.

Çoğu Batılı toplumda, çocuklar giderek daha az bir rutin meselesi olarak bu dünyaya getiriliyor. Bir çocuğun doğumunun zamanlaması giderek dikkatli şekilde plânlanıyor. Doğum kontrol hapı öncesi dönemin zıttı olarak, birçok kadın çocuk sahibi olma zamanı hakkında gerçek bir seçme hakkına sahiptir. Doğurganlık üzerindeki giderek artan kontrol, ailelerin hacminde belirgin azalmalara neden olmuştur. Hamile kalıştan itibaren, çocukların "istenmiş" olmaları çok daha fazla muhtemeldir, başlangıçtan itibaren çocuklar muazzam duygusal yatırım nesneleridirler. Kısacası, insanın üremesi üzerindeki daha fazla kontrol her yeni çocuğu, ebeveyn ve toplum için aynı derecede paha biçilemez hale getiriyor. Bu durum, paha biçilmez çocuğun mutluluğunu garanti etme konusunda yetişkinin ahlâkî sorumluluğunu da arttırıyor.

Toplumsal şu an bakıcılardan beklediği çocuklara bu çok büyük duygusal yatırım, neredeyse her zaman ebeveynler tarafından kolayca kabul ediliyor. İyi çocuk yetiştirene verilen statü, hem ahlâkî otoritenin hem de ebeveyn kimliğinin bir kaynağıdır. Bu statüyü kuşkusuzca benimseyen çok sayıda ebeveyn de, çocuklarının gelişimindeki her yeni aşamanın kendi becerileri ve yeterlilikleri hakkında yeni sorular ortaya attığının farkındadır. Duygusal yatırım çok fazla şansa bağlı olduğu için, genellikle ebeveynler performanslarının açıkça nasıl yargılandığıyla ciddi şekilde meşgul olurlar. Ebeveynler, rolleri hakkında sürekli bilgi veren ve tavsiyede bulunan birçok işgüzar karşısında dikkate değer ölçüde savunmasızdırlar. Ebeveynlerin kimliği toplumun onayı vasıtasıyla geliştiği için, anneler ve babalar asla başkalarının onları değerlendirme şekline kayıtsız kalamazlar. Kimliğin bu kısmı, çocuk yetiştirme becerilerindeki yeterliliği gösterme vasıtasıyla inşa ediliyor. Bu nedenle, ebeveynlerin davranışını değiştirme amacına yönelik olarak düzenlenen tavsiye, olgun yetişkinler tarafından çok nadiren tartışılıyor. Bir seyirciler topluluğu için performans gösterme anlayışının, en kendi kendine yeterli yetişkinin bile kendine-güvenini azaltması muhtemeldir. Çocuk bakıcıları ola-

rak performansları konusunda bütünüyle kendine güvenmeyen anneler ve babalar bu yüzden dış baskıya ve etkiye karşı çok savunmasızdırlar. Dolayısıyla, bu ebeveynler uzman otoritesi görevlerini üstlenen bireylerden gelen tavsiyeleri dinlerler ve bu bireylerden tavsiye istemeye giderler.

Ebeveynler kaygıyla başka bir ebeveyni de izlerler ve performanslarını mukayese ederler. Çok az sayıda ebeveyn değişmek ya da en azından görevlerinde başarısız olarak görülmemek için baskıya karşı çıkabilirler. Günümüzün anne-babalık kültürünün bu boyutu nadiren tartışılıyor ve yine de bu kültür bakıcıların hayatlarına çok büyük bir sorumluluk yüklüyor. Kendilerini sürekli inceleme altında hisseden anneler ve babalar başkalarına yardım edemezler, ancak onlar için performans gösterebilirler. Performans gösterme zorunluluğu nedeniyle şaşkına dönmüş ebeveynler bazen çocuk yetiştirmenin neyle ilgili olması gerektiğini unuturlar. Rekabetçi ebeveynler kendilerini genellikle annelerin ve babaların dikkatini çekerken bulurlar. Son yıllarda, birçok ebeveynin çocuklarını çıkırdı hale getirmede zirveye çıktığı yolunda bir protesto söz konusudur. Alvin Rosenfeld ve Nicole Wise, “en rekabetçi yetişkin sporunun artık golf değil, anne-babalık olduğunu” iddia ediyorlar.⁴⁷ Bu düşüncede dikkate değer bir hakikat vardır. Ancak, rekabetçi ebeveynin doğuşunun uzmanlara, anneleri ve babaları ezmelerinin yeni gerekçelerini keşfetmek için yeni bir fırsat sağlayacağı yolunda bir risk söz konusudur. Evlatlarını çok erken yaşta yeni beceriler öğrenmeye zorlayan orta sınıf ebeveynleri, genellikle çocuklarının ruhsal sağlığını riske atmakla suçlanıyorlar. Bu hiper ebeveynlik fenomeni ABD’de yaygındır.

Hiper ebeveynliğin yayılan etkisi, çocuk psikiyatristi Alvin Rosenfeld tarafından büyük ölçüde incelenmiştir. Rosenfeld, çocukların hayatlarının aşırı plânlanmasının, yalnızca bir zaman israfı olmadığına, gerçekten zararlı olduğuna da ina-

47 “The Over-Scheduled Child: Avoiding the Hyper-Trap,” *Brown University Child & Adolescent Behavior Letter*, Nisan 2001.

nıyor. Rosenfeld'in çalışması, çocukların zamanının değerli amaç-yönelimli hedefler etrafında organize edilmesi gerektiği yolundaki zararlı fikre önemli bir panzehir sunuyor.⁴⁸ Rosenfeld, "yoğun şekilde bir aktiviteden sonsuz ödeve, yüksek okul konularında üstün olmalarına yardım eden özel öğretmenlere koşan" aşırı-planlı çocukların oyun zamanından ve sıkıntıyla başa çıkmayı öğrenme vasıtasıyla hayal etme zamanından mahrum bırakıldığından endişelidir.⁴⁹ Rosenfeld'in kitabının kamusal tartışmaya etkisi, rekabetçi ebeveynler tarafından baskılara maruz bırakılan çocuklar hakkındaki büyüyen endişeyi gösterir.

Hiper ebeveynliğin sorumluluğu tek-yönlü olarak genellikle kendine güvenmeyen ve hırslı ebeveynlere atılır. Ebeveyn baskısının bu formuyla ilgili *The Hurried Child* [*Acele Ettirilen Çocuk*, çev.] adlı klasik açıklamasında David Elkind, çocukların duygularına ve ihtiyaçlarına duyarsız kendine-takıntılı bakıcıları suçlamıştır.⁵⁰ Böyle bir suçlama temelsiz değildir. Ebeveyn kimliği, yetişkinlerin çocuklarını atlatmasını pek engellemez ve bu bölümde daha sonra kaydedeceğimiz gibi, bu trend son yıllarda daha fazla apaçık hale gelmiştir. Ancak, hiper ebeveynlikle ilgili şeyler, ısrarcı ebeveyn arketipiyle ilgili şeylerden daha fazladır. Hiper ebeveynliğin kökleri, ebeveyn ürkütme kültüründe bulunur. Çocukluk savunmasızlığı, bebek determinizmi, anne-babalığın genişletilmiş tanımı hakkındaki anlayışlar gibi daha önce ana hatları çizilen trendlerin çoğu, annelerin ve babaların dünya görüşü üzerinde karşılıklı olarak güçlendirici etkenler olarak iş görürler. Sürekli "Çocuklarınız için asla çok fazla şey yapamazsınız" nasihati, ebeveynlerin çocukları için çok fazla şey yaptıkları bir iklimi beslemeye ilişkin talihsiz sonucu barındırır. Çok sayıda birey anne ve babaya göre, bu yaklaşım bir

48 Rosenfeld, Wise ve Coles (2000).

49 Bkz. "Kids Need Time to 'veg out' with Family," *Herald-Mail ONLINE*, 16 Nisan, 2002.

50 Bkz. Elkind (1998).

seçim meselesi değildir. Sophie'nin annesi Ruth şu açıklamada bulunuyor: "Sophie, kendi yaşındaki kızlar arasında bale dersleri almamış yalnızca tek kişiydi." Ruth'a, dört buçuk yaşındaki kızını arkadaşlar topluluğundan olduğu kadar bu değerli aktiviteden de mahrum bırakarak aldattığı hissettiriliyordu. Ruth bir boyun eğme imâsıyla, "Sophie dışlandığını hissediyordu ve ben onun arkadaşlarının annelerinin Sophie'nin neden bale dersi almadığını merak etmelerinden usandım ve evet beş hafta sonra pes ettik." "Pes etmeye" finansal bakımdan gücü yetmeyen bazı ebeveynler bile yine de yapıyorlar.

Hiper-ebeveynlik, anne-babalık kimliğinin kapsadığı güvensizliklerin çocukların gerçek ihtiyaçlarıyla ne ölçüde çelişebileceğini açığa vuruyor. Talep edilen anne-babalık baskısına en açık karşılık, üst-ebeveynlerdir. Maalesef, böyle bir karşılığın çocuk ebeveyn ilişkisinin kalitesini geliştirmekle pek ilişkisi yoktur. Bu, yalnızca çocuklar için mevcut "uyarıcı" aktivitelerin ve kişisel eşyalarının oranında nicel bir artışı imâ eder. Bu karşılık, anne-babalık zamanının genişlemesinin aslında çocuk yetiştirmeye pek ilgisi olmadığının klâsik bir örneğidir. Okul sonrası aktiviteler, anne-babalık zamanının büyük kısmını doldurur. Bu aktivitelerin çocuk yetiştirmeyi geliştirmeye katkıları tartışılabilir. Hiper-ebeveynlik genellikle, küçük çocuklara çok fazla baskı yaptığı için eleştirilir. Ancak, hiper ebeveynlik çocukları ihtiyaç duydukları türde baskılardan kesinlikle mahrum bırakan bir şey olarak da görülebilir. Küçük çocuklar için en uyarıcı aktivitelerden biri, yaşlılarıyla birlikte oynanan denetlenmeyen oyundur. Başka çocuklardan ve onlar vasıtasıyla bilgi edinme, mücadele etme ve iletişim becerileri ve bağımsızlık alışkanlığı kazanmayı teşvik eder. Bununla birlikte, çocukların çocuklar olmalarına izin vermek, çocukları için asla çok şey yapamayacaklarına inanmaya yönlendirilen yetişkinler tarafından risk olarak algılanır. Hiper ebeveynlik, yalnızca ebeveyn determinizminin mâkûl bir genişlemesidir.

Yetişkin Kimliğinin İçini Boşaltmak

Yetişkinlerin çocuklara yaptığı duygusal yatırım bugün, çocukluğun ilk kutsallaştırıldığı günlerde olduğundan çok daha fazladır. Günümüzün kültürü muhtemelen, çocuk merkezli olmaktan çok çocuk takıntılıdır. Ebeveynlere empoze edilen taleplerdeki sürekli artış, çocukların ahlâkî statüsünün düzenli yükselişiyle körükleniyor. Sebebin çocukların hayatlarına ilişkin yeni anlayışlarla pek ilişkisi yoktur. Çocukların konumuna mevcut ilgi, bazen daha aydın ve ilgili bir toplumun sonucu olarak yorumlanıyor. Ancak, kültürümüzün çocukla ilgili endişesi, yetişkinleri rahatsız eden problemlerden ayrılamaz. Birçok ebeveyni çocuklarına çok fazla duygusal yatırım yapmaya motive eden şey, yetişkin kimliklerini kuşatan belirsizliklerdir.

Bugünün dünyasının belirsiz kimliklerden biri oluşu, bildik bir sözdür. Bir zayıf bağılıklar zamanında yaşadığımız yaygın biçimde kabul edilir. Çoğumuz "Ben Kimim?" sorusuna geçici bir cevaptan daha fazlasını vermekle ilgili ciddi sıkıntılara sahibiz. Daha önceki jenerasyonlara hizmet eden kimliklerin bugünkü hayatın talepleriyle genellikle pek uyuşmadığı kabul ediliyor. Başkalarıyla ilişkili olarak elde ettiğimiz ait olma duygusu, son on yıllarda hayatlarımızı yaşama ve organize etme sürecindeki önemli değişiklikler nedeniyle zayıflamaktadır. Çalışmanın rolünü ele alalım. Çalışma, insanları birbirine bağlayan geleneksel olarak önemli bir kolektif deneyim kaynağıdır. Çalışma bir bireyin kimliğinin önemli bir parçasıydı ve hâlâ öyle olmaya devam ediyor. İnsanlar "O Kim?" diye sorduğunda, işiyle bağlantılı bir cevap bekleriz. "O bir teknisyen", "O bir hemşire" yalnızca insanların meslekleriyle değil, aynı zamanda kimlikleriyle de ilgili ifadelerdir. Bir bireyin kişiliği ve statüsü, bir anlamda ayrılamaz şekilde mesleğiyle de ilişkilidir. Ancak, bugün çalışma geçen yüzyılın büyük kısmında olduğundan daha az kalıcı ve kimlik oluşturunca bir role sahiptir. Hayat boyu bir meslek fikrinin bir illüzyon olarak reddedildiği ve insanlardan iş piyasasının değişen ihtiyaçlarına esnek ve duyarlı olmaya yönelmelerinin beklendiği bir

çağda, insanların kim oldukları duygusu daha fazla belirsiz hale gelmiştir. Sosyolog Richard Sennett'in *Corrosion of Character* [Karakter Korozyonu, çev.] adlı eseri, iş güvensizliğinin işçilerin kendilerini değerlendirme tarzlarına etkileri hakkında güçlü bir açıklama sunuyor. Güvensizlik tecrübesi, başkalarından ayrılmaya ve bir yabancılaşma duygusuna neden olarak birçok işçinin ahlâkî bir kimlik duygusu kazanmasını zorlaştırıyor. İş vasıtasıyla doyum sağlama, kendini meslekleriyle özdeşleştiremeyen insanlar için güçleşiyor. Sennett, "Kimin bana ihtiyacı var?" sorusunun modern kapitalizmde cevaplanmasının zorlaştığını öne sürüyor. Sennett'e göre, "kayıtsızca ışıksaçan" bir sistem, kişisel karışıklık üretiyor ve derin bir kişisel izolasyon duygusu veriyor.⁵¹

Çok sayıda insanın iş alanıyla ilgili yaşadığı bu güvensizlikler, gündelik hayatın öteki alanlarında da hissediliyor. Başkalarına bağlı olarak elde ettiğimiz doyum, komünitelerimiz hakkındaki belirsizlikler nedeniyle radikal şekilde sorgulanıyor. Bir Amerikalı olmak ne anlama geliyor? Hayatın her yönünün tartışma konusu gibi görüldüğü bir dönemde, bu sorunun cevabı belli değildir. Millî, etnik ve hatta komünite ilişkileri hakkında netliğin yokluğu, insanların ait olma duygusunu sınıyor. Millî kimlik, cinsiyet, din ve küreselleşmenin etkisi hakkındaki tartışmalar, insanın tanınma arzusuyla ilgili endişeleri de yansıtıyor. İş vasıtasıyla kendimizi tanımayı başaramadığımızda ya da başkalarından ayrı olduğumuzu hissettiğimizde ve zayıf bir komünite duygusuna sahip olduğumuzda, kimliğimiz belirsiz hale gelir.

Sağlam İlişkilerin Zayıflaması

Kim olduğumuz sorusu, işle ya da komünite meseleleriyle sınırlı değildir. Sosyal ve kültürel değişimin kümülatif etkisi, erkekler ve kadınlar olarak ilişkilerimize yön verme tarzımız üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Aile içi ilişkiler ve

51 Sennett (1998), s. 146.

insanlar arası ilişkiler genellikle değişken ve geçici olarak yaşanıyor. Aşağı yukarı her ilk evliliklerin ikisinden biri boşanmayla sonuçlanıyor.

Bugün, yetişkinlerin artan bir oranı ya evlilikten önce ya da evlenme yerine beraber yaşamayı tercih ediyorlar. ABD’de 1990 ile 1994 arasındaki bütün evliliklerin %56’sının öncesinde beraber yaşama söz konusu olmuştur. Birlikte yaşadığını açıklayan otuzlu yaşların sonlarındaki kadınların sayısı 1987’den 1995’e kadar %30’dan %48’e yükselmiştir. 2000 yılında Michigan Üniversitesi Sosyal Araştırma Enstitüsü tarafından yayınlanan bir inceleme, her beş çocuktan ikisinin en azından bir süre anneleriyle ve annelerinin evlilik dışı partnerleriyle birlikte yaşadıklarını açıklamıştır.

ABD’de ilk evliliklerin sayısı 1970’den beri önemli derecede azalmıştır; yıllık evlilik oranları da azalmaya devam ediyor. Bir Amerikan evliliğinin ortalama süresi 7.2 yıldır. Evliliğin azalması ve birlikte yaşamamanın ve boşanmanın artması, aile hayatında önemli değişikliklere neden olmuştur. Yetmişlerden beri, evlilik dışı doğumların oranında düzenli bir artış söz konusudur. Doksanların sonuna kadar on sekiz yaşın altındaki çocukların neredeyse üçte biri tek ebeveynli hane halkıyla yaşıyordu. Evli ve evli olmayan yetişkin ilişkilerinin artan dengesizliği, giderek artan sayıda çocuğun tek-ebeveynli ailelerde ve üvey ailelerde büyütüldüğü anlamına geliyor.

Aile ilişkilerini kuşatan dengesizlik, yetişkin kimliğinin içinin boşalmasını, erkeklerin ve kadınların birbirleriyle ve diğer yetişkinlerle ilişkileri vasıtasıyla güvenli bir onay elde etmelerini zorlaştıran bir süreci kısmen yansıtıyor ve kısmen güçlendiriyor. Yetişkinin doğrulanmasının meslek, kariyer, iş ve komünite vb. diğer kaynakları da, istikrarlı kimlikleri bahşetmenin pek güvenilir olmayan araçları haline geliyor.

Yetişkin kimliği hakkındaki kararsızlıklarımızı kişisel karşılaşmalarımızda çok yoğun şekilde hissediyoruz. Cinsiyet rollerinin değiştiği bir dönemde, bir erkek ya da bir kadın olmanın anlamı hakkındaki kesinlik, yakalanamaz bir şey olduğunu ka-

nıtlıyor. Tutku ve aşk ilişkileri bile özellikle kısa süreli ve güvensiz şekillerde yaşıyor. Yetişkinlerin birbirine yatırım yaptığı duygular geçicilik beklentileriyle yumuşatılıyor. Gündelik hayatta, erkekler ile kadınlar arasındaki aşk genellikle hesapçı ve pragmatik bir tarzda ele alınıyor. Evlilikle ilgili aksaklık ve mahrem ilişkilerin oturmamışlığı konusunda artan bir kamusal bilinç söz konusudur.

Birçok kişi için yetişkin kimliğinin içinin boşalması, diğer insanlardan bir yabancılaşma duygusu vasıtasıyla tecrübe ediliyor. Bu tür şartlarda, insanların bir başkasıyla ilişkileri daha çok hesaplamayla ve daha az duygusallıkla yönlendiriliyor. Bir başkasına duygusal yatırımlar yapma yeteneğimiz, insanî ilişkilere içkin zorlukları vurgulayan toplumsal bir ruh hali tarafından engelleniyor. Bağlayıcı evlilik öncesi sözleşmelerin artan popülerliği zamanımızın ruh halini gösteriyor. Evlilik-öncesi sözleşmenin amacı, bir evliliğin bozulması durumunda mülkiyetin bölüşümünü karara bağlamaktır. Bu, yasal ve para hesabı bakış açısından mükemmel bir anlayış gibi görünüyor. Bununla birlikte, böyle bir sözleşme evliliğin bozulabileceğini ve boşanmayla sonuçlanabileceğini evliliklerin yürümesinin beklenmediğini ve dolayısıyla bireyler açısından başarısızlık durumunda hazırlık yapılması gerektiğini varsayar. Bazıları için bu varsayım, sosyal trendlerin gerçekçi bir değerlendirmesini temsil eder. Ancak, başarısızlık beklentisi, ömür boyu sorgusuz bağlılık olarak görülse de evliliğe kaçınılmaz şekilde farklı bir anlam yükler. En azından, geçicilik beklentisinin, sözleşme yapan iki tarafın birbirine yaptığı duygusal yatırımı sınırlaması muhtemeldir. Candace Bushnell *Sex in the City*'de şüpheli yetişkinler için "Kendini koruma ve paylaşmaya son verme yücedir" der.⁵²

Kişisel ilişkilerin geleneksel baskıların birçoğundan kurtulduğu bir dönemde, bu ilişkilerin genellikle daha önce hiç olmadığı kadar dolambaçlı ve problematik olarak gösterilmesi

ironiktir. Samimi arkadaşlıklar bile, eski bir çağın kurumları olarak tasvir ediliyor. Bazı akademisyenler, insanların daha bireyci, daha kendini-korumacı ve kinik hale geldikleri için bugün samimiyetten korktuklarını iddia ediyorlar. Bu, Dr. Robert Firestone'un *The Fear of Intimacy* [*Samimiyet Korkusu*, çev.] adlı çalışmasının teziydi.⁵³ Duygusal olarak emek isteyen arkadaşlıklara daha az sahip orta sınıflar için bir trendin mevcut olduğunu öne süren sayısız araştırmacılar, bu Californialı klinik psikologunun kararını tekrarlamaktadırlar. Sosyolog Ann Swidler, bu trendin bireydeki bir endişe ile sevgi fikri arasındaki çatışmanın bir sonucu olduğunu düşünüyor.⁵⁴

Çoğu insan hâlâ romantik bağlılıklar istese de, çağdaş kültür uzun vadeli duygusal bağlılığa kuşkucu bir duruşu teşvik ediyor. Bu tür tavırlar, aile hayatıyla özdeşleşen problemleri sürekli vurgulayan popüler kültür tarafından da pekiştiriliyor. Aşkın her şeye üstün geleceği yolundaki pratikte asla işe yaramayan naif idealizm olarak suçlanan romantik nosyon tarihe gömülmüştür. Bunun yerine, bireylerin ben merkezli, hesapçı ve duygusal bağlılıklara kısa vadeli tutumları ve kendilerinden başka hiç kimseye yatırım yapmamayı benimsemeye teşvik edildiği bir yerde, aşk ve romantik bağlılıklar hakkında giderek artan bir tedbirlilik söz konusudur. Swidler şunu öne sürüyor: "Kişisel gelişimin ayrıcalıklı bir statü kazandığı bir dünyada, süreklilik neredeyse bir başarısızlık belirtisi haline geliyor."⁵⁵

Çağdaş kültür tarafından sürekli beslenen benlik gelişiminin yetişkin ilişkileri üzerinde yıkıcı bir etkisi vardır. Bu, bireylerin, başkalarının mutluluğuna ilgisiz bencil insanlar haline gelmesi demek değildir. Daha çok, günümüzün kültürünün, erkeklere ve kadınlara bağlılıklarının hem anlamını hem de odağını sağlaması zorlaşıyor. Daha kapsamlı, kültürel bakımdan onaylanmış bir anlam ağı içindeki samimi ilişkileri oturtma başarısızlığı çağdaş aşk anlatısıyla ilişkili olarak çok çarpıcıdır.

53 Firestone ve Catlett (1999).

54 Swidler (1987), s. 117.

55 A.g.e.

Aşkın bugün bağlanma, kendini feda etme ya da ömür-boyu bağlılık hakkında mâkûl bir şey söylemesi zordur. Aşk hikâyesi 'ben'in etrafında döner kendimi bulma, kendini gerçekleştirme, otonomi ve kişisel gelişim. Nihayet, benliğe yönelme samimi ilişkilerin temelini aşındırır. Daha kapsamlı kültürel anlamlarla uzlaştırılmamış bencillik, samimiyet arayışından bir geri çekilmeyi teşvik eder.

Samimiyet, ilişkilerin paylaşılan anlamdan, netlikten ve kontekstten yoksun olduğu bir alanda gelişemez. Bir ilişkinin ne olduğu sorusunun net bir cevabı olmadıkça, ilişkinin gidişatı tesadüfe bağlıdır. Dışsal bir referans noktasına sahip olmayan bağlılık, gündelik hayatın baskılarına kolayca karşı duramaz.

İnsanların duygusal bağlılıklarına bir odak bulmada yaşadığı zorluklar, samimi ilişkiler hakkındaki kaygıları güçlendirme etkisine sahiptir. Artık insanların özel ilişkilerine yüksek bir duygusal risk duygusuyla yaklaşmalarının yaygın olması şaşırtıcı değildir. Duygusal riskle başa çıkmanın tek stratejisi, benliğin potansiyel hayal kırıklığı kaynağını geride bırakmasıdır. Başkalarından ayrılma, duygusal acıdan bir korunma aracı sağlıyor gibi görünüyor. En azından, erkekler ve kadınlar samimi ilişkilerle özdeşleşmiş olarak algılanan risklerin genişleyen düzeyleriyle başa çıkmaya teşvik ediliyorlar. Evlilik öncesi sözleşmelerden yalnız yaşamının erdemlerini geliştirmeye kadar bir sürü taktik, kendini gerçekleştirmeye özdeşleşmiş risklerle başa çıkmak için kullanılıyor.

Kişisel bağlılığın bir risk olarak yeniden yorumlanması, insan için tutkulu bağlılığı arzulamanın yeteri kadar aptalca olduğu uyarısını temsil ediyor. Tek pragmatik cevap, samimi ilişkiler hakkındaki beklentilerimizin hayalci olmasıdır. "Dikkatli olincinebilirsin!" zamanımızın ruh halini yansıtan bir mesajdır. Bu nedenle, bağlılıktan ayrılmak risk yönetimi emirleriyle körükleniyor.

Romantik aşkın kolay bulunmaz karakteri şüphesizdir. Bununla birlikte, yetişkin tutkusunun ve duygusal bağlılığın bu odağının yerine başka bir mâkûl alternatif geçmemiştir. Jane

Lewis'in *Individualism and Commitment in Cohabitation and Marriage* [Birlikte Yaşamada ve Evlilikte Bireycilik ve Bağlılık, çev.] adlı çalışması, meydana gelen şeyin kişisel ilişkilerle ilgili bireyciliğin artışı olduğunu ve bencilliğin "erkeklerin ve kadınların birbirlerine ve çocuklarına bağlılıklarını zayıflattığını" öne sürüyor. Bireyciliğin neden bir bağlılık korkusuna yol açtığı açık değildir. İnsanların neden daha bencil hale geldiği de açık değildir. Bağlılık problemi, yetişkin kimliğinin içinin boşalmasıyla ayrılmaz şekilde ilişkilidir. Bugün çoğumuz bağlanabileceğimiz şeyi bilmekte zorlanıyoruz. Kim olduğumuzla ilgili karışıklık duygusu, bir başkasıyla sağlam ilişkiler kurmamızı zorlaştırıyor. Bir sonuç olarak, ilişkilerden beklentilerimiz azalıyor ve bazen samimiyet ilişkilerini şekillendirme yeteneğimiz daha zayıf hale geliyor.

Çocuğun ahlâkî önemi, bugün yetişkin kimliğinin içinin boşalmasıyla doğrudan ilişkilidir. Tanınma arzusu belirgin bir çıkış noktasından yoksun olduğunda, insanın benlik duygusunun çocuğu vasıtasıyla geçerliliği yeni bir önem kazanıyor. Daha önceki dönemlerde yetişkinler baştan sona çocuklarıyla yaşarlardı, bunu en azından nispeten görünüşte istikrarlı ailelerin ve komünitelerin üyeleri olarak yaparlardı. Çocuk, kendini gerçekleştirmenin bir aracı ve bazen ailenin gelişmesinin vasıtası olarak kullanılırdı. Bugün, çocuk yetişkin benliğinin geçerliliğinin çok daha fazla tedirginlik yaratan bir vasıtasına dönüştürülmektedir. İnsan ilişkilerinin pek önemsenmediği bir dönemde, çocuk eşsiz bir duygusal partner gibi görünüyor. Sosyolog Christopher Jenks şöyle yazıyor: "Eskiden evlilikten, partnerlikten, arkadaşlıktan, sınıf dayanışmasından vb. beklenen güven şimdi daha genel olarak çocuktan bekleniyor."⁵⁶ Evlilik ya da arkadaşlıktan farklı olarak, bir ebeveyni bir çocuğa bağlayan ilişki bozulamaz. Bu bağ, ilişkilerin ebediyen sürmesinin umulamayacağı kuralına istisna olarak göze çarpan bir bağlıdır.

Erkekler ile kadınlar arasındaki geçici ilişkilerle ilgili genel anlayış, bir ebeveyni bir çocuğa bağlayan belirgin şekildeki sağlam ilişkilerle keskin zıtlık içinde bulunur. Kısa süreli evlilik anlayışı, bir ebeveynin bir çocuğa duygusal bağlılığını veremez. Bu farklılık, kadın gençlik ikonlarının tavırları hakkındaki bir dizi makalede büyük ölçüde yorumlanmıştır. Bir yorumcu, bir İngiliz medya şahsiyeti Zoë Ball'un gelecekteki bir çocuk amacıyla ifade ettiği süreklilik duygusuna rağmen evliliğine pragmatik yönelimine karşı çıkmıştır. Ball, hem kendinin hem de kocasının evlilik hakkında "çok gerçekçi olduklarını" ifade etmiştir. Ball şunu ilâve etmiştir: "Olaylar daima sonsuza kadar sürmeyecektir, ancak o gerçekten çok iyi bir adam ve aramızda ne olursa olsun o çocuklarıma karşı iyi olacak."⁵⁷ Zoë Ball'un olayların sonsuza kadar sürmeyeceği yorumu, samimiyet ilişkileri hakkında düşük beklentileri ifşa ediyor. Böyle bir görüş, iki yetişkin arasındaki sürekli bağlılığı değil, yetişkinlerin çocuklarına sürekli bağlılığını arzu eder. Evlilik partnerleri ve sevgililer gelip gidebilirler, fakat bâkî kalması gereken şey ilişkinin meyvesine bağlılıktır.

Bu yeniden konumlanma her zaman, çocuklara yapılan duygusal sermayede bir artışı, Alman sosyolog Ulrich Beck'in çok iyi ifade ettiği bir gelişmeyi beraberinde getirir: "Partnerler gelirler giderler, fakat çocuklar kalırlar. Birinin, partneriyle ilişkisinde bulmayı boş yere umut ettiği her şey, bir çocukta aranır ya da bir çocuğa yöneltir.... Çocuk yalnızlığın son alternatifi, sevmeye ve sevilme şanslarının yok olmasına karşı bir kale haline gelir."⁵⁸ Elbette, hemen hemen bütün insanlar samimi ilişkileri gerçekleştirmeyi bulma umudunu terk etmezler. Ancak, uzun vadeli bağlılıklar arzusu yüksek bir tedbirlilikle bir arada bulunur. Çocuklar başka durumlarda, yetişkinleri güvenli bağlılıklar geliştirmeye çalışmaktan kurtarıyor gibi görünen bir kalıcılık duygusu sunarlar.

57 Zoë Ball'un röportajı *Marie Claire*'de tartışılıyor "Doomed from the Start," *London Times*, 24 Mart, 2000.

58 Beck ve Beck-Gernsheim (1995), s. 37.

Belirsiz bir yetişkin evreninde, çocuklara duygusal yatırımı yaygınlaştıran tedirginlik yaratıcı bir güdü vardır. Çocuklara aşırı şefkat ve ilgi, onları, insanların hayatlarındaki birkaç kalıcı gerçekten biri olarak görmekten kaynaklanır. Anneler ve babalar mesleklerini ve buna bağlı olan statülerini kaybedebilirler. Boşanma ve ayrılma o kadar çok yaygın hale gelmiştir ki, erkekler ve kadınlar gelecekteki hayal kırıklığı ihtimalinin bilincindedirler. Sevgililer, kocalar ve karılar gelirler ve giderler. Ancak yetişkin ilişkilerinde her ne olursa olsun, bir ebeveynin kızı ya da oğlu daima onun çocuğu olacaktır. Çocuklar değişken bir dünyada bir kalıcılık duygusu sağlarlar. Bu yüzden, anneler ve babalar duygularının büyük bir kısmını çocuklara sunarlar.

Belirsiz Bağlılıklar

İşyerindeki, komünitedeki ve ailedeki belirsiz bağlılıkların sonuçlarından biri, ebeveyn kimliğinin rolünü yüceltmektir. Birçok durumda, çocuklara duygusal yatırım o kadar kuşatıcıdır ki, ebeveynlerin sosyal ve ahlâkî kimlikleri anne-babalık kimliklerinden ayıramaz hale gelir. Anne-babalık ve çocuk gelişimi hakkındaki fikirler, yetişkinin güvenilir bağlılık arayışını yansıtır. Jerome Kagan, bir bebeğin ebeveynine bağlılığıyla ilgili mevcut endişenin insanların komüniteleriyle bağlantıları hakkındaki kaygılarla ilişkilendirilme tarzına dikkat çekmiştir. Kagan şöyle yazıyor: “Anne-bebek bağının kutsallığı ve dolayısıyla bir bebeğin annesine bağlılığının psikolojik önemi, bizim giderek azalan masum etik inançlarımızın en güçlüsüdür.”⁵⁹ Bir geçici karşılaşmalar dünyasında, kenetlenme yoluyla uzun süreli bağlılık vaadi, anne-bebek ilişkisine derin anlam verir.

İnsanın kendi çocuğu üzerindeki güçlü duygusal odağa dayanan anne-babalık stratejileri, paradoksal biçimde genel olarak çocuklara kayıtsızdır. Yetişkinlerin çocuklara duygusal yatırımı hakkında altruist olan pek az kişi vardır. Kendi çocukları-

59 Kagan (1998), s. 129.

na son derece değer veren ve onları ilgiyle donatan yetişkinler başka insanların çocuklarıyla ilgili pek sorumluluk hissetmezler. Çocukların özel değeri ile genel değeri arasında önemli bir ayrılık vardır. Viviana Zelizer'in kaydettiği gibi, çocukluğun duygusallaştırılması genellikle ailenin eşiğinde son bulur.⁶⁰ Ev mahremiyetinde ebeveynlerin çocuklarına yönelttikleri derin duygu, başka insanların çocuklarına hissettikleri sorumsuzlukla keskin zıtlık içinde bulunur. Diğer çocuklar restoranlarda gürültü yaparlar, süpermarketlerde ağlarlar ve bağırırlar, seçtiğimiz okullardaki nadir yerleri kapmaya çalışırlar ya da kendi oğullarımıza ya da kızlarımıza zorbalık yaparlar.

Genel olarak çocukların sorumluluğunu üstlenme gönülsüzlüğü ebeveyn altruizminin kalitesi hakkında önemli bir açıklama yapar. Duygusal yatırım genellikle, insanın kendi çocukları vasıtasıyla benliği geçerli kılmaktan ayrılamaz. Sevmeye ilişkin kültürel baskılar bu yönelimi doğrular ve yetişkinlerin kendi özel endişelerini çocuklarıyla ilgili daha kapsamlı sorunlardan ayırmalarını zorlaştırır. Ebeveyn determinizmi tarafından güçlendirilen yetişkin kimliklerinin içinin boşaltılması, benlik arayışının çocuklarla ilişkiyle bağlantılı hale geldiği bir iklimi besler. Bu ilişkide çoğu şey şansa bağlı olduğu için, yetişkinler bazen anne-babalık kimliği konusunda geleneksel normlarla uyum halinde davranışlarını değiştirmeye hazırdırlar.

Eğer ... Tek Başıma Yaşayamam

Çok sayıda ebeveyn, çocuklarıyla ilgili endişelerinin obsesifle sınırdış olduğunu biliyorlar. Ancak, çocuklarının iyiliği için böyle olmaları gerektiğine inanıyorlar. Çocuk yetiştirmeye ilgili görüşleri hakkında konuştuğum neredeyse her ebeveyn, çocuklarının karşı karşıya oldukları dışsal tehlikelere atıfta bulunuyorlar. Otuz altı yaşındaki, yedi ile dokuz yaşlarında iki çocuğa sahip bir baba şöyle dedi: "Küçük çocuklarla uğraşan uyuşturucu satıcılarının sayısı hiç bu kadar fazla olmamıştı."

60 Zelizer (1994), s. 265.

Kızının yedi yüz metre mesafedeki okula yürüyerek gitmesine izin vermeyen otuz yaşındaki bir anne, hiçbir zaman bugünkü kadar çok sayıda pedofilin mevcut olmadığından yakınıyor. Larry huzurlu ağaçlık bir banliyöde, görünüşte ebeveynlerin çocuklarını çevrede dolaşmalarına izin verme konusunda rahat olmaları gereken türde bir yerde yaşıyor. Ne onbir yaşındaki oğluna ne de on üç yaşındaki oğluna dışarı çıkıp tek başına oynamasına izin verilmiyor. Bu tepkiler araştırmalar ve kamuoyu yoklamalarıyla sürekli olarak doğrulanıyor. Future Foundation'ın raporu şunu kaydetmiştir: "Ebeveynler, çocuklarını denetlemeyi bırakarak, onların güvenliğini tehlikeye atmaya giderek daha fazla gönülsüzlerdir."⁶¹

İstatistik olarak önemsiz risklere ebeveynin aşırı tepkisi büyük ölçüde açıklansa da, bunun yetişkinlerin ebeveynler olarak rollerini algılama şekliyle ilişkisi pek tartışılmaz. Yine de, ebeveyn korkularının önlenemeyen artışı yalnızca dış gelişmelere bir aşırı tepki ya da irrasyonel karşılık olarak görülmemelidir. Sohbetlerde çoğu ebeveyn, çocuğunun kaçırılma ihtimalinin çok az olduğunu kabul etmeye hazırdır. Birçok ebeveyn, evlatlarının karşılaştığı spesifik tehditler hakkında mâkûl bir anlayışa sahiptir ve bunu rasyonel ve dengeli bir tarzda tartışma problemleri yoktur. Bununla birlikte, bu tür iyi sağduyu aynı ebeveynleri genel bir dışsal tehlike anlayışının yüklediği duygudan kurtaramaz. Bir çocuğun da karıştığı trajik bir olayla ilgili bir haber raporu duyduklarında ebeveynleri son derece endişeli olma duygusundan da kurtarmaz. Ebeveynlerin her zaman aşırı tepki verdikleri doğru değildir, fakat birçok durumda böyle yapma eğilimine sahip oldukları doğrudur.

Ebeveyn paranoyası, bakıcıların ebeveynler olarak kendi benlik duygularına sahip oldukları yolundaki endişelerin belirtisidir. Çocuklarının karşı karşıya oldukları riskler hakkındaki ebeveyn anlayışları, birçok annenin ve babanın ebeveynler olarak kimlikleriyle o kimliğe ulaşma yeteneklerine güvensiz-

61 *Complicated Lives: A Report by the Future Foundation for Abbey National*, London, 2000, s. 6.

lik arasındaki bir gerilime dayanır. Çocuklarını eğitime ve koruma vasıtasıyla dikkate değer onay elde eden birçok ebeveyn de bu sorumlulukları etkili şekilde yerine getirmek için yetersiz ahlâkî ve psikolojik kaynaklara sahip olduklarını düşünüyorlar. Bazen, dış dünya kesinlikle bir tehdit olarak algılanıyor, çünkü bu dünya ebeveyn-çocuk ilişkisinin dışındadır. Bu eşsiz ilişkinin vaat ettiği huzurlu kesinlik duygusunu dış dünyada hüküm süren belirsizlik duygusuyla uzlaştırmak zordur. Bazı ebeveynlere göre, sorun yalnızca insanın çocuğuna karşı tehdit değil, aynı zamanda bu eşsiz ilişkiye karşı da tehdittir.

Ebeveynlerle korkuları hakkında konuştuğum için, çocukların risk altında oldukları anlayışının, birçok yetişkinin ebeveynler olarak kimlikleri konusunda hissettikleri yaygın güvensizliği büyük ölçüde aktardığı sonucuna vardım. Ebeveynler çocuklarla ilgili korkuları hakkında konuşurlarken, sürekli bir ifade tekrarlanıyor. Bu çok sık tekrarlanan “Eğer çocuğuma bir şey olursa yaşayamam” ifadesi, günümüzün ebeveyn kaygıları hakkında önemli bir fikir veriyor. Bu ifade, çocukların savunmasızlığına değil, yetişkinlerin savunmasızlığına atıfta bulunuyor; bir yetişkinin güvensizlik duygusunu ifade ediyor. Bir çocuğa bu kadar çok duygusal yatırım nedeniyle, riske girmek zordur. Ebeveynlerin kimliklerinin tanımlayıcı ilişkisini kaybetme korkuları, çocukluğa ilişkin sıkıntılara yüksek bir duyarlılığı teşvik ediyor. Maalesef, tek başına yaşayabilmek bu, yetişkin kimliğinin karşılaştığı çok önemli bir sorundur çocukların hayatlarında bir yük haline gelmiştir.

VII. Yetişkinliği Kabullenme Konusundaki Karışıklıklar

Ebeveynler yalnızca kendi problemlerini çocuklarının problemleriyle karıştırmakla kalmazlar, bazen de yetişkinlik ile çocukluk arasındaki sınırı nereye çizecekleri konusunda kararsızdırlar. Yetişkinler kimliklerini çocukları vasıtasıyla algıladıkları zaman, ebeveyn-çocuk ilişkisi karışık hale geliyor. Çağdaş toplumda bu karışıklığa, yetişkinin otoritesini tartışan kültürel trendler eklenmektedir. 1960'larda gençlik kültürünün yüceltilmesinden beri, birçok ebeveyn sorumlu yetişkinler olarak kendilerini rolleriyle ilgili rahatsız hissetmişlerdir. Bugün, yetişkinlerin gençlere özgü bir kimliğe tutunmaları, yeterli olmak için hâlâ yavaş yavaş büyüdükleri konusunda ısrar etmeleri ve yakışksız şekilde daha genç jenerasyonun tarzlarını taklit etmeleri yaygındır. Bir süredir ebeveynler, öğretmenler ve diğer yetişkinler çocuklarla ilişkili jenerasyon farkını kapatma çabası içine girmişlerdir ve genç insanların akıl hocası olmaktan çok onların arkadaşları haline gelmişlerdir. Bu değişen yetişkinlik anlayışı, bilinçsiz bir çocuksulaştırma süreci yetişkinin otoritesinin zayıflamasını hem yansıtıyor hem de pekiştiriyor. Yetişkinlik hakkındaki belirsizlikler, çocukluk hakkındaki değişen fikirlerle her zaman ilişkilidir. Bazen çocuklar gibi davranan yetişkinlerin, çocuklara yetişkinler olarak davranmaları da kesinlikle muhtemeldir. Olgunluk, "artık zamanı geçmiş" bir şey olarak küçük görölüyor ve daha yaşlı jenerasyonların özel bir bilgelik hakkına sahip oldukları düşünölüyor. Bu önerme, ço-

cuk hakları ve otonomisi anlayışlarının desteği haline gelmiştir. Bir sonuç olarak, çok sayıda annenin ve babanın çocuklarına kararlı şekilde davranmaları zorlaşıyor.

Yetişkinliğin Küçümsemesi

Bir ebeveynin ifadesinin yasa olmadığı bir dünyada, bir iktidarsızlık duygusu ve kontrolü kaybetme korkusu hemen hemen bütün yetişkinlerin peşini bırakmaz. Anneler ve babalar genellikle, ev hayatını mümkün olduğu kadar cazibeli kılabilmek için ellerinden gelen her şeyi yaparak tepki verirler. 1930'lardan beri çocuk uzmanları, ebeveynleri çocuklarıyla daha açık ve neşeli bir ilişkiyi benimsemeye teşvik etmektedirler. Aile hayatının tarihçileri, ebeveynlerin eski otoriteryen yöntemlerini daha fazla eğlenceli sevgi ifade eden etkileşimler için terk etmeye ikna etme konusunda şefkatli uzmanların oynadığı can alıcı role dikkat çekmişlerdir. Lisa Jacobson'ın Amerikan evinin modernizasyonu hakkındaki incelemesi, "çocuk uzmanlarının, ebeveynleri pazarlamacılık diline, ikna etmeye ve kandırmaya adapte olmaya ve dostluğu hissetmek için katı disiplinden vazgeçmeye zorladıklarına" dikkat çekiyor. Bu yeni otoriteler, ideal babanın bir polisten ziyade bir arkadaş, eğlenceli bir dost olması gerektiği konusunda ısrar etmişlerdir. Ortaya çıkan orta sınıf anneliğine ve babalığına ilişkin yeni anlayış, ebeveyn otoritesinin en etkili şekilde itaat ve disiplinden çok oyun ve arkadaşlık yoluyla kullanıldığı inancına dayanır. Son moda ideal ebeveyn, çocuklarının dilini öğrenmiş ve onların dünyasına adapte olmuş biriydi. 1950'lere kadar Martha Wolfenstein'in "eğlence ahlâkı" olarak karakterize ettiği şeyin, Amerikan anne-babalık tarzlarına dominant bir etkisi olmuştur. Eğlence ahlâkı on yıl sonra Britanya'da ve Avrupa'nın batı bölgelerinde norm olarak da ortaya çıkmıştır.⁶²

62 Jacobson (1996), ss. 582-588 ve Martha Wolfenstein, "Fun Morality: An Analysis of Recent American Child-Training Literature," Mead and Wolfenstein (1955).

Oynamak ve eğlenmek neşeli bir ebeveyn-ocuk ilişkisinin önemli bir parçasıdır. Kaygısız bir atmosfer, aile hayatında daha fazla açıklığı ve esnekliği mümkün kılar. Bununla birlikte, eğlence ahlâkî problematik olabilir. Genellikle, ebeveynlerin yapacağı zor seçimler vardır. Bir ocuğun eğlenceli bir şeyi tecrübe edeceği davranış biçimleri konusunda ısrar etmemiz gerekir. Bazen babalar ve anneler bir denetleme rolünü benimsemek ve çocuklarının sorgusuz itaatini talep etmek zorunda kalırlar. Birçok ebeveyne göre, bir arkadaş rolünden bir disiplin edici otorite rolüne geçmek zordur. ocuklarının arkadaşları olan babalar katı ya da kararlı şekilde davranmaları gerektiğinde, genellikle otoritelerini kullanma konusunda sıkıntı yaşarlar. Bu görünüşte çatışan rolleri uzlaştırmanın zorluğu, ebeveynlerin genellikle kararlar alamadıkları ya da uygulayamadıkları anlamına gelir.

Ebeveynler, otoritelerinin dış baskılar tarafından sürekli zayıflatıldığından şikâyet ederler. Dünyanın geri kalanı gevşek davranışı teşvik ederken, ebeveynler çocuklarını itaat ettirmenin zor olduğunu söylüyorlar. Çocuklar bu belirsizliği kullanabilirler ve onu manipüle edebilirler. Çocuklar, ebeveynlerinin buyrukları ile diğer yetişkinler tarafından onaylanan davranış standartları arasındaki çelişkileri bulmada başarılıdırlar. Çocuklar, arkadaşlarının akşam yemeği zamanına kadar eve gelmek zorunda olmak gibi mantıksız taleplere maruz kalmadığından yakınırlar. Elbette, ebeveynler bazen çocuklarına itaat ettirememeye başarısızlıklarından dolayı başkalarını suçlamayı kolay bulurlar. Sınırı koruma bizi rahatlatacağı yerde, çocukların en üstün çıkarına hizmet eder, ağdaş kültür ebeveyn otoritesine şüpheyile bakılması gerektiğine işaret ediyor. Örneğin, disiplin genellikle katı, otoriteryen ve bazen de bir sustimal şekli olarak sunuluyor.

Baktığımız her yerde ebeveynler cazip olmayan bir bakış açısından görülüyorlar. Popüler kültür, ebeveynleri, çocuklarının ihtiyaçlarına duyarsız, ilgisiz bitkin kişiler olarak tasvir ediyor. Tam tersine, çocuklar aslında zeki, akıllı ve becerikli

olarak gösteriliyorlar. Özellikle çocuklarını disipline sokmaya çalışan ebeveynlere alay nesneleri olarak bakılıyor. Yetişkinliğin bu küçümsenmesi ve çocuğun yüceltilmesi, televizyon ve popüler filmler vasıtasıyla etkili şekilde aktarılıyor. Ebeveynler ve diğer yetişkinler korkak budalalar olarak tanımlanırken, çocuklar ahlâkî bakımdan yetişkinlerden üstün olarak sürekli başrolde sunuluyor. *Rugrats*'ın üç yaşındaki starı Angelica, aptal babasını manipüle ediyor ve ona hükmediyor. Küçük Ricky Fitts, Oscar-ödüllü film *American Beauty* [*Amerikan Güzeli*, çev.]'nin en zeki karakteridir. Orta-yaşlı Lester Burnham, Ricky'ye yeni hayat tarzının bir ilham kaynağı olarak bel bağlıyor. Önemli derecede takdir toplayan *Sixth Sense* [*Altıncı His*, çev.] aptal ebeveyn ve becerikli çocuk temasının simgesidir. Çocuk Cole Star, filmdeki en zeki kişidir. Annesi onun ölü insanları gördüğüne inanmıyor, ama o görüyor. Ayrıca çocuk, yetişkinlerin davranışını yetişkinlerden daha iyi anlıyor gibi görünüyor. *Parent Trap* ayrılmış ebeveynlerin zeki ikiz kızlarının onları tekrar bir araya getirmeyi plânlamalarını canlandırıyor. Kız kardeşler, yetişkinlere duygusal ilişkilerini yönetmede çaresiz olduklarını göstermeyi başarıyorlar. *Simpsons* yetişkin işlevsizliğinin nihaî tasvirini sunuyor. Lisa ailenin en zeki bireyidir. Geri kalanların hepsi aptaldır gerçekten aptaldır. Ebeveynlerin itici imajları *Home Alone*, *House Arrest* ve *Honey, I Shrunk the Kids* gibi çok başarılı filmlerde de nakledilir. Ödül-kazanan *Shine* gibi daha fazla "düşünceli" filmler, ebeveynleri takıntılı çocuk suistimalcileri olarak tanıtır.

Ebeveynler gerçekten kötü haberdır. En azından bu, popüler medyanın hükmü gibi görünüyor. Sylvia Ann Hewlett ve Cornell West, ABD'de "zehirli bir popüler kültür" olarak karakterize ettikleri şeyi, ebeveynin otoritesini sürekli kötülemesinden dolayı suçlarlar. Hewlett ve West 1997 yazı boyunca ebeveynleri nasıl ele aldıklarını görmek için gündüz talk showlarını izlemişlerdir. Vardıkları sonuç, ebeveynlerin ya "sorumsuz aptallar" ya da "sizin gözünüzde canavarlar" olarak tasvir edilme eğiliminde olduklarıydı. Hewlett ve West talk showların, an-

nelerin ve babaların olumsuz stereotipleri üzerinde hiçbir tekelinin olmadığını öne sürüyorlar.⁶³

Bu negatif stereotipleştirme, yetişkinliğe karmaşık duygularla bakan bir kültürden kaynaklanır. Yetişkin kimliğinin ve çocuklara verilen özel ahlâkî statünün krizi, en iyi şekilde yetişkinlikten bir kaçış olarak tasvir edilebilecek bir kültürel süreci teşvik etmiştir. *Ally McBeal* gibi televizyon programları, hayatın su götürmez bir gerçeği olarak olgunlaşmamış yetişkinleri tasvir ediyor. *Frasier*, *Friends*, *Absolutely Fabulous* gibi ünlü komedi dizilerinin çoğu, sürüp giden bir ergenlik hayatını yaşayan yetişkin erkekleri ve kadınları başrolde sunuyor.

Bazı ebeveynlerin, çocuklarının kendilerine benzemesini istememeleri, kendilerinin çocuklar gibi olmayı istemeleri şaşırtıcı değildir. Herkes, bir şeyler yapmak için çok daha fazla ömre sahip olduğunu hisseden kırk yaşındaki bir baba tanır. Onlar, oğullarıyla ve kızlarıyla özdeşleşme erdemini gösterirler ve onların akranları gibi görülmek isterler. Elbette, çocuklarının arkadaşlarına kendilerine ilk isimleriyle hitap etmeleri konusunda ısrar ederler. Garip bir şekilde modern müzik bilgisine sahiptirler ve onları ziyaret ettiğinizde gösterişli şekilde en yeni CD'leri gösterirler. Bu reklam endüstrisinin, sayısı giderek artan Peter Pan yetişkinleri tasvir eden özel bir adı bile kidult vardır.

Andrew Calcutt'ın *Arrested Development* [Tutuklu Gelişme, çev.]'i, popüler kültürde yetişkinliğin erozyonu hakkında ilgi çekici bir açıklama sunuyor. Calcutt, eskiden gençliğin gençlik kültürünün özel koruyucusu olan şeyin, artık altmış yaşın altındaki nüfusun çoğunluğunun bağlılığını buyuran popüler kültür olduğunu öne sürüyor. Kendi payına bu kültür, daima genç Peter Pan benzeri bir olgunlaşmamışlık arzusunu destekliyor. Bu tür etkenler, birçok yetişkinin hayatın gerçeklerini kabul etmesini zorlaştırıyor. Bir yetişkin olmaya atfedilen itibar yok denecek kadar azdır. Reklamcılık dünyası, orta yaşlı

63 Hewlett ve West (1998), s. 126.

erkeklerin ve kadınların tecrübesine başvurmanın pek faydası olmadığını kabul ediyor. Calcutt, ünlü bir reklam ajansının bir yöneticisinin şu açıklamasını alıntılıyor: “Her reklam genci hedef alıyor gibi görünüyorsa, bunun nedeni, herkese hitap etmenin en etkili yolunun, gençlikle özdeşleşen tutumları kapsayan reklamlar yapmak olmasıdır.”⁶⁴

Yetişkinliğin küçümsenmesinin ve mevcut gençlik takıntısının, ebeveynin otoritesinin kullanımına önemli etkileri vardır. Çocuklar gibi davranan yetişkinlerin, anne-babalık için gerekli otoriteyi kullanmaları muhtemel değildir. Yeterince garip bir şekilde, daha önce karşılaştığımız bebek determinizmi fikri, azalan bir yetişkinlik duygusunun entelektüel desteklerini sağlamıştır. Erken çocukluk tecrübesinin gelecekteki karakter özelliklerini ve davranışlarını doğrudan belirlediği önermesi, yetişkinin tecrübesini sadece daha önceki on yıllarda yazılan senaryoyu sürdürmeye dönüştürüyor. Çocukluk esnasında zarar görmüş yetişkinler bunu sağlayamazlar. Çaresiz yetişkine ilişkin böyle bir görüş, kültürümüzün marjlarıyla asla sınırlanamaz. Terapatik uzmanlar genellikle, çocukluk tecrübesinin yetişkin kimliğini yalnızca etkilemediğini, onu kesin şekilde belirlediğini de iddia ediyorlar.

Çocukluk tecrübesine atfedilen önem, yetişkin erkeklerin ve kadınların hayatlarını kontrol etmeye muktedir olmadıklarını öne süren önemsiz bir yetişkinlik yorumuyla sonuçlanıyor. Bu nedenle, terapatik literatürde çocukları yetişkinlerden ayıran çizgiyi fark etmek zordur. *Yetişkin çocuk* terimi, benliğin bu çocuksulaştırılmış yorumunu ifade ediyor. Yetişkinlerin yalnızca çocukluk esnasında başlayan bir senaryoyu oynadıkları nosyonu, yetişkin benliğini anlama anahtarının çocuklukta ya da öncede bulunduğu inancından dolayı insanları geçmiş hayatları hakkında ipuçları aramaya teşvik etmiştir. İlk terapi ve geçmiş hayat terapisi, bir ahlâkî arkeoloji süreci vasıtasıyla var oluş anlamını çıkarma girişimidir. Yeniden elde edilen hafıza

64 Calcutt (1998), s. 236.

hareketi, yetişkinin zor durumunu açıklayacağı söylenen çocuklukta derin öneme sahip olayları keşfetmeyi hiçbir zaman başaramaz. Bir terapatik ethos yorumuna göre, ben kimliği insanların artık hatırlayamadığı şeylerden çok, kendileri hakkında yaptıkları ve bildikleri şeyler vasıtasıyla oluşur. Dolayısıyla terapiye, benliğin kayıp kimliğini ortaya çıkarmaya ilişkin ayrıcalıklı rol verilmiştir. Çocukluğun ve hatta çocukluk-öncesi tecrübenin karakter oluşturunca rolüne atfedilen önem, son derece determinist bir insanî durum görüşüne dayanır. Yetişkinler olarak sahip olduğumuz birçok tecrübe, çocuklar olarak tecrübe ettiğimiz sıkıntılarla mukayese edildiğinde sönük kalır. Bir Grek trajedisindeki gibi, hayatlarımız boyunca yazgısı belirlenmiş bir var oluşu gerçekleştirmeye mahkûm ediliz. İnsanlar kendilerini, kendi kaderlerini tayin eden faillerden çok çocukluklarının kurbanları olarak görmeye teşvik ediliyorlar. Bu, tarihsel bakımdan yetişkinlikle ilişkili ahlâkî otonomi, olgunluk ve sorumluluk gibi karakteristiklerin çoğuyla bağlantısını koparmış zayıf ya da eksilmiş olarak yetişkinin etkileyici yeniden tanımıyla uyuşuyor.

Yetişkinliğin küçümsenmesi, yetişkinleri ahlâkî olarak aşağı varsayarak çocukluğun ve çocuksuluğun idealleştirilmesiyle aynı zamana rastlar. İnsanoğlunun gözden düşüşüne ilişkin dinî temanın seküler bir varyantında, masum çocukların zehirli bir toplumdaki zehirli ebeveynler tarafından mahvedildiği söylenir. Yabancı tehlikesi fikrini destekleyen taraftarlar, yabancıнын yani, bu gezegende ikâmet eden yetişkinlerin büyük çoğunluğunun bir çocuğun güvenliğini hak etmediği bir iklime katkıda bulunur.

Ahlâkî olgunluk ile yetişkinlik arasındaki özdeşliğin zayıflaması, kesinlikle sona ermiş ya da tersine çevrilemez bir şey değildir. Rolümüzü sorgulayan kültürel baskılara rağmen, çoğumuz olgun yetişkinler olarak elimizden geleni yaparız. Bu baskılar en iyi şekilde, bir önceki bölümde tartışılan yetişkin kimliğinin krizinin kanıtı olarak anlaşılabilir. Genellikle kimlik arayışı olarak tasvir edilen şey, çocukluğa bir geri gitmeye dö-

nüşüyor. Çoğu zaman, olgunluktan bu psikolojik geri çekilme, daha kapsamlı kim olduğumuzu anlama projesinin geçici bir bölümüdür. Fakat belirsizliklerin yetişkinliğin kültürel sorgulanmasıyla şekillendiği bir dönemde, yetişkinleri çocuklardan ayıran çizgi konusunda aklın karışması kolaydır.

Her komünitenin geleceği, çocuklarının başarılı sosyalizasyonuna bağlıdır. Her toplumun, çocukları yetişkinlere dönüştürme problemine bir çözüm bulması gerekir. Anne-babalık, bu amacı gerçekleştirmenin en önemli aracıdır. Ebeveynler çocuklarının akranlarıymış gibi davranmaya çalıştıklarında, çocuklarına ne olmayı öğrettikleri açık değildir. Onları olgun yetişkinler olarak mı, kararsız yetişkinler olarak mı ya da çocuk olmaya geri dönmek isteyen yetişkinler olarak mı sosyalleştiriyorlar? Yetişkinliğin sorumluluklarının nasıl kabullenileceği konusundaki karışıklıklar, ebeveynlerin omuzlarına bir ekstra sorumluluk yüklüyor. Bu karışıklıklar, yetişkin dayanışmasının zayıflamasına ve ebeveyn otoritesinin uygulanması konusundaki gerilimlerin artmasına katkıda bulunuyor.

VIII. Sınırı Koruma Problemi

Çocuklarımızın kendi başlarına hareket etmelerini nasıl sağlarız? Ebeveynler, çocukların sınırlar çizmeyi, bazı kurallara riayet etmeyi öğrenmedikçe uygun şekilde sosyalleşemeyeceklerini ve giderek kendi kendini denetleme alışkanlığı kazanamayacaklarını bilirler. Maalesef, bir çocuğun itaatinin nasıl sağlanacağı konusunda açık seçik bir rehber yoktur.

Sınırları test etmek, bir çocuğun gelişiminin parçasıdır. Küçük çocuklar anlık yaşarlar; hemen ilgi isterler ve daha fazla televizyon seyretmemeleri ya da belirlenmiş bir zamanda yatağa gitmeleri gerektiğini kabul etmekte zorlanırlar. Bir çocuğun ebeveyn otoritesine meydan okuyuşunun bazı yönleri, onun gelişen kişiliğinin yaratıcı ifadeleri olabilir. Bununla birlikte, meydan okumanın diğer yönleri kesinlikle tehlikelidir. Bir ebeveyn için, sınırı ne zaman koruyacağını ve kötü davranışı ne zaman görmezden geleceğini bilmek çözülmesi zor bir problemdir. Hepimiz tutarlı olmaya çalışsak da, pratikte olayları daima doğru anlamak imkânsızdır. Anneler ve babalar bazen aşırı tepki verirler, bazen de gelecekte problemler yaratabilecek davranışı kolay bir hayat adına tolere ederler. Disiplinin çocuk uzmanlarının ve anne-babalık tavsiyesi sunanların öne sürdükleri sorunlar listesinin en başında olması şaşırtıcı değildir. Anne-babalıkla ilgili yayınlar, disiplinin, geçen yüzyılın büyük kısmında bu yayınların okurlarının en önemli endişesi olduğunu gösteriyor.

Son zamanlarda, disiplin sorunu, aile hayatının artık aile reisi — genellikle baba— tarafından uygulanan tartışılmaz kurallarla yönetilmemesi nedeniyle karmaşık hale gelmiştir. Modern aileler, ilişkilerini düzene koymak için akla ve tartışmaya güvenme eğilimindedirler ya da en azından güvenmeye çalışırlar. Aile hayatının demokratikleşmesi, insan davranışına ilişkin daha aydın bir değerlendirme vasıtasıyla yürütülmektedir. Çağdaş aile, bireylere daha fazla özgürlük ve seçme hakkı tanır ve çocuklara daha fazla statü ve saygı bahşeder. Otoriter bir anne-babalık tarzının azalması, annelerin ve babaların çocukların davranışını yönlendirmede daha açık, daha hassas ve daha duyarlı taktikleri benimsedikleri anlamına gelir. Bu, olumlu ve sevindirici bir gelişmedir.

Disiplin sorunu, birçok yetişkinin kendi kimlikleri hakkında hissettikleri belirsizlikler nedeniyle daha fazla karmaşık hale gelmiştir. Disiplinle ilgili eylemi harekete geçirmek, reddetmeye ve hatta bir çocuğun sevgisinin geri çekilmesine yol açar. Anne-babalık dramasında tekrarlanan temalardan biri, katı disiplinin çocukları ebeveynlerinden uzaklaştırabileceği korkusudur. Ebeveynler özellikle, çocuklarının dış dünyada yaptıkları şeyleri nasıl kontrol edecekleri konusunda endişelidirler. Yalnızca “hayır” demek, bir çocuğu yanlış bir gruba itmek anlamına gelebilir. Disiplin araçlarının, çocuklarını kendilerine düşman edebileceğinden korkan ebeveynler, rüşvetçiliğe, seçici hafıza kaybına ya da yalnızca boyun eğmeye başvuracaklardır.

Yetişkinlerin ne zaman ve nasıl sınır çizeceklerini bilme konusunda yaşadıkları belirsizlikler, ebeveyn paranoyasını güçlendirmeyi sağlamıştır. Anneler ve babalar, çocukları “hayır” dediğinde yapacakları şeyden her zaman emin değildirler. Bugün, bazı ebeveynler yalnızca çocukları nasıl denetleyecekleri konusunda kendilerinden emin olmamakla kalmazlar, böyle yapmaya çalışmalarının gerekip gerekmediğinden de şüphelidirler.

Sınır Çizmek

Yetişkinlik ile çocukluk arasındaki sınırı nereye çizeceğiz? Bu konu hakkında netliğin olmaması büyük problemler yaratıyor. Çocuklar genellikle, bilgiye dayanan seçimleri yapmaya muktedir olduğu düşünülen “küçük yetişkinler” rolüne seçiliyorlar. Bunun en aşırı ucunda, çocuklar aile içindeki eşit karar alıcılar olarak sunuluyorlar. Bunun özellikle absürt bir ifadesi, çocuklara ebeveynlerini formel olarak boşama hakkının verilmesinin gerekip gerekmediği konusunda devam eden tartışmadır. Çocukların yetişkin haklarına sahip olmanın beraberinde getirdiği sorumlulukları yüklenmeye muktedir oldukları varsayımı, sıra bir çocuk ile bir yetişkin arasındaki sınırları çizmeye geldiğinde en önemli cesaretsizlik örneğidir. Bu tür karışıklıklar, yalnızca ebeveynlerin çocuklarına yol gösterme ve onları disipline sokma yeteneklerini zayıflatabilir.

Bu günlerde, çocuklar bir bölünmüş kişilik sendromunun kurbanları gibi görünüyorlar. Bir yandan, çocuklar sürekli gözetime ihtiyaç duyan savunmasız yaratıklar olarak tanımlanıyorlar. Öte yandan, çocuklar genellikle hayatları hakkında bilgiye dayanan ve güvenilir seçimler yapmaya muktedir olarak gösteriliyorlar. Bugün, yetişkinlere çocuklarının adına davranmalarından ve kararlar almalarından ziyade, onlara danışmaları ve onlarla tartışmaları tavsiye ediliyor. Bu yaygın düşünceler, çocuk hakları doktrinine göre düzenleniyor. Çocuk hakları doktrininin taraftarlarına göre, çocuklar kendi hayatlarını etkileyen kararların alınmasına katılma hakkına sahiptir.

Aslında, çocuk haklarının en radikal taraftarları bile, çocukların bu tür hakları kullanamayacaklarını kabul etmek zorundadırlar. Bu akımın ünlü bir savunucusu Bob Franklin şunu ifade ediyor: “Çocuklar, o kadar uzun süredir formel karar almaya katılımdan dışlanmaktadırlar ki, bu alana başlangıç desteği ve yetişkinlerin desteklemesi olmadan girebilmeleri pek mümkün gibi görünmüyor.” Priscilla Alderson, çocukların haklar dilini konuşma imkânlarından yoksun oldukları itirazından, onla-

rın kendi seslerinin duyulmasını talep etme yöntemlerine sahip olduklarını öne sürerek kurtulur.¹

Yetişkinlerin, çocukların fikirlerine duyarlı olmaları konusunda söylenecek çok şey vardır. Çocuklar, dünyayı kendi yöntemlerine göre anlarlar ve tecrübeleri hakkında açıklayıcı görüşler geliştirirler. Fakat bir çocuğun fikrini tecrübeli ve mantıklı bir yetişkinin tartışmalarıyla bir tutmak, olgun düşünce potansiyelini bunun gerçekliğiyle karıştırmaktır. Çok sayıda ebeveyn, çocuklarının kendilerinin eşitleri —birinin bana dediği gibi “en iyi arkadaşlarım” olduğu ve dolayısıyla onlara başka yetişkinlerle aynı şekilde muamele edilmesi gerektiği varsayımını kullanıyor. Yüzeysel şekilde, bu karşılık çocuk merkezli ve çocuk yanlısı gibi görünüyor. Ancak, çocukları yetişkinlerle aynı şekilde ele almanın son derece yön şaşırtıcı sonuçları vardır. Çocuklar, yetişkinlerin eşitleri haline gelme potansiyeline sahiptirler. Fakat bu potansiyelin gerçekleştirilmesi esnasında, çocuklara otuz yaşında olsalar da farklı şekilde muamele edilmesi gerekir. Eğitim eylemi, büyüme potansiyelini olgunluğun kendisinden ayırabilmeye bağlıdır.

Çocukluğa ilişkin anlayışımız geliştiği için, çocukların kendi eşsiz duygularına, özelemlerine, hayallerine ve fantezilerine sahip olduklarını ve dünyayı yetişkinlerden daha farklı şekilde gördüklerini anlamaya başlıyoruz. Çocukların bu özel hissetme ve anlama tarzını kabul etmek, çocuk gelişimi sürecine önemli anlayışlar kazandırmanın anahtarı olmaktadır. Artık çocukların yalnızca daha az şey bilmediğini, aynı zamanda yetişkinlerden farklı şekilde bildiklerini de kabul ediyoruz. Elbette, çocukların dünyasıyla yetişkinlerin dünyası örtüşür ve çocuklar bu iki dünya arasındaki etkileşim vasıtasıyla gelişirler. Bir çocuğun ahlâkî ve entelektüel evreni, bir yetişkinin ahlâkî ve entelektüel evreniyle aynı değildir, tamamen farklı da değildir. Doğru dengeyi kurmak zordur. Bazen yetişkinler çocuk-

1 Bob Franklin, “The Case for Children’s Rights: A Progress Report,” Franklin (1995), ss. 14-15 ve Alderson (2000), ss. 24-25.

ları kendilerinin zıttı olarak düşünüyorlar. Başka zamanlarda, kendilerini evlatlarından ayıran şeyi unutuyorlar.

Olgun yetişkinler birbirleriyle konuştuklarında, yalnızca emirlerden ya da direktiflerden söz etmezler. Birbirlerini eşitleri olarak saydıkları için mantıklı tartışma vasıtasıyla bir karara varmayı umarlar. Ayrıca, zeki ebeveynlerin açıklamaya, akıl yürütmeye çocuklarıyla tartışmaya çalışmaları da muhtemeldir. Bu anlamlıdır, çünkü insan karar alırken neyi hesaba katacaklarını çocuklara öğretmek ister. Maalesef, bugünün anne-babalık kültürü, bu öğretme aracını çocuk-ebeveyn ilişkisinin mutlak bir ilkesine dönüştürmeye çalışıyor. Bu yaklaşım, yetmişlerde Thomas Gordon'ın ebeveynlere çocuklarını cezalandırmayı bırakmalarını ve onları "bir arkadaş ya da bir eş" gibi görmeye başlamalarını tavsiye eden bir milyondan fazla satan *Parent Effectiveness Training* [Ebeveynin Etkililik Eğitimi, çev.]'de güçlü şekilde desteklenmiştir. Yetmişlerden beri bu bakış açısı defalarca dile getirilmiştir. Penelope Leach, kendilerine itaat etmeyi reddetmelerinden dolayı çocuklarının saygısız olduğunu düşünen ebeveynlerin eleştirmenidir; ebeveynlerin "çocuğa ne yapacağını söyleme hakkına sahip olduklarına" inanmalarına, fakat "onu eşit kabul etmek istememelerine" itiraz ediyor.

Çocuklara aile içinde yetişkinler gibi davranılması gerektiği görüşü, onları etkileyen bütün kararlarda bir söz hakkına sahip olmaları gerektiği argümanını ifade eder. Profesör Stein Ringen *The Family Question* [Aile Sorunu, çev.]'da, ebeveynlerinin boşanmasını durdurmak ya da annelerinin kürtaj olmalarını engellemek için çocuklara bir veto hakkı verilebileceğini öne sürmüştür. Bu tür fikirler, bazılarımıza tuhaf gibi görünebilir. Ancak, tartışma taktiği bir kez aile hayatını düzenleyen bir ilke haline geldiğinde, çocuklara ebeveynlerinin eylemlerini veto etme hakkı vermek aykırı bir fikir değildir. Bir çocuğun —kendisine daha önce tanınan— annesini ve babasını veto hakkının kürtaj ya da boşanmayla sınırlandırılması gerektiğinin mantıklı bir nedeni de yoktur. Çocukların niçin annelerinin işe

dönmelerini engelleme hakkına sahip olmamaları gerekiyor? Yeni bir eve ya da ülkenin farklı bir bölgesine taşınma konusunda? Tatil yerleri hakkında son kararları kim alıyor?²

Mâkûl bir karşılıklı fedakârlık tavrı ile çocuklara ebeveynin kararlarını umursamama hakkını vermek arasında çok büyük bir fark vardır. Tartışma, çocukları seçimler yapma ve sonuçlarla başa çıkma konusunda eğitmenin değerli bir yoludur. Tartışma etkili şekilde kullanıldığında, çocukların informal kuralların oluşturulmasına katılmasını ve eylemleri hakkındaki sınırların bir değer kazanmasını sağlayabilir. Ancak bu etkileşim, iki eşit taraf arasındaki tartışmayla karıştırılmamalıdır. Bu etkileşim, daha çok bir yetişkinin ve bir çocuğun eşit olmadıkları anlayışına dayanan bir çocuk yetiştirme aracıdır. Eğer çocuklar gerçekten eşit tartışma partnerleri olarak görülürlerse, sınırı nereye çezeceğini bilmek sürekli bir kaygı kaynağı haline gelir.

Ebeveynlerin, yetişkinlere ve çocuklara aynı davranış standardını benimsemeleri gerektiği inancı, dayak konusundaki ihtilâfın da arkasında yatar. Dayak muhalifleri, yetişkinler arasında kabul edilemez davranışın çocuklara da yapılmaması gerektiğini öne sürüyorlar. Onlar, bir adamın başka bir yetişkine vurması saldırı olarak adlandırılırken, o adamın çocuğuna vurmasına disiplin denmesini kınıyorlar. Dayak muhalifleri, mâkûl cezalandırma yönteminin “bir yetişkine yöneltildiğinde illegal” olan davranışı meşrulaştırdığına inanıyorlar. Bu önermelerin çocuk yetiştirme sürecinin bütününe derin etkileri vardır. Bu etkiler, gerçekten ebeveyn iradesini çocuklara empoze etme girişiminden vazgeçmemiz gerektiğini söylüyor.

Ancak ebeveynler, başka bir yetişkine yapamayacakları şeyleri çocuklarına yapmak zorundadırlar. Hamilelik anından itibaren, anneler ve babalar kendi iradelerini sürekli bebeklerine empoze ederler. Başka bir yetişkine yatma zamanının geldiğini söylemeyi asla hayal edemeyen ebeveynler, çocuklarının daki-

2 Bkz. Gordon (1975), s. 123; Leach (1997), s. 528; Ringen (1998).

kası dakikasına tam saat yedide uyumaya gitmeleri gerektiği konusunda ısrar etmede problem yaşamazlar. Çocuklarının altının temiz olduğunu kontrol eden ebeveynlerin aynı şeyi kendi yaşlarındaki insanlara yapmaları mümkün değildir. Onları her ne zaman yıkasalar, besleseler ya da onlara yatakta kitap okusalar, anneler ve babalar düşünmeden çocuklarına yetişkinler değil, çocuklar olarak davranırlar.

Aslında, ebeveynlerin çocuklara yetişkinler gibi davranmaları gerektiği anlayışı tamamen uygulanamaz bir şeydir. Bu düşünce, bu argümanı tutarsız şekilde kullanan çocuk hakları savunucuları tarafından bile kesinlikle kabul ediliyor. Örneğin, eğitimin gücüne tek yönlü vurgusuyla son moda ebeveyn determinizmi fikri, çocuklara yetişkinlerden çok farklı şekilde davranma önermesine dayanır. Ebeveyn determinizminin çatışan iki varsayımı ve çocuklara yetişkinler olarak davranma her iki argümanı aynı anda savunan uzmanlar tarafından nâdiren dile getirilir. Bazıları, sonradan çocukların sürekli risk altındaki savunmasız yaratıklar olduğu konusunda ısrar ederken, bir an için ebeveynlerin çocuklara yetişkinler olarak davranmaları gerektiğini söylerler. Tartışma hakkındaki bu karışıklık, ebeveyn otoritesinin kullanılmasıyla ilgili daha derin bir kaygıyı ifade eder.

Bazıları, ebeveyn otoritesini sınırlamak istedikleri için, ebeveynlerin sahip oldukları gücün potansiyel olarak çocuklara zararlı olduğunu kabul ederek tartışma ilkesi üzerinde ısrar ederler. Bu düşünce, çocuk hakları savunucularının düşüncesini ifade ediyor. Bob Franklin şöyle yazıyor: "Bir çocuk olmak, kronolojiden çok iktidar ilişkileri hakkında daha fazla şey ifade etmeye devam ediyor." Ebeveynlerin çocukları üzerinde dikkate değer güce sahip olduklarından hiç şüphe yokken, bunun neden bir problem olarak algılanması gerektiği açık değildir. Bu yalnızca pratikte, onlar arasında temel bir çıkar çatışması mevcut olduğunda problem haline gelir. Maalesef, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin sunulma tarzı budur. Stein Ringen'in, çocuklara ebeveynlerinin boşanma hakkını veto etme

hakkını bahşetme önerisi, böyle bir çıkar çatışmasının var olduğu önermesine dayanır. Ringen, çocukların çıkarlarının seçimlerde ebeveynleri tarafından yeterince temsil edilemediğine ve dolayısıyla oy kullanma yaşının on altıya indirilmesinin, onaltı yaşından küçüklerin de tahminen çocuğun buyruğunda anneleri tarafından yerine getirilen bir oy kullanma hakkına sahip olmaları gerektiğine de inanıyor.³

Tartışma vasıtasıyla ebeveyn otoritesinin sınırlanmasının çoğu taraftarı, Ringen kadar ileri gitmez. Bununla birlikte, hepsi çocukların çıkarlarının ebeveynlerinin çıkarlarından farklı ve genellikle çelişkili olduğuna inanırlar. Anne-babalık kitapları, ebeveynlerin ihtiyaçlarıyla çocukların ihtiyaçlarını sürekli olarak zıt kutuplara yerleştirir. Anne-babalık uzmanları genellikle hakem ya uzlaştırmacı duruşunu benimserler. Her iki tarafın da birbirlerinin ihtiyaçlarını anlamalarını sağlamak hakkında konuşurlar. Bu ton, ihtiyaçların çatışmasının koca ile karı arasındaki ihtiyaçların çatışmasıyla aynı tarzda olduğu imâsını taşıyan evlilik danışmanının tonuna benzer. Bu ebeveyn-çocuk ilişkisi modelinin ilgili herkese zararlı etkileri olabilir. Yetişkinin çıkarlarıyla çocuğun çıkarlarını dengelemek, eğitimin geliştirdiği ilişkiyi zayıflatabilir. Bir ilişki sevgiye dayanıyorsa ve sevgi küçük bencillik hesaplarına bağlı hale geliyorsa, bu ilişkinin ebeveyn ve çocuk için aynı şekilde öngörülemez sonuçları olacaktır.

Bakım uzmanları, bir ailenin üyeleri arasındaki öne sürülen çıkar çatışmalarını geliştirirler. Bu tür çatışmalar, uzmanların varlıklarını meşrulaştırır ve onlara bir iş bolluğu sağlar. Çatışma yönelimli aile hayatı modeli, uzmanları anne-babalık problemlerinin çözümü için vazgeçilemez kılar.

Aile hayatına ilişkin çatışma modeli hakkındaki varsayımlar nadiren etkili şekilde ifade edilir. Nihayet toplum, yetişkinlerin çocuğu eğitmelerini ve sosyalize etmelerini talep eder. Ebeveynlerin kendi kendine hizmet eden, bencil bireyler olarak

3 Franklin (1995), s. 14 ve Ringen (1998).

çok güçlü bir tasviri, annelerin ve babaların altruist eğitimciler olarak davranmaları talebiyle çelişir. Bu nedenle, anne-babalığa hâlâ son derece saygı gösteriliyor. Ancak, bu anne-babalık fikri politikacı ve çocuk uzmanı tarafından alkışlanırken, ebeveyn otoritesine destek göze çarpan şekilde yoktur. Kültürümüz, talep edilen ebeveyn olmaya adanmış fakat otoritelerini kullanmaktan da kendini alıkoyan yetişkinleri istiyor gibi görünüyor. Mevcut dönemin ironilerinden biri, politikacıların ebeveynlerin çocuklarını kontrol etmemelerinden şikâyet ederken, etkili seslerin de güçlü ebeveyn otoritesinin kullanılmasını kınamasıdır. Katı ebeveyn disiplininin baskıcı olduğuna ve disfonksiyonel bir çocukluğa neden olacağına inanma eğilimindeyiz. Hatta *disiplin* terimi artık gücü kötüye kullanma çağrışımlarını taşıyor. Beklendiği gibi, çoğu ebeveyn otorite kullanımını kuşatan karışıklığı içselleştirmiştir ve çocuklarını kontrol etme yetenekleri hakkında kendilerini güvensiz hissetmeleri pek şaşırtıcı değildir. Ebeveynler bazen, iradelerini empoze etmeye çalışmalarının doğru olup olmadığı konusunda kararsızdırlar ve benimsedikleri eylem tarzı her ne olursa olsun bunun sonuçları hakkında endişelidirler.

Disiplin

Çok sayıda ebeveyn, çocuğunun itaatini sağlama girişiminin bir gün-yirmidört saatlik bir mücadele olduğunu kaydediyor. Çoğumuz, açıkça hayır demekte zorlanıyoruz. Ebeveynler, farklı seçenekleri değerlendirmeye aşırı miktarda zaman harcarlar. Bu sorunu şimdi öne sürmeli miyim yoksa yalnız kalana kadar beklemeli miyim? Beni tekrar umursamadığını fark etmemiş numarasını mı yapmalıyım —yoksa katı şekilde cezalandırmalı mıyım? Çocuk bakıcıları yaptıkları her paylamadan dolayı ıstırap çekerler ve genellikle bu tecrübeyi hayallerinde yeniden yaşamaya devam ederler. Farklı kelimeler mi kullanmalıydım? Daha az öfkeli hale gelene kadar beklemeli miydim? Gündelik disiplin sorunları hakkındaki rutin kaygılar, kontrolü tümüyle kaybetmeyle ilgili daha şiddetli endi-

şeler tarafından güçlendirilir. 1999'da Uluslararası Çocuklar Enstitüsü'nün ulusal bir anketi, yetişkinlerin çoğunluğunun, çocukların bazen uygun, şiddetli bir dayaa ihtiaç duyduklarına inandıklarını ifşa etmiştir. Bu araştırma, katılımcı yetişkinlerin %82'sinin çocukken dayak yediğini ve %55'inin dayaaın gerekli olduğuna inandığını ortaya çıkarmıştır. Diğer ebeveynlere katılan hiç kimse, bu bulgular nedeniyle şaşırmamıştır.

Disiplinin zamanımızın tek problemi olduğunu öne sürmek yanlış olacaktır. Ebeveynler her zaman çocuklarının meydan okumalarıyla ve ergen asiliğiyle başa çıkma göreviyle karşı karşıyadırlar. Bu eski sorun, ebeveyn-çocuk ilişkisiyle birbirinden ayıramaz şekilde bağlantılıdır. Ancak bugün, yetişkinliğe, ebeveyn otoritesine ve disiplinin kullanılmasına kültürel tavırların değişmesi nedeniyle bu problem daha fazla karmaşık ve çözülmesi çok daha zor hale gelmiştir. Çocuklara yetişkinlerle aynı şekilde davranma hakkındaki büyük ölçüde savunulan beklenti, disiplini sürdürme görevini imkânsız olmasa da çok zor bir görev haline getiriyor gibi görünüyor.

Yüzlerce kitap ve dergi göz önüne alındığında, anne-babalık endüstrisi bu çok büyük problemle karşılaşmaktan kaçınıyor. Anne-babalık kitapları genellikle kaygılı ebeveynler için bir çanta dolusu hile sunarlar ve bir çocuğun itaatinin zeki psikolojik manevralarla kazanılabileceğini imâ ederler. Bazı tavsiyeler mâkûldür ve her şeyi deneyen ve yine de oğluna oyuncaklarını yerine koydurmayı başaramayan bir babaya yardımcı olabilir. Ne yazık ki, itaati kazanmanın kusursuz teknikleri yoktur. Bir çocuğun davranışını yönetmek, çocukları kurallara saygı duymaya ve aynı zamanda bu kuralları uygulamaya zorlayarak bir sınır çizmeyi gerektirir.

Anne-babalık kitapları, bize katı olmayı, tutarlı olmayı ve çocuğumuz için sınırlar çizmeyi tavsiye ederler. Maalesef, bu tür yararlı tavsiyeler, negatif davranışı cezalandırma sorusunu kaçamaklı yanıtlayan disiplin teknikleriyle ilişkilidir. Akıl yürütmeye, pozitif desteklere ve tartışmaya dayanan disiplin teknikleri bir çocuğun davranışını yönlendirmede faydalı bir

rol oynayabilir. Ancak, bu tür tekniklerin bütün şartlarda etkili olması muhtemel değildir ve bazen bir çocuğun negatif davranışını engellemek için daha fazla iddialı başka yöntemlere ihtiyaç duyulur.

İdeal bir dünyada, ebeveyn otoritesi aklın gücü vasıtasıyla devreden çıkarılabilir. Gerçek dünyada, sorunlar oldukça farklıdır. Cezanın kullanımından tamamen vazgeçmeye hazır bir anne ya da baba, bu ebeveyn otoritesi talebini terk etmeyi göze alır. Ebeveynler rollerini gerçekleştirmek için kapsamlı bir yaptırımlar dizisine ihtiyaç duyduklarını kabul ederler, bu nedenle itaat etmeyen çocukları her ne kadar istemeyerek de olsa cezalandırmaya devam ederiz. Şartlara bağlı bu sezgisel tepki, şimdi anne-babalık endüstrisindeki etkili seslerden gelen bir meydan okumayla karşı karşıya kalıyor.

Yeni bilgelik, disiplinin çocukların karşılaştıkları dünyayla nasıl başa çıkacaklarını öğrenmeleri nedeniyle gerçekten öğretici bir araç olduğudur. Bu bakış açısından, disiplin çocuklara yanlış yaptıkları şeyi, davranışlarının sonuçlarını ve davranışlarını değiştirmeyi nasıl gerçekleştirebileceklerini öğretmekle ilgilidir. Aydın bir öğretme aracı olarak disiplin, ceza ile karşılaştırılıyor; disiplini öğretici bir araç olarak gören insanlar cezayı “utandırmayı, korkutmayı ya da başka şekilde çocukları nedenini anlamadan itaate zorlamayı amaçlayan” aşağı bir taktik olarak tasvir ediyorlar. Disiplinin bu yeniden tanımlanması, cezanın aydın ebeveyne uygun olmadığını varsayar. Bazı psikologlar cezanın bütün biçimlerine karşıdırlar. Amerikalı psikolog Joan McCord, cezanın “başkalarına fiziksel ve ruhsal acı verme” anlamına geldiğini ileri sürerek bu tavrı benimsiyor.⁴ Cezaya karşı çıkma, cezanın çocuklara zarar vereceği inancına dayanır. Ünlü Amerikalı çocuk psikologu T. Berry Brazelton, cezanın saldırganlığın gelişmesine yardımcı olabileceğini ve çocukların başkalarıyla işbirliği yapmalarını engelleyebileceğini düşünüyor.

4 McCord (1996), s. 832.

Aydınlanmış öğretim anlamına gelen disiplini yeniden tanımlamayla ilgili dikkate değer problemler vardır. Bakıcıların çocuklarıyla ilgili yaptıkları her şeyin önemli bir öğretici unsur içerdiği ileri sürülebilir. Ancak öğretmeden öğretmeye fark vardır. Çocuklara farklı şekilleri ya da renkleri öğretmek ya da caddenin karşısına nasıl geçileceğini öğretmek çocukları disiplin etmekle aynı şey değildir. Hoşlansak da hoşlanmasak da, bazen ebeveynlerin şartsız itaati talep etmeleri gerekir —çocuğun davranışı üzerinde kontrolü hissettirmek ve önemli bir kuralın ihlâlini cezalandırmak zorundayız. Bunu, disiplinin karakterindeki eğitici değerinden dolayı değil, çocuğun kendine ve başkalarına zarar verebilecek şeyi yapmasının engellenmesi gerektiği için yapmak zorundayız.

Şans eseri disiplinin önemli bir eğitici değeri vardır. Bir çocuk, eylemlerinin sonuçları olduğunu ve bazı davranış tarzlarının kabul edilemez olduğunu ve ciddi yaptırımlara yol açtığını öğrenir. En önemli Amerikan otoritelerinden biri Diana Baumrind, “ceza da dâhil güce dayanan yöntemlerin mâkûl ve sınırlı kullanımının” çocukların ebeveynlerinin değerlerini içselleştirmesini sağladığını öne sürüyor.⁵ Cezanın esas amacı öğretmek olmasa da, çocuklar için önemli bir öğrenme tecrübesi teşkil edebilir. Bütünüyle akıl yürütmeye dayanan disiplin edici bir strateji, muhtemelen ne etkili olabilir ne de özellikle değerli bir öğretim aracı olabilir. Sıkıntılı bir olay hakkındaki bir tartışma, çocuk olayın sonuçlarını anlamadıkça çocuğa pek bir şey öğretmeyebilir. Disiplin öğretmeyle özdeşleştirildiğinde, bir çocuk için ne öğretici ne de disiplin edici bir tecrübe haline gelir.

Etkili anne-babalık, pozitif davranışı teşvik eden disiplin taktikleri ile negatif davranışları cezalandıran güce dayanan yaptırımların mâkûl bir karışımını gerektirir. Etkili disiplin, ebeveynlerin iyi davranışı övmelerine ve kabul edilemez saydıkları davranışı cezalandırmalarına dayanır. Bu taktiklerin her

5 Baumrind (1996), s. 828.

ikisi de, iyi davranışı teşvik etmede önemli bir rol oynar. Fakat bunlar muhtemelen yeterli değildir. Bir çocuğun niçin övüldüğünü ya da cezalandırıldığını öğrenmesi için ebeveynlerin disiplin konusunu da açıklamaları gerekir. Bu noktada akıl yürütme önemli hale geliyor. Bir ebeveynin eylemini açıklamak, bir çocuğun diğer, benzer şartlarda beklenen spesifik bir eylemden genelleme yapmasını sağlar. Etkili disiplin akıl yürütme, cezalandırma, övme ve iletişimle ilişkilidir. Hoş karşılanmayan davranışı cezalandırma bu sistemin zıttı değil, parçasıdır.

Cezayı utanç verici bulan çocuk uzmanları, ebeveyn disiplinin çocuk için bir tehlike oluşturduğu varsayımı üzerinde ilerlerler. Anne-babalık rehberleri, sürekli olarak anneleri ve babaları çocuğu neden cezalandırmak istediklerini düşünmeye sevk ederler. Anne-babalık sınıflarının danışman öğretmenleri için yazılmış bir NSPCC kitabı şunu tavsiye ediyor: “Grup üyelerinden kendilerini kıran şey hakkında düşünmelerini isteyin.” Öğretmenlere, ebeveynler öfkelerini yatıştırmayı öğrensinler diye onları kendi duyguları hakkında düşünmeye yönlendirmeleri tavsiye edilir. Kitap boyunca, gerçek sorunun çocuklardan çok ebeveynlerin davranışı olduğu yolunda açık bir alt metin vardır. Kay Hymowitz şunu öne sürüyor: “Uzmanlar ebeveynleri sık sık otoritelerinin ya da adlandırıldığı gibi ‘iktidarlarının’ tehlikeleri hakkında uyarıyorlar.”⁶ Ebeveynler tarafından kullanılan disiplin taktiğinin her şekli, çocuklar için mutlak bir tehlike olarak yorumlanıyor. Ebeveyn inisiyatifinin kullanımı genellikle çocukların gelişimine zarar verici bir şey olarak gösteriliyor. *What to Expect the First Year*’ın yazarları, yetişkin rehberliğinin, bebeği bir kontrol duygusundan yoksun bıraktığı görüşünü kabul ediyorlar.

Cezalandırma sorunundan yan çizmek isteyenler, bir çocuğun kötü davranışını önemsizmiş gibi gösterme eğilimindedirler. Ebeveynlere istikrarlı şekilde çocuklarının davranışını analiz etmeleri ve o davranışa sebep olan şeyi anlamaları tavsiye

6 Hymowitz (2000), s. 63.

ediliyor. Bu sebepler bir kez anlaşıldığında, çocukların kötü davranışı belli bir tecrübeye “sıkıntılı” ya da hatta “normal” bir tepki olarak yeniden yorumlanabilir. “Bu yalnızca bir aşama”, anne-babalık yayınlarındaki makaleler vasıtasıyla sunulan basmakalıp cevaptır. Bu tür yayınlar, çocukların ebeveyn otoritesine meydan okumalarının çok normal olduğunu argümanını düzenli olarak yinelerler. Bu yayınlar kesinlikle, çocukların keşfetmeye, kabul edilebilir şey ile kabul edilemez şeyin sınırlarını test etmeye ve bağımsızlıklarını göstermeye ihtiyaç duyduklarını iddia ederler. Ancak, ebeveynleri meydan okuma eylemlerine uygun bir karşılık bulmaya ve kabul edilebilir davranışın sınırını korumaya teşvik etmek yerine, ebeveynlere aşırı tepki vermemeleri tavsiye edilir. Houston Üniversitesi’nden Profesör Thomas G. Power şöyle kaydediyor: “Çocuklar ebeveynlerinden gelen isteklere, özellikle hayalî oyunda son derece absorbe edildiklerinde, şaşırtıcı şekilde duyarsız olabilirler.” Power’ın bir çocuğun saygısız davranışının çok normal olduğu yolundaki teminatı, ebeveynleri normal fakat anti sosyal davranışı nasıl engelleyecekleri sorunundan kaçmaya teşvik eder. Meydan okumanın genellikle “bir çocuğun bir aktiviteden başka bir aktiviteye ruhsal değişikliği yaparken yaşadığı zorluktan başka hiçbir şey olmadığını” ifade ederken Power, disiplin sorunundan kaçınmak için bir argüman sunar. Meydan okumanın negatif davranışın bir ifadesinden çok bir çocuğun gelişimindeki yalnızca bir aşama olduğu önermesi, eylemsizliğe bir çağrıdır.⁷

Çocukların itaatsiz davranışı, sadece “bu yalnızca bir aşama” argümanı ile değil, yanlış davranışı tıbbî bir durum olarak ele alma eğilimiyle de kabul edilebilir davranış haline getirilir. Son yıllarda, çocuklara musallat olduğu kaydedilen bir sürü gizli sendromun keşfine şahit oluyoruz. Dikkat eksikliği hiper-aktivite bozukluğu (ADHD), medyada vurgulanan en yeni çocukluk sendromudur. ADHD tıbbî bir teşhisin yokluğunda kötü davranış olarak onaylanmayan kişisel

7 D. Barasch, “Defiance,” *Family Life*, Haziran/Temmuz 1999, s. 45.

özelliklerin birçoğu vasıtasıyla karakterize edilir: odaklanma yetersizliği, dikkat yokluğu, ele avuca sığmazlık. Bazı ebeveynler için, bu yeni çocukluk rahatsızlıklarının keşfi çocuklarının kötü davranışının ya da okuldaki zayıf performansının memnurluk yaratan bir açıklamasını sunuyor gibi görünür: “O yaramaz değil, rahatsız.” Çocuklarını ADHD’den ya da başka bir rahatsızlıktan muzdarip olarak damgalamayı isteyen ebeveynlerin sayısında fenomenal bir artış söz konusudur. ABD’nin bazı bölgelerinde çocuk nörologlarına ve davranış uzmanlarına gönderilen çocukların %50’si ile %75’ine ADHD teşhisi koyulmuştur. ABD’de okul çağındaki çocukların %10’u ile %20’sinin bu rahatsızlıktan etkilendiği iddia ediliyor. ABD’de çok sayıda ebeveynin ve çocuklarının zayıf okul performanslarının bir mazereti olarak ADHD’yi kullandıkları açıktır. Ödevi bitiremem, sınıf tartışmasına odaklanma yetersizliği ve okulda bıkkınlıktan hep ADHD sorumlu tutuluyor.

Ebeveynlerin çocuklarının kötü alışkanlıkları ve davranışları için tıbbî etiketleri kabul etme istekliliği, çok az sayıda anne ve babanın katı disiplinin tehlikeleri hakkında uyarılması gerektiğini gösterir. Çoğu ebeveyn, geçen yüzyılın ortasında çocuk uzmanları tarafından savunulan “eğlence ahlâkı”nı özümsemişlerdir. Şaşırtıcı ölçüde, ebeveynler cezalandırma yerine tartışma ve aklı kullanma eleştirisini içselleştirmişlerdir. Hepimiz, çocuklarımızı korkutmadan muaf bir atmosferde yetiştirmek isteriz. Ancak ebeveynler, çocuk mâkûl isteklere itaat etmeyi reddettiğinde ne yapacakları konusunda kararsızdırlar. “Sınırı korumak” çok sayıda çocuk bakım kitapları tarafından sunulan mâkûl bir cevaptır. Ne yazık ki, ebeveyn otoritesinin belirtilmesi olmaksızın sınırı korumak zordur. Ve ebeveynler nadiren katı olmaya teşvik edilirler. Ebeveynlere çocuklarını kontrol etmeleri söylenir, ancak cezaya bel bağlamamalarına dikkat çekilir. Birçok ebeveynin kendini kontrol altında fakat kontrolsüz hissetmesinde şaşılacak hiçbir şey yoktur.

Dayak Tartışması Sorundan Kaçınmak

Çocukları fiziksel olarak cezalandırmanın doğruları ve yanlışları, anne-babalık alanının en ihtilâflı konusudur. Dayak atma hakkındaki tartışma, çocuk uzmanları ve ebeveynler arasında yenilmesi zor öfke duyguları yaratır. Dayak muhalifleri, dayığı uzun vadeli şiddet içeren davranışı harekete geçirmesi muhtemel bir çocuk suistimali şekli olarak tasvir ediyorlar. Çocuk uzmanları arasındaki fiziksel cezalandırmaya karşı kampanya, ahlâkî bir mücadele karakteri kazanmıştır. Ebeveynlerin bir çocuğu dövmesi hakkında bir yasağı talep eden lobi grupları organize etmişlerdir. Bu kampanya, fikir üreticilerini ve politikacıları etkilemede dikkate değer nüfuzunu kanıtlamıştır. Genellikle, medya dayak karşıtı mücadelenin düşüncelerini yansıtır ve dayığı modası geçmiş ve zalimce bir şey olarak tanımlayan bir senaryoya uygun şekilde hikâyelerini anlatır.

Dayak atmanın güçlü taraftarları yok denecek kadar azdır. Dayak taraftarlarının çoğu, zihindeki savunmacı anıları depreştirirler ve çocuk suistimali savunucuları olarak eleştirilmekten korkarlar. Dayak karşıtı mücadele yolundaki tek engel, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun davranışlarıdır. Atlantik'in her iki yakasında gerçekleştirilen araştırmalar, ebeveynlerin önemli bir çoğunluğunun çocuklarının davranışlarını düzene sokmak için fiziksel cezalandırmayı kullanmaya devam ettiklerini gösteriyor. Dayak karşıtı kampanyacılar, temel görevlerinin ebeveynlerin davranışını değiştirmek olduğunu kabul ediyorlar. *British Medical Journal*'deki bir makale, ebeveynlere dayak atmamayı öğretmek için bir "toplumsal eğitim kampanyasını" talep etmiştir.⁸ Kampanyacılar, ebeveyn eğitim programlarını dayak hakkındaki tavırları değiştirmenin bir aracı olarak kullanıyorlar.

Çocukların fiziksel cezalandırılmasına karşı kampanya yalnızca dayağın uygunluğu hakkında değildir. Dayağın bazı ün-

8 Bkz. "Giving Guidance on Child Discipline," *British Medical Journal*, 29 Ocak, 2000.

l  muhalifleri gerçekten bütün ceza türlerine karşıdır. Onlar, daya a bir alternatif olarak sevginin geri çekilmesine güvenen ebeveynlerin, bir çocuğa çok daha fazla zarar verebileceklerine inanıyorlar. Çocukların kendilerini aptal ya da değersiz hissetmeleri için tasarlanmış bu cezaların, fiziksel türde cezalar kadar yararsız ve duygusal bakımdan tehlikeli olduğunu iddia ediyorlar. Frances Hamcock *Nursery World*'da  u yorumu yapıyor: "Sevginin geri çekilmesi, genellikle daya a bir alternatif olarak kullanılıyor, fakat çok sayıda psikologa göre bu fiziksel cezadan daha fazla zararlı olabilir."⁹ Duygusal cezalandırma hakkındaki bu tür endişe, bütün güce dayanan yöntemlerin çocuklara verdiği zarar nedeniyle ele tirilmeye maruz kaldığını gösteriyor. Bununla birlikte, aslında ebeveynlerin cezalandırma hakkına karşı kampanyaya girişmek gerçekçi olmadığı için, dayak atma m cadelecilere heyecan veren bir hedef sağlıyor. Dayak karşıtı kampanyacılar genellikle bütün katı anne-babalık şekillerine nefret vasıtasıyla motive ediliyorlar. Kampanyacıların  ocukların fiziksel cezalandırılmasına karşı çıkmaları, otoriteryen anne-babalık tarzları olarak algıladıkları şeye karşı daha kapsamlı bir d  manlıkla ilişkilidir.

Daya a karşı kampanyanın örtülü amacı, ebeveyn otoritesinin kullanımını sınırlamaktır. Daha önce kaydedildiği gibi, bu proje ebeveyn ve çocuğun birbiriyle çelişen çıkarlara sahip olduğu inancından esinlenir. Penelope Leach okurlarına, bir çocuğun davranışını "itaatlilik" ve "itaatsizlik" bakımından düşünmekten vazgeçmelerini tavsiye ederken, bu g r    et-kili şekilde ifade ediyor. Leach, ebeveynlerin itaatsizlik olarak yorumladıkları şeyin, aslında bir çocuğun ayrı ve farklı çıkarının belirtisi olduğunu düşünüyor. Eğer bir  ocuk yatağa gitmeyi reddediyorsa, "bu onun sıkıntıya yol açan itaatsizli i değil, basit bir çıkar  atı masıdır."¹⁰ Bu perspektiften, modern yöntem daima uzlaşmaya varma ve asla cezalandırmamadır.

9 "Why Smack?," *Nursery World*, 29 Temmuz, 1993.

10 Leach (1997), ss. 528-534.

Dayak atma hakkındaki tartışma, gerçekten bir yetişkin ve bir ebeveyn olmanın ne anlama geldiği konusundaki karışıklığın bir ürünüdür. Bu, çocukluğu yetişkinlikten ayıran sınır ve ebeveyn otoritesinin meşruluğu hakkındaki sorunları ortaya atar. Maalesef, bu tartışma daha kapsamlı sorunlardan kaçınır ve kamuoyunun ilgisini faydasız şekilde tek bir disiplin tekniğine çeker. Bu tartışma, kamuoyunu dayak atmayı suçlayanlar ile savunanlar olarak zıt kutuplara ayıran basitleştirici bir tartışmaya yol açar. Böyle bir tartışmada, tek yönlü ve aldatıcı argümanları benimseme isteği daima vardır. ABD’de Gary ve Anne Marie Ezzo onsekiz aylık kadar küçük çocuklara yaramaz oldukları için dayak atmayı tavsiye eden birçok kitap yayınlamışlardır. Onlar, fiziksel cezalandırmanın çocuk yetiştirmede içkin erdemlere sahip olduğuna inanıyorlar. Anne-babalık sanatının ana akımını temsil eden dayak muhalifleri taban tabana zıt bir duruşu benimsiyorlar.¹¹ Bu tür keskin şekilde kutuplaştırılmış fikirler, histeri ve ahlâkî zorbalığın ebeveynlerin çocuklarını disiplin etme kurallarını tasarlamalarını zorlaştırdığı bir atmosferi yaratmaya yardım eder.

Peki, çocuklara dayak atmanın sonuçları hakkında gerçekten ne biliyoruz? Dayak muhalifleri, bilimsel araştırmanın, dayanın çocukların davranışları üzerinde uzun vadeli negatif etkileri olduğunu ikna edici şekilde gösterdiğini iddia ediyorlar. Onlar, “çocuklara şiddet” suçlamalarını meşrulaştırmak için sürekli olarak araştırmaya başvuruyorlar. En güçlü iddialardan biri, Penelope Leach’ın son yayını *The Physical Punishment of Children: Some Input from Recent Research* [*Çocukların Fiziksel Cezalandırılması: Yeni Bir Araştırmadan Edinilen Bilgi*, çev.]’da bulunuyor. Leach şöyle yazıyor: “Göz önünde bulundurulanan araştırma, bize çocuklara ne kadar çok vurulursa, onların o kadar çok saldırgan, yıkıcı ve anti sosyal olduklarını söylüyor.” Leach, araştırmanın dayak atmanın ergenlikte ve yetişkinlikte suçla ilgili davranışa bile yol açabileceğinin kanıtını sağladı-

11 Bu zıtlık hakkındaki bir tartışma için bakınız, “This Book Says You Should Beat Your Children, Not Cuddle Them,” *Daily Telegraph*, 22 Şubat, 1998.

ğını iddia ediyor. Argümanını desteklemek için Leach sürekli, fiziksel cezalandırmaya karşı tecrübeli bir Amerikalı kampanyacı Murray Strauss'un gerçekleştirdiği araştırmaya atıfta bulunuyor. Ancak Strauss'un çalışması Leach'in bu çalışmanın sözcüsü olarak ortaya attığı iddialardan çok daha az kesindir. Strauss, dayığa karşı davanın "gerçekten ikna edici olmadığı" ve "ebeveynlere, dayak atmanın etik ve sorumluluk gerektiren bir şey olduğunu söyleyip söylememe" sorununu ortaya çıkardığını kabul ediyor. Strauss bilimsel araştırma değil, ahlâkî temelde bunun böyle olmadığına inanıyor.¹²

Çocuklara dayak atmaya karşı çıkmanın uygun argümanları vardır, fakat bunlar bilimsel araştırma alanında bulunmaz. Bu konu hakkındaki düzinelerce incelemeye rağmen, hiç kimse dayak ile kötü davranış arasında nedensel bir ilişki kurmamıştır. *British Medical Journal*'deki yeni bir dayak karşıtı makale, görüşünü destekleyen bir kanıt yokluğunu kabul ediyor. Bununla birlikte, *BMJ* bu mesele için "sağduyuya başvurma" mümkün olduğu konusunda ısrar ediyor. Bir kez daha, dayak atmayı reddetme bilimsel gerçekten çok ahlâkî yargıya dayanır.

Amerikalı dayak muhalifleri, görüşlerini kanıtlayacak ve ebeveynleri bu uygulamayı terk etmelerine ikna edecek araştırmayı sahneye koyma ihtiyacı konusunda genellikle açıktırlar. American Academy of Pediatrics [Amerikan Pediatri Akademisi, çev.]'in bir 1996 toplantısında Irwin Hyman, toplumsal politikayı değiştirmek için propaganda olarak araştırma kırıntılarını kullanarak "savunma araştırması" dediği şeye ilişkin bir kampanya önermiştir. Meslektaşları Leonard Eron, dinleyicileri, mevcut araştırmanın konumunu umursamadan doğru bildiğini yapacak kadar cesur olmaya zorlar. Eron, şunu öne sürüyor: "Kaç tane kanıta sahip olmamız gerekiyor ve eyleme geçebilmemiz için bu kanıtın ne kadar inkâr edilemez olması gerekiyor?" Bu konferansa katılan diğer doktorlar, bir objektiflik ölçüsünü muhafaza etmeyi ba-

12 Leach (1999), s. 19 ve M. Strauss (1996), "Spanking and the Making of a Violent Society," *Pediatrics*, cilt. 98, no. 4, s. 842.

şarmışlardır. Kanıtı ya da kanıt yokluğunu duyduktan sonra bu doktorlar ve psikologlar toplantısı, dayak atmayı kınamayı reddetmiştir.¹³

Hiçbir inceleme, dayağın çocuk suistimaline ve uzun vadeli şiddet içeren davranışa yol açtığını kanıtlamayı başaramamıştır. Genellikle dayak karşıtı kampanyacılar tarafından bir ölçü olarak kullanılan İsveç tecrübesi onlara yeni bir cephaneye sağlamamıştır. Ebeveynlerin dayak atmasının 1979'da İsveç'te yasa dışı ilân edilmesinden sonra, ciddi çocuk suistimali raporları gerçekten on yılda %400'e kadar artmıştır. Bu İsveç tecrübesi dayağı yasaklamanın suistimalde bir artışa yol açtığını kanıtlamıyor, açıkça oranın düşmesine etkisi olmadığını ortaya çıkarıyor.¹⁴

Bazı durumlarda dayağın etkili bir disiplin aracı olabileceğini öne süren bazı kanıtlar da vardır. 1996'da psikolog Robert Larzelere bu konu hakkındaki mevcut araştırmalarla ilgili önemli bir makale yayınlamıştır. En titiz otuzbeş empirik incelemeye odaklanarak, tipik olarak ebeveynler tarafından kullanılan kaba olmayan dayağın çocuklara zarar verdiğini doğrulayan hiçbir ikna edici kanıtın olmadığı sonucuna varmıştır. Larzelere'in makalesi, on üç yaşın altındaki çocukların itaatini sağlamada dayaktan daha etkili başka hiçbir disiplin tekniğinin olmadığı sonucunu da çıkarmıştır. Larzelere'in makalesi, California Berkeley Üniversitesi'nden psikolog Diana Baumrind'in çalışması tarafından doğrulanmıştır. Otoriter anne-babalık anlayışının yenilikçisi Baumrind, dayak tartışmasının ceza ile akıl yürütmeyi yanlış şekilde zıt kutuplara yerleştirdiğini düşünüyor. Baumrind otoriter ebeveynlerin samimi, kararlı ve duyarlı olduklarını ve bu kontekste ara sıra bir tokadın uzun vadeli zararlı etkisi olmayacağını iddia ediyor.¹⁵

13 Bkz Hyman (1996) ve Eron (1996), s. 822.

14 Bkz. "When to Spank," *U.S. News & World Report*, 13 Nisan, 1998.

15 Bkz. Robert Larzelere (1996) "A Review of the Outcomes of Parental Use of Nonabusive or Customary Physical Punishment," *Pediatrics*, cilt. 98, no. 4 ve Baumrind (1996).

Baumrind'in yaklaşımı, dayak konusundaki fikirlerin sınırlı çatışmasına kullanışlı bir çare sunuyor. Baumrind'in çalışmasının esas değeri, disiplin etmenin *kontekst* içinde meydana geldiğini sürekli olarak vurgulamasıdır. Onun argümanı, disiplin yöntemlerinin çocukların bu yöntemlerin meşruluğuna ilişkin anlayışıyla uzlaştırılmasıdır. Samimi ve duyarlı bir ilişki kontekstinde, çocuklar otoritenin isteğini hatta ara sıra tokadı anlayabilirler. Her ceza şeklinin beklenmeyen negatif sonuçları olabilir. Ancak, böyle bir sonucun ceza şekliyle ilişkisi, özel ebeveyn-çocuk münasebetinin doğasıyla olan ilişkisinden daha azdır. Bir disiplin eyleminin sonucu, bir çocuğun bu ilişkiyi nasıl tecrübe ettiğiyle yakından bağlantılıdır. Bu nedenle, anne ve baba, çocukları için hangi ceza türünün uygun olduğunu bulmada en iyi konumdadırlar.

Ne yazık ki, bu sorunu kuşatan hevesli iklimde Baumrind'in mâkûl yaklaşımı görmezlikten gelinme eğilimindedir. Tartışmanın şekillendiği şartlar mâkûl bir görüş alışverişinin aleyhindedir. Kampanyacılar dayığı çocuklara karşı şiddet olarak tanımlıyorlar. Şiddetin yalnızca daha fazla şiddete yol açtığını ve dolayısıyla durdurulması gerektiğini öne sürüyorlar. Kim şiddetin erdemlerini kabul edebilir ve övebilir? Yine de, dayığın şiddetle eşitlenmesi bu ceza şeklini suistimal ile özleştirmek için tasarlanmış sözlü bir sırdır. Çocuklarına ara sıra tokat atan ebeveynler şiddetli olarak davranmıyorlar. Şiddet, yaralamayı ya da suistimali amaçlayan fiziksel bir güçtür. Bir çocuğun iradeli meydan okuma eylemine karşılık, kabul edilemez davranışı engellemek amacıyla bir tokat atan sevecen ebeveynler şiddetli şekilde davranmıyorlar.

Şiddeti sevgi dolu ebeveynlerin uyguladığı sevecen disip-linden ayırma yeteneksizliği, dayak karşıtı kampanyacıların bakış açısı hakkında, gerçek hayatın anneleri ve babaları hakkında olduğundan daha fazla şey söylüyor. Bu, ebeveynin suistimalinin ender bir istisnadan çok bir norm olduğunu varsayan bir bakış açısidir. Ebeveyn davranışına ilişkin böyle bir acımasız görüş, diğer ceza biçimleri hakkında bir şüpheye de

şarmışlardır. Kanıtı ya da kanıt yokluğunu duyduktan sonra bu doktorlar ve psikologlar toplantısı, dayak atmayı kınamayı reddetmiştir.¹³

Hiçbir inceleme, dayağın çocuk suistimaline ve uzun vadeli şiddet içeren davranışa yol açtığını kanıtlamayı başaramamıştır. Genellikle dayak karşıtı kampanyacılar tarafından bir ölçü olarak kullanılan İsveç tecrübesi onlara yeni bir cephaneye sağlamamıştır. Ebeveynlerin dayak atmasının 1979'da İsveç'te yasa dışı ilân edilmesinden sonra, ciddi çocuk suistimali raporları gerçekten on yılda %400'e kadar artmıştır. Bu İsveç tecrübesi dayayı yasaklamanın suistimalde bir artışa yol açtığını kanıtlamıyor, açıkça oranın düşmesine etkisi olmadığını ortaya çıkarıyor.¹⁴

Bazı durumlarda dayağın etkili bir disiplin aracı olabileceğini öne süren bazı kanıtlar da vardır. 1996'da psikolog Robert Larzelere bu konu hakkındaki mevcut araştırmalarla ilgili önemli bir makale yayınlamıştır. En titiz otuzbeş empirik incelemeye odaklanarak, tipik olarak ebeveynler tarafından kullanılan kaba olmayan dayağın çocuklara zarar verdiğini doğrulayan hiçbir ikna edici kanıtın olmadığı sonucuna varmıştır. Larzelere'in makalesi, on üç yaşın altındaki çocukların itaatini sağlamada dayaktan daha etkili başka hiçbir disiplin tekniğinin olmadığı sonucunu da çıkarmıştır. Larzelere'in makalesi, California Berkeley Üniversitesi'nden psikolog Diana Baumrind'in çalışması tarafından doğrulanmıştır. Otoriter anne-babalık anlayışının yenilikçisi Baumrind, dayak tartışmasının ceza ile akıl yürütmeyi yanlış şekilde zıt kutuplara yerleştirdiğini düşünüyor. Baumrind otoriter ebeveynlerin samimi, kararlı ve duyarlı olduklarını ve bu kontekste ara sıra bir tokadın uzun vadeli zararlı etkisi olmayacağını iddia ediyor.¹⁵

13 Bkz Hyman (1996) ve Eron (1996), s. 822.

14 Bkz. "When to Spank," *U.S. News & World Report*, 13 Nisan, 1998.

15 Bkz. Robert Larzelere (1996) "A Review of the Outcomes of Parental Use of Nonabusive or Customary Physical Punishment," *Pediatrics*, cilt. 98, no. 4 ve Baumrind (1996).

Baumrind'in yaklaşımı, dayak konusundaki fikirlerin sınırlı çatışmasına kullanışlı bir çare sunuyor. Baumrind'in çalışmasının esas değeri, disiplin etmenin *kontekst* içinde meydana geldiğini sürekli olarak vurgulamasıdır. Onun argümanı, disiplin yöntemlerinin çocukların bu yöntemlerin meşruluğuna ilişkin anlayışıyla uzlaştırılmasıdır. Samimi ve duyarlı bir ilişki kontekstinde, çocuklar otoritenin isteğini hatta ara sıra tokadı anlayabilirler. Her ceza şeklinin beklenmeyen negatif sonuçları olabilir. Ancak, böyle bir sonucun ceza şekliyle ilişkisi, özel ebeveyn-çocuk münasebetinin doğasıyla olan ilişkisinden daha azdır. Bir disiplin eyleminin sonucu, bir çocuğun bu ilişkiyi nasıl tecrübe ettiğiyle yakından bağlantılıdır. Bu nedenle, anne ve baba, çocukları için hangi ceza türünün uygun olduğunu bulmada en iyi konumdadırlar.

Ne yazık ki, bu sorunu kuşatan hevesli iklimde Baumrind'in mâkûl yaklaşımı görmezlikten gelinme eğilimindedir. Tartışmanın şekillendiği şartlar mâkûl bir görüş alışverişinin aleyhindedir. Kampanyacılar dayacağı çocuklara karşı şiddet olarak tanımlıyorlar. Şiddetin yalnızca daha fazla şiddete yol açtığını ve dolayısıyla durdurulması gerektiğini öne sürüyorlar. Kim şiddetin erdemlerini kabul edebilir ve övebilir? Yine de, dayığın şiddetle eşitlenmesi bu ceza şeklini suistimal ile özleştirmek için tasarlanmış sözlü bir sırdır. Çocuklarına ara sıra tokat atan ebeveynler şiddetli olarak davranmıyorlar. Şiddet, yaralamayı ya da suistimali amaçlayan fiziksel bir güçtür. Bir çocuğun iradeli meydan okuma eylemine karşılık, kabul edilemez davranışı engellemek amacıyla bir tokat atan sevecen ebeveynler şiddetli şekilde davranmıyorlar.

Şiddeti sevgi dolu ebeveynlerin uyguladığı sevecen disiplinlerden ayırma yeteneksizliği, dayak karşıtı kampanyacıların bakış açısı hakkında, gerçek hayatın anneleri ve babaları hakkında olduğundan daha fazla şey söylüyor. Bu, ebeveynin suistimalinin ender bir istisnadan çok bir norm olduğunu var sayan bir bakış açısidir. Ebeveyn davranışına ilişkin böyle bir acımasız görüş, diğer ceza biçimleri hakkında bir şüpheye de

uzanır. Fakat cezaya düşmanlığı kolay ve hatırlatıcı dayak hedefiyle sınırlamak halkla ilişkileri daha iyi hale getirir. Dayak, ebeveyn otoritesinin kullanımının potansiyel olarak çocuklara zararlı olduğuna inanan bir kampanyanın bir sembolü olarak hizmet eder.

Aşırı Tepki Göstermeye Bir Davet

Dayak atma konusundaki tartışmanın sonucu her ne olursa olsun, ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerindeki etkisi faydasız olacaktır. Ebeveynlerin disiplini uygulama konusunda zaten endişeli olduğu bir dönemde, bu tartışmanın ceza ile suistimal arasındaki özdeşliği güçlendirerek onların kendilerine güvenlerini zayıflatması muhtemeldir. Bu, ebeveyn otoritesinin kullanımı üzerindeki baskıyı arttıracaktır.

Dayak tartışmasını kuşatan bütün genel ilgi nedeniyle, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun karşılaştığı gerçek sorunları görmezlikten gelmek kolaydır. Hemen hemen bütün ebeveynler için gerçek sorun dayak değil, disiplindir. Ebeveynler, rollerinin çocuklarının gelişimini yönlendirmek olduğunu kabul ederler, fakat bu amacı nasıl gerçekleştirecekleri konusunda kendine güvenden uzaktırlar. Ebeveynlere sürekli farklı disiplin tekniklerinin kusurları anlatılmaktadır, fakat onların akılları neyin doğru olduğunu bilemeyecek kadar karışıktır. Biz pozitif anne-babalık tekniklerini benimsemeye zorlarız. Ancak, bu teknikler tutarlı ve duyarlı olmak için banal tavsiyeler üretirler. Pozitif anne-babalık taraftarları tarafından desteklenen bu teknikler, çocukları cezalandırmaya etkili alternatifin doğru yapan çocukları ödüllendirmek olduğu varsayımına dayanır. Teoride bu tavsiye mâkûl gibi görünüyor. İyi davranışlarından dolayı çocukları övmek duyarlı anne-babalığın önemli bir parçasıdır. Ancak bu, çocukları kötü şekilde davrandığı zaman ne yapacağını bilmek isteyen ebeveynlere hiçbir yardım sağlamaz. Gerçek çocuklar çok çeşitli şekilde davranırlar. Bazen iyi davranan çocuk modeli, kendi çıkarı için denetim altında tutulma-

sı gereken yıkıcı küçük bir canavara dönüşür. Ödüllendirme zamanı vardır, cezalandırma zamanı vardır. Pozitif desteklere dayanan bu tek boyutlu disiplin stratejisi yaklaşımı, ebeveynlere kötü davranışla başa çıkmanın hiçbir imkânını bırakmaz.

“Mücadelelerinizi ayıklayın.” “Bu yalnızca bir aşama.” “Bu çocuğunuzun değil, sizin probleminizdir.” “Çocuğunuzun meydan okuması, yalnızca bir ilgi isteğidir.” “Uzlaşın.” “Duygularınızı ifade edin.” Bugünlerdeki bütün tavsiyeler, sınırı korumamaya ve ebeveyn otoritesini kullanmadan kaçınmaya basmakalıp bir mazeret sağlar. Her durumda çocuklarının sevgisini kaybetmekten endişelenen anneler ve babalar genellikle zor kararları almayı ertelemekten memnundurlar. Başka bir seçenek için pek toplumsal destek yoktur.

Ebeveynler genellikle şizofrenik bir var oluş yaşarlar. Çocuklarını disiplin etmenin sonuçları hakkında endişelidirler ve onları cezalandırmazlarsa kontrolü kaybetme konusunda kendilerini tedirgin hissederler. Sınırı ne zaman koruyacağını bilme konusunda kendine-güvenden yoksunluk, yararsız bir aşırı ebeveynlik tarzını teşvik eder. Hayır demeye gönülsüz ebeveynler, çocuklarının hayatlarını kontrol etmenin çatlasmalara meydan vermeyen diğer araçlarını bulmaya çalışırlar. Paranoid anne-babalığın — çocuklara göz kulak olmak için gözetim teknolojisini kullanmak, onların dış mekândaki düzenlenmemiş aktivitelere katılmasını engellemek, sürekli yetişkin gözetimine bel bağlamak gibi — karakteristik özelliklerinin çoğu ebeveyn disiplinine bir alternatif olarak hizmet gören kontrol biçimlerini temsil eder. Bu şekilde disiplin sorununun yerine bir güvenlik sorunu koyulur. Başka bir parça çikolata daha vermeyi reddetme konusunda kendini rahatsız hisseden ebeveynler, oğullarının parkta arkadaşlarıyla oynamasını engelleyerek kendi iradelerini empoze etme konusunda daha rahatırlar. Güvenliği öne sürerek çocukların hayatlarını düzenlemek, sorgulanmadan iyi anne-babalık olarak kabul edilir. Çocukların karşı karşıya olduğu risklere aşırı tepki vermek, ebeveynlerin çok fazla otorite uygulamadan bir kontrol görü-

nümünü sürdürmelerini mümkün kılar. Çocukları sürekli yetişkin gözetimi altında tutmak, disiplin sorunuyla karşılaşmak zorunda kalmadan kontrolü muhafaza etme illüzyonunu yaratır. Çocukluk yaşantısı hakkındaki bu aşırı sınırlamalar, çocukların ebeveynler olarak rollerini kabul etmeyen yetişkinlerin problemleri için ödedikleri bedeldir.

IX. Belirsiz Kurallar

Araştırma Kılığına Bürünmüş Önyargı

Çocuk yetiştirme hakkındaki pratik fikirler, ahlâkî bakış açısından ayrılamaz. Anne-babalığa doğru yaklaşım konusunda günümüzün konsensüs yokluğu, aile değerlerinin, evliliğin, birlikte yaşamanın ve tek ebeveynliğin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında devam eden tartışmalara yansıyor. Geçmiş jenerasyonların sorgulamadan kabul ettiği gelenekler ve görenekler, kararsızlık ve kendinden şüphe etmenin hüküm sürdüğü bir dünyada geçerliliklerini kaybetmiş gibi görünüyorlar. Çok sayıda anne ve baba, kendi ebeveynlerinin yaptıkları şeyin bugünün çocuk yetiştirme örneklerini pek barındırmadığını düşünüyorlar. Kadınların statüsündeki ve cinsiyet ilişkilerindeki değişiklikler de bazı eski alışkanlıkları saf dışı bırakmıştır. Aile hayatının değişen sınırları, ebeveynlerin yüklendiği sorumluluğu dikkate değer ölçüde arttırarak herkesi endişelendiren yeni sorunlar yaratıyor.

Anne-babalık hakkındaki herşey tartışmaya açık görünüyor; hiçbir şey kesin değildir, hiçbir şey sorgusuz kabul edilemez. Ancak tartışma, aile hayatının gündelik sorunlarıyla mücadele etmekle meşgul annelerin ve babaların ihtiyaç duydukları son şeydir. Anne-babalıkla ilgili sorunlara genel ilgi o kadar fazladır ki, ebeveynler sürekli inceleme altında olduklarını, öğretmenlere, sağlık ziyaretçilerine, doktorlara ve diğer uzmanlara hesap vermeye ve eylemlerini meşrulaştırmaya mecbur olduklarını hissederler. Kendilerini çok savunmasız

hisseden ebeveynlerin doğru olan şeyi yapabilme yetenekleri hakkında kendilerine pek güvnmemelerinde şaşılacak hiçbir şey yoktur. Ebeveynler uzmanların ve profesyonellerin taleplerine itaat ederek bu belirsizlikleri çözmeye çalışıyorlar. Maa-
lesef, uzmanların akli ebeveynlerden daha az karışık değildir. Uzmanların “hazır” tavsiyeleri, ebeveynlere özlem duydukları rehberliği pek sağlamıyor.

Sıfırdan Başlamak

Geçen ikiyüz yıldır çocuk yetiştirme hakkındaki fikirler sürekli bir değişim halindedir. Aile ve aile üyelerinin statüsüyle ilgili ahlâkî değerlerin değişiminin beraberinde getirdiği beslenme, bebek sağlığı ve eğitim hakkındaki yeni inançlar anne-babalığı düşünme biçimimizde aşama aşama meydana gelen bir devrime yol açmıştır. Coğrafi ve sosyal hareketlilik de yeni yaklaşımlar üretmiştir. Yeni ebeveynlerin önemli bir oranı kendi ailelerinden uzakta yaşıyorlar. Daha önceki jenerasyonlardan farklı olarak, akrabalarının sürekli cömert tavsiyelerine bağlı değildirler. Sonuç olarak, yeni ebeveynlerin kendi ebeveynlerinin çocuk yetiştirme yaklaşımını eleştirmeden taklit etmeleri muhtemel değildir. Bazı genç ebeveynler, meraklı aile üyelerinin yokluğunu memnuniyetle karşılıyorlar. Fakat birçok anne ve baba, mâkûl tavsiyenin güvenilir bir kaynağına sahip olmayı istiyor. Ne olursa olsun, ailelerinden ayrı yaşayan anneler ve babalar kendi kurallarına karar vermeye mecbur ediliyorlar.

Aile tarihçilerine göre, eğitim sisteminin yaygınlaşmasının ve nüfusun önemli bir oranı için yüksek eğitimin ulaşılabilirliğinin, genç erkeklerin özellikle de genç kadınların gelecekteki rollerinin ebeveyn olmak olduğunu kabul etme sürecine önemli bir etkisi vardır. Genç eğitimli yetişkinler genellikle, dünya hakkında kendi babalarının ve annelerinin bildiğinden daha fazla şey bildiklerine inanıyorlar. Onlar genellikle modern dünyanın davranış biçimlerini kabul ederlerken, eski in-

sanların modası geçmiş fikirlere sahip oldukları sonucunu çıkarırlar. Çok sayıda bilgi alanının hızlı bir oranda geliştiği bir değişim döneminde, jenerasyonlar arasındaki entelektüel ve duygusal mesafe de artıyor. Bu kaçınılmazdır ve insanlar geçmişin tecrübesinden ders almaya hazır oldukları ölçüde, değişim genellikle daha iyi olacaktır.

Amaçları gerçekleştirmenin eski yöntemine tepki vermek, zorunlu olarak çocuk yetiştirmekle ilgili aile tavsiyesini reddetmek anlamına gelmez. Aile nasihatının doğal olarak sakatlandığı nosyonu, yirminci yüzyılın başında ortaya çıkan yeni bir profesyonel uzmanlar grubunun icadıdır. Bu uzmanlar, anne-babalığın cahil annelere ve babalara bırakılamayacak kadar önemli bir bilim olduğunu öne sürmüşlerdir. Ebeveynlerin onbinlerce yıldır uzman yardımı olmadan çocukları yetiştirmeyi başarmalarına rağmen, uzmanlar bilimlerinin, çocuk yetiştirmeye çok daha aydın ve etkili bir yaklaşımı sağlayacağını iddia etmişlerdir. 1929'da yazan Susan Isaacs, "annelerin ve dadıların dikkatlerini alışkanlık ve gelenekten bilime kaydırmaya başlamalarından" memnundu. Isaacs, "yüzyıllardır kabul edilen birçok uygulamanın, dikkatlice test edildiğinde yanlış rehberler olduğunun keşfedildiği" konusunda ısrar etmiştir. Bebek büyütme artık "yiyecek, uyku ve giyinme, ılık ve havanın etkileri ve hastalığı önleme yöntemleri hakkında ki kanıtlanmış bilimsel bilgiye dayanıyordu."¹⁶

Susan Isaacs gibi insanların etkisi, ebeveynlere çocuklarını nasıl yetiştireceklerini söyleyen literatürün büyüyen hacmine yansıtıyordu. 1950'lere kadar, anne-babalık tavsiyesi endüstrisi, aile kültüründe önemli bir değişim yaratmış ve yansıtmıştır. Anne-babalık uygulamalarının çocuk yetiştirme hakkındaki yeni keşiflerle birlikte değişeceği varsayıldığı için, değerli bir kaynak olarak daha önceki anneler ve babalar jenerasyonunun rolü azalmıştır. Martha Wolfenstein 1955'te şunu ileri sürmüştür: "Örneğin; Amerikalı ebeveynler, büyüdükleri ev-

16 Isaacs (1960), s. 2.

de yaşamayı ve çocukluklarının aile otomobilini sürmeyi hiç istemedikleri gibi çocuklarını kendi yetiştirildikleri şekilde yetiştirmeyi de düşünmüyorlar.”¹⁷

Ancak, 1950’lerde genç yetişkinlerin kendi ebeveynlerinin çocuk yetiştirme pratiklerine tepkisi, değerler ve ahlâkî ilkelerle ilgili temel meselelere nadiren temas etmiştir. Onlar genellikle annelerinin ve babalarının ahlâkî evrenini kabul ediyorlardı, fakat daha önceki jenerasyondan daha iyi bir anne-babalık görevi gerçekleştirmeye çalışıyorlardı. Martha Wolfenstein bunu şöyle ifade ediyor: “Onlar, çocuklarını kendilerinin yetiştirildiğinden daha iyi yetiştirmeyi umut ediyorlar.”¹⁸ Bu savaş-sonrası rölatif ekonomik refah, eğitim fırsatı ve gelecek hakkındaki iyimserlik dönemi boyunca, çok sayıda genç insan çocuklarına kendi yaşadıklarından daha üstün bir hayat sunabileceklerine inanıyordu.

Ancak bugün, genç yetişkinler çocuklarını kendilerinin yetiştirildiğinden daha iyi yetiştirmeye değil, onları farklı şekilde yetiştirmeye teşvik ediliyorlar. Jenerasyonlar arasındaki duygusal mesafe, onların aile hayatını yönlendiren aynı değerleri ve kuralları paylaştıkları kabul edilmediği sürece artacaktır. Mevcut kültür, sürekli olarak jenerasyonları ayıran duygusal mesafenin genişlemesini teşvik ediyor. Filmler, televizyon programları, kurgu ve popüler kültürün diğer biçimleri, sürekli aile hayatının sözde karanlık yanının üzerinde duruyorlar. Daha önceki ebeveyn jenerasyonları genellikle, çocuklarına bilinçli şekilde ya da istemeyerek zarar vermiş duygusal cahiller olarak tanımlanıyorlar. Bilge ebeveyne yapılan toplum övgüleriyle karşılaşmak giderek daha fazla nadir hale geliyor. Ve acımasız ebeveynlerin yıkıcı uygulamalarını ifşa etmeye adanmış gerçek bir günah çıkarmayı içeren bir yazı türü mevcuttur. Geleneksel çocuk yetiştirme uygulamalarının negatif stereotipleri, anne-babalık dergilerinde yaygındır ve uzmanların pratiklerini ve düşüncelerini şiddetle etkiler.

17 Mead ve Wolfenstein (1955), s. 145.

18 *A.g.e.*

Çocuk yetiştirmeyle ilgili bir problem her ne zaman inceleme altına alınsa, buna daima daha önceki jenerasyonlardan kaynaklanan bir durum olarak bakılır. Fiziksel cezalandırmanın muhalefleri, kendi ebeveynleri onlara vurduğu için ebeveynlerin de çocuklarına vurduğu yolunda standart bir argüman ileri sürerler. *Parenting*'teki bir makale şunu soruyor: "Çocuklara niçin dayak atarız?" "Dayak atmak anlaşılırdır, çünkü dayağın kabul edilebilir bir şey olarak görüldüğü bizden önceki jenerasyonun öyle yaptığını görmüşüzdür."¹⁹ Çocuklara yönelik kabul edilemez davranış, alışılmış şekilde insanın ebeveynlerini taklit etmesine atfedilir. Bu argüman nadiren pozitif davranış biçimlerine uzanır. "Çocuklarımızı neden severiz" sorusunu, "Çünkü ebeveynlerimizin bizi sevgiye boğduğunu düşünüyoruz" cevabını istemek için sormayız. Negatif anne-babalığın suçu ebeveynlerimizin yetersiz eğitimine atılırken, pozitif anne-babalık, genellikle aydınlanmış toplumumuzun etkilerine atfedilir.

Çocuk yetiştirme hakkındaki profesyonel düşünce, geçmişten gelen anne-babalık pratiklerinden veba gibi kaçınılması gerektiği önermesi vasıtasıyla yayılıyor. Nadiren kabul edilse de, bu önerme bugünün çocuk yetiştirme felsefesinin hareket noktasını temsil ediyor. Daha önceki jenerasyonlar, rol modelleri olarak nadiren hizmet görüyorlar. Anne-babalık eğitimi programları ve yayınları, hedef izleyicilerini onların yetersiz annelelerinin ve babalarının sunduğu bu modele karşı gelmeye sürekli olarak teşvik ediyor. Bazı durumlarda, bu tür yayınlar, okuru, ebeveynlerini geride bırakmaya teşvik eden kasıtsız bir gündemi onaylıyor gibi görünüyor. Britanya'da hamile kadınlara dağıtılan doğum paketinin bir parçası olan *Get Ready!* adlı bir dergi, okuru ailesinden ve hatta arkadaşlarından ayırma fırsatını hiç kaçırmıyor. Dergi şunu yazıyor: "Güvenilen arkadaşlar ve aile, yardım ve nasihat gerektiğinde muhtemelen sizin ilk sığınılacak limanınızdır, ancak zaman değişiyor ve bir ebeveyn olma hakkında kendi fikirlerinizi oluşturmak ve her bir yeni jenerasyonu yetiştirmek için yeni bir yaklaşıma sahip ol-

mak faydalıdır.” Yeni bir yaklaşım benimseme hakkındaki bu tavsiye sıfırdan anne-babalık gerçekten *Get Ready!*’nin kapsadığı argümanları absorbe etmek için arkadaşlarınızın tavsiyelerini görmezden gelmeye bir çağrıyı temsil ediyor.²⁰

“Kendi fikirlerinizi oluşturma” ricasını, hemen niçin yeni fikirler ihtiyacı duyulduğu konusundaki birçok uyarıdan ilki izler. “Eğer kendi annenizin ya da babanızın sizi yetiştirirken böyle önemli bir görevi yapmadığını hissediyorsanız, aynı hataları yapma konusunda kendinizi endişeli hissedebilirsiniz.” Ebeveyn yetersizliğine ilişkin bu örtülü uyarı, daha kötü imâların bir başlangıcıdır. *Get Ready!* bu tür hatıraların muhtemelen negatif olacağı imâsıyla şuna dikkat çekiyor: “Bir bebeğe sahip olmak, güçlü çocukluk hatıralarını hatırlatabilir.” Retorik bakımdan bu, esas konuya gelmeden önce çoğu insan için çocukluk hatıralarının mutlu hatıralar olduğunu kabul eder. “Eğer mutlu değilseniz, destek almak ve güvenilir, canayakın bir dinleyici bulmanız gerekir.” Çok fazla ahmak olabileceğiniz ve esas konuyu kaçırabileceğiniz için, size “yetiştirilme tarzınızdaki her şeyle hemfikir olup olmadığınız konusunda düşünmeniz tavsiye ediliyor.” Bu tür tavsiye kaçınılmaz şekilde yalnızca tek bir sonuca hayır cevabına götürür, çünkü muhtemelen hiç kimse ebeveynlerinin yaptığı her şeyle hemfikir olamaz. *Get Ready!* hamile okuru ailesinden duygusal olarak ayırmak için elinden gelen her şeyi yaptıktan sonra, hamile okurun ebeveynlerinin bütünüyle kötü niyetli güdülerle davranmadıklarını kabul etmeye hazırdır. *Get Ready!* “Mümkünse, bunun çözümlenip çözümlenemeyeceğini görmek için onlarla konuşun” önerisinde bulunmadan önce büyüklük taslayarak “Anne-babalık tarzlarının değiştiğini ve ebeveynlerinizin muhtemelen ellerinden gelenin en iyisini yaptığını unutmayın” yazar.

Bu kaba yaklaşım, bir anne ya da babayla yaşanan negatif tecrübelerin çocukları yetiştirmeye ilgili yetişkin problemlerini açıkladığı varsayımında kökleşmiştir. Anne-babalık eğitimi programları, başvuranları, ebeveynlerinin davranışını

eleştirel olarak düşünmeleri ve ebeveynlerinden öğrendikleri kötü alışkanlıklardan kaçınmaları için sistematik şekilde etkilemeye çalışırlar. Bu programların en önemli amaçlarından biri, daha fazla aydınlanmış yeni pratikleri benimseyebilmeleri ve daha önceki jenerasyonun çocuk yetiştirme modelini tekrarlamaktan kaçınmaları için, ebeveynlerin kendi ebeveynlik tecrübeleri üzerinde düşünmelerini sağlamaktır. Çocuk yetiştirme kitapları artık sürekli olarak bu yaklaşımı benimsiyor. *Raising Happy Children* [Mutlu Çocuklar Yetiştirmek, çev.] şunu tavsiye ediyor: “Kendi ebeveynlerinizle iletişim kurma şeklinizi hatırlayın.” “Sizi dinlediklerini ve sizi endişelendiren, kaygılandıran ya da hatta ilginizi çeken bir şeyi ifade edebildiğinizi hissediyor muydunuz?”²¹ Bu soruyu, hepsi retorik bakımdan negatif bir cevabı davet edecek şekilde ifade edilen yedi benzer soru izler.

Yakın geçmişin anne-babalık tarzının suçlanması, mevcut kültürde güçlü bir temayı temsil ediyor. Bu suçlamanın pratik sonuçlarının tespit edilmesi zordur. Çoğu anne ve baba, ebeveynlerinden görüşler ve tecrübeler edinmeye ve bunları benimsemeye devam ediyor. Fakat çağdaş, aydın ebeveynler olarak sorumluluklarını gerçekleştirmek için geçmişin onlara pek rehberlik sağlamadığını daha önce hiç olmadığı kadar hissediyorlar. Bu ebeveynler, çok sayıda soruya ve pek az cevaba sahiptirler. Elbette, anneler ve babalar arkadaşlarıyla ve yaşitlarıyla konuşuyorlar ve düşüncelerini ve tecrübelerini paylaşıyorlar. Ayrıca uzmanlara da danışıyorlar ve çocuk yetiştirmeye ilgili çok sayıda materyal okuyorlar. Bu bilginin bir kısmı işe yarar ve ebeveynlerin bilgiye dayanan kararlar almalarına yardım eder. Ancak uzmanın tavsiyesi, yaygın şekilde kabul edilen kurallara ve değerlere dayanan rehberliğin bir vekili değildir. Bu tür konsensüsün yokluğunda, tavsiyenin kendisinin tartışılması muhtemeldir. Kesinlik sağlamak yerine, uzmanın tavsiyesi daha fazla şüphe ve karışıklığın kaynağı olabilir.

21 Parker ve Stimpson (1999), s. 81.

Belirsiz Kurallar Çatışan Tavsiyeler

Anne-babalıkla ve çocuk bakımıyla ilgili tavsiyeler, dönemin hâkim ahlâkî ve kültürel değerleri vasıtasıyla şekillenir. Dr. Spock'un *Baby and Child Care* [*Bebek ve Çocuk Bakımı*, çev] adlı eserini okumak isteyenler, bu kitabın değişen ahlâkî durumları bu kadar yakından yansıtmalarına şaşıracaklardır. Altmışlarda, Spock çalışmaya giden anneler hakkında kınayıcı ifadeler yazmıştır. Annenin istihdamının kabul edilebilirliğinin daha fazla söz konusu olduğu yetmişlere kadar, Spock daha pozitif bir tavır benimsemiştir. 1991'de Spock bir vejetaryen oldu. Onun bir sonraki yayını bu değişimi yansıtıyordu: Spock şu nu öne sürüyordu: "Ete dayalı bir beslenmenin zararlı etkileri olduğunu artık biliyoruz, artık iki yaşından sonra süt ürünlerini tavsiye etmiyorum."²²

Aile hayatını yönlendiren kurallar ve değerler hakkında konsensüsün olmaması, ebeveynlere önerilen tavsiyelerin son derece değişken olabileceği anlamına geliyor. Karım 1995'te doğum yaptığında, onun doğumu esnasında orada bulunmam için dikkate değer baskıyla karşılaştım. Bunun, beni bebeğime ve eşime daha fazla yakınlaştıracak bir tecrübe olduğu söylendi. Birkaç yıl sonra, dünyanın ünlü çocuk doğum gurularından biri Michel Odent, erkeklerin kadınların doğurma işini sürdürmelerini engelleyeceklerini iddia ederek açıkça bu uygulamanın aleyhinde konuşmuştur. Daha önce erkekleri çocuklarının doğumuna katılmaya teşvik eden The National Childbirth Trust, Odent'in öne sürdüğü gibi "bir şeyin olabileceğine" işaret etmiştir.²³

Çocuk bakımı tavsiyeleri zamanla birlikte değişmektedir. Ancak bugün, bilimin otoritesiyle sunulan tavsiyelerin doğruluğu aşağı yukarı birkaç ay içinde tartışılmaya başlanabiliyor. Örneğin Mayıs 1999'da, ebeveynlere, ışık açıkken uyuyan küçük çocukların büyüdülerinde miyop olma ihtimalinin daha faz-

22 "Advice and Consent," *Newsweek*, İlkbahar/Yaz 1997, özel baskı.

23 Bkz. *Guardian*, 17 Temmuz, 2000.

la olduğu söylenmişti. *Nature*'da yayınlanan araştırmaya göre, gözlerin sağlıklı gelişimi için uzun karanlık süreleri gereklidir. Ebeveynlere, gece lâmbalarını çocuklarının odasından uzaklaştırmaları tavsiye ediliyordu. Anneler ve babalar için bu yeni endişe kaynağı, bir bebeğin görüşüne zarar vermediği için bir çocuk odası lâmbasını açık bırakmanın tamamen sağlıklı olduğunu iddia eden Mart 2000'de yayınlanan yeni bir araştırma tarafından çürütülmüştür.²⁴ Bu dergi Ekim 1999'da, eğer çiftlik hayvanlarına ve gübreye çok fazla maruz kalırlarsa çocukların alerjiler, astım ve egzama geliştirme ihtimallerinin daha az olduğunu öne süren araştırmayı büyük ölçüde tanıtmıştır. Bir çiftliğe tek bir ziyaretin bile büyük bir farklılık yaratabileceği iddia edilmiştir. Birkaç ay sonra, bir çiftliğe okul gezisi esnasında bir çocuğun *E. coli* enfeksiyonu kapıldığı açığa çıktıktan sonra, bazı uzmanlar çiftlikleri ziyaret eden çocukların karşı karşıya oldukları riskler hakkında ebeveynleri uyarma sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Bir çiftliğe bir okul gezisinin öne sürülen sağlıkla ilgili yararları süratle unutulmuştur, çünkü çiftlik, bulaşıcı hastalığın meşum bir kaynağı olarak tasvir edilmeye başlanmıştır.²⁵

Bu kitap üzerinde çalışmaya başladığımda, çocuk uzmanları arasındaki konsensüs, ebeveynlerin çocuklarının kendini-beğenme duygularını arttırmak için yapabildikleri her ne varsa yapmaları gerektiği idi. Bu, gerçekten her çocukluk probleminin her amaca uygun bir çözümü olarak destekleniyordu. Bazı ilkokullar "Her çocuğu her gün övün" yazan posterleri sergiliyorlardı. Son yıllarda, göze çarpan okul şiddeti olaylarıyla harekete geçen, ben merkezli çocuklar hakkındaki endişeler çok sayıda uzmanı kendini beğenmeye vurguyu sorgulamaya sürüklemiştir. Manhattanlı bir psikolog ve *Nurturing Good Children Now* [*Şimdi İyi Çocuklar Yetiştirmek*, çev]'in ya-

24 Bu çatışan görüşler için bakınız: "Lights on at Night May Harm Children's Sight," *Daily Telegraph*, 20 Mayıs, 1999 ve "Nursery Lights Do Not Damage Young Eyes, Say Scientists," *Daily Telegraph*, 9 Mart, 2000.

25 Bkz. "Dishing Out Dirt," *Guardian*, 12 Ekim, 1999.

zarı Dr. Ron Taffel, şunu öne sürüyor: “Sürekli övmek bir çocuğun motivasyonunu düşürür.”²⁶ Ünlü bir yazar John Rosemond bir adım daha ileri gider ve “aşırı kendini beğenmenin çocuklar için zararlı olduğunu” iddia eder.²⁷ Case Western Reserve Üniversitesi’nden sosyal bilimci Dr. Roy F. Baumeister, aşırı kendini beğenen insanların, kendileri hakkındaki abartılı görüşleri eleştiri ile tehdit edildiğinde veya aşağılamayı algıladıklarında agresif şekilde tepki vermelerinin muhtemel olduğunu iddia ediyor.²⁸

Bu nedenle, bir zamanlar önemli bir otorite tarafından önerilen bir tavsiyenin birkaç yıl sonra yalnızca gereksiz değil, aynı zamanda kesinlikle tehlikeli olduğu da kabul ediliyor. Eski anne-babalık kitaplarını yakmak, artık sorumluluk sahibi bir kütüphanecinin görevlerinden biridir. Kathryn Carpenter *Library Journal*’deki bir makalede şu ikazda bulunuyor: “Çağdaş şartları, mevcut bilimsel bilgiyi ve çağdaş ek kitapları tartışmayan ve hatta kabul etmeyen anne-babalık kitapları, değerlerinin büyük kısmını kaybetmişlerdir ve temel oluşturan koleksiyonlardan temizlenmelidirler.” Daha eski metinlerdeki —bebeklere bal vermek, hemen ihtiyaçlarına cevap verilmemesinden ziyade bebeklerin ağlamasına izin vermek gibi— bazı tavsiyeler “hayata ve sağlığa zararlı” olabilir.²⁹

Kurallar ve değerler hakkında konsensüsün yokluğu, anne-babalık hakkında kabul edilen otoriter bir sesin bulunmamasını ifade eder. Bugün ebeveynlerin, kendi özel değerlerini ve hayat tarzlarını yansıtan birine akıl danışmaları daha fazla muhtemeldir. William Sears ve Martha Sears’ın *The Attachment Parenting Book* [Bağlayıcı Anne-babalık Kitabı, çev.]’u genellikle kaygılı, bilinçli olarak sorumlu ebeveynleri memnun ediyor. Geleneksel değerlere bağlı ebeveynler, John Ro-

26 “New Advice for Parents,” *New York Times*, 18 Ekim, 2000.

27 “Parenting with an Edge,” *Arkansas Democrat-Gazette*, 28 Şubat, 2001.

28 Bkz. “Parenting Author Offers a Different Take on Self-Esteem,” *Charleston Gazette*, 24 Nisan, 2001.

29 Bkz. Kathryn Carpenter, “Childcare Selections to Grow On,” *Library Journal*, 8 Ocak, 1992.

semond'ın *Parent Power* [*Ebeveyn İktidarı*, çev.]'ını beklentilerine daha uygun bulabilirler. Her grup hırslı kırılgan ebeveyn, tek ebeveyn, yalnız baba, cahil ebeveyn kendi bakış açısını yansıtan kitaplar bulabilir.

Çocuk yetiştirme problemleri hakkındaki fikirlerini sürekli değiştiren ünlü otoriteler bazen birbirleriyle açıkça çatışıyorlar. Spock ebeveynlere çocuklarının et ve süt ürünleri yemelerine izin vermemelerini tavsiye ederken, T. Berry Brazelton, bu kuralların “kesinlikle saçma” olduğunu ve çocukların etin ve sütün içerdiği proteine ve kalsiyuma ihtiyaç duyduklarını *New York Times*'a bildirmiştir. Penelope Leach, Gary ve Anne-Marie Ezzo'yu katı çocuk yetiştirme teknikleri olarak gördüğü şeyi tavsiye etmelerinden dolayı açıkça eleştirmiştir. Leach, programları bir çocuk suistimali şekli oluşturan insanları “çok tehlikeli insanlar” diye adlandırmıştır. Ezzo'lar sonradan, Leach'i aile hayatına “ahlâka aykırı” etkisinden dolayı suçlamışlardır. Tuvalet terbiyesi, çocuk bakım düzenlemeleri, erken öğrenme ve kaliteli zaman hakkındaki genel argümanlar, çocuk yetiştirme tavsiyesinin kendisinin bir tartışma kaynağı olduğunu gösteriyor. Uzmanlar arasındaki çatışmalar, bazen statü ve otorite rekabetinden başka bir şey anlamına gelmiyor. Fakat genellikle uzmanların zıt fikirleri, önemli ideolojik ve ahlâkî farklılıkları ifade ediyor.

Annenin istihdamının doğruları ve yanlışları hakkındaki tavsiyeleri dikkate alalım. Geçen yüzyıl boyunca, annenin istihdamına muhalefet, annenin istihdamının aile hayatına etkisiyle ilgili korkularla körüklenmekteydi. Bazı gelenekçiler, annenin istihdamını ailenin çöküşünün ve ihmalinin nedeni olarak görüyorlar. Onların bakış açısından, çalışan anneler koca ile karı arasındaki ilişkileri zayıflatıyorlar ve anneler olarak görevlerinde başarısız oluyorlar. Bu inanç, bir kadının esas rolünün çocuk büyütme ve ev kadını olmak olduğu varsayımına dayanıyor. Ancak, açıkça bu görüşü desteklemek yerine, birçok çocuk uzmanı annelerin ev dışında çalışmasının yanlış olduğunu öne süren araştırmaların ve tavsiyelerin arkasına saklanıyor.

1950'ler ve 1960'lar boyunca, çocuk yetiştirme uzmanları üç yaşın altındaki çocukların annelerinin sürekli varlığına ihtiyaç duydukları fikrini desteklemişlerdir. Dr. Spock, çocuk bu yaşa ulaşmadan önce annenin istihdamının muhtemelen onun gelişimi için zararlı olacağını açıklamada öncülük yapmıştır. Gündüz bakımına bırakılan çocukların duygusal olarak zarar göreceği ve uyarılmadan yoksun olacağı yolundaki korkular ifade edilmiştir. Anneler, başkaları tarafından bakımın bebeklerinin kendileriyle ilişkisini zayıflatacağı konusunda ikaz edilmişlerdir. Ebeveynlerin bebeklerinin sevgisinden mahrum kalacakları ve bebeklerinin ebeveynleri tarafından sevilmediği duygusunu geliştirecekleri öne sürülmüştür. Scarr ve Dunn'un "anneleri evde tutma psikolojisi" diye adlandırdıkları bu yaklaşım, 1970'lerin sonuna kadar anne-babalık literatürüne hâkim olmuştur. Kadının ücretli istihdamının düzenli artışı, böyle bir tek taraflı mahkûmiyeti sürdürmeyi zorlaştırmıştır. Kamuyu 1970'lerde değiştiği için, daha liberal ve feminist çocuk yetiştirme uzmanları annenin istihdamının aile hayatına dikkate değer faydaları olduğunu iddia ederek kendi tavsiyelerini sunmuşlardır. Daha önceden bu uygulamayı kınayan yazarlar bile eleştirilerini değiştirmişlerdir. Spock, daha önceki önyargılarını kabul etmiş ve "istiyorlarsa, her iki ebeveynin de eşit bir kariyer hakkına sahip olduklarını" yazmıştır. Kathryn Young'ın *Parents* dergisinde yayınlanan genel kanı hakkındaki makalesi, düşmanlıktan razı olmaya bu yeniden yönelimi doğruluyor. 1970'lerin sonuna kadar, bu konudaki makaleler anne-bebek etkileşiminin niteliğinin, bebeklerinin müteakip duygusal sağlığında önemli, fakat özel olmayan bir rol oynadığını bildiriyordu.³⁰

Annenin istihdamının pragmatik kabulü, geleneksel aile ahlâkının artık yoğun bir şekilde savunulamayacağı anlamına geliyordu. Bunun yerine, muhalifler gündüz bakımındaki çocukların daha düşük IQ'lara sahip olacaklarını ve okulda ebe-

30 Spock'un görüşleri hakkında bakınız Etaugh (1980), s. 314. Annenin istihdamına değişen tavırlar Young tarafından belgelenmiştir (19990), s. 21.

veynleri tarafından bakılan çocuklardan daha kötü performans göstereceklerini öne sürmek için bilim ve araştırma otoritesine başvurarak bir sürü yeni sorumluluğu aynı düzeye getirmişlerdir. Annenin istihdamına karşı çıkanlar, gündüz bakımının çocuklar için zararlı olduğu konusunda ısrar etmeye devam ediyorlar. “Gündüz bakımını Truva atı” olarak adlandıran Allan Carlson şunu öne sürüyor: “Endişeniz bebeklerin ve çocukların sağlıklı, yetenekli, uyumlu ve üretici yetişkinler halinde gelişmesi ise, vekil çocuk bakımı yalnızca yetersiz değildir, aynı zamanda insanın potansiyeline zararlıdır.” Carlson, çocukları gündüz bakımına vermenin aile hayatının yıkımına yol açabileceğine inanıyor, fakat ideolojik bakış açısını cesurca desteklemek yerine, çocuk yetiştirmeyle ilgili tavsiyelerin ve araştırmaların arkasına saklanıyor.³¹

Maalesef, annenin istihdamını destekleyenler muhaliflerinin yaklaşımını taklit etme eğilimindedirler. Kadınların erkeklerle eşit şartlarda kariyerlerine devam etme hakkını öne sürmek yerine, nitelikli çocuk bakımının çocuklara yararlı olduğunu öne sürerek davalarını çocuk sağlığı vasıtasıyla meşrulaştırıyorlar. ABD’de gündüz bakımına giden çocukların suçlu olma ihtimalinin başkalarından beş kat daha az olduğunu gösterdiğini iddia eden araştırmalardan bahsediyorlar. Bazı feministler, namevcut babayı suçlayarak dikkati namevcut anneden uzaklaştırmaya çalışıyorlar. Birçok uzman, artık bir babanın ebeveyn olma niteliğinin çocuğunun entelektüel ve duygusal gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu söylüyor. *Parents’* ta bir uzman şunu öne sürüyor: “Erkeklerin ne okuduğu ve ne kadar sıklıkla okuduğu, babalarının evde ne okuduğundan etkilenir.” NSPCC yayını *Baby’s First Year [Bebeğin İlk Yılı, çev]*, “babalarıyla yakın ilişki içindelerse bebeklerin daha çabuk ve daha fazla güldükleri ve çocuk olduklarında daha az problem yaşayacakları” yolundaki sarsıcı iddiayı ortaya atıyor. Bugün babaların çocuk

31 Allan Carlson “Trojan Horse of Child Care,” Executive Speeches, Haziran/ Temmuz 1998.

bakımına karışmasını destekleyen tavsiyeler, otuz yıl önce sürekli anne ilgisini talep eden yaklaşımın aynadaki görüntüsüdür. Ebeveyn suçlama, odağını annelikten baba mahrumiyetine değiştirmiştir. Annelerin hâlâ esas bakıcılar olması bekleniyor, ancak babalar da bu çerçeveye sürüklenmektedir. Tavsiyenin değişen sınırları, çocukların ihtiyaçlarından ziyade zamanımızın kültürel ve ahlâkî beklentileri hakkında daha fazla şey söylüyor.

Aile hayatıyla veya babaların ve annelerin rolüyle ilgili ahlâkî sorunlar hakkında açık ve zeki bir tartışmanın hiçbir sakıncası yoktur. Ancak, ahlâkî ifadeler onaylanmamış bir ideolojik gündemi gizlemek için çocuk bakımı tavsiyesi vasıtasıyla tekrar dolaşıma sokulduğunda, pratik bir anne-babalık sorununu anneler ve babalar için bir kaygı kaynağı haline dönüştürüyor. İdeolojik ve pratik konular karıştırıldığında, en sıradan sorun bile açıklanmamış bir ahlâkî mücadelede cephane haline gelebilir. Emzirme hakkındaki mevcut tartışmayı ele alalım. Emzirme, özellikle çalışan anneler için çok sayıda pratik sorunu kapsar. Fakat emzirmenin bir mücadeleye dönüşmesi, emzirme ile biberonla besleme arasında bilgiye dayanan bir seçim yapmayı neredeyse imkânsız hale getirir.

Yirminci yüzyılın büyük kısmında, emzirme, annenin kenetlenmesi ve çocuğun duygusal sağlığı için gerekli olduğu öne sürülerek destekleniyordu. Emzirmenin beslemenin doğal yolu olduğu ve dolayısıyla göğsün bir çocuğun duygusal hayatının merkezini temsil ettiği iddia ediliyordu. Annenin istihdamının artmasıyla ilgili pragmatik değerlendirmeler, bu düşüncenin değişmesine yol açmıştır. 1970'lere kadar, uzmanlar besleme yöntemlerinden birinin iş göreceğini, ancak tercihlerinin yine de çocuk için öne sürülen duygusal faydalarından dolayı emzirme olduğunu kabul etmişlerdir. O zamandan beri, birçok anne doğal olmayan şekilde davrandıkları yolunda suçluluk hissetse de, biberonla beslemeyi tercih etmiştir.³²

32 Bkz. Young (1999).

Son zamanlarda, çevre, yiyecek güvenliği ve doğal görünmeyen her şey hakkındaki kültürel endişe, emzirmeye başvurmayı desteklemiştir. Anne-babalık uzmanları da, emzirmeyi anneleri çocuklarına yakınlaştıran önemli bir tecrübe olarak görüyorlar. En azından bir çocuğun hayatının ilk üç ayı boyunca bu tercihle ilgili faydalı sağlık argümanları vardır. Maalesef, emzirmeyle özdeşleştirilen sağlık faydaları o kadar politikleştiriliyor ki, bunu yalnızca pratik bir besleme sorunu olarak tartışmak zorlaşıyor.

Argümanların değerleri her ne olursa olsun, emzirmeyi destekleyen mücadele yıldırıcı ve hatta otoriteryen bir ton kazanmıştır. Çocuk bakımıyla ilgili yayınlar sürekli aynı mesajı destekliyor. Makale “Meme mi yoksa Biberon mu? başlıklı olabilir —ancak kadınlara bilgiye dayanan bir tercih sunmak yerine, bu mesaj biberonla beslemenin sorumsuz anneler tarafından seçilmiş aşağı bir seçenek olduğu yolundadır. *Baby* dergisindeki bir uzman “anne sütünün yararlarının açık olduğuna” dikkat çekmeden önce “Bebeğinizi nasıl beslemek istediğinize ancak siz karar verebilirsiniz” diyor. Mayıs 2000’de yayınlanan *Mother & Baby*’deki başka bir “Meme mi Biberon mu” konulu makale, incelenen kadınların çoğunun bebeklerini emzirmesini kutlanacak bir olaya dönüştürüyor: “Mükemmel haber %72’nizin emzirmesidir.” Sıra kadınların biberonla besleyen diğer %28’ine geldiğinde, makale her şeyin kaybedilmediğini çünkü bu kadınların çoğunun %68’inin— “ilk başta emzirmeyi ciddi olarak ele almaya çalıştıklarını” kaydediyor. Sigara içme alışkanlığını bırakmak isteyip de başaramayanlar gibi, bu başarısız emzirenlere bir onaylanma ölçüsü sunuluyor.³³

Bebeklerini biberonla beslemeyi tercih etmiş kadınlar bir propaganda engeliyle karşılaşılıyorlar. *Prima Baby* kuşkuyla şu soruyu soruyor: “Emzirmenize son verdiren şey nedir?” *Prima Baby* şöyle yakınıyor: “Emzirme son derece doğaldır ve bebeğinizi astımdan diyabete kadar çok sayıda hastalıktan korumayı

33 Bkz. *Baby* dergisi, Mart 2000 ve *Mother & Baby*, Mayıs 2000.

sağlar, buna rağmen birçok anne yine de emzirmiyor.” *Prima Baby*’nin emzirmeyi bırakmaya teşvik edilen her kadın için açık bir mesajı da var: “Devam edebildiğiniz kadar edin, hem siz hem de bebeğiniz yarar sağlarsınız.” Emzirmeyi savunanlar, davalarını meşrulaştırmak için sürekli yeni nedenler keşfediyorlar. Emzirilen çocukların emzirilmeyen çocuklardan daha zeki olduklarını öne süren 1998’de yayınlanmış bir Yeni Zelanda incelemesini hevesle kullanıyorlar. 1999 yazı boyunca, *Prima Baby* bir “zeki bebeğe” sahip olmakla emzirmeyi ilişkilendiren materyaller yayınlamıştır. Bu yayın şunu ifşa etmiştir: “Emzirme bebeğinizin IQ’suna daha da fazla puanlar eklemeye yardım edecektir, çünkü anne sütü standart formüllü süttten daha uzun yağlı asitler zinciri içerir.” Ayrıca *Parents*, emzirmenin “hayatın ilk iki yılında çocukluk sağırlığı riskini azaltabileceğini” ifade etmiştir. Emzirilen bebeklerin beşik ölümü kurbanları olma ihtimalinin daha az olduğu ileri sürülmektedir. Emzirme, bebek için maksimum rahatlık sağladığı için diş çıkarmanın en iyi ilâcı olduğu öne sürülerek de tavsiye edilir. Emzirmenin pozitif müdafaası, mama kullanma hakkındaki ürkütücü hikâyelerle tamamlanmaktadır. Geçen yıl boyunca, biberonları ısıtmak için sıcak su kullanmanın tehlikesi hakkında sayısız hikâye yazılmıştır. *Practical Parenting* ve *Mother & Baby* anneleri kaynatmanın riskleri hakkında uyarmıştır. Yanma vakası sayısının üç yılda 23 yani yılda 7.6 olduğu söylene de, yanmanın yaygın bir olay olduğunu öne süren bu hikâyeler bu riskleri her zamanki gibi abartıyor.³⁴

Bir bebeği emzirme hakkında çok sayıda faydalı tartışma vardır. Ancak, emzirme gibi pratik bir mesele bir mücadeleye dönüştürüldüğünde, tavsiye de ahlâkî bir şantaj şekline dönüşüyor. 1996’da bu davanın İskoçya Dundee’deki hevesli taraftarları nüfuzlarını, doğum öncesi sınıflarda sağlık ziyaretçilerinin annelere biberonla beslemenin nasıl yapılacağını

34 Bkz. “What’s Stopping You Breastfeeding?,” *Prima Baby*, Yaz 1997; *Prima Baby*, Yaz 1998; “How to Have a Brainy Baby,” *Prima Baby*, Haziran/Temmuz 1999; *Parents*, Mayıs 1999; *Practical Parenting*, Mayıs 2000; *Mother & Baby*, Mayıs 2000.

—açıkça istenmedikçe— öğretmenlerini yasaklamak için kullandılar. *Nursing Standard*'taki bir makale, ön cephedeki uzmanların klinik yargısının üst-ast buyruklarıyla gölgelendiğini ve biberonla beslemeyi seçmiş kadınların aforoz edildiklerini veya seçimlerinden dolayı bu kadınlara suçluluk hissettirildiğini öne sürmüştür. Bu makale, kaba kampanyacılığından dolayı Baby-Friendly Initiative'in aktivitelerini seçmiştir. Çok sayıda sağlık uzmanı, duruşlarını, ebeveynlere doğum-öncesi sınıflarda nasıl besleme yapılacağını öğretmenin "yanlış mesaj verdiğini" öne sürerek meşrulaştırırlar. Profesyonel kampanyacılar, anneleri bebeklerini besleme konusunda bilgiye dayanan bir seçim yapmaktan alıkoyma işini kendi üstlerine alıyor gibi görünüyorlar.

Emzirme fanatiklerinin beceriksiz kampanyacılığı yalnızca gereksiz ve yıldırıcı değil, aynı zamanda birçok kadın için gereksiz bir endişe ve korku kaynağıdır. Çok sayıda anne, biberonla besleme hakkında nitelikli bilgi edinmekte zorlandıklarından yakınıyorlar. Onların teşebbüsleri genellikle, sanki "Sizin gibi kesinlikle sorumluluk sahibi bir anne mama kullanarak bebeğini riske atacak kadar bencil olamaz" der gibi, bir anlayırsızlık bakışıyla karşılanıyor. Birçok yeni anne imkânsız bir duruma sürükleniyor. Yalnızca şu ya da bu nedenden dolayı emziremeyen anneler için sorunlar daha da kötü hale geliyor. Biberona karşı çılgınca düşmanlık havası, yalnızca annelerin yeni bebekleri için doğru olan şeyi yapmadıkları konusunda kendilerini suçlu hissetmelerine neden olabilir.

Emzirme fanatizmi, yalnızca biberonla beslemeyi tercih eden annelerin kendilerine güvenlerini azaltmakla kalmaz. Bir pratik besleme konusunun büyük bir kamusal tartışma konusuna dönüşmesinin bebekleri eğitmekle ilgili bir kaygı atmosferini geliştirme etkisi de vardır. Tavsiye doğası gereği en son araştırmaya dayandığı için, tanımı gereği geçici ve son derece değişkendir. Her tecrübenin bir riske yol açıyor gibi görüldüğü bir dünyada, sağlıkla ilgili her fayda beklenmeyen bir yan etkiyle potansiyel olarak ilişkilidir. Emzirme bu kurala istisna

değildir. Bir anne bebeğine sütü vasıtasıyla istemeyerek toksik artıklar verebileceği iddialarını duyduğunda nasıl tepki verir? 2000’de yayınlanan bir Hollanda incelemesi, çok sayıda Avrupalı kadının anne sütünün, bir çocuğun bağışıklık sistemine zarar vermeye yetecek kadar yüksek düzeyde poliklorlu bifeniller içerdiğini kaydetmiştir. Bu incelemenin yazarları, böyle bebeklerin suççuğu, kulak enfeksiyonları ve diğer hastalıklarla temas etmelerinin birkaç kat daha fazla muhtemel olduğunu ifade etmişlerdir. Emzirme taraftarları, hemen onların bulgularını kuşkuyla karşılamışlardır, ancak önemsiz besleme risklerinin önemli bir genel sağlık sorununa dönüştürüldüğü bir iklimde ebeveyn kaygısının yeni bir odağı inşa edilmiştir.³⁵

Çocuk yetiştirmeye ilgili tavsiyelerin değişkenliği profesyonel fikir hakkındaki kamusal tartışmaları teşvik ediyor. Birlikte uyuma sorununu ele alalım. Emzirme taraftarları, bu besleme şekli birlikte uyumayı teşvik ettiği için, geleneksel olarak ebeveynlerin yataklarını bebekleriyle paylaşma pratiğini desteklemişlerdir. Bununla birlikte, son yıllarda bir uzmanlar grubu yatak paylaşma ile ani bebek ölümü sendromu (SIDS) arasında bir ilişki olabileceğini iddia etmişlerdir. Sorunlar, pratik çocuk bakım problemlerini farklı anne-babalık uzmanı gruplarının ahlâkî endişeleriyle karıştırma eğilimiyle çözülmez. Bu tür tavsiyelerin, pratik sorunları çözme arzusundan çok genellikle tavsiye sağlayıcının gündemiyle yönlendirildiği sonucundan kaçmak zordur. Beşik ölümüyle yatak paylaşma arasındaki öne sürülen ilişki, üç farklı kampanyacılar grubunun amaçları arasındaki potansiyel bir gerilimi su yüzüne çıkarıyor: yatak paylaşmayı savunanlar, emzirmeyi savunanlar ve beşik ölümüne karşı kampanyacılar.

Bir ebeveynin bebekle uyumasının önemsiz bir sorun olarak ele alınıp alınmaması gerektiği, ilgili kişilerin isteklerine bırakılıyor. Bir yatağı paylaşmak ya da emzirmek başkaları için değil, bazıları için işe yarar. Fakat artık tartışmayı kesmek ye-

35 Bkz. “Breast-Feeding Mothers May Pass Toxins to Babies,” Sunday London Times, 30 Nisan, 2000.

rine, yatak paylaşımı, dayak tartışmasını karakterize eden ah-lâkî imâlarla yüklü bir tartışmaya dönüşme tehlikesi gösterir. Birlikte uyumanın taraftarları bilgi vermekten çok inandıklarını zorla kabul ettirme eğilimindedirler. Deborah Jackson'ın *Three in a Bed: The Benefits of Sleeping with Your Baby* [Bir Yatakta Üç Kişi: Bebeğinizle Birlikte Uyumanın Faydaları, çev.] adlı eseri çok sayıda işe yarar fikir öne sürüyor ve hatta "onunla istemeyerek uyumaktansa bebeğinizi bir bebek karyolasına [beşiğe] mutlulukla koymanın" tercih edilebilir olduğunu söyleyerek önyargısız olmaya çalışıyor. Ancak bu faydalara tutunmak yerine, Jackson çocuklarıyla birlikte uyumayan ebeveynleri ikinci en iyi tercih edenler olarak tanımlıyor. Bu kitabın örtülü mesajı, çocuklarıyla birlikte uyumayan ebeveynlerin mükemmel ve önemli bir tecrübe fırsatını kaçırdıklarıdır. Bir bebeği ayrı bir odadaki beşğinde bırakmak, "bebeğin mutsuzluğunun belirgin bir açıklaması" olarak gösteriliyor. Jackson çalışan anneleri, eğer çocuklarıyla uyumazlarsa, bu tür ayrı kalan bebeklerin "ebeveynlerinden çok bakıcılarına daha yakından bağlılık" geliştirebildikleri için "tehdit edici bir krizin söz konusu olabileceği" yolunda ikaz ediyor.³⁶

Bebeklere ebeveynlerinden ayrı bir odada uyumalarına izin vermenin doğal olmadığına inanan çocuk uzmanları, yatak paylaşımının ebeveyn-çocuk kenetlenmesi için gerekli olduğunu öne sürmüşlerdir. 1990'ların başında Amerikalı antropolog James McKenna, yatak paylaşımının bebeklerin nefes almasına yardım ettiğini ve beşik ölümü riskini azaltan sağlıkla ilgili yararlarla sahip olduğunu gösteren bir araştırma yapmıştır. Bu argüman, birçok çocuk uzmanını yatak paylaşımını savunmaya ikna etmiştir. National Childbirth Trust'ta siyaset araştırması başkanı Mary Newburn şunu ifade ediyor: "Bir bebek yetişkinlere ne kadar yakın olursa o kadar çok emniyette olur, çünkü ebeveynlerinin kalp atışlarını ve nefes alıp verişlerini duymak kendi sistemini harekete geçirir." Newburn'e göre bu, çocuğun kolayca nefes almayı unuttuğu durumlardaki beşik

36 Jackson (1999), s. 175.

ölümlelerinden kaçınmayı sağlar. 1999'da Britanya'da ve ABD'de gerçekleştirilen, bu pratiğin gerçekten beşik ölümü riskini artırdığını öne süren araştırmalarla bu yatak paylaşma davasından şüphe duyulmuştur. Bir sonuç olarak, Federal Consumer Product Safety Commission [Federal Tüketici Ürün Güvenliği Komisyonu, çev.], birlikte uyumanın bebeği kazara boğma veya öldürmeyle ilgili önemli bir risk yarattığı uyarısını tartışmıştır. Britanya'da Foundation for the Study of Infant Deaths [Bebek Ölümlerini İnceleme Kurumu, çev.], eğer ebeveynler içki içmişlerse, uyuşturucu almışlarsa ya da kesinlikle yorgun veya obezlerse bir bebeğin daima beşiğine geri götürülmesi gerektiğini bildirir. Bu konu hakkındaki tavsiyeler, şimdi ikiye bölünüyor ve ebeveynler tek başlarına parçaları bir araya getirmeye terk ediliyorlar.³⁷

Birlikte uyuma hakkındaki tartışma çatışan ahlâkî gündemlere konu olduğu için, hangi risklerin birlikte uyumayla ya da ayrı uyumayla özdeşleştirildiğini gerçekten bilmediğimizi görmezden gelmek kolaydır. Araştırmanın otoritesine dayandırılan öne sürülmüş riskler, istatistik olarak önemsizdir ve ne olursa olsun hiç kimse bir ailenin uyuma şekliyle beşik ölümünün oranı arasında nedensel bir ilişki gösterememektedir. Emzirme örneğindeki gibi, tartışma pratik değerlendirmelerden çok ideoloji tarafından körüklenmektedir. Spock ve Brazelton gibi birçok yatak paylaşımı taraftarı, ebeveyn çıplaklığının ve çocuğun ebeveynlerinin seks yapmasına şahit olması ihtimalinin etkisi hakkında endişelidir. Başkaları Ödipal çatışmaların şiddetlendirilmesi hakkında endişelidirler. Birlikte uyumanın bir çocuğun bağımsızlığının gelişimini riske attığı da iddia edilmektedir. Yatak paylaşımı taraftarları, bu pratiğin doğal ve çocukların duygusal gelişimleri için gerekli olduğu görüşünü kabul ediyorlar.

37 McKenna'nın araştırmasının bir krokisi için bakınız, M. Small ve M. Hellweg, "A Reasonable Sleep," *Health & Hygiene*, Nisan 1992. Newburn'den "Should the Baby Sleep in Your Bed?" de bahsediliyor, *Express*, 9 Aralık, 1999. Federal Tüketici Ürünü Güvenliği Komisyonu'nun raporu burada tartışılıyor: "Baby in Parents' Bed in Danger? U.S. Says Yes, but Others Demur," *New York Times*, 30 Eylül, 1999.

Gerçekten —besleme, kaliteli zaman, televizyon seyretme, erken eğitim, disiplin vb. — çocuk bakımıyla ilgili her konu çatışan tavsiyelere maruz kalıyor. Yeni modalar ve kısa ömürlü uygulamalar sürekli artan sıklıkla gelip geçiyorlar. Bütün bu sürecin farkında olmayan ebeveynler, çocuklarının sağlığıyla ilgili yeni keşfedilmiş bir risk hakkındaki en son iddiayı yorumlamaya terk ediliyorlar. Tavsiye, ebeveynlere daima bir tercih meselesi olarak sunuluyor. Anne-babalık kitapları, sürekli olarak kendileri için en iyi olan şeye karar vermenin ebeveynlere bağlı olduğu konusunda ısrar ediyorlar. Dr. Spock'un kitabının ilk kelimeleriyle "Kendinize güvenin." Bu kuralcı olmayan retorik neredeyse bütün mevcut literatürü gözden geçiriyor, ancak bu retorik altındaki tavsiyeler ender istisnalarla birlikte son derece kuralcıdır ve önerilen şeyi yapmanızın daha iyi olacağı imâsını içerir.

Bu kadar çok çatışan tavsiyeye ve kamusal alana taşınan böyle büyük bir araştırma hacmine rağmen, ebeveynlere sürekli olarak savunmasız ve cahil oldukları hissettirilir. Çoğumuz, toplumumuzun ahlâkî belirsizliklerinin ve rekabet eden profesyonel ve uzman gruplarının gündemlerinin, bu sözde önyargılı olmayan bilginin büyük kısmını doldurduğunun farkında değiliz. Peki, bütün bu bilgiden ne anlam çıkaracağız? "Uzmanlar gerçekten ne biliyorlar?" sorusunu sormaya değer. Anne-babalığın çocuklar üzerindeki etkisi hakkında gerçekten ne biliyoruz? Bu sorunun cevabını merak eden ebeveynler için, hem kötü hem de iyi bir haber söz konusudur. Bir sonraki kısımda ana hatları çizilecek kötü haber, çoğu tavsiyenin bilime değil, spekülasyona ve sağduyuya dayanmasıdır. Özet olarak, anne-babalığın çocuklar üzerindeki etkisi hakkında gerçekten pek bir şey bilmiyoruz. İyi haber, gerçekten iyi haber, ebeveynlerin uzmanlardan daha fazla cahil olmadıklarıdır. Ve uzmanlar iddialarının çoğu hakkında çok az şey bildikleri için, onları görmezden gelebiliriz ve içgüdülerimize göre davranabiliriz. Ebeveynler genellikle çocuklarını yetiştirmenin en iyi yönteminin ne olduğunu başka herkesten daha iyi bilirler.

Araştırma Kılığına Bürünmüş Önyargı

Anne-babalıkla ilgili tavsiyeler, genellikle en son bilimsel incelemelerin bir sonucu olarak sunulur. Bilimin otoritesine başvuru, tavsiyeye çok büyük prestij sağlar. Dr. Spock ya da Dr. Penelope Leach gibi bireysel uzmanlar, ebeveynlerin çocuklarına davranma şekli üzerinde ürkütücü bir etkiye sahiptirler. Onların görüşleri, katı bilime dayanan çürütülemez gerçekler olarak görülür. Böyle birçok uzman, tavsiyelerini özenle formüle etmeye çalışırlar ve mevcut bilgiyi dikkatle inceledikten sonra doğru bilgiyi ifade etmek için ellerinden gelen her şeyi yaparlar. Bununla birlikte, bilimsel bilgiyi yeniden yorumlamak ve onu etkili anne-babalık tavsiyesine dönüştürmek zordur. Bu yalnızca bilimsel bilginin eksik olmasından kaynaklanmaz. Anne-babalık, bilimsel bir çabaya indirgenemez. Anne-babalık, daima kolayca genel bir formüle oturtulmayan eşsiz bir ilişkiyi kapsar.

Çocuk yetiştirmeye ilgili araştırmalar ve tavsiyeler hâkim ahlâkî ve kültürel tavırlardan da etkilenir. Uzman bu tavırlardan etkilenir ve her zaman bu tavırları yansıtan bir tarzda bilgiyi seçer ve sunar. Bireysel otoriteler çocuklar, ergenler, aile üyeleri ve babalar ve anneler olarak kendi tecrübelerinin ürünüdürler. Bu kişisel detaylar, her zaman bu otoritelerin bakış açısını şekillendirir ve genellikle tavsiyelerinin niteliğini ve yönünü etkiler. Çoğu zaman, anne-babalıkla ilgili bilgi sağduyunun, önyargının, araştırmalar tarafından sunulmuş ve mevcut ahlâkî değerler prizması vasıtasıyla yorumlanmış görüşlerin bir kombinasyonuna dayanır. Çok sayıda uzman bunun farkında olmasa da, onların tavsiyeleri genellikle araştırma kılığındaki önyargıdan başka bir şey değildir.

Uzmanlar geçmişin önyargılı anne-babalık tavsiyelerine son derece eleştirel olsalar da, kendi tavsiyelerinin doğru, objektif ve kusursuz olduğuna inanarak kendilerini fazla beğenirler. Sözde yeni keşifler tarafından bu tür tavsiyenin sürekli olarak aksi iddia edilse de, böyle yaparlar. Psikoloji alanı önemli bir keşif olarak ilân edilen, birkaç yıl sonra da anlamsız olarak

ıskartaya çıkarılan ebeveyn patolojileriyle karmakarışık hale getirilir. 1950'lerde, şizofren ve soğuk anne, otistik çocuklar doğurduğu için suçlanıyordu. 1960'lar, çalışan annelerin, çocuklarına telâfisi mümkün olmayan zarara yol açmaktan sorumlu tutuldukları annelik mahrumiyeti yıllarıydı. Bugün bu patolojiler itibardan düşmüştür yerine, psikologlar bağlanma bozukluğu gibi yeni patolojileri keşfetmişlerdir.

Çocuk yetiştirme literatürünün yakından bir incelenmesi, bu uzmanların kendilerinin, argümanlarının yönünü bilimden sağduyu saydıkları şeye doğru sürekli değiştirdiklerini gösteriyor. Çocuk gelişimi hakkındaki beyin araştırmalarından elde edilen bilgilerle ilgili tartışmayı ele alalım. *Newsweek*'teki bir baş makale, bu araştırmanın ebeveynlerin zaten bildiği şeyi doğruladığını coşkuyla ifade etmiştir. "En ileri durumdaki bilim, akıllı ebeveynlerin daima içgüdüsel olarak bildiği şeyi doğruluyor: küçük çocuklar hayatlarındaki önemli yetişkinlerin ayırdıkları zamana ve ilgiye çok fazla ihtiyaç duyuyorlar."³⁸ Bu raporun yazarına göre, sezgi ile bilim arasındaki sınır keyfidir. En ileri durumdaki bilim, iyi bilinen acı gerçekleri geçerli kılan bir şey olarak sunuluyor. Eğer bilim bize, sağduyu vasıtasıyla zaten sezdiğimiz bir şeyi söylüyorsa, onun otoritesine başvurmanın bir argümanı desteklemekten başka amacı nedir? Geçmişin tecrübesi bize şunu söylüyor: "Bilim daha önce de var olan spekülasyona meşruluk sağlamak için kullanıldığında, araştırmacıların doğrulamaya teşebbüs ettiği şeyi bulma imkânı daima vardır." Bir iddiayı meşrulaştırmak için araştırmaya dayanan kanıtı aramak, bazen bazı araştırmacıların kendileri tarafından açıkça kabul edilir. Birlikte uyuma konusuna geri dönersek, gazete raporlarına göre, antropolog Dr. Helen Ball'un kılavuzluk yaptığı Durham Üniversitesi'ndeki bir grup, bu uygulama hakkında öne sürülen pozitif iddiaların bazılarını destekleyen bir incelemeye başlıyor. Bu grup birlikte uyumanın faydalarını keşfetmeyi umuyor. Aradıkları delilleri tesadüfen bulmaları son derece muhtemeldir. Araştırma-

38 Bkz. "Off to a Good Start," *Newsweek*, Spring/Summer 1997 özel baskısı.

cılar bir iddiayı kanıtlamaya teşebbüs ettiklerinde, genellikle başarılı olurlar. Ancak bu tür örneklerde, bilimin rolü kamuoyunu kapsayan bir incir yaprağı sunmaktır.

Belirli çocuk yetiştirme tekniklerini savunanlar, araştırmaya ve bilime genellikle tedirgin edici derecede araçsal bir yaklaşım sergilerler. Bebek determinizminin çok sayıda taraftarı, araştırmaların, klâsik müzik dinlemenin küçük çocukların entelektüel gelişimleri üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu kanıtladığı iddiasını memnuniyetle kabul eder. Araştırmalar, uzun zamandır şüphelendikleri şeyin hikmetini kanıtlamıştır. Cornell Üniversitesi Early Childhood Center'ın yöneticisi heyecanla şunu ifade etmiştir: "Müziğin çocuklar için önemli olduğunu hep biliyoruz, fakat araştırmalar müziğin çocukluk döneminin zorunlu bir parçası olması gerektiğini gösteriyor." Müzik öğretmenleri, bu haberden dolayı daha da memnundurlar. *Teaching Music*'deki bir makale, bilimsel araştırmanın otoritesinin ebeveynler üzerinde etkisi olduğunu kabul etmiştir. Bu makale "müzik ve eğitim hakkında kamuoyu üzerindeki uzun vadede etkinin hepimizin yararlanması lehinde değiştiğine" (müzik öğretmenlerini imâ ederek) dikkat çekiyor. Mozart etkisi hakkında öne sürülen bilimsel iddialar daha sonraki araştırmalar tarafından sorgulandığında, taraftarları tavırlarını değiştirmişlerdir: müzik dinlemenin faydaları o kadar açıldı ki, iddialarının bilim tarafından desteklenmesinin hiçbir önemi yoktu. Bir taraftar *Time* dergisinde, bu iddianın belki de "titiz nöro-bilimsel araştırmaya dayanmadığını" fakat "yine de çok iyi bir tavsiye" olduğunu yazmıştır. Amaca hizmet ettiğinde, bilim konu hakkında en son söz olarak bildiriliyor amaca hizmet etmediğinde bilim konu dışı bir oyalanmadır.³⁹

Dayak hakkındaki tartışma doğrudan Mozart etkisi hakkındaki tartışmayla paraleldir. Dayak muhalifleri, amaçlarını

39 Stilwell'den şurada söz ediliyor: S. Lang, "Music-Good for Not Only the Soul, but the Brain," *Human Ecology Forum*, İlkbahar 1999, s. 24. bkz. "Music Beats Computers at Enhancing Childhood Development," *Teaching Music*, Haziran 1997.

kanıtlamak için sürekli olarak araştırmaya dayanan kanıtları arıyorlar. Daha dürüst kampanyacılar, bu tür kanıtın mevcut olmadığını kabul ediyorlar ve “Ne olmuş yani?” diyorlar. Amerikalı psikolog Leonard Eron, sosyal bilimcilerin işinin saf bilimciler olarak rollerinin dışına çıkmak ve sosyal değişimin savunucuları haline gelmek olduğunu ileri sürmüştür. Başkaları, kanıta dayanan araştırmaya güvenmektense etik nedenlerden ötürü dayağa karşı çıkmayı seçme konusunda uzlaşıyorlar. Bununla birlikte, girişimlerinin başarısının bilimin desteğini gerektirdiğine haklı olarak inandıkları için araştırmayı çok fazla savunuyorlar.⁴⁰

Bilim, uzmanların görüşlerine meşruluk sağladığı için, tavsiyeler sürekli olarak bilimin otoritesine başvurur. “Araştırma şunu gösteriyor...” formülünü kullanmak sıradan hale gelmiştir. Bebek determinizminin taraftarları sürekli olarak bu yaklaşımı benimserler. Sevginin beyin gücünün gelişmesini sağladığı ya da hayatlarının ilk yıllarında sistematik şekilde uyarıldıklarında bebeklerin daha hızlı şekilde geliştikleri önermesi, genellikle beyin araştırmalarından elde edilen kanıtlara ilişkin iddialarla desteklenir. Aslında, bu iddiaların hiçbir kanıtı yoktur. Her zaman beyin araştırmaları temelinde sunulan tavsiyeler, bebek determinizmi taraftarlarının yirmi ya da otuz yıl önce sundukları tavsiyelerle aynıdır. Bağlılık ve kenetlenmenin yüceltilmesi, yalnızca beyin gelişimiyle ilgili bilimsel jargonla ifade edilir.

Bundan yararlanabileceklerini bilen şarlatanlar, bazen ebeveynlerin bilimsel gerçeklere açlığını manipüle ederler. Fakat genellikle, uzmanları bilimin otoritesini suistimal etmeye sürükleyen şey sahtekârlık değildir. Tersine, bu, kendi fikirlerini araştırmanın gerçekten ifade ettiği şeyden ayırmayı başaramayan insanların durumudur. Anne-babalık literatürüyle ilgili incelemeler, sunulan bilginin ciddi araştırma bulgularıyla pek ilişkisi olmadığını doğruluyor. Bu tür incelemeler,

40 Bkz. Eron (1996).

bilimsel bilgi ile ebeveynlere aktarılan bilgi arasında genellikle bir uygunluğun bulunmadığını göstermiştir.⁴¹ Kültürel değişme ve ahlâkî değerler, anne-babalıkla ilgili tavsiyelerin seçimini ve ifade edilmesini etkiler. Araştırmanın kendisi de benzer etkilere maruzdur. Bu nedenle, ebeveynlerin, araştırma bulgularına ilişkin medya raporlarının bilimsel bilgiyle eşanlamlı olarak yorumlanmaması gerektiğini anlamaları önemlidir. Genellikle anne-babalıkla ilgili araştırmalar belirgin bir gündem vasıtasıyla yönlendirilir. Bu gündem belirgin olmasa bile, araştırmalar mevcut kültürel uygulamaları geçerli kılma alışkanlığına sahiptir.

Anne-babalık ve aileyle ilgili araştırmaların bu kadar güvenilir olmasının geçerli nedenleri vardır. Otuz yıl önce yaygın şekilde sözü edilen *Sociology of the Family* [Aile Sosyolojisi, çev.] adlı ders kitabının editörü Michael Anderson, her sosyologun “incelemesi gereken şey hakkında başlangıçta çok fazla şey bildiğini” söylemiştir.⁴² Bu bakımdan, araştırmacılar sıradan insanlardan farklı değildirler. Çoğumuz bir aile hayatı tecrübesine sahip olduğumuz için, hepimizin bu konuda fikri vardır. İmgelemimizi şekillendiren özel tecrübeleri çalışmamızın amaçlarından ayırmak genellikle zordur. Objektif mesafeyi muhafaza etme zorluğu aile araştırmalarını lekeler. Mevcut kültürel değerler, araştırmacıların neyi problem olarak tanımlayacağını ve ne türde sorular soracağını etkiler. Araştırma her zaman sosyal, ideolojik ve ahlâkî kaygılarla yönlendirilir. Annenin istihdamının çocuklar üzerindeki etkisini ele alalım. Bu konu hakkındaki araştırmalar, bu uygulamanın yaygın onaylanmayışının söz konusu olduğu bir dönemde başlatılmıştır. Belirgin beklenti, annenin işe gittiği bir ailede büyüyorlarsa, çocukların yetersiz anne-babalığa maruz kalacaklarıydı. Bu konuyu incelemeye çalışan çok sayıda araştırmacının hiçbir şeyi fakat problemleri araması bir sürpriz midir? Bu araştırmacıların soruları kaygı,

41 Bkz. Smith, Van Loon, DeFrates-Densch ve Schrader (1998).

42 Anderson (1973), s. 8.

bozuk davranış semptomları ve aile hayatının parçalanması hakkında bilgi istemeyi sağlayacak bir şekilde düzenleniyor. Annenin istihdamının aile hayatına bazı yararlar sağlayabileceği ihtimali açıkça düşünülüyor.

Annenin istihdamının bir gerçeklik haline geldiği bu günlerde, annenin istihdamının etkisi hakkındaki araştırma soruları artık böyle tek yönlü şekilde sorulmuyor. Bu uygulamanın aile hayatı için bazı olumlu sonuçları olabileceğine ve sorularını uygun şekilde düzenlediklerine inanan çok sayıda araştırmacı vardır. Bununla birlikte, onlar da genellikle muhalifleriyle aynı tuzığa düşerler ve değer yargılarının araştırmalarını şekillendirmesine izin verirler. Bu konu hakkındaki önemli bir incelemede iki Yeni Zelandalı akademisyen John Horwood ve David Fergusson, "Annenin işgücüne katılımı zararlı mı yoksa yararlı mıdır?" gibi soruların aldatıcı olabileceği sonucuna varıyorlar. Onlar, araştırılması gereken şeyin "aile hayatı modelleri, çocuk gözetimi ve annenin işgücüne katılımının zararlı ya da yararlı etkilere sahip olmasına yol açabilecek destek" olduğuna inanıyorlar.⁴³

Her araştırma değer yargılarına bağlıdır. Ancak, anne-babalıkla ilgili araştırma neredeyse bütünüyle bu tür yargılara mahkûmdur. Genellikle bu araştırma, ebeveynlerin yaptığı şeyin çocuğun gelişimini açıkladığı yolundaki kanıtlanmamış varsayıma dayanır. Psikologların, çocukların kendi gelişimleri üzerinde önemli bir güç kullanmaya muktedir oldukları nosyonunu popülerleştirmeleri ancak son zamanlarda söz konusu olmuştur. Geçen yirmi yıl boyunca, sosyologlar da ebeveynlerin çocukları üzerinde en güçlü etkiye sahip kişiler oldukları fikrini sorgulamaya başlamışlardır. Anne-babalık ile çocukların davranışı arasındaki önemli bir bağlantıya ilişkin kanıtın yokluğu, sosyologların diğer etkenleri, özellikle diğer çocukların etkisini incelemelerine yol açmıştır.⁴⁴ Ne yazık ki,

43 Horwood ve Ferguson (1999), s. 1023.

44 Bu düşünceler Dr. Alan Prout tarafından geliştirilmiştir (1999) "Living Arrangements: Children's Lives and the Limits of Parenting," *Parenting Forum*, no. 15;

anne-babalıkla ilgili araştırmalar ciddi şekilde bu görüşle ilişkili değildir ve ebeveyn determinizmi ideolojisi tarafından yönlendirilmeye devam ederler.

Çocukların gelişme şekli, yalnızca bir dereceye kadar ebeveynlerinin davranışları tarafından belirlenir. Çocukların hayatları karmaşık bir sosyal, kültürel, çevresel, ekonomik ve aile ilişkileri ağında kökleşir. Araştırma bulguları, belirli komünitelere, kültürlere ve sosyal düzenlemelere özgüdür. Slovenya'da gerçekleştirilen çalışmadan çıkarılan sonuçlar kaçınılmaz şekilde geçerli değildir ya da Los Angeles'daki çocukların hayatıyla doğrudan ilişkili değildir. Bir toplumda gerçekleştirilen bir araştırma bile pek anlayış sağlamayabilir. Emzirmenin biberon üzerindeki erdemlerini ortaya çıkarmak zordur, çünkü incelenen çocuklar doğrudan karşılaştırılamayabilir. Orta sınıf anneleri emzirmeyi işçi sınıfı annelerinden daha yaygın şekilde uyguluyorlar ve bu uygulamanın yararları hakkında öne sürülen iddialar sosyo-ekonomik statülerdeki ve diğer değişkenlerdeki farklılıklara bağlı olabilir. Dikkate alınacak çok sayıda etken olsa da, anne-babalığın çocuk gelişimi üzerindeki etkisini izole etmek imkânsızdır. Çocuklar büyürlerken, onlar üzerindeki etkilerin çeşitliliği artar ve daha fazla karmaşık hale gelir: arkadaşlık çevreleri, eğitim kalitesi, komünitenin sunduğu imkânlar ve hepsinden önemlisi bir çocuğun hayatını şekillendirmedeki kendi rolü.

Ciddi araştırmalar, katı sonuçlar çıkarma konusunda karakteristik olarak tereddütlüdür. Objektif araştırma, başka araştırmaların onun bulgularını tekrarlamasını gerektirir.⁴⁵ Anne-babalığı araştırma tarihi, tekrar edilmemiş sonuçlarla karakterize edilir. Tartışmalı bulgular bazen farklı data toplama yöntemlerinden kaynaklanır. Ancak, genellikle bu tartışmalı bulgular, çok sayıda tahmin edilemez ve açıklanamaz etkileri kapsadığı için anne-babalığın asla tam bir bilim olamayacağından

Practical Parenting, Mayıs 2000; *Mother & Baby*, Mayıs 2000.

45 Bkz. Schaffer (1998) *Social Development*, ss. 4-5.

kaynaklanır. Bu nedenle, tanınmış araştırmacılar, anne-babalık ile çocuk davranışı arasında nadiren nedensel bir ilişkiye ulaşırlar. Anne-babalık uzmanları ve profesyonelleri anneliğin ve babalığın etkisi hakkında araştırma nedenlerinden daha fazla şey bildikleri izlenimi vererek bu tür ölçülülüğü nadiren kullanabilirler.

Anne-babalık araştırması adıyla ilerleyen çoğu şey, en iyi şekilde, belirli problemlere ilişkin bilinci arttırmaya adanmış savunma araştırması olarak tanımlanır. Bu tür araştırma, kamu politikasını etkilemeyi amaçlar ve bu amaç başka hiçbir düşünceyi hesaba katmaz. Savunma araştırması bilinmeyen şeyi keşfetmeye teşebbüs etmez; kamuoyunu etkilemeye çalışır. Savunma araştırmasının hareket noktası, bir şeyin iyi bir şey olduğu inancıdır ve amacı şüphe duyan bir toplumu ikna edecek argümanları düzenlemektir. Fiziksel cezalandırmaya karşı kampanyacılar, ebeveynleri ve politikacıları dayağı yasa dışı ilân etmeye ikna etmek için savunma araştırmalarını desteklerler. Çocuk koruma savunma grupları, endişelerinin konusu hakkındaki bilinci arttırmak için sürekli olarak araştırmalar ve raporlar yayınlılar. Eylül 2001’de gazetelerde, ABD’de yılda yaklaşık dört yüz bin çocuğun seks ticaretine karıştığı yaygın şekilde kaydedilmiştir. Bu raporlar, Pennsylvania Üniversitesi’nin Sosyal Araştırmalar Okulu tarafından yapılan savunma araştırmalarına dayanıyordu. Bu araştırma hakkındaki daha yakından bir inceleme, onun kaba tahmine ve spekülasyona dayandığını göstermiştir.⁴⁶ Savunma hakkında doğal olarak sakıncalı hiçbir şey yoktur. Önemli sosyal konuları uzun süreli ve itibarlı bir vurgulama geleneğine sahiptir. Ancak, böyle bir neden güdümlü girişim ifade edilen bilimsel hakikatler konusunda değil, propaganda konusundadır. Ebeveynler özellikle çocukların problemleri hakkında okudukları çoğu araştırmanın bilimin değil, insanların fikirlerinin ürünleri olduğunu bilmeleri gerekir.

46 Bu raporda kullanılan metodolojinin bir eleştirisi için bakınız “Exploited the Exploited,” *Vital Statistics*, Ekim 2001.

Ahlâkî Karışıklık

Anne-babalıkla ilgili tavsiyeler ve araştırmalar ahlâkî ve kültürel değerler ve endişelerin izini taşırlar. Çağdaş dönemlerde sorunlar ahlâkî normlar ve değerler hakkındaki konsensüsün yokluğu nedeniyle daha fazla karmaşık hale gelir. Erkekler ile kadınlar arasındaki ilişkilerde ve aile hayatının yapısındaki değişimler, gündelik hayatla ilgili önemli sorunların tartışma konusu haline geldiği bir durum yaratmıştır. Biz —konsensüs yokluğunun ahlâkî değerler arasında rekabeti teşvik ettiği— bir ahlâkî karışıklık çağında yaşıyoruz. “Aile değerleri”, tek ebeveynlik, kadınların ve erkeklerin rolleri, homoseksüellik ve ebeveyn sorumluluğu hakkındaki tartışmalar genellikle rekabet eden moralitelere gömülüdür.

Ahlâkî karışıklık, anne-babalıkla ilgili tavsiyelerin değerler rekabetine maruz hale geldiği bir durumu körükler. Bu tavsiyelerin değişkenliği, kişisel hayata farklı tavır ile davranış kodları arasındaki gerilimi yansıtır. Bir ahlâkî belirsizlik döneminde, aşırı basit çözümleri seçmeyi reddetmek zordur. Gelişmiş anne-babalık, gündelik ilişkilerimizi nasıl yürüteceğimiz konusunda netlikten yoksun oluşumuza böyle bir basit cevap gibi görünüyor. Çocukların nasıl yetiştirileceği konusundaki karışıklıklar, daha iyi anne-babalık talebiyle yüzeysel olarak çözülüyor. Dolayısıyla, hayatlarımıza ve bebeklerimizin hayatlarına rehberlik etmesi gereken değerler ve kurallar hakkında uzlaşmakta zorlansak da, çocuklar söz konusu olduğunda ortak bir zemin bulabiliyoruz. Ebeveynin sorumluluğunu genişletmek, zor bir durum hakkında bir kontrol ölçüsünü muhafaza etmenin bir yoludur. Çocuklarımızı nasıl yetiştireceğimiz ve onlara hangi kuralları ve değerleri aktaracağımız konusunda kararsız olabiliriz, fakat onlara daha fazla ilgi gösterebiliyoruz. Çocuklara ilham veren iyi bir dünya görüşü sunma hakkında kararsız olabiliriz, ancak başları belaya girmesin diye aktivitelerini gözetlemeye çok fazla zaman ayırabiliyoruz. Bu karışıklık hayatını yaşayan, fakat çocukları için en iyi şeyi yapmak isteyen ebeveynler, bu nedenle daha fazla anne-babalık yapma baskı-

sına av olurlar. Çocuklar ebeveynlerine çok ihtiyaç duyarlar, fakat çoğu İngiliz ve Amerikan evinde ebeveynlerin daha fazla gözetimden başka yapabildikleri bir şey yoktur.

Paranoid ebeveynler, toplumun hayatlarına kılavuzluk edecek geçerli bir bakış açısı sağlayamama başarısızlığının bedelini ödemeye mecbur olan sıradan insanlardır. Bu tür kılavuzluğun yokluğunda, anneler ve babalar aşırı anne-babalık çıkmazları üzerinde bir kontrol ölçüsü bulmaya çalışırlar. Müteakip bölümün gösterdiği gibi, bu yaklaşım annelere ve babalara değil, anne-babalık uzmanına güç sağlıyor.

X. Profesyonel İktidar ve Ebeveyn Otoritesinin Erozyonu

Anne-babalıkla ilgili tartışmaya katılan herkes ebeveynleri ve aileleri destekleme zorunluluğunu tekrarlıyor. Ebeveynlerin desteğe, ancak genellikle sunulan türde olmayan desteğe ihtiyaçları vardır. Ebeveynler, kaliteli çocuk bakımına ulaşma imkânına ihtiyaç duyuyorlar, biz çocuğu koruyan komünitelere ihtiyaç duyuyoruz. Hepsinden önemlisi, ebeveynler çocuklarının geleceği hakkında aldıkları kararların toplumun geri kalanı tarafından destekleneceğini ve zayıflatılmayacağını bilmeye ihtiyaç duyuyorlar. Ancak, *destek* terimi ebeveynlerin nasıl davranması gerektiği hakkındaki buyurucu tavsiyeyi örten bir sözdür. Anne-babalık eğitimi, aslında yetişkinin davranışını değiştirme ve anneleri ve babaları sözde yoksun oldukları becerilerle donatma amacına yönelik olarak düzenlenmiştir. Maalesef, yetersiz ebeveynleri becerikli ebeveynlere dönüştürmeyi amaçlayan projeler, anneleri ve babaları zayıflatma, uzmanları güçlendirme eğilimindedir.

Profesyonellerin aile hayatına müdahalesi, paranoid anne-babalığın güçlenmesine çok fazla katkıda bulunur. Çocuk uzmanları iyi niyetli olsalar da, ebeveynin otoritesini sürekli sorgularlar. Bakım uzmanları, çocukların ve ailelerin çıkarlarını savunduklarını ifade ederler, ancak ne kadar iyi niyetli olursa olsun çoğu profesyonel grubu kendi çıkarlarını destekler, anne-babalık ve çocuk koruma endüstrisi buna istisna değildir. Bu

endüstrinin, çözülecek yeni krizleri keşfetme ve anne-babalıkla özdeşleştirilen problemleri abartma konusunda çıkarı vardır. Profesyonel müdahale, genellikle beceriksiz amatörler olarak ebeveynlere hadlerini bildirmeyi kapsar. Bazen, ebeveynlerin karşılaştıkları problemlerden dolayı ebeveynleri suçlamayı içerir. En azından, profesyoneller uzmanlar olarak ayrıcalıklı bir statü talep ederler ve ebeveynleri kendilerine bağımlı kılarlar.

Destek Talebi Yaratmak

Geçen on yıl, annelerin ve babaların anne-babalık uzmanlarının desteğine ihtiyaç duyduklarına Amerikan kamuoyunu ikna eden ciddi bir kampanyaya şahit olmuştur. Basında aile hayatıyla ilgili tedirgin edici araştırmaları okuyan ebeveynler, tarafsız incelemeler olarak kabul ettikleri şeyin, aslında anne-babalık uzmanına bir talep yaratmak için tasarlanmış halkla ilişkiler kampanyaları olduğunun genellikle farkında değildirler. 1998'de Commonwealth Fund tarafından yayınlanan bir rapor olan *Survey of Parents with Young Children* [*Küçük Çocuklara Sahip Ebeveynlerle İlgili Araştırma*, çev.]'ı ele alalım. Bu rapor, ebeveynlerin karşılaştıkları zorluklara büyük vurgu yapmıştır ve ebeveynlere çocuk yetiştirme konusunda yardım edecek daha fazla bilgi ve hizmet konusundaki yaygın talebi keşfettiğini iddia etmiştir. Bu raporun bu tür sonuçlara ulaşması şaşırtıcı değildir, çünkü bu araştırma daha fazla profesyonel destek ihtiyacı üzerinde maksimum uzlaşmayı davet edecek şekilde düzenlenmiştir. Daha fazla desteğe ve bilgiye ihtiyaç duyup duymadıkları sorulan ebeveynlerin olumsuz cevap vermesi muhtemel değildir. Bu tür araştırmalar, yalnızca ebeveynlerin istediği şeyi ortaya çıkarmayı amaçlamazlar aynı zamanda, profesyonel hizmetlere talebi genişletmek için tasarlanmışlardır.

Anne-babalık uzmanlarının hizmetlerine bir talep yaratmaya bu kadar çok kaynağın adanması şaşırtıcı bir şey gibi gelmemelidir. Profesyoneller genellikle, hizmetlerine ilgi duyan nispeten az sayıdaki meşgul ebeveynler hakkında şikâyet ederler.

Celia Smith tarafından yapılan anne-babalık programlarıyla ilgili bir araştırma, destek hizmetlerine ihtiyaç konusunda uzmanların düşündüğü şey ile ebeveynlerin düşündüğü şey arasında bir yanlış eşleştirme olduğunu ifade ediyor. Smith, ilân edilen derslerin ilgi yokluğu nedeniyle iptal edilmek zorunda olduğunu belirtiyor. Smith'in görüştüğü bazı profesyoneller katılımı genişletme imkânının mevcut olduğuna inansalar da, bu imkân "katılmak için kuyruğa giren ebeveynler tarafından her zaman kanıtlanamıyordu."⁴⁷ Anne-babalık eğitimi ve ilgili projeler açıkça talep vasıtasıyla yürütülmüyor. Bu nedenle, bu kadar çok zaman ve enerji ebeveynlerin bu hizmetlere ihtiyaç duyduğu fikrini desteklemeye adanıyor. Anneler ve babalar gerçekten anne-babalık sınıflarına katılmak için kuyruğa girmiş olsaydılar, halkla ilişkiler kampanyalarına pek gerek duyulmayacaktı.

Anne-babalık uzmanı davasını desteklemek, resmî ve uzman temsilcilerle sınırlanamaz. Çağdaş çocuk yetiştirme literatürünün belirleyici özelliklerinden biri, daha fazla tavsiye isteme tavsiyesidir. Okuru uzun bir yardımcı fikirler ve destek ağları listelerini içeren diğer destek kaynaklarına doğrudan yönlendiren anne-babalık literatürü bizi sürekli ulaşılabilir yardımın mevcut olduğu, yardım ve destek istemenin olumlu bir adım olduğu yolunda rahatlatır. Bazen çocuk yetiştirme tavsiyesi sunanlar, ebeveynleri sunulan pratik çözümlerden çok profesyonel desteği aramaları gerektiği konusunda ikna etmeye daha fazla ilgi duyuyor gibi görünüyorlar.

Geçmişte, çocuk yetiştirme kitapları ebeveynlere gündelik olaylarla ve zor problemlerle başa çıkmalarına yardım edebilecek tavsiyeler sunmaya çalışıyorlardı. Uzmanlar ebeveynlerin yapabileceği şeylerin sınırları olduğuna inansalar da, doğru tavsiyeyle çoğu problemin çözülebileceğini varsayıyorlardı. Bugünün uzmanları ise, radikal olarak farklı bir yaklaşımı benimsiyorlar. Yalnızca ebeveynlerin beceriksiz olduklarını değil,

47 Celia Smith (1999) *Developing Parenting Programs*, London, s. 33.

kendi başlarına üstesinden gelmelerinin mümkün olmadığını da varsayıyorlar. Ebeveynlere, tek başlarına üstesinden gelemeyeceklerini ve dolayısıyla destek aramaları gerektiğini söylemek, çağdaş çocuk yetiştirme literatürünün merkezî bir temasıdır.

Hizmetlerine bir talep yaratmak için profesyoneller, genellikle ebeveynlerin çocuk yetiştirmek için gerekli beceri ve bilgiden yoksun olduklarını öne sürerler. 1999 Nisan'ında Canadian Invest in Kids Foundation tarafından gerçekleştirilen önemli bir araştırma, ebeveynlerin "sağlıklı gelişimi desteklemek için gerekli temel eylemler hakkında" büyük ölçüde cahil olduklarını iddia etmiştir. Bu organizasyonun ikinci yöneticisi Carol Crill-Russell'a göre, ebeveynin bilgisi "bir mil geniş ve bir inç derindir."⁴⁸ Ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaç duyduğu şeyi yapamayacak kadar çok cahil oldukları önermesi, The Commonwealth Fund'ın küçük çocuklara sahip ebeveynleri kapsayan araştırması hakkında bilgi verir. Bu araştırma şunu kaydediyor: "Emzirmenin önemi hakkındaki tıbbî kanıtlara rağmen, çok sayıda anne bebeğini emzirmiyor." Araştırma, şüpheli bir tonda şunu ileri sürüyor: "Mülâkattan önce ebeveynlerin yalnızca %39'u bir resimli kitabı çocukla birlikte en azından haftada bir gün bir kez okumuştur ya da bakmıştı... Çok sayıda anne doğumu plânlamamış, doğum öncesi bakım istememiş ya da çocuk-doğumu veya anne-babalık dersleri almamıştır." Ne kadar cesurlar! sonucu, ebeveynin kusurlarının bu ifşasında nadiren apaçık hale getirilir, fakat mesaj açıktır.⁴⁹

1998'te yayınlanan, Prevent Child Abuse America tarafından ısmarlanan bir araştırma daha da az kurnazdır. Bu araştırma, Amerikalı ebeveynlerin %37'sinin önceki on iki ay içinde çocuklarını incittiklerini ya da onlara küfrettiklerini açıkladıklarını göstermiştir. Araştırma, ebeveynlerin %50'sinin çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını ihmal ettiğini ve bu ebeveynlerin çoğunluğunun bu ihmalin "neredeyse her gün" meydana

48 *Alberta Report*, 19 Nisan, 1999.

49 Bkz. "Survey of Parents with Young Children", Healthy Steps'in Web sitesinde ulaşılabilir, 1997.

geldiğini belirttiğini de öne sürmüştür.⁵⁰ Ebeveynin ihmaliyle ilgili büyük ölçüde abartılan iddialar, profesyonel müdahale için güçlü bir neden teşkil eder.

Anne-babalık hizmetlerine talebi yaygınlaştırmak için tasarlanmış kampanyalar, aydın profesyonellerin en iyiyi bildikleri inancıyla yürütülür. Profesyoneller kendi mücadelelerini genellikle alkollü araba kullanma ya da sigara içme karşıtı kampanyalarla mukayese ederler. Amaçlarının peşinden coşkuya koşmaları, anne-babalık programlarının olumlu bir farklılık yarattığı izlenimi verebilir. Bu programların gerçekten işe yaradığının hiçbir kanıt olmadığı ebeveynlere asla söylenmez.

Ebeveyn eğitimi programlarının etkililiği hakkındaki güçlü iddiaların pek temeli yoktur. Bu tür programlar nadiren değerlendirilir ve değerlendirildiklerinde etkili oldukları yolunda pek belirti göstermezler. Texas'taki bu tür programlarla ilgili bir inceleme, bu programların orta sınıf ebeveynlerinin çocukları üzerinde pek etkili olmadıklarını keşfetmiştir.⁵¹ Celia Smith'in İngiliz programları hakkındaki incelemesi, bu programların etkili oldukları yolunda hiçbir kanıt bulamamıştır. Ancak, bu can alıcı noktayı kabul etmek yerine Smith, suç bu alanda araştırmaya girişmenin zorluğuna atarak kanıt yokluğunu önemsizleştirir. Smith "anne-babalık programlarının etkililiği hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığımızı" kabul etse de, kanıt yokluğunun anne-babalık programlarının yararsız olduğu anlamına gelmediği, "tersine bu programların etkililiğinin gösterilmesinin son derece zor olduğu" sonucuna varır. Başka bir söyleyişle, Smith bu tür programların etkili olduğunu — ve kanıtın bulunmasının yalnızca bir zaman meselesi olduğunu — varsayar. Bu esnada, Smith "anekdotal kanıt zenginliğine ve bu projeye katılan ebeveynlerden gelen neredeyse evrensel övgüye" dikkat çeker.⁵²

50 "Survey of Parents on Abuse," Prevent Child Abuse America, [www. childabuse.org](http://www.childabuse.org).

51 Bkz. Owen ve Mulvihill (1994).

52 Smith, ss. 93-97.

Anne-babalık programlarının faydasını kanıtlama başarısızlığı, bazı çocuk uzmanları için bir endişe kaynağıdır. Bazı araştırmacılar, anne-babalık programlarının işe yaramadığını, çünkü ebeveynlerin bu fikirleri çocuklarına aktaramayacak kadar aptal oldukları sonucuna varmışlardır. Son zamanlarda, “ebeveynlerini eğiterek küçük çocukların bilişsel gelişimini hızlandırmanın, annelerini ve babalarını sınıfa kaydederek sekizinci-sınıflara cebir öğretmekten muhtemelen daha fazla başarılı olmayacağı” kaydedilmiştir. Vanderbilt Üniversitesi’ndeki bir eğitim profesörü Dale C. Farran, araştırmasının, ebeveynlere odaklanmanın “büyük bir başarısızlık olduğunu” gösterdiğini iddia ediyor. Tecrübelerle düş kırıklığına uğramış bazı uzmanlar, ebeveynlerden tamamen vazgeçmek istiyorlar ve programlarını doğrudan çocuklara yöneltiyorlar. Washington temelli savunma grubu Zero to Three’nin yöneticisi Matthew Melmed, “programların etkili olması için önemli gibi görünen şeyin, çocuğun bu hizmetlere doğrudan katılımı” olduğuna inanıyor.⁵³

Anne-babalığın çocuklar üzerindeki etkisi hakkındaki araştırmanın sonuçsuz durumu ve anne-babalık programlarının işe yaradığını gösteren kanıtların bulunmayışı göz önüne alındığında, bu projelere katılan uzmanların uzmanlık becerilerinin neyden kaynaklandığı da sorulmaya değerdir. Bu, kesinlikle bilime ve araştırmaya dayanan bir uzmanlık becerisi değildir. Pratik deneyimde de kökleşmemiştir. Hemen hemen bütün profesyonel çocuk uzmanları, kendilerini bu kitaptaki her şeyi bilen model ebeveynler olarak tanıtmazlar. Anne-babalık uzmanlığı, kendini açıklaması nadiren istenen gizemli sanatlardan biridir. Ne yazık ki, kendi imkânlarına güvenden yoksun birçok anne ve baba, otorite talebini ertelemeye hazırdır. Onlar, şu açık soruyu sormazlar: “Bu uzmanın niçin çocuklarımla ilgili ihtiyaçları hakkında benden daha çok şey bildiğini zannetmesi gerekiyor?” Biri kral çıplak diye haykırılı ne kadar zaman oluyor?

53 Bkz. “An Early Start on Education,” *Washington Post*, 14 Ağustos, 2001.

Güçsüzleşen Ebeveynler

Çocuk yetiştirmeye profesyonel müdahale, ebeveynlerin kendilerine güven kazanmalarını sağlamayı amaçlayan tarafsız destek olarak tasvir ediliyor. Modern çağın uzmanları ebeveynleri yargılama ve formüller buyurma niyetinde olmadıkları konusunda ısrar ediyorlar. Onların tavsiyeleri genellikle yol-gösterici, buyurucu bir formda değildir. Uzmanın talimatlarına göre davranmazlarsa çocuklarının uzun vadeli sonuçlara maruz kalacağını hatırlatmadan önce, ebeveynlere “Bir çocuk yetiştirmenin hiçbir doğru yöntemi yoktur” denir. Size, hatalarınızın çocuğunuzun gelişimi üzerinde ciddi etkileri olabileceği sürekli hatırlatılırken, içgüdülerinize güvenmeniz çok zordur. Bebek determinizmiyle özdeşleşen fikirlerin özellikle annelerin ve babaların kendine-güvenleri üzerinde zararlı bir etkisi vardır. Bir çocuğun geleceğinin büyük kısmı ilk yıllarda belirlendiği için, ebeveynler hatalar yapmaya tahammül edemezler. Bir çocuğun hayatının ilk üç yılı boyunca yapılan hataların onun uzun vadeli gelişimine sayısız etkisi varsa, ebeveynlerin hatalarını telâfi etmek için ikinci bir şansları yoktur.

Bir çocuğun hayatının her detayı hakkındaki tavsiyelerin hızla çoğalmasının, ebeveynlerin kendilerine güvenlerini zayıflatmayı ve uzmanın otoritesini desteklemeyi kapsayan çift etkisi vardır. Çocuğunuzu yanlış yiyeceklerle beslemek onun entelektüel gelişimini etkileyebilecekseniz, kendinize güvenmeniz zordur. Bebeğinizi uyarmanız, fakat aşırı uyarmamanız tavsiye edildiğinde nöro-bilime dayanan yeni iddialarla kendinizi güçlü hissetmeniz zordur. Bu tavsiye kültürünün esas etkisi, ebeveynlerin uzmanlara bağımlılığını güçlendirmektir.

Anne-babalık programları, kasıtlı olarak otoriteriyen değil izlenimi verecek şekilde ambalajlanır. Cafcaflı söz partnerliktir — uzmanların ve ebeveynlerin birlikte çalışmasıdır. Programın tasarımcıları, ebeveynleri kapsama amacında olduklarını iddia ederler ve rollerinin bilgi vermekten çok yardımcı olmak olduğu konusunda ısrar ederler. Bu iddialar, anne-babalık programlarının bir eşitsizlik ilişkisini varsaydığını ve pro-

fesyoneller, yalnızca profesyoneller tarafından formüle edilen bir gündeme dayandığını görmezden gelir. Ebeveyn tavsiyesi üstünkörü ve bütünüyle dekoratif bir fonksiyona sahiptir. Anne-babalık uzmanının, uzmanlık becerisinin ebeveyn otoritesini zayıflatabileceğine duyarlılığının olmaması, özellikle tedirgin edicidir.

Ellilerde, ünlü İngiliz çocuk psikiyatristi D. W. Winnicott uzmanların bir anne ile çocuğunun arasına girmesine izin verilmesinin tehlikesine dikkat çekmiştir. 1976'da The Committee Child Health Services [Çocuk Sağlığı Hizmetleri Komitesi, çev.] tarafından yayınlanan bir rapor, Winnicott'ın endişesini tekrarlamıştır. Bu komite, "çocuk yetiştirmeye ilgili alanların sayısındaki ve çeşidindeki artışın, her ne kadar bizim toplum türümüzde gerekli olsa da, ebeveynlerin kendine-güvenlerini bir ölçüde zayıflattığını kaydetmiştir. 1984'te yazan anne-babalık eğitime kendini adanmış iki taraftar bile, "ebeveyn gruplarıyla konuşurken ve araştırma raporlarını ve grup tartışmalarının açıklamalarını yorumlarken tekrarlanan bir temanın, birçok uzmanın tavrının ebeveynin kendine güvenini ve kendi anne-babalık yeteneklerine inancını zayıflatma eğiliminde olduğunu" kabul edebiliyorlardı.⁵⁴

Son yıllarda, uzmanlar ebeveynin kendine güveni üzerinde sahip oldukları negatif etkilerle çok daha az ilgili hale gelmişlerdir. Uzmanlar görünüşte, mücadelelerinin, tek annenin ya da babanın hayatında neden olabilecekleri üzüntü hakkında endişelenemeyecek kadar önemli olduğuna inanıyorlar. Çocuk yetiştirmenin karmaşıklığını büyük ölçüde abartarak, kendi rollerinin vazgeçilemez ve tartışılmaz olduğunu düşünüyorlar. Geçmişte, aile hayatına uzman müdahalesi problemlili ailelere odaklanıyordu. Bu tür müdahale, yetersiz ya da nadiren cahil olduğu düşünülen belirli ebeveynleri hedef alıyordu. Bu nispeten ılımlı rol, bütün ebeveynleri desteklemek için tasarlanmış çok daha hırslı bir projeye yol açmıştır. Uzmanlar sürekli bize

her anne ve babanın, bir anne-babalık uzmanının hizmetlerine ihtiyaç duyduğunu hatırlatıyorlar. Problemlı ebeveynlerin küçük azınlığına odaklanmaktan bütün ebeveynleri hedef almaya uzanan bu yön değışimi, anne-babalığın uzmanlaşmasının kendi içsel dinamiğine sahip olduğunu gösterir. Toplantılarda ve konferanslarda, uzmanlar genellikle evrensel ebeveyn eğitimi öne sürerler. Bu perspektiften, sorumlu çocuk yetiştirmeye muktedir normal, sıradan ebeveynler yoktur. Sorumlu bir ebeveyn bugün, uzman tarafından sunulan vazgeçilemez tavsiyeyi ve desteği aktif şekilde talep etmeye hazır olan biridir.

Ebeveyn eğitimi anlayışı, hakiki bir partnerliğin karşısında durur. Bu anlayış, annelerin ve babaların, kendilerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını anlayamayacak kadar cahil oldukları ve dolayısıyla bu becerileri bir uzmandan öğrenmeleri gerektiği önermesine dayanır. Profesyoneller, ebeveyn eğitimi ve desteğini “ebeveynlere ve müstakbel ebeveynlere kendilerinin ve çocuklarının sosyal, duygusal, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını anlamalarına ve aralarındaki ilişkiyi güçlendirmeye yardım eden bir dizi tedbir” olarak tanımlarlar.⁵⁵ Anne-babalık eğitimi faydalı tavsiyeler ve doğru pratik öğütler sunmak için tasarlanmamaktadır. Ebeveyn eğitimi çok daha hırslı bir amacı — annelerin ve babaların kendileri ve çocukları hakkında düşünme biçimlerini değıştirmeyi— üstlenir. National Council of Parent Education’ın yöneticisi 1930’larda şu şekilde ger çekilmiştir: “Ebeveyn eğitimi, bir yandan ailedeki, evlilikteki ve anne-babalıktaki eğitim, çocuk gelişimi araştırmalarından ayrı ve farklı bir tür eğitim aktivitesi, diğer yandan kreş eğitimi olarak düşünölmeye başlıyor.”⁵⁶ Ebeveynlerin ihtiyaçlarını gerçekleştirmelerini sağlamak bu akımın açık amacıdır. Hayatın hiçbir alanında, yetişkinlere sürekli olarak gerçek ihtiyaçlarının ne olduğuna karar vermek için en uygun pozisyonda olmadıkları söylenmeyecektir. Ve hayatın hiçbir alanında ye-

55 Bkz. *Parenting Forum Newsletter*, no. 2, 1996.

56 Grant, Julia. *Raising Baby by the Book: The Education of American Mothers*. New Haven: Yale University Press, 1998, s. 165.

tişkinler, hayatlarının özel yönleri hakkında emir vermeye cüret eden yabancılardan gelen vaazlara tahammül etmeye hazır olmayacaklardır.

Profesyoneller Ebeveynler hakkında Gerçekten Ne Düşünüyorlar

Anneler ve babalar, uzmanların onları ya beceriksiz amatörler olarak ya da çocukları için potansiyel bir risk kaynağı olarak görme eğiliminde olduğunu fark etmek zorundadırlar. Uzmanlar, bazen ebeveynleri problem olarak görürler ve kendilerinin çözüm olduğunu varsayarlar. Daha önceleri, bu tür profesyoneller bu görüşleri açıkça ifade ediyorlardı.⁵⁷ Bir İngiliz uzman Jean Ayling şöyle yazmıştı: “Tanıdığım çocukların çoğu erken yaşta fena halde zarar görmüştür.” Ayling’in çözümü, “kesinlikle sınırlı bir kullanışlılık alanına sahip” oldukları için ebeveynlerin rolünü sınırlamak ve çocuğun sosyalizasyonuna ilişkin daha kapsamlı görevi yardımcı alanlara devretmekti.⁵⁸ Ayling’in ebeveynin yetersizliği hakkındaki büyüklük taslayan varsayımları, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde profesyonel düşünceye hâkim olmuştur. Winnicott, normal ebeveynlerin gereksiz yere müdahale eden profesyonellerin “bayağı düzenlemeleri, yasal sınırlamaları ve her türde budalalıklarıyla” karşı karşıya olduklarına dikkat çekerken, bu eğilimi imâ ediyordu. Winnicott, çok sayıda profesyonelin “annenin çocuğunu başka herkesten daha iyi anlama yeteneğine yine aynı şekilde hiç güvenmediklerine” inanıyordu. Winnicott şuna dikkat çekmiştir: “Doktorların ve dadıların kafasına bazı ebeveynlerin cahilliği ve aptallığı o kadar çok sokulmuştur ki, genellikle başkalarının bilgisine imkân tanımazlar.”⁵⁹

Bugün, bakım uzmanları ebeveynin otoritesi hakkında çok daha kuşkuludurlar. Doktorlar ve hemşireler ebeveynleri giz-

57 A.g.e., s. 33.

58 Ayling (1930), ss. 204, 213.

59 Winnicott (1991), ss. 173-174.

lice gözetlemeye davet ediliyorlar. American Academy of Pediatrics tarafından desteklenen doğum öncesi ziyaretler hakkındaki bir hükümet bildirisi, profesyonellere “tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı konusundaki tavırları da içeren anne-babalıkla ilgili kültürel inançlar, değerler ve pratikler” hakkında bilgi toplama ve yalnız anneleri ya da bir silah bulunan ev de dâhil yüksek riskli durumları tespit etme talimatını veriyor.⁶⁰ Ebeveynlerin karakterini ve yeterliliğini kontrol etmek, yetişkinlerin çocuk yetiştirme kabiliyetini yargılayacak ahlâkî otoriteye sahip olduğuna ikna edilen bir mesleğin anahtar fonksiyonu gibi görünüyor.

Ebeveynlerin kusurunu bulmak ve onları yargılamak tavsiye sütunlarının değişmez konusudur. “Sevgili Abby” sütununu ele alalım. Amerikan eğitim sisteminin başarısızlıklarından dolayı ebeveynlerin suçlandığına açıkça inanan bir okur şunu soruyor: “Anne-babalığa ne oldu?” Abigail “Abby” Van Buren sempatik şekilde cevap veriyor: “Evde ebeveynlerin çocuklara öğretmesi gereken şeyleri, okulların öğretmesini talep etmek adil değildir.” Bu ifadeyi, Abby’nin anne-babalığın “sabır, iyi bir örnek olmayı gerektirdiğini” açıkladığı bir mini konferans izliyor. Abby gizlenmeyen bir küçümseme duygusuyla “yetenegün kendilerinin ötesinde olduğunu ebeveynlere hissettirmek için bu konu hakkında çok sayıda kitabın yazıldığı” sonucuna varmıştır.⁶¹ “Yetenegün kendilerinin ötesinde olduğunu hissedilen ebeveynler” için bu ya da yetersiz ebeveyn karşı başka bir büyüklük taslayan abartılı konuşma yararlı bir tavsiye midir?

Çocuk bakımı tavsiyesi sunanlar, tasvir ettikleri anne-babalık becerilerini uygulamazsanız, uygun bir ebeveyn olmayabileceğinize inanırlar. Bir duygusal sağlık kontrolü, gelecekteki ebeveynlere kalite kontrol empoze etmenin bir yöntemidir. Daha sinsi başka bir plân, ebeveynlere ebeveynlik lisansı vererek yetersiz olanları ayıklamaktır. Wisconsin Üniversitesi’nde psi-

60 Bkz. “The Prenatal Visit,” *Pediatrics*, Haziran 2001, cilt. 107, no. 6.

61 Bkz. “Lessons Best Taught at Home Are Crowding School Classes,” *Chattanooga Free Press*, 11 Ocak, 2000.

kiyatri profesörü Jack Westman ebeveynlere lisans vermenin coşkulu bir taraftarıdır. Onun önerileri akademisyenler, anne-babalık uzmanları ve politikacılar tarafından yaygın şekilde tartışılmaktadır.⁶² Alanındaki birçok uzman gibi Westman da, çocuklara genellikle anneleri ve babaları tarafından zarar verildiğine inandığı için, anne-babalığın düzenlenmesini destekliyor. Bakım uzmanının perspektifinden, normal bir ebeveyn diye bir şey yoktur. Sorumlu ve zeki yetişkinlerin büyük çoğunluğu ile kontrolsüz kaba ebeveynlerin küçük azınlığı arasında ayırım yapma yeteneksizliğinin hiç kimseye bir faydası dokunamaz. Ebeveynlerin dikkatle incelenmesi gerektiği fikri, annelere ve babalara güvenilemeyeceği mesajını aktarır. Böyle bir mesaj, kaçınılmaz şekilde ebeveynlerin otoritesini zayıflatır. Çok sayıda annenin ve babanın, uzmanın çağdaş anne-babalık yorumunu içselleştirdiği yolunda dikkate değer anekdotal kanıtlar vardır. Bu, onların diğer ebeveynlere güvenmelerini zorlaştırır. Bu tür anne-babalık patolojisi, kuşku tohumları eker ve ebeveyn paranoyasında can alıcı bir rol oynar.

Öğretilemez

Anne-babalıkla ilgili tavsiye, gelişmiş bir endüstri haline gelmiştir. Ne yazık ki, nadiren duraklıyoruz ve “Bu işe yarıyor mu?” sorusunu soruyoruz. Bu endüstrinin rolünü değerlendirme gönülsüzlüğü, erkeklerin ve kadınların daha iyi babalar ya da anneler olmalarını sağladığı yolunda pek kanıt olmadığı için daha da şaşırtıcıdır. Tam tersine, tavsiye endüstrisinin büyümesi paranoid anne-babalığın artmasıyla aynı zamana rastlar. Anne-babalığın uzmanlaşması bu fenomenin sebebi olmasa da, problemleri sürekli şiddetlendirdiği ve annelerin ve babaların kendilerine-güvenlerini azalttığı konusunda pek şüphe yoktur.

Anne-babalığın uzmanlaşması ebeveyn paranoyasını birçok bakımdan daha kötü hale getirmiştir. Uzmanlar, ebeveynlerin muhtemelen yetersiz olduğu fikrini inşa etmeye yardım eder-

62 Bu tartışmanın bir özeti için bakınız: *Society*, Kasım 1996.

ler. Ebeveynin yeterliliğine bir inanç yokluğu, çağdaş kültür tarafından absorbe edilmektedir ve annelerin ve babaların başarısızlıkları hakkındaki sansasyonel açıklamalar vasıtasıyla kamuya düzenli şekilde bildirilmektedir. Anne-babalığın karmaşık bir beceri olduğu fikri, çocuk bakıcılarının kendine-yeterlilik duygularını zayıflatmıştır.

Bakım uzmanlarının çoğunluğu, ebeveynleri desteklemek için gerçekten ellerinden geleni yaparlar. Bu uzmanlar, ebeveynleri suçlamak değil, onları hepimizin yardım ve desteğe ihtiyaç duyduğumuz yolunda rahatlatma niyetinde olduklarını iddia edeceklerdir. Gerçekleştirmeyi başaramadıkları şey, bu rahatlatmanın her şey olması fakat rahatlatıcı olmamasıdır. Bütün ebeveynler potansiyel olarak yetersiz sayıldığı için, hiçbir bireysel bakıcının işi kolaylaşmaz. Tam tersine, ebeveynlerin kendi başlarına üstesinden gelemeyecekleri mesajı, kolayca, toplumun onların ebeveyn olma yeteneğine pek güvenmediğinin bir işareti olarak yorumlanıyor. Ebeveynlere lisans verme talebi gibi ekstrem öneriler, yetişkinlerin çocuklarına bakma yeteneğine profesyonel güvenin yokluğunu kuvvetli şekilde doğruluyor. Hatta daha fazla ılımlı öneriler bile aynı mesajı taşıyor.

Dünyanın en iyi niyetiyle de olsa, profesyoneller yardım edemezler, dolayısıyla ebeveynlerin statüsünü, kendilerine güvenlerini ve otoritelerini zayıflatırlar. Profesyonel otorite doğrudan ebeveynin otoritesiyle rekabet eder. Partnerlik hakkındaki retorik nadiren bu gerçekliği gizleyebilir. Eşit olmayan partnerlik şartları, becerilere ve uzmanlığa sahip tarafça tespit edilecektir. Elbette, yetişkinler sürekli uzmanlarla ilgilenmek zorundadırlar. Anneler ve babalar öğretmenlere, doktorlara ve otomobil mekanik bilimine tutunurlar. Bu karşılaşmalarda hemen hemen hiçbir mâkûl yetişkin bir eşitlik ilişkisini varsaymaz. Onlar uzmanları kesinlikle ararlar, çünkü onların bilgisine ve otoritesine güvenirler. Otoriter uzmanlarla ilgi bu tür tecrübelerin, onların araştırmalarının konusu hakkında bilgidен yoksun ebeveynler için problemler yaratması gerekmez. Bir ebeveyn bir çocuğu doktora götürdüğünde, doktorun ço-

cuğun alerjisini tedavi edebileceğini bildiği için, bunun ebeveynin kendine güveni üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Ebeveyn, doktorun alerjik reaksiyonlar hakkında bilgi sahibi olduğuna inanır. Bu, doktorun görevidir. Sıra bir ebeveyn ile bir anne-babalık uzmanı arasındaki ilişkiye geldiğinde sorunlar farklıdır. Bu ilişki, belirli bir çocuğun çıkarının ne olduğunu kimin bildiği hakkındaki doğrudan bir otorite çatışmasını kapsar. Bu ilişkiye daha yakından bakalım.

Etkili çocuk yetiştirme otoriter anne-babalığa bel bağlar. Çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişki bir dizi aşama vasıtasıyla fiziksel bir ilişkiden duygusal ve sosyal bir ilişkiye tekâmül eder. Bir çocuğun güvenlik duygusu, ebeveynine duyduğu şartsız güvene bağlıdır. Çocuğun ilk yıllarında, tecrübesinden çıkardığı anlamla her şeyi bilen ebeveyn, referans noktası haline gelir. Bir ebeveynin söylediği ve yaptığı şey çocuk için gerçekten önemlidir. Ebeveynler eğitmek ve sonradan bir çocuktaki bağımsızlık alışkanlığını teşvik etmek için tartışmasız otoritelerine güvenirler. Bu nedenle, etkili anne-babalığın ön şartı, kendine güven ve rolüne inançtır. Bu güven olmadan, ebeveyn otoritesinin kullanımı problemlerle yüklüdür.

Otorite uzmana geçerse, ebeveynin rolü değişir. Ebeveyn artık dinlemek ve yabancının görüşüne riayet etmek zorundadır. Bu tür uzmanlık becerisini görmezden gelmek, genel güvensizlik ve sorumsuzluk suçlamasını davet eder. Çocuk yetiştirme hakkındaki literatür, ebeveyn otoritesinin paylaşımından kaynaklanan potansiyel problemler konusunda şaşırtıcı derecede sessizdir. Bununla birlikte, anne-babalık otoritesi bir kez bir uzmanlar grubuna verildiğinde, annelerin ve babaların statüsüne verilen meşruluğun azalması muhtemeldir. Uzmana riayet etmesi beklenen ebeveynler, riayet etmeyenlerden muhtemelen daha zayıf bir otorite duygusuna sahiptirler. Bu zamana kadar ebeveyne verilmiş otoritenin bir kısmını paylaşmak, bu otoriteyi tamamen zayıflatmadan mümkün değildir.

Otoriteyi çocuk yetiştirme uzmanıyla paylaşma baskısının modern anne-babalığa çok derin etkileri vardır. Bir dış otoritenin varlığı, ebeveynleri sürekli inceleme altında tutar. Otoriteleri hakkında kararsız olan kişilerin, çocuk yetiştirmenin son derece tedirgin edici ve uğraştırıcı bir görev olduğu konusunda birleşmeleri muhtemeldir. Kendine çok güvenen anne ya da baba bile negatif şekilde etkilenir, çünkü toplumun ebeveyn otoritesine verdiği zayıflamış statü çocuk bakıcılarının gündelik görevlere yaklaşma şeklini etkiler.

Bakım uzmanları, sürekli olarak sorumlu anne-babalığın erdemlerini savunurlar. Yine de, onların ebeveyn otoritesine el uzatmasının ters etkiye sahip olması çok muhtemeldir. Zayıflamış otorite ile ebeveyn sorumluluğunu kullanma gönüllülüğü arasındaki ilişki, usandırıcı disiplin problemiyle ilişkili olarak çarpıcı şekilde açıktır. Böyle söylemeseler de, çok sayıda ebeveyn haşin bir çocuğa bir disiplin ölçüsü empoze etmeye çalışmadan önce kendini yenilgiye uğramış hisseder. “Ne yapabilirim?” haykırışı belirsiz otoritenin bilincini yansıtır. Maalesef, başarısızlık beklentisi ebeveynleri, çocuğu disiplin edecek —öğretmenler ve okullar gibi— başka otorite kaynaklarını aramaya sürükler. Ebeveynin başarısızlığını normalleştirme, yalnızca ebeveynlerin kendileri hakkındaki beklentilerini azaltabilir. Paylaşılan otorite, sorumlu anne-babalığı engelleyici bir etkidir.

Anne-babalığın uzmanlaşması, annelerin ve babaların kendilerine-güvenlerini zayıflatır. Ayrıca, komünitemiz için belirsiz bir değere sahip bir uzmanlık alanını destekler. Bu uzmanlık alanını oluşturan çoğu şeyin bilim kılıfına bürünmüş önyargı olduğu daha önceden kaydedilmiştir. Bu araştırmada gerçekliğin yokluğu şaşırtıcı değildir, çünkü anne-babalık fikri bir bilim olarak sakatlanmıştır.

Anne-babalık uzmanının en önemli varsayımı, çocuk yetiştirmenin annelerin ve babaların öğrenmeleri gereken bir dizi pratikten oluştuğudur. Elbette, hiç kimse bu iddianın doğruluğundan şüphe etmez. Her insanî ilişki başka kişiyi öğrenmeyi

ve o kişiye ilişkin bir anlayış kazanmayı kapsar. Bir ebeveynin bir çocuğun hayal gücünü nasıl kavrayacağını, onu nasıl uyacağını ve onun zararlı bir şey yapmasını ne zaman ve nasıl engelleyeceğini öğrenmesi gerekir. Etkili ebeveynler, daima bu görev hakkında bilgi ediniyorlar. Ancak, öğrendikleri en can alıcı derslerin soyut becerilerle değil, çocuklarıyla ilişkileriyle ilgili olması gerekir. Bir çocuğun gelişimine rehberlik yapmak için bu ilişkiyi nasıl idare edeceğini öğrenmek, etkili anne-babalığın can alıcı noktasını temsil eder.

Sorun, anne-babalığın öğrenilmesinin gerekip gerekmediği değil, anne-babalığın öğretilip öğretilmeyeceğidir. Gündelik hayat, öğrenilmesi gereken her şeyin öğretilmeyeceğini gösteriyor. Anne-babalık özel bir ilişkiyi şekillendirmeye ve yönlendirmeye ilgili olduğu için öğretilemez. Bir ilişki söz konusu olduğunda, insanlar kendi tecrübelerinden ders çıkarma eğilimindedirler. Çocuklar ve yetişkinler genellikle kimlerle kaynaşmaları gerektiği ve kimleri ne kadar sevmeleri gerektiği hakkındaki faydalı tavsiyelere maruzdurlar. Ancak, nihayet insanlar ilişkilerindeki diğer tarafla etkileşimleri vasıtasıyla dersler çıkarırlar. Her bir ilişki yalnızca katılan tarafların yakaladığı eşsiz unsurları içerir. İnsanlar, sevinci ve acıyı, hayatları için önemli biriyle etkileşimlerinden kaynaklanan sevinci ve hayal kırıklıklarını tecrübe ederek öğrenirler.

Bir ilişki söz konusu olduğunda, doğru olan şeyi öğrenme bireysel keşif eyleminden ayrılamaz. Ebeveynler, çocukları için neyin doğru olduğunu onlarla etkileşerek öğrenirler. Erkekler ve kadınlar doğuştan bir anne-babalık anlayışıyla doğmazlar. Onlar bu tür anlayışı kitaplar ve anne-babalık sınıfları vasıtasıyla kesinlikle kazanamazlar. Bir çocuk sahibi olana kadar, temel anne-babalık sorunları bile odaklanılmadan ve açıklanmadan kalır. Birçok ebeveynin doğruladığı gibi, kitaplardan ve uzmanlardan öğrendikleri şeyin onların müteakip tecrübesiyle gerçekten pek ilişkisi yoktur. Bebeklerinin doğumu, pratik olarak çözmeleri gereken ilk gerçek problemleri ortaya çıkarır. Öğrenme bu noktada başlar ve erkeklere ve kadınlara

sorumluluklarını nasıl gerçekleştireceklerini öğreten şey, bu ebeveyn-çocuk ilişkisi tecrübesidir.

Bilim söz konusu olduğunda, olayları kendileri için kişisel olarak tecrübe etmek ve keşfetmek isteyen öğrenci olmadan gerçekleri öğretmek mümkündür. Bütün bilimsel deneylerde uygulanabilecek becerileri öğretmek mümkündür. Bu anne-babalık için geçerli değildir. Anne-babalıkla ilgili tavsiyelerin değişkenliği ve dünün otoriter talimatına bugün hatalı diye yol verilmesi düzeni, bugün öğretilecek şeyin yarın konu dışı olarak reddedileceğini gösterir.

İnsanlar ilişkilerine nasıl yön vermeleri gerektiği konusunda tavsiye bombardımanına tutuluyorlar. Kendi kendine yardım projelerinin ve tavsiye literatürünün popülaritesi, ilişkileri öğrenme hakkında hakiki bir talebin mevcut olduğunu gösteriyor. Bu kitapların ve projelerin bize ne kadar çok şey öğreteceği bir tartışma konusudur. İnsanların daha doyurucu bir seks hayatına nasıl sahip olacaklarını öğretmeye adanmış bu kadar çok sayıda yayın hiç mevcut olmamıştır. Bu yayınların sağladığı becerileri ve bilgileri öğrenmeye istekli bu kadar çok sayıda insan da hiç var olmamıştır. Bu, giderek daha fazla insanın daha fazla doyurucu bir seks hayatına sahip olmayı öğrendiği anlamına mı geliyor? Bu soruyu ortaya koymak, bir cinsel ilişkide doyumun öğretilebileceği iddiasının ne kadar saçma olduğunu gösterir. İnsanlara sevecen ilişkilere nasıl sahip olacakları, nasıl iyi ebeveynler olacaklarından daha çok öğretilemez.

Anne-babalık “becerileri” anlayışı, bir çocuk-ebeveyn ilişkisinin özünü gizler. Anne-babalığa bu teknik yaklaşımın çocukların ihtiyaçlarıyla pek ilişkisi yoktur. Ebeveynlerinin otoritesinin erozyonunun çocuklara bir yararı dokunmaz. İnsan ilişkilerini öğrenilebilen —ya da öğretilebilen— beceriler kümesi olarak yeniden şekillendirmek kültürümüz ve yetişkinlerin bu kültür içinde nasıl görüldüğü hakkında bir açıklama yapar. Neredeyse insanların birbirleriyle ilişkilerini idare edemeyecek kadar olgun olmadıklarını zannediyor gibi görünür-

yoruz. Bakım uzmanları ve eğitimciler, evli ya da evlenmek üzere olan yetişkinlere ilişki becerilerini öğreten özel sınıflar vasıtasıyla ilişki eğitimini savunuyorlar

İnsanların ilişkilerini idare etme yetenekleri hakkındaki endişeler, anne-babalık becerilerini okul çocuklarına öğretme taleplerine de yol açar. Okul çocuklarına gelecekte nasıl iyi ebeveynler olacaklarını öğretmeye çalışmak, bakım uzmanlarının alanını kaybettiğini gösterir. Okullar, çocuklara başarılı yetişkinler olmak için ihtiyaç duydukları yüksek kalitede eğitim sağlamada önemli bir rol oynarlar. İyi mesleklere sahip eğitilmiş yetişkinler, etkili ebeveynler haline gelmeyi öğrenme şansını simgelerler. Anne-babalık hakkında dersler sunmak yerine, okullar öğrencilerinin eğitilmiş yetişkinler haline geldiğinden emin olma görevine odaklanarak çok daha fazla şey kazanabilirler.

Özel ilişkileri toplumsal inceleme altında ele almak çok zordur. Bir ebeveyn ile bir çocuk arasındaki ilişki yalnızca karmaşıklaşmakla kalmaz, paylaşılmış otorite altında incelendiğinde değişir. Bir gözüyle uzmanı diğeriyle çocuğu gözlemeye zorlanan bir anne ya da baba iki farklı senaryoyu oynarlar. Bu oynanma, ebeveyn ile çocuk arasında gereksiz bir sınır meydana getirebilir ve bakıcının eşsiz bir tecrübeden ders çıkarma yeteneğini zayıflatır. Ebeveynin kendine güvenini azaltmak, karşı konulamaz sonuçtur.

Ailelere profesyonel destek durumu söz konusudur. Ancak, bu destek göze çarpmayan şekilde olmalıdır ve gerçekten çocukları üzerinde otorite kurmayı başaramayan ebeveynlerin küçük azınlığını hedef almalıdır. Bu küçük azınlığın karşılaştığı problemlerle hemen hemen bütün annelerin ve babaların karşılaştığı problemler arasında ayrım yapmamak, bütün normal ebeveynlerin desteğe ihtiyaç duydukları varsayımının sonucudur. Bu yaklaşım, her iki ebeveyn grubunu düş kırıklığına uğratar. Bütün ebeveynlere potansiyel başarısızlıklar olarak bakıldığında bedeli ödeyen çocuklar olur.

Ebeveynlerin uzmanlardan öğrenebileceği çok şey vardır. Sağlık ve beslenme hakkındaki pratik becerileri öğrenebilirler. Eğer tercih ederlerse, çocuk gelişimi hakkında önemli görüşleri öğrenebilirler. Ancak, uzmanlardan öğrenemeyecekleri tek şey, çocuklarıyla ilişkilerini nasıl yönlendirecekleridir. Hiçbir ilişki uzmanı yoktur. Anneler ve babalar, diğer ebeveynlerden ve tecrübelerini paylaştıkları ve güvendikleri aile üyelerinden muhtemelen çok daha fazla şey öğrenirler. Nihayet, ebeveynlerin de çoğu zaman çocuklarının çıkarının ne olduğunu yalnızca kendilerinin bildiğini anlamaları gerekir.

XI. Anne-Babalığın Politizasyonu

Aanne-babalık uzmanı, politikada hevesli bir müttefik bulmuştur. Bütün temel politik partiler sözde anne-babalık problemine kendi meseleleri olarak bakıyorlar. Politikacılar, ebeveyn determinizmi ideolojisini absorbe etmişlerdir: anne-babalık, çocukların davranışlarını belirler. Suç, uyuşturucu maddeler, ergen hamileliği, cahillik ve yoksulluk vb. bütün anti sosyal davranış biçimlerinin genellikle yetersiz anne-babalıkla ilişkili olduğu öne sürülüyor.

Clinton yıllarında, erken öğrenme ve çocukluk gelişimi araştırmaları yeni hükümet politikasını hazırlamanın bir mazereti olarak kullanılmıştır. Çocuklar hakkındaki Beyaz Saray konferansları, politikacıların ve profesyonellerin, anneleri ve babaları sorumlulukları konusunda ikaz etmelerine uygun bir platform sağlamıştır. Mayıs 2000’de ergenler hakkındaki bütün bir Beyaz Saray Konferansı, toplumu, ergenlerin ebeveynlerinin rehberliğine ve desteğine ihtiyaç duydukları yolunda bilgilendirmeye adanmıştı. Bu durumda Hillary Rodham Clinton, The Families and Work Institute’nin beraberindeki National Partnership for Women and Families’in, “ergenlerinizle birlikte zaman geçirmenin önemini desteklemek için bir kampanyaya başlayacağını” bildirmiştir.⁶³ Zirve toplantısında, politikacılar “ebeveynlerin kendi hayatları üzerinde düşünmeleri

63 Bkz. “Remarks by the President and the First Lady at the White House Conference on Teenagers: Raising Responsible and Resourceful Youth,” White House Office of the Press Secretary, 2 Mayıs, 2000.

ve alışkanlıklar yaratmaları ve çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmenin yollarını aramaları” ihtiyacı hakkında bol bol samimi tavsiyelerde bulunmuşlardır. Açıkçası, ebeveynlere çocuklarıyla zaman geçirmenin önemi hakkında bilgi vermek artık politikacıların işiydi.

Clinton yönetiminin perspektifinden, bir sürü sosyal problemin çözümü, ebeveynlerin akşam yemeklerini ergenleriyle birlikte yemelerini sağlamaktı. Başkan Clinton şu beyanda bulunmuştur: “Akşam yemeğine oturmak son derece olumlu bir etkiye sahip olabilir.” Niçin? Çünkü “haftada beş akşam ebeveynleriyle birlikte yemek yiyen ergenlerin sigara içmekten, alkol almaktan, şiddetten, intihardan ve uyuşturucu maddelerden uzak durma ihtimali daha fazladır.”⁶⁴ Elbette, bu argümanın doğal sonucu, problemler ortaya çıktığında, bunun ara sıra gerçekleşen akşam yemeğini geçiştiren ebeveynlerin hatası olduğudur.

Anne-babalığın politizasyonu, derin bir ahlâkî huzursuzluk duygusuyla yönlendirilir. Toplum suçun yaygınlığı, anti sosyal davranış, güvenin yıkılması ve ailenin görünüşte zayıflaması nedeniyle son derece endişelidir. Aileden yerel komünitelere kadar çok sayıda uzun süreli yerleşik kurum, tükenmiş ve yönünü şaşırılmış gibi görünüyor. Ahlâkî değerler hakkındaki şaşkınlık yaygındır ve çok sayıda insan toplumun yolunu kaybettiğini hissediyor. Bu tür endişeler, hayat öngörülemez ve kontrol-dışı gibi görüldüğünde yaratılır. Bir komünite duygusunun yokluğu, sürekli bir güvensizlik kaynağıdır. Hepimiz en azından bazen bir yabancılaşma duygusu hissederiz ve genellikle “Ben nereye aidim?” sorusunu sorarız.

Ahlâkî karışıklık hızlı değişmez çözümlere bir talep yaratır. Ebeveynler, hazır bir hedef arayan bu çözümlere ideal bir odak sunarlar. Ahlâkî bir problemi kişiselleştirmek, onu soyut bir değerler sisteminin erozyonu olarak anlamaktan çok daha kolaydır. Ahlâksız insanları kabul etmek, doğru

64 A.g.e.

ile yanlış arasındaki farklılık hakkındaki anlamlı değerleri aktaran kurumların başarısızlığını kabul etmekten daha kolaydır. Bu nedenle, ahlâksız insanları hemen fark ederiz. Bütün ahlâksız insanlar ebeveynleri tarafından yetiştirildiği için, onların davranışlarından annelerini ya da babalarını sorumlu tutmak caziptir. Her şeye rağmen, insanların davranışı ebeveynlerinin eylemleriyle belirleniyorsa, başka kimi suçlamamız gerekir?

Geçmişte, politikacılar yalnızca sözde problemlili ebeveyni suçlamakla ilgileniyorlardı. Esas sorun, küçük bir marjinalleşmiş yoksul aileler grubunun yarattığı problemle ilgiliydi. Daha sonra, evlilik kurumunun zayıflaması ve ailenin görünüşte bozulması, bazı politikacıların yalnız anneleri ahlâkî çürümenin sembolü olarak göstermelerine yol açmıştır. Doksanlı yıllar boyunca, bitkin baba ahlâkî endişenin konusu haline gelmiştir. Ahlâkî belirsizliklerin yoğunlaşmasıyla giderek diğer ebeveynler de bu duruma sürüklenmişlerdir. Kariyer hakkında, aile hayatı hakkında olduğundan daha fazla endişeli genç işadamları ebeveyn çok geçmeden çalışan anneyle bir araya gelmiştir. Bugün, politik inceleme artık spesifik bir anneler ve babalar grubuna odaklanmıyor. Bütün potansiyel ebeveynler, siyaset yapanların ilgisiyle karşı karşıya kalıyor.

Elbette, toplum önemli ahlâkî sorunlarla karşılaşır. Ancak, mevcut ahlâkî huzursuzluk durumu nedeniyle ebeveynleri suçlamak, semptomla sebebi birbirine karıştırmaktır. Ebeveynlerin nasıl davranacaklarını bütün ağırlığıyla onların üzerine çöken kültürel, ahlâkî ve sosyal etkenler bildirir. Ebeveynlerin çocuklarına aktardıkları değerler, onların kendi mülkiyetleri değildir; bu değerleri komünitelerindeki gündelik hayattan alırlar. Ebeveynler, çocuklarını iyi yurttaşlar olmaya hazırlamak için çok şey yaparlar. Ancak, farklı bir çocuk yetiştirme stratejisi benimsemek, ahlâkî evreni hakkında kararsız bir toplumu düzeltmek için pek bir şey yapmaz. Büyük sorunlarla mücadele etmek yerine, anne-babalık becerileri konusunda dersler vermeyi tercih etmek politik sınıfın ahlâkî cahilliğinin bir ispatıdır.

Anne-babalığın politizasyonunun ardında, güçlü bir oportünizm çizgisi vardır. Amerika bir sürü sosyal problemlerle karşılaşıyor. Eğitimin, sağlığın kalitesini ve sosyal hizmetleri geliştirmek, ebeveynleri çocuklarına kitap okumaya, onları kucaklamaya ya da emzirmeye daha fazla zaman harcamaya teşvik etmekten çok daha pahalıdır. Şüphesiz, doğru anne-babalık pratiklerinin çocukların hayatlarına pozitif etkileri olabilir. Ancak, bu etkiler çocuk bakımına ve eğitime ilişkin yetkin bir kamusal sistem vasıtasıyla elde edilebilecek şeyle karşılaştırıldığında sönük kalır. Sosyal politikanın bir aracı olarak anne-babalığın etkisiz olması muhtemeldir, fakat anne-babalık çok ucuz olma erdemine sahiptir. Engelli çocuklara yardım etmeyi amaçlayan sosyal politika, giderek ebeveynin davranışını etkilemeye ve değiştirmeye yönelik bir kampanyaya dönüştürülmektedir. Head Start ve Early Head Start gibi girişimler, anne-babalığı ve ev ortamını hedef alır. Bu programların taraftarları, katılımcılarının “daha fazla destekleyici anne-babalık davranışları” sergilediklerini iddia ediyorlar.⁶⁵ Bu değerlendirmenin altında yatan varsayım, problemin çocuğun karşılaştığı zor sosyal şartlardan çok anne-babalığın niteliğiyle ilişkili olduğudur.

Politikacılar erken çocukluk gelişimi hakkındaki yeni fikirleri benimsemekte acelecidirler. Çocuk uzmanlarına artık düzenli olarak danışılıyor ve bebek determinizmi erken müdahaleyi kuşatan yeni siyaset girişimlerini bilgilendiriyor. Ebeveyn, çağdaş siyaset icrasında belirgin şekilde yer alıyor. Bush, başkanlığa Clinton’ın bıraktığı yerden devam ediyor. Temmuz 2001’de Erken Çocukluk Bilişsel Gelişimi hakkındaki bir Beyaz Saray Zirvesi, çocuk bakıcısına sosyal mahrumiyet problemini düzeltme rolünü vermiştir. Bir konuşmacıya göre, “ebeveynleri, büyük anneleri-babaları, çocuk bakımı sağlayıcılarını ve erken çocukluk eğitimcilerini çocukları sistematik şekilde dil kullanımına ve okuma zevkine en iyi nasıl angaje edecekleri hakkında sağlam bilgiyle donatarak akademik başarısızlığın ha-

65 Bkz. “Specific Effects of EHS on Development,” *Early Childhood Report*, 14 Şubat, 2001.

bercisi olan çok sayıda risk faktörüne üstünlük sağlanabilir.”⁶⁶ Ebeveynleri çocuklarını uyarmaları için eğitmek amacıyla düzenlenmiş, federal olarak finanse edilen araştırmalar, çocuk yetiştirmeyi politik bir meseleye dönüştürüyor.

Anne-babalığın politizasyonu, aile hayatıyla özdeşleşen birçok problem hakkındaki gerçek bir endişeden etkileniyor. Maalesef, iyi niyetli ve hatta yapıcı öneriler bile, ebeveynlerin karşılaştığı problemleri çözmede pek işe yaramıyor. Devlet politikası, ebeveyn ile çocuk arasındaki özel duygusal ilişkinin idaresini ele alamayacak kadar kabadır. Ebeveynin kaygıları ve yetişkinler ile çocuklar arasındaki kompleks ilişkiler, genel politika çözümleri için elverişli problemler değildir. Niçin? Çünkü insan ilişkileriyle ilgili problemler, tanımı gereği genel karakterde olan politikalar tarafından çözülemeyecek kadar çok spesifik ve kişiseldir.

Genel ilgiyi özel sorunlara odaklamak, problemleri daha fazla kötüleştirme potansiyeline sahiptir. İyi niyetli fakat gereksiz yere müdahale eden aile üyeleri bile, zaten değişken olan bir durumu daha da kötüleştirebilirler. Geçmişte bu tür müdahalenin zararlı olabileceği ve ebeveynlerin kendi çocuk yetiştirme yöntemlerine izin verilmesi gerektiği kabul ediliyordu. Bugün bu görüş, kaybolmuştur. Toplumsal siyaset, artık aile hayatına müdahalenin yalnızca durumu düzeltebileceğini varsayıyor. Yine de, kamusal müdahalenin, anne-babalığı karmaşıktırma işgüzar akrabaların müdahalesinden çok daha ileri gitmesi muhtemeldir. Anne-babalığın uzmanlaşmasını meşrulaştırarak, toplumsal siyasetin ebeveynleri istemeden daha fazla güçsüzleştirme etkisi olabilir. Ebeveyn paranoyasının temel sebeplerinden birinin, özel aile ilişkilerinin kamusal incelemeye konu haline gelmesi olduğu açıktır. Bu tür baskı ister faydalı tavsiye, periyodik sağlık ikazları şeklinde olsun ister uzmanların ya da politikacıların müdahalesi şeklinde olsun ebeveynin kendine güvenini sürekli olarak aşındırır. Ebeveynler ve

66 “White House Summit on Early Childhood Cognitive Development,” G. Reid Lyon, özet yorumlar, 27 Temmuz, 2001.

çocukları hakkında endişelenenlerin, onların problemlerinin politik çözümler için elverişli olmadığını kabul etmeleri gerekir. Politik hayat alanı dışında anne-babalık konusunu ele almak, çok sayıda ebeveynin kendine-güvenini yeniden canlandırmaya değerli bir katkı yapacaktır.

Devletin Görevi Değil

Ne yazık ki, sağduyulu kamusal şahsiyetler, anne-babalığın uzmanlaşmasının aile hayatının idaresiyle ilgili tehlike taşıdığını genellikle görmezden gelirler. Bir Montgomery, Maryland, İli'nin son davasını, il sosyal hizmetlilerin kızın bir grup evinde kalmasının daha güvenli olacağı yolunda bir yargıcı ikna etmesinden sonra, bir yaşındaki otistik kızlarını evde tutma mücadelesini kaybeden aileyi ele alalım. Bu tartışma, hiçbir çocuk suistimali ya da ihmali iddiasını kapsamıyordu. Gerçekten, Yargıç Stanley Klavan, Caleb ve Ann Chang adlı ebeveynlerin "iyi insanlar" olduklarını ve "yanlış hiçbir şey yapmadıklarını" ifade etmiştir. Onların tek suçu, engelli çocuklarının en iyi bakımı konusunda bürokratlarla anlaşamamalarıydı. Changler, ailelerini bir arada tutmak istiyorlardı. Memurlar, çocuğun gelişim ihtiyaçlarının yatılı bir programla en iyi şekilde karşılanacağına inanıyorlardı. Yerel memurlar, Changlerin, çocuklarının çıkarına en uygun şeyi başka herkesten daha iyi bilebilecekleri ihtimalini idrak edemiyorlardı.⁶⁷

Devlet memurları ve bakım uzmanları tarafından sürekli tekrarlanan argümanlardan biri, anne-babalığın dünyanın en önemli görevlerinden biri olduğu, ancak bunu desteklemek için pek bir şey yapılmadığıdır. Elbette, anne-babalık önemli bir konudur. Aşk ilişkileri, evlilikler ve insanlar arasındaki bütün özel ilişkiler de böyledir. Ancak, bir şeyin önemli olması, bunun devletin düzenlemesini gerektirdiği anlamına gelmez. Kamu siyaseti her ne zaman kişisel ilişkiler alanına el uzatsa, bu ilişkileri zayıflatması muhtemeldir. İnsanî ilişkiler duygu ve duygusallıkla geli-

67 Bkz. "Autistic Girl Unsafe at Home," *Washington Post*, 27 Nisan, 2001.

şirler. Bu ilişkiler kişisel bağlılığı, adanmayı ve sorumluluğu gerektirir. Duygusallık, insanları birbirine bağlamada önemli bir rol oynar. Duygusallık formel prosedüre konu olduğunda, insanları birbirine güven ilişkileri içinde bağlamada pek etkili olmaz.

Politikacıların ve memurların, çocukların çıkarının ne olduğunu çocukların ebeveynlerinden daha iyi bildikleri fikri, her anenin ve babanın itibarına bir hakarettir. Ebeveynler sorumluluklarını yerine getirmek için çok çalışıyorlar ve çoğu zaman iyi bir iş çıkarıyorlar. Yaptıkları şey, devletin görevi değildir. Politikacıların, özel ilişkilerin yürütülmesiyle ilgili özel görüşlere sahip olduklarını iddia etme hakları yoktur. Kamusal otoritelerin rolü, bir çocuğun gerçek zararlar karşıştağı istisnâî durumlarla sınırlanmalıdır. Toplumun, çocuklarını korumayla ve onların refahıyla ilgili meşru bir kazancı vardır. Ancak anne-babalığın politizasyonunu teşvik etmede hiçbir kazancı yoktur.

Politika her ne zaman anne-babalık alanına müdahale etse, problemler abartılır ve ebeveynler savunma pozisyonuna yerleştirilir. Anne-babalığın politizasyonu, politik hayal gücünün başarısızlığının bir sonucudur. Amerikan toplumunun karşılaştığı gerçek problemleri çözebilecek etkili sosyal politikaları tasarlayamayan bazı politikacılar, ebeveynleri yeniden eğitirlerse her şeyin iyi olacağına ikna edilmektedirler. Millete yeterince iyi bir eğitim sistemi sunmayı başaramayan politikacılar, yine de ebeveynleri eğitmeye uygun olduklarını varsayıyorlar. Çoğu zaman, ebeveynler rolleri hakkında şiddetle savunmacı oldukları için, kendine duydukları saygıya bu hakaret karşısında sessiz kalmışlardır.

Ebeveynler çocuk yetiştirme hakkında politikacılardan hiçbir şey öğrenmek zorunda değildirler. Kamu şahsiyetlerinin beyanları genellikle politik çıkarıcılık vasıtasıyla yönlendiriliyor. Yardımcı olmaya çalıştıklarında bile, konuya başka bir ebeveyninden hiç de daha fazla katkıda bulunmuyorlar. Genellikle onların aile konuları hakkındaki düşünceleri, naif ve hatta büyüklük taslayıcıdır. Ebeveynlere büyüklük taslamak 2001 Beyaz Saray Zirvesi'nin hâkim tonuydu. Bir katılımcı Dorothy

Strickland ebeveynlere ve büyük anne-babalara şu başlıkları sunma sorumluluğunu üstlenmişti:

1. Çocuğunuzla konuşun.
2. Çocuğunuzu dinleyin.
3. Hatırladığınız çocuk şiirlerini ve şarkılarını okuyun.
4. Sıradan, gündelik yolculukları ilginç gezilere dönüştürün.
5. Çocuğunuzla dil oyunları oynayın.⁶⁸

Bir Beyaz Saray Zirvesi'ndeki katılımcılar, ebeveynlere çocuklarıyla konuşmalarını ve onları dinlemelerini tavsiye ettiğinde, politik hayal gücünün tehlikede olduğu açıktır. Ancak, daha da endişe verici olan şey, bürokratların politik başarısızlıklarını ebeveynlerin arkasına saklama eğilimidir. Bir ebeveyn suçlama kültürü, çocuk yetiştirme alanına resmî müdahalenin kaçınılmaz sonucudur.

Politikayı anne-babalıktan ayırmak zorunludur. Anne-babalık alanına resmî müdahale hiçbir çözüm sağlamaz. Bu yalnızca ebeveyn paranoyasını körükler, insanları hakiki problemleri çözmekten uzaklaştırır ve anne-babalıkla ilgili sıkıntıları büyütür. D. W. Winnicott bu tehlikeyi açıkça, "ebeveynlerin sorumlu insanlar olduğu fikrini spesifik olarak desteklemeyen her şeyin uzun vadede toplumun çekirdeğine zararlı olacağına" dikkat çekerken ifade etmiştir.⁶⁹ Anne-babalığın politizasyonu, ebeveynlerin kendilerine sorumluluklarını hatırlatacak bürokratlara ihtiyaç duyduklarının gündelik bir hatırlatıcısı olarak hizmet görür. Bu, bir şüphe ve güvensizlik iklimi yaratmayı sağlamıştır. Ebeveynler ve çocukları için sonuç, bu sonucun nedenleridir.

68 "The Role of Parents and Grandparents in Children's Cognitive Development: Focus on Language and Literacy," Dorothy S. Strickland, White House Summit on Early Childhood Cognitive Development, 27 Temmuz, 2001.

69 Winnicott ve Klaus (1991), s. 175.

Sonuç

Anne-babalık kelimesini her kim icat etmiş olursa olsun, o kişi aslında çocukların hayatına ilgi duymuyordu. Son zamanlara kadar, *ebeveyn olma* terimi, yalnızca bir çocuğa sahip olma eylemine atıfta bulunuyordu. Bugün ise annelerin ve babaların davranışını tasvir etmek için kullanılıyor. Bu nedenle, paranoid anne-babalığı kuşatan bu kadar çok sayıda konunun çocukların hayatlarıyla şaşırtıcı derecede pek ilgisi yoktur. Yetişkin kimliği hakkındaki korkular genellikle sonradan kaygılarımızın yükünü taşıyacak çocuklara transfer edilir. Anne-babalık hakkındaki toplumsal endişeler, yetişkinlerin kendi hayatları hakkındaki kafa karışıklıklarına dayanır. Bu karışıklıkların, çocuklar yetiştirmeden sorumlu olan kişiler üzerinde muazzam bir etkisi vardır.

Ebeveyn kaygılarının gelişiminin ardındaki birçok güç, pratik çocuk yetiştirme sorunlarıyla ilişkili değildir. Çocuklara duygusal yatırımlarımızı arttırma eğilimi, bir ölçüde olgun erkekler ile kadınlar arasındaki ilişkilerle ilgili zorlukların bir yansımasıdır. Öncelikle yetişkin kimliğinin içini boşaltma ve yetişkin otoritesini zayıflatma olarak tasvir edilen bu zorluklar, çocuk bakımı sorunlarından bağımsız olarak varlığını sürdürür ve bütün yetişkinlerin hayatlarını şekillendirir. Elbette, yetişkinlerin ilişkilerini ele almakta zorlanmalarının çocuklarımızı yetiştirme tarzımız üzerinde önemli bir etkisi vardır. Çocukların refahı hakkında yetişkin işbirliğinin ve sorumluluğunun azalmasının geniş kapsamlı etkileri vardır. Güvensizlik, yalnız an-

nelere ve babalara bel bağlayan bir anne-babalık kültürüne kaçınılmaz şekilde nüfuz eder.

Sorumluluklarını etkili şekilde yerine getirmek için ihtiyaç duydukları otoriteden yoksun ebeveynler çocuklarının hayatları üzerinde yalnızca zayıf bir kontrol duygusuna sahiptirler. Maalesef, bakım uzmanları ve politikacılar ebeveynlerin böyle bir zor çıkmazla karşı karşıya kalmalarının nedenini kavrayamamışlardır. En iyi niyetlerle de olsa, çocuk bakım uzmanları ebeveynlerin sıkıntılarını arttırmırlar. Onların müdahaleleri, ebeveynlerin otoritelerini tartışmaları nedeniyle ebeveynleri güçsüzleştirir. Ebeveynleri desteklemenin amacı tersine döner. Her mâkûl yetişkin, destek sağlamanın başarısızlık imâsı taşıdığını bilir. Biz başarısız okulları, başarısız sağlık bakımını ve başarısız evlilikleri destekliyoruz. Sıra çocuk yetiştirmeye geldiğinde, dış destek ebeveynin otoritesine telâfi edilemez bir darbe indirme riski taşır.

Politikacıların gerçek problemleri tespit etme başarısızlığı hayal gücünün yokluğundan kaynaklanmaz. Politikacılar, çözebilecekleri problemleri ararlar. Bununla birlikte, ebeveynlerin karşılaştıkları temel problemler politik çözümler için elverişli değildir. Yetişkinlerin akıl karışıklıkları, sosyal, ahlâkî ve kültürel süreçlerden etkilenir. Bunlar, zekice bir yasa vasıtasıyla çözümlenemez. İhtiyaç duyduğumuz şey, yetişkin tavırlarında çocukların sosyalizasyonuna yönelik bir değişimdir. Ebeveynin yetersizliği mesajını aktararak annelerin ve babaların karşılaştıkları problemleri arttırmak yerine, politikacılar şu önemli soruyu yöneltmelidirler: Yetişkinlerin çocuklarının refahıyla ilgili başkalarına güvenebildiği bir toplum nasıl kurulacaktır?

Ne Yapabiliriz?

Ebeveynlerin karşılaştığı çıkmazı genel olarak anlamak, bireysel sıkıntıları perspektif içinde değerlendirmeyi sağlar. Ebeveynleri sıkıan gerçekten büyük sorunların çoğunun, çocuk yetiştirmeye özgü problemlerle pek ilişkisi olmadığını hepimizin

bilmesi gerekir. Çocuklar hakkında bugünün yükselen kaygı duygusu, çocukların hayatları hakkında hiçbir pratik keşfe dayanmaz. Paranoid anne-babalığı körükleyen hemen hemen bütün güçler, yetişkinler dünyasında kökleşen çözüme kavuşturulmamış gerilimlerden kaynaklanır. Yetişkin kimliğinin içinin boşalması, yetişkinliğin küçümsemesi, ebeveyn otoritesinin kaybı, ahlâkî değerler hakkındaki belirsizlikler, anne-babalığın uzmanlaşması ve politizasyonu ve yetişkin dayanışmasının zayıflaması daha kapsamlı toplumdaki gelişmelerin yarattığı sonuçlardır. Bu sonuçlar, sonradan çocuklarına etkileşim vasıtasıyla güvensizliklerini aktaran ebeveynlerin yönlerini şaşırır ve kafalarını karıştırır. Bu anlamda, yetişkinlik hakkındaki daha kapsamlı kültürel etkilerin çocuk yetiştirmeye doğrudan bir tesiri vardır. Ancak, bunlar ebeveynlerin çocuklarıyla değil, kendi aralarında çözmek zorunda oldukları problemlerdir. Ebeveynler bu kültürel etkileri önlemek için pek bir şey yapamazlar. Fakat yetişkinlik problemleriyle çocukluk problemlerini birbirine karıştırmaktan kaçınmak için ellerinden geleni yaparak etkisini azaltabilirler. “Çocuğumun başına bir şey gelirse yaşayamam” demek üzere olduğunuzda, aslında bunun çocuğunuzun sağlığından çok kendi zihin durumunuzla ilgili olduğunu unutmayın.

Paranoid anne-babalık, kolektif bir yerinden edilme şeklinde görülebilir. Yetişkin toplumunun başarısızlıkları çocukların üzerine yağar. Ne yazık ki, yetişkinlerin kendi problemlerini çözme konusundaki sıkıntılarının bedelini ödeyen kişiler çocuklarımızdır.

Çocukların güvenliğiyle ilgili takıntımızın, çocuklara dünyayla gündelik etkileşimlerinde karşılaşacakları risklerden daha fazla zarar vereceğini hatırlamak yararlıdır. Çocuklar kazalardan sonra çabucak iyileşebilirler. Sevgi dolu bir çevrede travmatik bir olayın bile bir çocuğun iyileşmesini ve kendine güvenen bir yetişkin olarak gelişmesini engellemesi gerekmez. Bununla birlikte, eğer ebeveynler çocuklarını obsesyonlarıyla boğarlarsa ve onların keşfetme alanını sınırlarlarsa, genç jenerasyon savunmasız-

lıgın doğal bir ilişkiler durumu olduğuna inanarak sosyalleşmiş olur. İlerlemeye izin vermek, ebeveynler için her zaman zordur. Ancak, çocukları obsesyonlardan ve ebeveyn paranoyasından kurtarmak, onların sağlıklı gelişimi için gereklidir.

İlerlemeye izin vermeye mâkûl hiçbir alternatif yoktur. Paranoid anne-babalık teşebbüs ettiği şeyin gerçekten tam tersini gerçekleştirir. Çocuklar risklerden korunurken, doğru karar vermeyi öğrenme, kendine güvenlerini ve esnekliklerini inşa etme fırsatını kaçırmazlar. Bu tür psikolojik imkânlar, çocukların güvenliğini yürürlükteki sürekli yetişkin gözetimi rejiminden çok daha fazla garanti eder.

Çocuklara yabancılara güvenmemeyi ve dış dünyaya şüpheyle bakmayı öğretmek yerine, ebeveynlerin çocuklarının kendilerine olan inançlarını beslemeleri gerekir. Çocukların kendilerine göz kulak olmayı öğrenmelerine yardım etmenin en iyi yöntemi, neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin güçlü bir anlayışı onların kafasına yerleştirmektir. Yabancı tehlikesi gibi negatif temalara odaklanmak yerine, ebeveynler çocuklarına olumlu bir insanlık vizyonu aktarmalıdır. Onları yetiştirme ve kendilerinden ve başka insanlardan bekleyebilecekleri şey hakkındaki umutlarını azaltmama sorumluluğuna sahibiz.

Ebeveynlerin korkularını hafifletebilmelerinin tek yolu, yetişkin işbirliğinin bozulmasını önlemektir. Ebeveynlerin izolasyonlarının üstesinden gelmek için aktif adımlar atmaları gerekir. Çocuk yetiştirme görevinde işbirlikçiler olarak hizmet edecek arkadaşlar, meslektaşlar kazanmaları gerekir. Mevcut şüphe ikliminde, bu zor iştir. Ebeveynlerin çocuklarının iyiliği için kendilerinin küçük yed-i emin komünitelerini yaratmaları gerekir. Bazı ebeveynler, bir yetişkin işbirlikçiler ağı kurmak için başkalarından daha fazla imkâna sahiptirler. Bununla birlikte, bütün ebeveynler böyle bazı ilişkiler kurabilirler, çünkü her komünitedeki ebeveynler bir başkasının yardımına ihtiyaç duyduğunu sezgisel olarak kavrarlar. Ebeveyn işbirliği, izolasyonun etkilerini azaltmayı sağlar. Ancak, bu uzmanlaşmış anne-babalıktan kaynaklanan güçsüzlüğe de en etkili alternatiftir.

Anne-babalık kompleks bir bilim değildir. Hatta anne-babalık kesinlikle bir bilim değildir. O, gerçekten doğal bir görevdir. Bazen sıkıcı, sıradan ve hatta banal çocuk yetiştirme her zaman çaba gerektirir. Ebeveynler hatalar yapabilirler, bu hatalardan ders çıkarmayı başarsalar da. Çocuğunuz için elinizden gelenin en iyisini yaptığınız ölçüde, muhtemelen herhangi bir profesyonel desteğe ihtiyacınız kalmaz. Hiç kimsenin çocuğunuzun durumunu sizden daha iyi anlaması mümkün değildir. Dolayısıyla en iyi olduğunu düşündüğünüz şeyi yapabilirsiniz.

Her durumda, çoğu profesyonel tavsiye en fazla sağduyudur ya da en kötüsü birinin önyargısıdır. Genellikle bu tavsiye yalnızca birinin fikridir. Bu tür tavsiye basmakalıptır, çok geneldir ve onda dokuz tamamen yararsızdır. Daha önce kaydedildiği gibi, bu genellikle araştırma kılıfına bürünmüş önyargıya dayanır. Bugünün anne-babalık kültürüne hâkim olan iki temel fikrin —bebek determinizminin ve ebeveyn determinizminin— aslında hatalı olduğunu fark etmeniz gerekir. Bu fikirler çocuk yetiştirme görevini, deniz aşırı kâşiflere yardım eden dünyanın düz olduğu fikri kadar aydınlatırlar. Onlar bugünün önyargısıdır. Tecrübeler, bugünün hâkim tavsiyesine muhtemelen beş yıl içinde aydınlanmamış fikir olarak yol verileceğini gösteriyor, bu yüzden onu önemsemediğiniz için endişelenmeyin. Arkadaşların ve aile üyelerinin tavsiyeleri muhtemelen çok daha uygundur, çünkü onlar sizin şartlarınızı bilirler ve gerçekten çocuğunuzu epeyce tanırırlar. Bununla birlikte, nihayet bu sizin çağrınızdır, dolayısıyla kendi içgüdüünüzü izleyebilirsiniz. Çocuk uzmanının blöfüne hazır olun.

Bu kitabın amacı kaygılı ebeveyne üstün tavsiyeler sunmak değildir. Bu kitap, ebeveynler anne-babalığın neden böyle usandırıcı bir girişime dönüştüğünü kavrayabilirlerse, kendilerine güvenlerini yeniden kazanmak için bir şey yapabilecekleri inancından kaynaklanıyor. Bugünün anne-babalık kültürü, anneleri ve babaları sistematik şekilde beceriksizleştiriyor. Yalnızca yapabilecekleri şeyi reddetmeleri için ebeveynlere muazzam baskı yüklüyor. İyi haber, eğer ebeveynler kendilerine

yüklenen baskıları anarlarsa kendilerini bundan izole edecekleridir. Çocuklarının iyiliği hakkında yine de kaygılı olabilirler, ancak en azından bu korkuları daha dengeli bir perspektife yerleştirmek mümkün olacaktır.

Bibliyografya

Kitaplar

- Alderson, Priscilla. *Young Children's Rights: Exploring Beliefs, Principles and Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2000.
- Anderson, Michael, ed. *Sociology of the Family: Selected Readings*. Harmondsworth, London: Penguin, 1973.
- Archard, David. *Children: Rights and Childhood*. London: Routledge, 1993.
- Ayling, Jean. *The Retreat from Parenthood*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., 1930.
- Beck, Ulrich and E. Beck-Gernsheim. *The Normal Chaos of Love*. Cambridge, MA: Polity Press, 1995.
- Bellah, Robert Neely (editör). *Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life*. Berkeley, CA: University of California Press, 1996.
- Bernstein, Basil and J. Brannen, eds. *Children, Research and Policy*. London: Taylor & Francis, 1996.
- Brazelton, T. Berry. *On Becoming a Family: The Growth of Attachment Before and After Birth*. Boston: Delacorte/Seymour Lawrence, 1981.
- Bruer, John. *The Myth of the First Three Years: A New Understanding of How Learning Occurs Throughout Life*. New York: Free Press, 1999.
- Buchanan, Ann and Barbara L. Hudson, eds. *Parenting, Schooling and Children's Behavior: Interdisciplinary Approaches*. Aldershot, Hampshire: Ashgate Publishing, 1998.
- Bushnell, Candace. *Sex and the City*. London: Abacus, 1996.
- Calcutt, Andrew. *Arrested Development: Pop Culture and the Erosion of Adulthood*. London: Cassell, 1998.
- Campion, Mukti Jain. *Who's Fit to Be a Parent?* London: Routledge, 1995.

- Cassidy, Anne. *Parents Who Think Too Much: Why We Do It, How to Stop*. New York: Dell, 1998.
- Chernofsky, Barbara and D. Gage. *Change Your Child's Behavior by Changing Yours: Effective Solutions for Common Parenting Problems*. Chicago: Crown, 1996.
- Clinton, Hillary Rodham. *It Takes a Village and Other Lessons Children Teach Us*. New York: Simon & Schuster, 1996.
- Camon, William. *Greater Expectations: Overcoming the Culture of Indulgence in Our Homes and Schools*. New York: Free Press, 1995.
- Davis, Anne. *Confident Parenting: A Hands-On Approach to Children*. Brighton: Souvenir, 1997.
- Duin, Nancy and J. Sutcliffe. *A History of Medicine*. London: Simon & Schuster, 1992.
- Elkind, David. *The Hurried Child: Growing Up Too Fast Soon*. New York: Addison Wesley, 1998.
- Elliot, Michele. *501 Ways to Be a Good Parent: From the Frantic Fours to Terrible Twelves*. London: Hodder & Stoughton, 1996.
- Eyer, Diane. *Motherguilt: How Our Culture Blames Mothers for What's Wrong with Society*. New York: Random House, 1996.
- Firestone, Robert. *The Fear of Intimacy*. Boston: American Psychology Association, 1999.
- Franklin, Bob. *A Handbook of Children's Rights*. London: Routledge, 1995.
- Fukuyama, Francis. *The End of Order*. London: The Social Market Foundation, 1997.
- Furedi, Frank. *Culture of Fear: Risk Taking and the Morality of Low Expectation*. New York: Continuum, 2002.
- Future Foundation. *Complicated Lives: A Report by the Future Foundation for Abby National*. London: Future Foundation, 2000.
- Galinsky, Ellen. *Ask the Children: What American Children Really Think About Working Parents*. New York: William Morrow, 1999.
- Goleman, Daniel. *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More than IQ*. London: Bloomsbury, 1996.
- Gopnik, Alison, Andrew Meltzoff and Patricia Kuhl. *The Scientist in the Crib: Minds, Brains, and How Children Learn*. New York: William Morrow, 1999.
- Gordon, Thomas. *P.E.T.: Parent Effectiveness Training*. New York: Plume, 1975.

- Gottman, John. *The Heart of Parenting*. London: Bloomsbury, 1997.
- Granju, Katie Allison and Betsy Kennedy. *Attachment Parenting: Instinctive Care for Your Baby and Young Child*. New York: Pocket Books, 1999.
- Hamand, Jeremy. *Father Over Forty: Becoming an Older Father*. London: Optima, 1994.
- Hardyment, Christina. *Perfect Parents: Baby-Care Advice Past and Present*. Oxford: Oxford University Press, 1995.
- Harris, Judith Rich. *The Nurture Assumption: Why Children Turn Out the Way They Do*. New York: Free Press, 1998.
- Health Education Authority. *Birth to Five: A Guide to the First Five Years of Being a Parent*. London: Health Education Authority, 1992.
- Hewlett, Sylvia Ann and Cornell West. *The War Against Parents: What We Can Do for America's Beleaguered Moms and Dads*. Boston, MA: Houghton Mifflin Co., 1998.
- Hillman, Meyer, John Adams, and James Whiteleg. *One False Move: A Study of Children's Mobility*. London: PSI Publishing, 1990.
- HMSO. *Fourth Report of the Health Committee: Maternity Services: Pre-conception*, Vol. 1. London: HMSO, 1991.
- Hymowitz, Kay S. *Ready or Not: What Happens When We Treat Children as Small Adults*. San Francisco, CA: Encounter Books, 2000.
- Isaacs, Susan. *The Nursery Years: The Mind of the Child from Birth to Six Years*. London: Times, 1960.
- Jackson, Deborah. *Three in a Bed: The Benefits of Sleeping with Your Baby*. London: Bloombury, 1999.
- Jeffers, Susan. *I'm Okay, You're a Brat! Free Yourself from the Guilt-Making Myths of Parenthood*. London: Hodder & Stoughton, 1999.
- Jenks, Christopher. *Childhood*. London: Routledge, 1996.
- Kagan, Jerome. *Three Seductive Ideas*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1998.
- La Fontaine, Jean. *Child Sexual Abuse*. Cambridge, MA: Polity Press, 1990.
- Langford, Wendy. *Revolution of the Heart: Gender, Power & the Delusions of Love*. London: Routledge, 1999.
- Lasch, Cristopher. *Haven in a Heartless World: The Family Besieged*. New York: Basic, 1977.
- Leach, Penelope and Jenny Matthews. *Your Baby and Child*. London: Penguin, 1997.

- Leach, Penelope. *The Physical Punishment of Children: Some Input from Recent Research*. London: NSPCC, 1999.
- Lewis, Jane. *Individualism and Commitment in Marriage and Cohabitation*. London: Lord Chancellor's Department, 1999.
- Lewis, Jane, David Clark, and David Morgan. *Whom God Hath Joined Together: The Work of Marriage Guidance*. London: Routledge, 1992.
- Linden, Jennie. *Too Safe for Their Own Good? Helping Children Learn About Risk and Lifeskills*. London: The National Early Years Network, 1999.
- Maccoby, Eleanor and J. Martin. "Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction," *Handbook of Child Psychology*, ed. E. Heatherington. New York: John Wiley, 1983.
- Maushart, Susan. *The Mask of Motherhood: How Becoming a Parent Changes Everything and Why We Pretend It Doesn't*. London: Pandora, 1999.
- Mead, Margaret and Martha Wolfenstein (eds). *Childhood in Contemporary Cultures*. Chicago: University of Chicago Press, 1955.
- Mental Health Foundation. *Bright Futures: Promoting Children and Young People's Mental Health*. London: MHF, 1999.
- Naish, Francesca and Janette Roberts. *Healthy Parents, Better Babies: A Couple's Guide to Natural Preconception Care*. Dublin, Ireland: Newleaf, 2000.
- Norris, Dan. *Protecting Our Children: A Guide for Parents*. London: House of Commons, 1999.
- NSPCC. *Baby's First Year*. London: NSPCC, 2000.
- NSPCC. *Get Ready! Preparing Yourself for Your Baby*. London: NSPCC, 1999.
- Parker, Jan and Jan Stimpson. *Raising Happy Children: What Every Child Needs Their Parents to Know—From 0 to 7 Years*. London: Hodder & Stoughton, 1999.
- Pittman, Frank. *Man Enough: Fathers, Sons and the Search for Masculinity*. Los Angeles: Perigreen, 1994.
- Priya, Jacqueline Vincent and Michel Odent. *Birth Traditions and Modern Pregnancy Care*. Dorset, England: Elemebt Books, 1995.
- Pugh, Gillian and E. De' Ath. *The Needs of Parents, Practice, and Policy in Parent Education*. London: Macmillan, 1984.
- Ringen, Stein. *The Family Question*. London: Demos, 1998.

- Rodger, John. *Family Life and Social Control: A Sociological Perspective*. Basingstoke, Hampshire: Macmillan, 1996.
- Rosenfeld, Alvin, MD. and Nicole Wise. *Hyper-Parenting: Are You Hurting Your Child by Trying Too Hard?* New York: St. Martin's Press, 2000.
- Scarr, Sandra and Judith Dunn. *Mothercare/Other Care: The Child-Care Dilemma for Women and Children*. London: Penguin, 1987.
- Schaffer, Rudolph. *Making Decisions About Children*. Oxford: Blackwell, 1998.
- Schaffer, Rudolph, *Social Development*. Oxford: Blackwell, 1998.
- Sennet, Richard. *The Corrosion of Character: The Personal Consequences of Work in the New Capitalism*. New York: W. W. Norton, 1998.
- Spock, Benjamin. *Baby and Child Care*. New York: Pocket, 1961.
- Straw, Ed. *Relative Values: Support for Relationships and Parenting*. London: Demos, 1998.
- Tizard, Barbara. *Adoption: A Second Chance*. London: Open Books, 1997.
- Werner, Emmy and R. Smith. *Vulnerable but Invincible: A Longitudinal Study of Resilient Children and Youth*. New York: McGraw-Hill, 1982.
- Westman, Jack C. *Licensing Parents: Can We Prevent Child Abuse and Neglect?* New York: Perseus Press, 1994.
- Winnicott, Donald and Marshall H. Klaus. *The Child, the Family, and the Outside World*. London: Penguin, 1991.
- Woodhead, Martin, Dorothy Faulkner, and Karen Littleton, eds. *Cultural Worlds of Early Childhood*. London: Routledge, 1996.
- Zelizer, Viviana. *Pricing the Priceless Child: The Changing Social Value of Children*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994.
- Zucker, Paul. *Loving Our Children, Loving Ourselves*. New York: GLE Publications, 1998.

Makaleler

- Baumrind, Diana. "A Blanket Injunction Against Disciplinary Use of Spanking Is Not Warranted by the Data," *Pediatrics*, Vol. 98, No. 4, 1996.
- Baumrind, Diana. "The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use," *Journal of Early Adolescence*, Vol. 11, No. 1, 1991.

- Bigner, Jerry and R. Yang. "Parent Education in Popular Literature: 1970-1990," *Family & Consumer Sciences Research Journal*, Vol. 25, No. 1, 1996.
- Burgess, Edward. "The Family in a Changing Society," *The American Journal of Sociology*, Vol. 53, No. 6, 1948.
- Clarke-Stewart, Alison K. "Historical Shifts and Underlying Themes in Ideas About Rearing Young Children in the United States: Where Have We Been? Where Are We Going?" *Early Development and Parenting*, Vol. 7, No. 2, 1998.
- Eron, Leonard. "Research and Public Policy," *Pediatrics*, Vol. 98, No. 4, 1996.
- Etaugh, Claire. "Effects of Nonmaternal Care on Children: Research Evidence and Popular Views," *American Psychologist*, Vol. 35, No. 4, 1980.
- Gardels, Nancy. "The Crime of Quality Time," *New Perspectives Quarterly*, Vol. 15, No. 3, 1998.
- Holloway, Susan and B. Fuller. "Families and Child Care: Divergent Viewpoints," *Annals of the American Academy of Political Science*, Vol. 563, May 1999.
- Horwood, John L. and David Fergusson. "A Longitudinal Study of Marenal Labor Force Participation and Child Academic Achievement," *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol. 40, No. 7, 1999.
- Hyman, Irwin. "Using Research to Change Public Policy: Reflections on 20 Years of Effort to Eliminate Corporal Punishment in Schools," *Pediatrics*, Vol. 98, No. 4, 1996.
- Jacobson, Lisa. "Revitalizing the American Home: Children's Leisure and the Revaluation of Play, 1920-1940," *Journal of Social History*, Winter 1996.
- Mahoney, Gerald and A. Kaiser. "Parent Education in Early Intervention: A Call for a Renewed Focus," *Topics in Early Childhood Education*, Vol. 19, No. 3, 1999.
- McCaslin, Mary, and H. Infanti. "The Generativity Crisis and the 'Scold War': What About Those Parents," *Teachers College Record*, Vol. 100, No. 2, 1998.
- McCord, Joan. "Unintended Consequences of Punishment," *Pediatrics*, Vol. 98, No. 4, 1996.

- Ojemann, Ralph. "A Functional Analysis of Child Development Material in Current Newspapers and Magazines," *Child Development*, Vol. 19, 1948.
- Orpinas, Pamela and N. Murray. "Parental Influences of Students' Aggressive Behaviors and Weapon Carrying," *Health Education and Behavior*, Vol. 26, No. 6, 1999.
- Owen, Margaret and B. Mulvihill. "Benefits of a Parent Education and Support Program in the First Three Years," *Family Relations*, Vol. 43, No. 2, April 1994.
- Powell, Douglas and K. Diamond. "Approaches to Parent Teacher Relationships in U.S. Early Childhood Programs During the Twentieth Century," *Journal of Education*, Vol. 177, No. 3, 1995.
- Root, Amanda. "Walk, Don't Drive: Why Are Children's Journeys to School Increasingly Made by Car?," *New Economy*, Vol. 4, No. 2, 1997.
- Rutter, Michael. "Psychosocial Adversity and Child Psychopathology," *British Journal of Psychiatry*, No. 174, 1999.
- Scarr, Snadra. "Developmental Theories for the 1990s: Development and Individual Differences," *Child Development*, Vol. 63, 1992.
- Smith, Cecil, Preston Van Loon, Nancy Defrates-Densch, and Thomas Schrader. "Content Changes on Parent Education Books for Parents of Adolescents," *Family & Consumer Sciences Journal*, Vol. 27, No. 2, 1998.
- Stickler, Gunnar B. "Worries of Parents and Their Children," *Clinical Pediatrics*, Vol. 35, No. 4, 1996.
- Stickler, Gunnar B. and Patricia Simons. "Pediatricians' Preferences for Anticipatory Guidance Topics Compared with Parental Anxieties," *Clinical Pediatrics*, Vol. 34, No. 7, July 1995.
- Strasburger, Victor and E. Donnerstein. "Children, Adolescents, and the Media: Issues and Solutions," *Pediatrics*, Vol. 161, No. 7, 1999.
- Strauss, Murray. "Is It Time to Ban Corporal Punishment of Children?," *Canadian Medical Association Journal*, Vol. 161, No. 7, 1999.
- Ventegodt, Soren. "A Prospective Study on Quality of Life and Traumatic Events in Early Life—A 30-Year Follow-Up," *Child: Care, Health, and Development*, Vol. 25, No. 3, 1999.
- Young, Kathryn T. "American Conceptions of Infant Development from 1955 to 1984: What the Experts Are Telling Parents," *Child Development*, Vol. 61, 1990.

FRANK FUREDI

paranoyak anne-babalık

uzmanları dikkate almamak
çocuğunuz için en iyisi olabilir!

"Günümüzde aileler çocukları daha 8 aylıktan onlara uygun programlar oluşturmaya başlıyor. Buna aşırı anne babalık (hyperparenting) adı veriliyor, her türlü programla zamanı tıka basa doldurulan proje çocuğa da 'aşırı programlanmış' (overscheduled) çocuk deniyor. Aşırı kaygılı anne babalık çocukları günümüzde giderek daha fazla mutsuz kılıyor. Kimi anne babalar kendi eksikliklerini çocuklarında tamamlamaya çalışıyor, kimileri de her yönden başarılı, on parmağında on marifet sahibi çocukları olmasını hedefliyor. Bu yüzden çocuklar daha küçük yaşta birden fazla spor ya da müzik dalıyla ilgilenmeye başlıyor ancak aileler, çocuklarını bu dallara yönlendiren isteklerini ve yeteneklerini gözardı edebiliyorlar.

(...)

Çocukların büyümesi bir koza içinden çıkmaya çalışan kelebeğin kozadan kurtulma çabasına benzer. Eğer yoruluyor, sıkıntı çekiyor diye kozadan bizim yardımına gelme, kanat kasları çıkmaya uğraşırken yapması gereken idmanı yapamayacağı için, sonucunda çabası için kanatlarında olması gereken güce sahip olamaz.

Çocuğunu çok fazla koruyan, sürekli üstüne düşen, sevgisiyle ilgisiyle çocuğuna tutumu ile karşı karşıya kalan çocuk yaşamda kendine ait bir dünya kurmakta

Ebeveynlerin çocuklarına olan sorumlulukları, onları dopdolu ve bağımsız bir şekilde hazırlamaktır. Onları hastalıklı bir şekilde koruyup her türlü riskten uzak bir yarar sağlamayacaktır. Başka bir açıdan bakıldığında modern çağın çocukları daha bilinçli ve ilgili ailelerde yetişmektedir. Ebeveynlerin bütün ilgisine rağmen, tavırları, maalesef güven unsurunun ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Çocuk izin vermeli, dünyaya güvenmelerini sağlamalı, beşkarlarıyla oynamaları için fırsat kendi kararlarını kendilerince alabilmeliyiz."

Prof. Dr.

ISBN 978-975-355-906-5

9 789753 559065

İZ YAYINCILIK 717
İNCELEME ARAŞTIRMA DİZİSİ